

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Holberg, Ludvig.; oversat efter den latinske
Original af Jens Baggesen.

Titel | Title:

Niels Klims underjordiske Rejse

Udgivet år og sted | Publication time and place:

København : Hus og Hjem's Forlag, 1911

Fysiske størrelse | Physical extent:

284 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

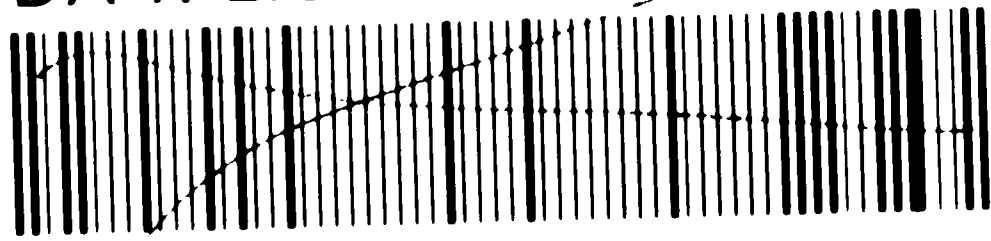
The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

*Dansk
Digter-Bibliotek*

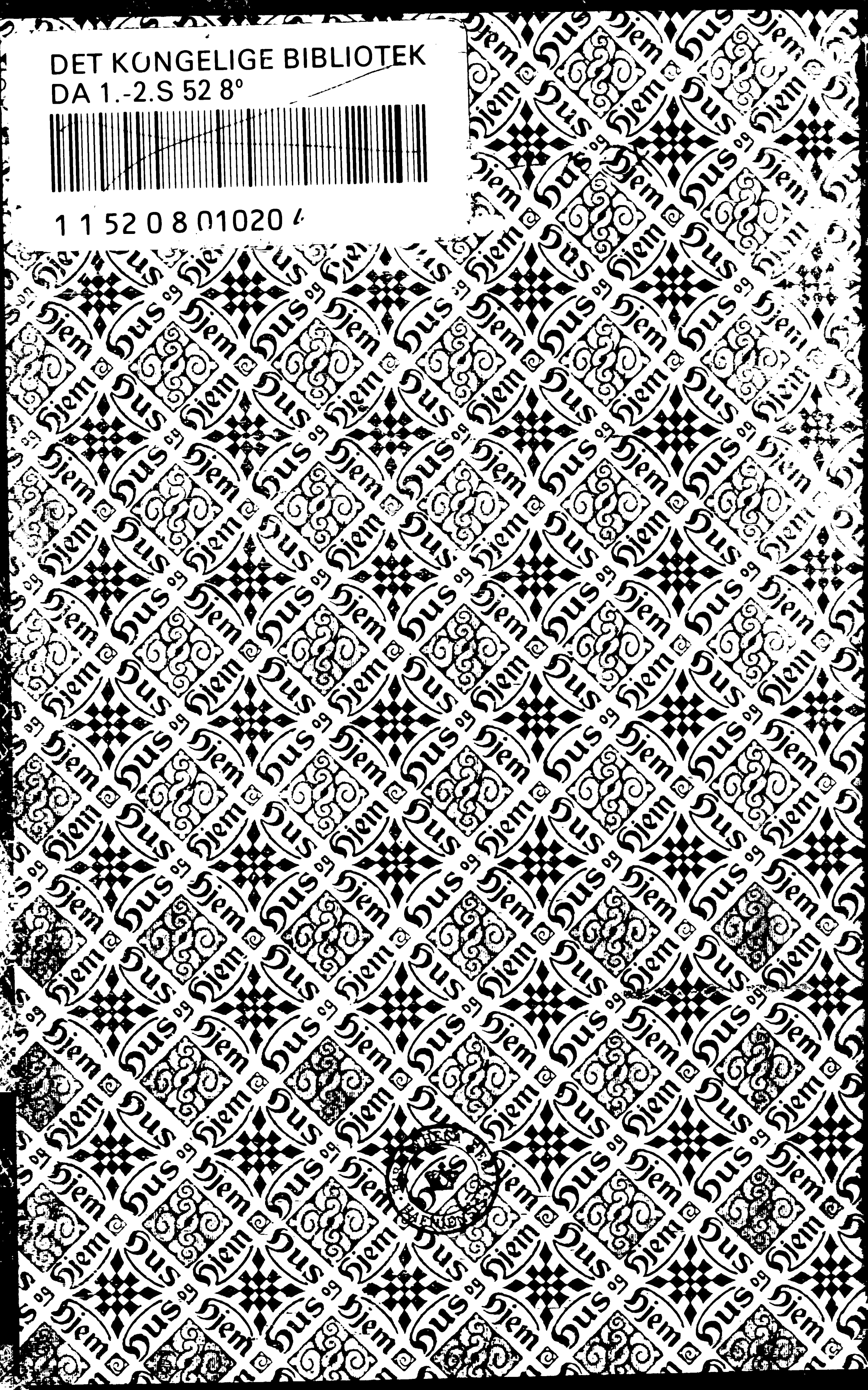

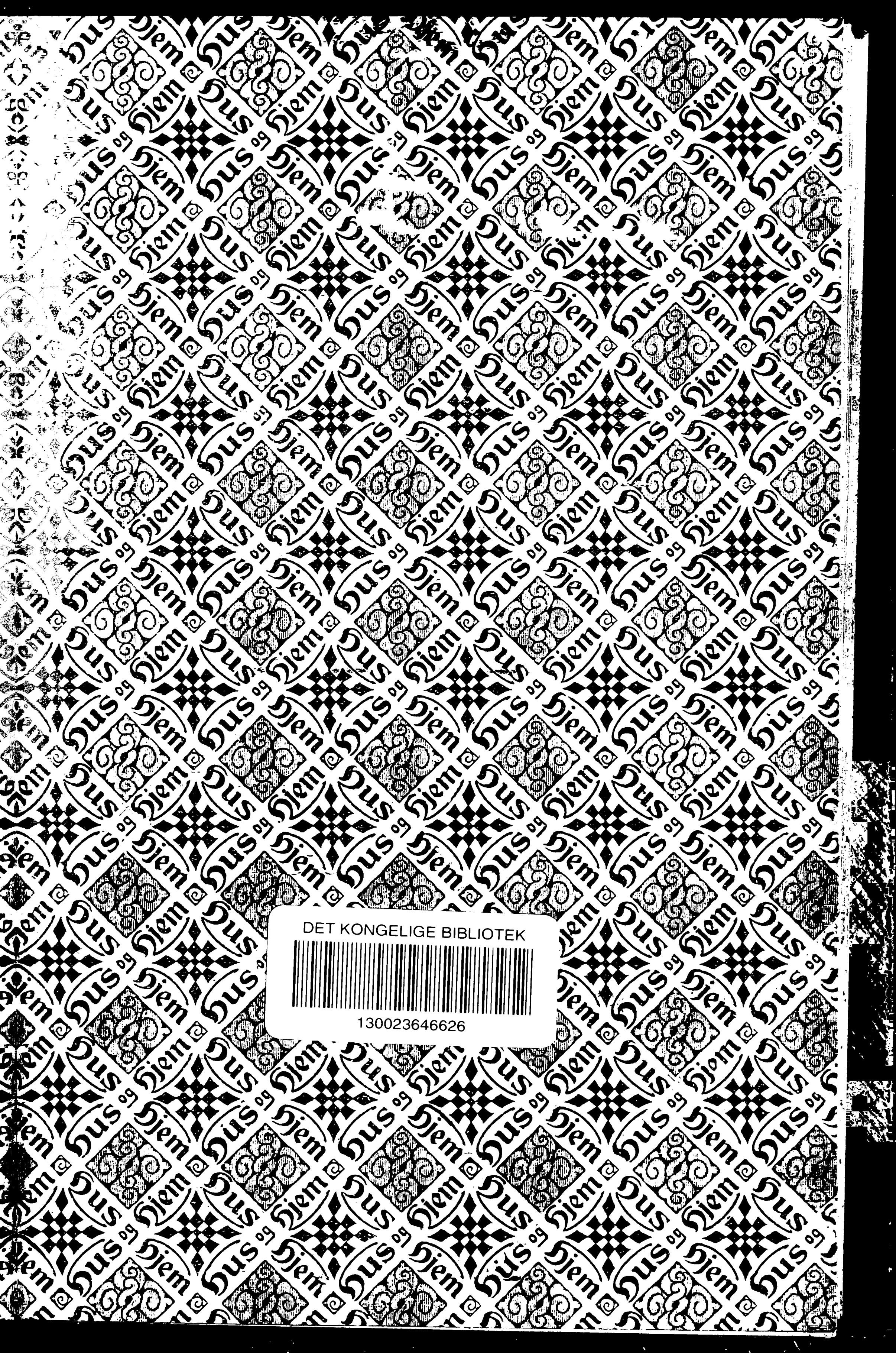
Ludv. Holberg

DET KUNDELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 52 8°

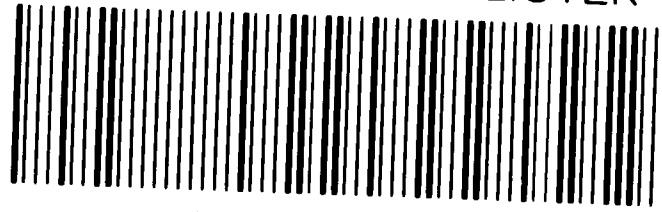

1 1 520 8 01020 4

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130023646626

52. 68 9

Dansk Digter- Bibliotek

Ludvig Holberg. II.

Dansk Digter=Biblioteks Ud=
gaver' af danske Klassikere
— er besørgede ved —
Erling Stensgård.

LUDVIG HOLBERG:

NIELS KLIMS
UNDERJORDISKE REJSE

OVERSAT EFTER DEN
LATINSKE ORIGINAL
AF
JENS BAGGESEN.

Jens Baggesen

KØBENHAVN
HUS OG HJEM'S FORLAG

1911

Frantz Christtreus Bogtrykkeri. København.

Apologetisk Fortale.

Peder Klim og Andreas Klim,
Thomas Klims Sønner og Klim den Stores
Sønnesønner,
til den velvillige Læser.

Da det er kommet os for Øre, at en og anden har draget denne Histories Sandhed i Tvivl, og at Udgiveren af den underjordiske Rejse af denne Aarsag hist og her er kommen i slemt Udraab, have vi, for i Tide at forekomme alle falske Beskyldninger, holdt for raadeligt, at forsyne denne nye Udgave med Vidnesbyrd fra Mænd, hvis Ærlighed og Oprigtighed er ophøjet over al Mistanke, og hvis Udsagn fuldkommen betrygger Udgiveren mod alle Indvendinger. De tvende første af disse Vidner vide vi at have været samtidige med vor Helt, de øvrige have levet nær ved hans Tider, og alle ere de almindelig bekendte som Folk af gammel Dyd og Ærlighed, der ikke lod sig selv binde noget paa Ærmet og aldrig gave andre Limstangen at løbe med. Ved saa anselige Personers egenhændige, med deres Segl forseglede Vidnesbyrd binde vi Munden paa alle falske Bedømmere og Skumlere og bringe dem til at erkende deres Vantro

og tage deres uforsigtige Beskyldninger tilbage. Den mig og min Broder tilsendte Attest lyder saaledes:

Paa de hæderlige, meget agtværdige unge Menneskers, Peder Klims og Andreas Klims Begæring, bevidne vi underskrevne, at vi iblandt den berømte Niels Klims efterladte Bøger have fundet et Haandskrift, med den Titel: „Underjordisk Rejse“. Til samme Rejse var heftet en underjordisk Grammatik med en Ordbog i tvende Sprog, nemlig Dansk og Qvamitisk. Ved at sammenligne den berønmelige Abelins latinske Oversættelse, som for nærværende Tid er i hver Mands Hænder, med dette gamle Haandskrift, erfares, at Oversættelsen ikke afviger i mindste Maader fra Haandteksten. Til dettes ydermere Bekræftelse have vi hosføjet vore Segl.

Adrian Petersen, *mpp.*

Jens Thorlaksen, *mpp.*

Svend Klak, *mpp.*

Jokum Brandt, *mpp.*

Jens Gad, for mig og min Broder, *mpp.*

Hieronymus Gibs, Skotlænder, *mpp.*

Vi haabe, ved et saa udmærket og troværdigt Vidnesbyrd tilstrækkelig at hæve alle Tvivl; men skulde der desuagtet gives en og anden saa haardnakket, at han, trods disse Beviser, fremturede i sin Mistanke, ville vi se til at betvinge hans Vantro med andre Vaaben. Det er en bekendt Sag, at der i den Del af Norge, som kaldes Finmarken, gives Folk, som i den naturlige Trolddom (en Videnskab, hvori andre Nationers lærde neppe have kikket) have drevet det saa vidt, at de kunne opvække Storm og stille den igen, forvandle sig til Ulve, tale adskillige og i vor Verden aldeles ubekendte Sprog

og rejse fra Nordpolen til Sydpolen i mindre end een Time. En saadan Fin, ved Navn Peyvis, kom nylig her til Bergen og viste, efter Byfogdens Befaling, saa mange forunderlige Prøver paa sin Kunst og Lærdom, at alle tilstedeværende dømte ham Doktor-Hatten fuldkommen værdig; og da der paa samme Tid var udkommet en skarp Kritik over den underjordiske Rejse, hvori Recensenten henførte den til Ammestue-Eventyr, fik samme Peyvis, da det drejede sig om at redde de Klimers Ære, Befaling at samle alle sine Kunster sammen, for at forsøge en Rejse under Jorden. Han lovede at adlyde Byfogdens Befaling og udbredte sig over sine Færdigheder omtrent i følgende Udtryk:

Hvad vil du? saa sig!

Det stærkeste, vældigste, største paa Jorden,
Fra Syden til Norden,

Maa adlyde mig.

Jeg Regnbuen bryder,

Jeg Stjerner og Solen og Maanen nedskyder,

Jeg Torden at dundre ved Maaneskin byder,

Mig Stormen og Vindenes Hvirvel adlyder,

Jeg gør, at af Klippen sig Honning udgyder,

At Nordhavets Bølge som Bækkenes flyder,

At Hekkenfelt fryser og Isbjerget syder.

Hvad vil du? saa sig!

Hvad findes i Havet, hvad er der paa Jorden,
I Luften og Ilden, fra Syden til Norden,

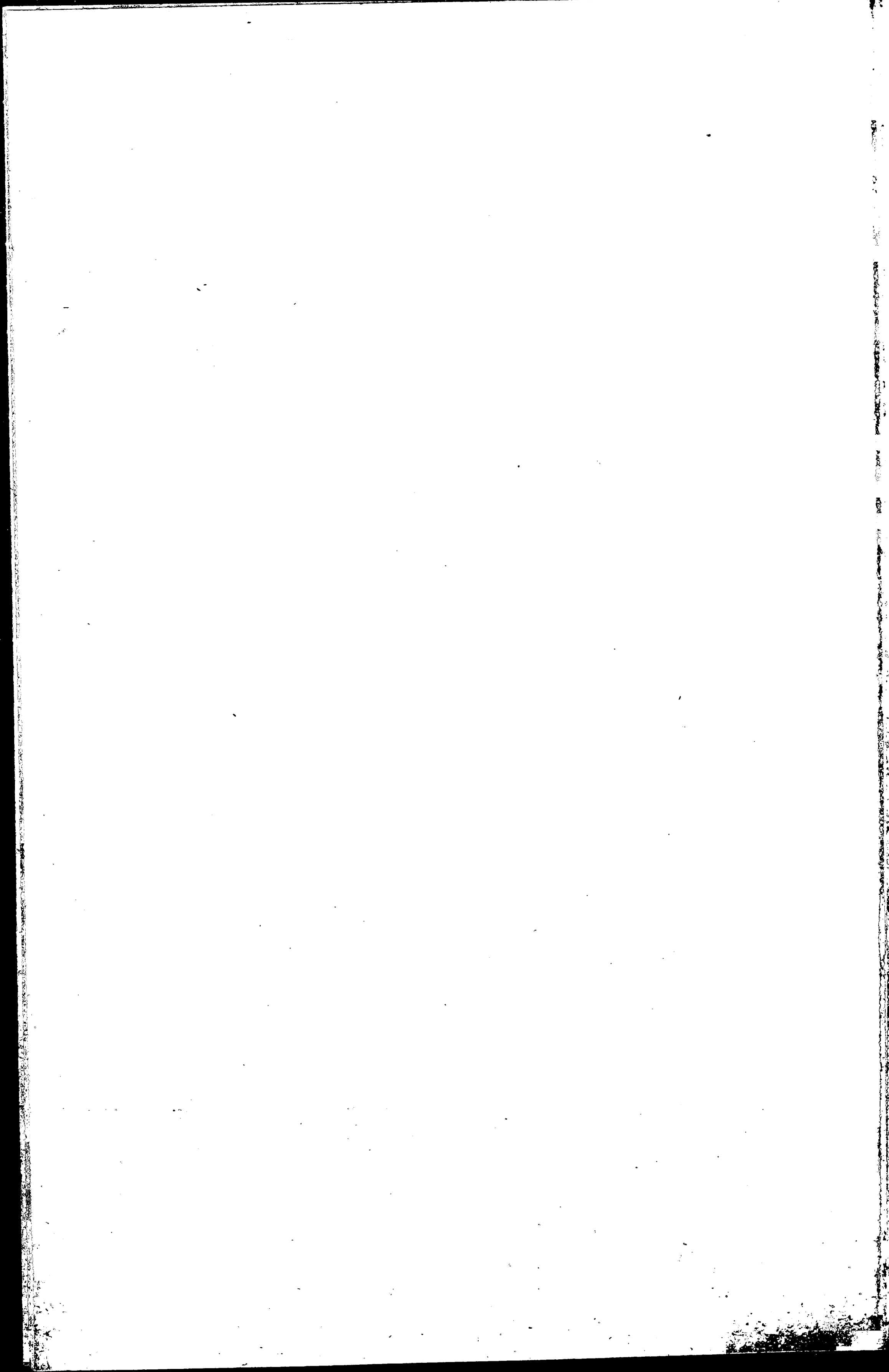
Som lyder ej mig?

Alle gyste af Forskrækkelse ved at høre disse utrolig klingende Tilsagn. Men Finnen lavede sig straks uforsagt til Rejsen, klædte sig af, og (forunderlige Syn!) pludselig forvandlet

til en Ørn svang han sig op og forsvandt i Luft-
 ten. Efter en hel Maanedes Fraværelse tren en
 Fredag Morgen tidlig, noget før Solens Opgang,
 vor foranderlige Doktor ind i Byfogdens Stue,
 men ganske udmattet og aandeløs, som en Hest,
 der har gaaet op ad en Banke: hans Kræfter
 havde rent forladt ham, og Sveden styrtede
 strømmevis ned af hans Pande. Man gav ham
 Tid at komme til sig selv igen: og da han havde
 pustet lidt og faaet en Slurk Brændevin at styr-
 ke sig paa, begyndte han udførlig at beskrive
 sin Rejse og berettede stykkevis alt, hvad der
 var hændet ham paa hans Luft-Sejlads og i de
 underjordiske Lande. Han fortalte, at efter ad-
 skillige Træfninger, som siden vare holdte, og
 hvori det Klimske Parti havde beholdt Over-
 haand, Regeringen igen var kommen til vores
 Nielses Søn: at samme længe havde ført Scep-
 tret under sin Moders Formynderskab; men at
 han nu selv, gammel og forherliget ved mange
 store Bedrifter, regerede vidt og bredt i den
 underjordiske Verden, under Navn af Niels den
 Anden. Alt hvad denne lærde Mand fortalte,
 blev straks, Ord for Ord, ført i Pennen. Det
 vil blive et højst vigtigt Bidrag til de Annaler,
 som de lærde i Bergen have lovet at udgive
 under Titel af: Fortsættelse af det femte Monar-
 kis Historie. Foruden disse Annaler skal til-
 lige en qvamitisk Grammatik komme for Lyset,
 som for nærværende Tid vel ikke kan være
 til synderlig Nytte, men vil blive desto vigtigere
 for Efterkommerne; thi da vort Fædreneland
 (uden at rose os selv) er overmaade frugtbart
 paa Projektmagere, ville disse vist anvende al
 mulig Tid og Flid, i Nætter og lyse Dage, paa
 at oprette en Handel med Qvamiterne og ikke
 helme, før de have opfundet Maskiner, hvor-

med de trygt og uden Trolddoms-Kunster kunne sejle ned under Jorden.

Skammer eder nu, I vantro dødelige! og lærer herefter, i vigtige Sager at gaa frem med mere Forsigtighed! Skammer eder, I Skumlere! og beder om Forladelse for eders-ugrundede Beskyldninger! Skammer eder endelig, I Recensenter! og, at den lærde Verden ikke skal lide under eders formastelige og ubillige Domme, saa kvæler dem herefter i Fødselen, eller, om I heller ville, eder selv.

FØRSTE KAPITEL.

Forfatterens Nedfart til Afgrunden.-

Efter at jeg ved Akademiet i København havde overstaaet begge Eksamener og faaet Karakteren *Laudabilis* baade for Teologien og Filosofien, lavede jeg mig, i Aaret 1664, til at rejse hjem igen til mit Fødeland og gik om Bord paa et Skib, som var bestemt til Bergen i Norge. Jeg var forsynet med glimrende Testimonier fra begge Fakulteter, men blottet for Penge, en Skæbne, som jeg havde tilfælles med alle andre norske Studenter, der i Almindelighed komme pengeløse tilbage fra Musernes Tempel. Vi havde god Vind og ankom efter tre Dages lykkelig Sejlads til min Fødeby Bergen.

Lærdere, men ikke rigere, levede jeg i nogen Tid efter min Hjemkomst af mine Slægtninges og paarørendes Understøttelse. Uagtet jeg paa denne Maade levede som en Slags Tigger, drev jeg dog ikke Tiden bort ved Lediggang; thi for at udvide mine Kundskaber i Fysikken, som jeg havde begyndt at lægge mig efter, undersøgte jeg omhyggelig Landets og Bjergenes

indvortes Beskaffenhed og strejfede til den Ende rundt omkring i alle Kroge der i Provinsen. Der var ingen Klippe saa stejl, at jeg jo forsøgte at klavre op paa den, ingen Hule saa dyb og rædsom, at jeg jo vovede mig ned deri, i Haab om at finde et eller andet, der var en naturkyndigs Opmærksomhed og Undersøgelse værd.

Vist er det, at der gives mange Ting i mit Fødeland, som vi ej alene aldrig se, men ikke en Gang høre Tale om, der, hvis de fandtes i Frankrig, Italien, Tyskland eller noget andet Land, som forstaar at gøre Væsen af sin Frugtbarhed paa Mirakler, skulde have opfyldt den lærde Verden med uendelige Afhandlinger, og den læge med umættelig Læselyst.

Iblandt de Ting, som forekom mig mest mærkelige, var en Hule paa Toppen af et Bjerg, som Indbyggerne kaldte Fløjen. Af sammes Munding kommer af og til en vis mild og ikke ubehagelig Vind, som om Hulen ved idelige Suk drog Luften til sig og udstødte den igen; hvilket har givet de lærde i Bergen, især den berømte Abelin og den i Astronomi og Fysik særdeles grundige Magister Edward, Konrektor i den latinske Skole, Anledning til at opmuntre deres Landsmænd, da de selv for Alderdoms og Svagheds Skyld ikke kunde, til nærmere at undersøge denne Hules egentlige Beskaffenhed. Den syntes dem saa meget mere fuldkommen at fortjene den granskende Filosofis Undersøgelser, som den virkelig til bestemte Tider, lig et Menneske, der snorker, drog den udstødte Luft med Heftighed til sig.

Ansporet ikke mindre af disse store Mænds Opmuntringer end af min egen medfødte Tilbøjelighed, pønsede jeg paa at stige ned i denne

Hule og aabenbarede mit Forsæt for nogle gode Venner, som slet ikke syntes derom, men paa-stode, at man baade maatte være gal og fortvivlet for at paatage sig slig en Forretning. Men deres Formaninger vare aldeles spildte, og i Stedet for at slukke min en Gang antændte Lyst, opflammede de samme endnu mere. Min Tilbøjelighed trak mig, trods alle Farer, til Naturens Studering, og mine slette Omstændigheder skøde bagefter. Aldeles blottet for Penge, blev det mig mer og mer utaaleligt at leve af andres Naade; og med den skrækkelige Udsigt til bestandig Armod for Fremtiden saa jeg mig al Vej til Ære og Forfremmelse i mit Fødeland tillukt, medmindre jeg ved et eller andet vovsomt Arbejde, der gjorde Opsigt, aabnede mig den.

Fuldkommen fast bestemt ved disse Betragtninger, tillavede jeg alt, hvad jeg havde nodig til Toget, og gik en Torsdag Morgen, i smukt klart Vejr, ud af Byen, ved Dagbrækningen, for, naar mit Arbejde var forbi, at kunne være der igen inden Aften. Hvor lidt drømte jeg dengang om, at jeg, som en anden Phaëton,

Hovedkulds boltrende gennem Luften i susende Rullen, nedstyrtet paa en anden Klode, først efter ti Aars Omtumlinger igen skulde se mit Fødeland og mine Venner!

Dette Tog blev foretaget i Aaret 1665, da Hans Munthe og Lars Sørensen vare Borgemestere, og Christen Bertelsen og Lars Sand vare Raadmænd i Bergen. Fire Daglønnere fulgte mig med Reb og Baadshager, som jeg skulde bruge til Nedstigningen. Vi gik lige til Sandvig, hvor den letteste Opgang er til Bjerget, og da vi derfra havde vundet op til

Toppen, tæt ved den fatale Hule, satte vi os trætte ned et Par Øjeblikke for at tage den nødvendige Frokost. Da først begyndte mit Hjerte, som om det anede den forestaaende Ulykke, at bæve. Jeg vendte mig til mine Medfølgere: „Hvo af eder,“ spurgte jeg, „vil nu først bryde Isen?“ Men ingen svarede. Med eet opluede mit halv-slukte Mod paa ny; jeg lod dem binde Rebet om mig, gjorde mig synkefærdig og befalede Gud min Sjæl. De nedlode mig derpaa i Hulen, efter at jeg havde underrettet dem om, hvad de videre havde at gøre, at de nemlig skulde blive ved at stikke paa Rebet, til de hørte mig raabe, ved hvilket Tegn de skulde stoppe og, naar jeg blev ved at raabe, i en Hast hale mig op igen. Jeg tog selv en Baadshage i den højre Haand, at jeg dermed kunde bortstøde, hvad Hinder der kom mig i Vejen paa min Nedfart, og tillige styre mig lige i Midten af Hulen; og saaledes 'lode de mig glide. Men neppe var jeg kommen elleve-tolv Alen ned, før Rebet brast. Jeg sluttede mig til denne Ulykke af de fires pludselige Hysten og Tuden, som døg straks forsvandt, efter som jeg med en forunderlig Hurtighed nedtrimlede i Afgrunden, og, som en anden Pluto, naar jeg undtager, at jeg, i Stedet for Scepter, havde kun en Baadshage:

Sank i Afgrundens Bug gennem den gabende Jord.

Jeg havde dumpet i tykt Mørke og uophørlig Nat henved et Kvarter, saa vidt jeg i denne Forstyrrelse kunde beregne, da jeg endelig bemærkede et Skimt af Lys, som et Slags Tusmørke, og straks derpaa en ren og klarskinnende Himmel. Jeg troede herover i min Enfoldighed, at jeg enten ved den underjordiske Lufts

Tilbagestød eller nogen anden saadan Modvind var pustet op igen, og at Hulen, ved at give sin Aande fra sig, igen havde givet mig til Jorden. Men da baade den Sol, jeg saa, Himmelen og alle Stjernerne vare meget mindre end de, vi Mennesker i Almindelighed se, kunde jeg slet ikke kende mig ved dem. Jeg sluttede altsaa, at hele denne nye Himmelbygning enten maatte være frembragt af Hovedsvimmel i min forvirrede Hjernes Indbildning, eller at jeg maatte være død og førtes til de lyksalige Boliger. Dog denne sidste Menings Latterlighed opdagede jeg straks derpaa, da jeg saa mig selv bevæbnet med Baadshagen og slæbende det lange Reb efter mig, vel begribende, at man hverken behøver Reb eller Baadshager for at lande ved Paradis, og at de himmelske Borgere umulig kunde synes om en Prydelse, hvormed jeg lod til, efter Giganternes Eksempel, at ville bestorme Himmelen og jage Guderne derfra. Langt om længe, da jeg ret alvorlig havde grundet paa Tingen, begreb jeg, at jeg maatte være neddumpet til den underjordiske Himmel, og at deres Mening maa være grundet, som paastaa, at Jorden er hul, og at der inden for dens Skal er en anden mindre Verden, med en mindre Sol, mindre Planeter og Stjerner i samme Forhold. Udfaldet viste, at jeg gættede ret.

Den Fart, hvormed jeg nedstyrtede, havde nu varet temmelig længe, da jeg omsider fornam, at den lidt efter lidt sagtnedes, alt som jeg mer og mer nærmede mig den Planet eller Himmelklode, som jeg ved min Nedfart først var bleven var lige for mig. Den blev efterhaanden større og større, saa at jeg til sidst igennem en tykkere Dunstkreds, som omgav den, tydelig

kunde skelne baade Søer, Bjerge og Dale paa dens Overflade.

Lig Fuglen, som om muskelklædte Klipper,
Imellem Fjeldets Tind og Bølgens Top,
Paa lette Vinger over Dybet vipper,
Saa mellem Jord og Himmel hang min Krop.

Jeg opdagede tillige nu, at jeg ikke alene svævende hang i den himmelske Luft, men at den lodrette Linie, hvori jeg hidtil havde tumlet, gik over til en Cirkel. Jeg nægter ikke, at Haarene rejste sig paa mit Hoved ved denne Opdagelse, af Frygt for, at jeg maatte være bleven forvandlet til en Planet eller Planet-Drabant, for at omdrejes i en evig Hvirvel til Verdens Ende. Dog, da jeg overvejede hos mig selv, at min Ære herved ikke tabte det mindste, og at en himmelsk Klode, eller en himmelsk Klodes Drabant i det mindste, altid i Rang kunde gaa op mod en sulten *studiosus philosophiæ*, voksede mit Mod paa ny, saa meget mere, som jeg, styrket ved den himmelske Luft, hvori jeg svævede, hverken mærkede til Hunger eller Tørst. Imidlertid faldt det mig ind, at jeg havde en Kringle i min Lomme; jeg tog den frem, blot for at forsøge, om noget i denne Tilstand kunde smage mig; men jeg mærkede straks ved den første Mundfuld, at al jordisk Føde var bleven mig modbydelig, og slængte den derfor bort som en unyttig Byrde. Hvor stor blev min Bestyrtelse ved denne Lejlighed, da den bortkastede Kringle ikke alene blev hængende i Luften; men — o Under! — begyndte endog at beskrive en Cirkel rundt omkring mig. Jeg fik herved et tydeligt Begreb om de sande Bevægelses-Love, efter hvilke alle Legemer, naar de sættes i Ligevægt, maa bevæge sig i en Cirkel. Saa nedslaaet, som jeg kort tilforn var ble-

ven over at se mig en Bold for den spottende Skæbne, saa stolt blev jeg derimod nu ved at se mig ophøjet ikke alene til selvstændig Planet, men endog til en, som evig skulde opvar-tes af en Maane, og altsaa kunde henregnes til Stjerner af første Størrelse eller Planeter af første Rang. Og — lad mig bekende hele min for-fængelige Skrøbelighed — jeg blev virkelig saa umaadelig opblæst af denne Lykke, at om jeg paa een Gang havde set alle Borgemestrene og Raadmændene i Bergen komme mig i Møde, havde jeg blot værdiget dem et Blik, for at skue ned paa dem som Atomer, og ikke bukket min Baadshage, end sige min Ryg for dem.

Jeg blev næsten hele tre Dage i denne For-fatning. Da jeg omtumledes bestandig ved den mig nærmeste Planet, kunde jeg lettelig skelne Nat fra Dag ved at se den underjordiske Sol staa op og gaa ned, endskønt jeg ikke mærkede nogen saadan Nat som hos os, naar den for-svandt. Thi efter dens Nedgang blev hele Him-melen overalt lys og skinnende, omtrent som den fulde Maane hos os, hvilken Glans jeg sluttede maatte komme fra denne Verdens Hvælving eller Halvsfære, som laante sit Lys af den i Midtpunktet værende Sol. En Smule Indsigt i Astronomien hjalp mig til at gøre denne Gisning.

Men allerbedst, som jeg midt i denne lyk-salige Forfatning drømte mig næst efter de udø-delige Guder, og, betragtede mig selv som et nyt Himmellys, gjorde Regning paa, snart af den nærmeste Klodes Stjernevigere tilligemed min Drabant at blive indført i Stjernernes Tal — se! da lod sig et skrækkeligt bevinget Uhyre til Syne, som truede snart min højre, snart min venstre Side, snart min Pande og snart min Nakke med

tilintetgørende Stød. Jeg troede i Førstningen, at det maatte være et af de tolv Himmeltegn, og ønskede hemmelig, om saa var, at det maatte være Jomfruen, da i det hele Himmeltegn-System intet uden dette i denne Enlighed kunde være mig til mindste Morskab og Husvalse. Men da det kom mig nærmere, saa jeg, at det var hverken mer eller mindre end en stor gyse- lig Grif. Jeg blev herover saa betagen af Skræk, at jeg aldeles glemte mig selv og min nye him- melske Værdighed og i denne usigelige Angst tog mit Testimonium fra Akademiet, som jeg til al Lykke havde i min Lomme, frem, for at vise min truende Fjende, at jeg havde baade min teologiske og filosofiske Eksamen, var Stu- dent, og det, som mere er, *Baccalaureus*, der altsaa kunde drive hver fremmed Modstander tilbage ved at *excipere forum*. Men da min Forbitrelses første Hede var forbi, kom jeg lidt efter lidt til mig selv igen og belo denne Taabe- lighed.

Jeg begreb endnu ikke, til hvad Ende denne Grif fulgte mig. Jeg vidste ikke, enten jeg skulde anse den for en Ven eller Fjende eller tro, som dog var mere sandsynligt, at den blot for at stille sin Nysgerrighed vilde gotte sig med at betragte mig. Sandt er det, at et menneskeligt Legeme, hængende i Luften, med en Baadshage i Haanden, og slæbende et langt Reb efter sig som en Hale, var et Syn, som kunde lokke et- hvert umælende Dyr til Betragtning. Den usæd- vanlige Figur, jeg dengang gjorde, gav og, som jeg siden fik at høre, Indbyggerne paa min Side-Planet Anledning til adskillige Samtaler og Hypoteser. Filosoferne og Astronomerne holdt mig for en Komet og toge Rebet for Kometens Hale. Nogle paastode endog, at sligt usædvan-

ligt Luftsyn vist maatte betyde en overhængende Ulykke, Pest, Hungersnød eller nogen anden saadan ualmindelig Tildragelse. Andre gik endnu videre og afbildede, saa vidt de langt fra kunde bemærke, meget nøje min Gestalt, saa at jeg allerede var defineret, beskrevet, malt og stukket i Kobber, før jeg kom der.

Jeg hørte alt dette siden med Latter og en Slags kildrende Fornøjelse, da jeg var kommet ned paa denne Klode og havde lært det underjordiske Sprog. Man maa lægge Mærke til, at der inden i Jorden gives visse usædvanlige Stjerner, som pludselig vise sig af og til, og som de kalde Sciscisi (eller haarede), hvilke de beskrive som meget gyselige med blodrøde Haar, der staa dem paa Hovedet som Børster, og et Svæv, der fuldkommen ligner et langt Skæg. De regnes derfor, ligesom hos os, blandt de himmelske Jærtegn.

Men nu til Historien igen! Griffen var nu kommen mig saa nær, at den anfaldt mig med sine Vinger, og var i Begreb med at sluge mit ene Ben, saa at jeg nu tydelig mærkede, i hvad Hensigt den besøgte mig. Jeg begyndte derfor at væрге mig mod denne stridbare Fjende, tog min Baadshage i begge Hænder og afbødede dermed ikke alene dens forvovne Angreb, men nødte den endog til imellem Stunder at vige tilbage, indtil jeg endelig, da den blev ved at nappe mig, efter adskillige frugtesløse Slag stødte Baadshagen med slig en Eftertryk imellem begge Vingerne bag ind i dens Nakke, at jeg ikke kunde faa den ud igen. Det saarede Uhyre styrtede med et gyseligt Skrig ned paa den underliggende Klode, og jeg, som allerede var ked af min nye himmelske Stjernerang, da

jeg mærkede, at den som enhver anden Højhed var udsat for Fald og Farer:

Mig lod med Fuglen sorgløs dumpe ned
Til Jorden. Som fra Soles lyse Vrimmel
En Stjerne ned af ætterene Himmel
Om ikke glider, synes, som den gled.

Og saaledes blev den Cirkel, jeg nys tilforn beskrev, atter forvandlet til en lodret Linie.

Efter at jeg med en Slags Heftighed i Førstningen var trukken ned imod den tykkere Luft, hvis Susen døvede mine Øren, sank jeg omsider med et let og uskadeligt Fald sagte ned paa Jorden, tilligemed Griffen, som straks efter døde af sit Saar.

Det var Nat, da jeg kom ned paa denne Planet, som jeg sluttede deraf, at Solen var borte, og ikke af Mørket; thi det var endnu saa lyst, at jeg tydelig kunde læse hvert Bogstav i mit Testimonium. Dette natlige Lys kommer fra Firmamentet eller den inderste Skal af vor Jordklode, hvis halve Del skinner som vores Maane. I Henseende til Lysningen er derfor her næsten ingen Forskel imellem Dag og Nat, undtagen for saa vidt Solen er borte, og Nætterne af denne Aarsag ere noget koldere end Dagene.

ANDET KAPITEL.

Forfatterens Ankomst til Indbyggerne paa Planeten Nazar.

Da jeg havde endt denne min Luftrejse og var kommet ned paa Kloden hel og holden, uden mindste Skade, eftersom Farten, hvormed Griffen i Førstningen slog ned, sagtnedes efter-

haanden, som dens Kræfter formindskedes, laa jeg længe ganske ubevægelig, ventende paa, hvad nyt der vilde møde mig, naar det blev Dag. Jeg mærkede nu, at min forrige menneskelige Svaghed ytrede sig igen, og var baade søvrig og saa sulten, at jeg bitterlig fortrød min Uforsigtighed i at have kastet Brødet bort. Udmattet af disse og flere Bekymringer faldt jeg endelig i dyb Søvn. Jeg havde sovet, saa vidt jeg kunde slutte, henved to Timer, da et gyseligt Brøl, som længe havde forstyrret min Slummer, endelig ganske vækkede mig. I Søvn havde jeg haft mange forunderlige Drømme. Mig syntes iblandt andet, at jeg var kommen tilbage til Norge og der fortalte Folk paa Gader og paa Stræder mine forunderlige Hændelser. Siden efter forekom det mig, at jeg var i Fanø Kirke, ikke langt fra Bergen, og der hørte jeg Degnen Niels Andersen synge, hvis Stemme som sædvanlig jammerlig plagede mine Øren. Jeg troede derfor, da jeg vaagnede, at det var denne Mands Tuden, som havde afbrudt min Søvn. Men da jeg i det samme tæt ved mig blev en Tyr var, sluttede jeg, at det maatte have været dens Brøl, som havde vækket mig.

Det var i Dagbrækningen, og den opgaaende Sol begyndte at forgylde de grønne Enge og frugtbare Marker, som hist og her udbredte sig for mit studsende Øje. Jeg saa og en Del Træer; men hvor voksede min Studsen, da jeg bemærkede, at de flyttede sig, uagtet det var saa blikstille, at ingen Fjer kunde røre sig. Da i det samme Tyren kom brølende lige hen imod mig, flygtede jeg skælvende hen til et Træ, som stod noget fra mig, og stræbte i min Angst at klavre op deri; men neppe var jeg kommet rigtig op, før det gav et spædt og gennemtræn-

gende Skrig fra sig, omtrent som Skriget af et opbragt Fruentimmer, og i det samme fik jeg det livagtigste Ørefigen af Verden med slig en Eftertryk, at det sortnede for mine Øjne og jeg trimlede hovedkulds til Jorden. Jeg laa som truffen af Lynet, i Begreb med at opgive Aanden, da jeg rundt omkring mig hørte en Brummen og Støjen som den, man imellem hører paa Torvene, eller paa Børsen, naar der sælges Aktier. Jeg slog Øjnene op og saa Marken vrimle rundt omkring mig med Træer, hvor jeg før neppe havde talt seks eller syv.. Intet kan ligne min Forundring ved at finde mig saaledes midt i en levende Skov; jeg blev ganske ør i Hovedet og var færdig at græde af Bestyrtelse. Snart troede jeg, at jeg drømte, uagtet jeg var lysvaagen, snart indbildte jeg mig, at jeg var midt iblandt Spøgelser eller rundt omkring belejret af onde Aander og adskillige andre slige Urimeligheder. Men jeg fik ikke Tid til at anstille mange Betragtninger over disse Automaters Natur og Aarsag; thi et andet Træ for pludselig hen imod mig, nedbøjede en af sine Grene, hvis yderste Ende var bevæbnet med seks Kviste, der kunde anses som Fingre, løftede mig op og bar mig, trods al min ynkelige Skrigen, bort. Utallige andre Træer af forskellige Arter og Størrelser fulgte med. De gave visse artikulerede Toner fra sig, som vare mig aldeles fremmede, og hvoraf jeg kun beholdt de to Ord Pikel Emi, som de særdeles ofte anbragte. Disse Ord betyde en overordentlig Abekat, og de kaldte mig saaledes, fordi de sluttede af min Skabning og Klædedragt, at jeg maatte være en Abe, skønt af et andet Slags end de i deres Land gangbare Aber. Andre toge mig for en Indvaaner i Firmamentet, som de

troede Fuglen havde bragt ned, hvilket denne Klodes Aarbøger bevidne ofte tilforn har tildraget sig. Alt dette fik jeg først et Par Maaneder efter at vide, da jeg havde lært det underjordiske Sprog.

I min nærværende Forfatning var jeg saa langt fra at kunne begribe disse levende og snakkende Træers Natur, at jeg endog af Frygt og Forvirring aldeles glemte min egen. Lige saa lidt kunde jeg begribe, hvad dette Optog, som gik for sig med langsomme højtidelige Skridt, skulde betyde, endskønt jeg haabede ikke meget godt af den vredladne Mumlen og Knurren, som overalt genlød i Marken. Den Fortørnelse paa mig, som jeg heraf sluttede mig til, havde virkelig sin Grund; thi det Træ, hvori jeg i min Angest, da jeg flygtede for Tyren, begyndte at klavre op, var hverken mer eller mindre end Byfogdens Kone i den nærmeste By. Den fornærmede Persons Anseelse forstørrede uendelig min Forbrydelse; thi jeg syntes at have villet voldtage ikke et almindeligt Fruentimmer, men en Dame af første Rang, og det paa aaben Mark i adskilliges Nærværelse: et ganske nyt og gyseligt Syn for et saa ærbart og sædeligt Folk som dette. Endelig kom man til Byen, hvorhen jeg blev ført fangen. Dens Huse vare ikke alene prægtige, men dens Afdelinger, Gader og Stræder udmærkede sig ved Lighed, Orden og Symmetri. Husene vare saa høje og anselige, at de saa ud som Taarne. Gaderne vrimlede af Træer, som spadserede, og, naar de mødtes, hilste hinanden ved at nedbøje deres Grene. Jo flere de lod synke, des større Bevis var det paa Ærbødighed og Højagtelse. Saaledes, da just paa samme Tid en Eg hændelsesvis kom ud af et særdeles anseligt

Hus, vege de øvrige Træer tilbage, nedbøjede deres fleste Grene, hvoraf man kunde slutte, det maatte være en mer end almindelig Person. Jeg opdagede virkelig straks efter, at det var Byfogden i Byen, og netop den, hvis Kone man paastod, jeg var kommen for nær. Imidlertid blev jeg bragt op paa en Sal i samme Byfogeds Hus. Saa snart jeg var kommen ind, blev Døren slaaet i Laas efter mig og fast tilspærret, hvorover jeg straks lykønskede mig som Medlem i Rasphuset. Denne Frygt blev endnu mere bestyrket ved tre vagthavende Træer, som jeg fik Øje paa udenfor, hvoraf enhver var bevæbnet med seks Økser, een for hver Gren; thi saa mange Grene, saa mange Arme, og saa mange Kviste, saa mange Fingre her. Jeg lagde Mærke til, at paa Toppen af Stammerne vare Hoveder anbragte, der meget lignede Menneskehoveder, og nedenunder, i Stedet for Rødder, to Ben, men saa korte, at Skildpadder maatte kunne løbe om Kap med denne Planets Indbyggere. Det havde altsaa været mig en let Sag, hvis jeg ikke havde været fængslet, at undløbe, da det lod til, at jeg maatte kunne flyve i Sammenligning med disse Løbere.

Kort, for ikke længer at opholde mine nysgerrige Læsere, jeg indsaa nu tydelig, at disse Træer ikke alene vare denne Klodes Beboere, men at de endog vare fornuftige Væsner; og jeg beundrede den Forskellighed, Naturen fortryller med i sine mangfoldige Skabningers foranderlige Skikkelse. Disse Træer ere ikke nær saa høje som vores, de fleste overgaa ikke et Menneskes Længde, nogle ere endog meget kortere, hvilke man kunde ligne ved Blomster eller Planter, og som jeg sluttede maatte være Børn.

Det er ufatteligt, i hvilke Labyrinter af Betragtninger disse Særsyn forvildede mine Tanker, hvor mange Sukke de aftvang mig, og med hvilken Længsel jeg i denne Forfatning tænkte tilbage paa mit elskede Fødeland. Thi uagtet disse besynderlige Træer forekom mig selskabelige, siden de havde Talens Brug og syntes at være begavede med saa megen Fornuft, at man kunde regne dem iblandt de fornuftige Dyr, tvivlede jeg dog paa, at de kunde sættes i Ligning med Mennesker, og frygtede for, at Retfærdighed, Velvillighed og andre slige moralske Dyder vare aldeles ubekendte iblandt dem. Jeg fordybede mig saa aldeles i disse plagende Forestillinger, at alt mit inderste bevægede sig, og Taarerne styrtede mig strømmevis ned paa Kinderne. Medens jeg saaledes paa den mest kvindagtige Maade overlod mig til min Bedrøvelse, traadte mine Bevogtere ind i Værelset, hvilke jeg formedelst Økserne, de bare, holdt for Byknægtene. De gik foran mig, medens jeg blev ført gennem Byen hen til en anselig Bygning, som laa midt paa Torvet. Jeg ansaa mig i dette Øjeblik som en, der har faaet Diktators Værdighed, fornemmere end nogen romersk Konsul; thi denne havde aldrig uden tolv Økser i sit Følge, jeg derimod fremtrinede med atten foran mig. Ved Porten af Bygningen, hvorhen man førte mig, stod Retfærdighed udhugget i Skikkelse af et Træ, der i en af sine Grene holdt en Vægtskaal. Den var fremstillet som en Jomfru, af et meget alvorligt Udseende, med gennemtrængende skarpe Blik, hvis Holdning hverken var modløs eller trodsende, men udmærkede sig ved en vis sørgmodig Højtidelighed. Jeg sluttede med fuldkommen Vished heraf, at det var Raadhuset. Man førte mig

ind paa Raadsalen, hvis Gulv var belagt med firkantede, af forskellig Farve glimrende Marmorstene. Jeg saa her en gylden Stol, lig et Dommersæde, hvorpaa et Træ sad ophøjet mellem tolv Assessorer, der i passende Orden sadde paa lige saa mange lavere Stole, seks ved hver Side af Overdommeren. Overdommeren selv var et Palmetræ af middelmaadig Højde, men udmærkede sig mellem de andre Dommere ved Forskelligheden af sine Blade, der havde alle Slags Farver. Rundt omkring paa begge Sider stode fire og tyve Bysvende, af hvilke hver var udrustet med seks Økser. Jeg kan ikke beskrive, hvilken Forfærdelse dette Syn indjog mig, da jeg sluttede deraf, at Nationen maatte være meget grusom og blodtørstig.

Idet jeg traadte ind i Salen, stode alle Raads herrerne op og løftede deres Grene højt i Vejret, efter hvilken Andagts-Ceremoni de atter satte sig ned. Saa snart dette var sket, blev jeg stillet frem for Skrankerne midt imellem to Træer, hvis Stammer vare overtrukne med Faareskind. Jeg formodede, at disse maatte være Sagførere, og de vare det virkelig.

Førend de begyndte at tale i Sagen, blev Overdommerens Hoved indhyllet i en Del sorte Dækkener. Anklageren holdt derpaa en kort Tale, som han tre Gange gentog, hvilken min Sags Forsvarer lige saa kortelig besvarede. Paa disse Taler fulgte en fuldkommen Tavshed. Da denne havde varet en halv Time, rejste Overdommeren sig, efter at Dækkenerne vare borttagne, som tilhyllede hans Ansigt, løftede sine Grene imod Himmelen og fremførte med megen Anstand nogle Ord, der, som jeg sluttede mig til, indeholdt min Dom. Da han havde talt ud, blev jeg straks bragt tilbage til mit for-

rige Fængsel, hvoraf jeg formodede næste Gang at blive ført ud for at kagstryges.

I denne min Ensomhed tænkte jeg tilbage paa alle disse Hændelser og belo i mit Hjerte dette Folks Taabelighed; thi det forekom mig, at de meget mer havde spillet en Farce end ført en Sag; og alt, hvad jeg havde set af deres Gebærder, Prydelser og hele Rettergangs-Maade, syntes mig meget bedre at passe sig til Gøglespil og Balletter end til en højtidelig højeste Ret. Jeg tænkte da paa, hvor lykkelig man er paa vores Klode, og Europæernes Fortrin for alle andre Mennesker faldt mig nu først ret paa Hjertet. Men uagtet jeg saaledes i mit Hjerte fordømte denne underjordiske Nations Dumhed og Galskab, kunde jeg dog ikke andet end tilstaa dem Rang over Dyrene, da Byens smukke Udseende, Bygningernes Symmetri og adskillige andre Ting tydelig lagde for Dagen, at disse Træer hverken manglede Fornuft eller vare aldeles ukyndige i visse, fornemmelig mekaniske Kunster. Men dette troede jeg ogsaa var alt, hvad man kunde sige til deres Berømmelse.

Mens jeg saaledes i Stilhed smaasnakkede med mig selv, kom et Træ ind ad Døren med en trekantet Tingest i Haanden, hvormed han, efter at have løst op for mit Bryst og blottet min ene Arm, meget net slog Hul paa Median-Aaren. Da han havde taget saa meget Blod, som ham syntes nok, forbandt han Armen med ikke mindre Færdighed, besaa med megen Opmærksomhed Blodet, og gik med Kendetegn paa en Slags Forundring stilltiende bort. Alt dette styrkede mig endnu mere i den Mening, jeg havde fattet om dette Folks Taabelighed. Men da jeg siden efter lærte det underjordiske Sprog og

fik et tydeligt Begreb om alle disse Ting, forvandlede min Foragt til Beundring. Denne Rettergangsmaade, som jeg saa ubetænksom havde opholdt mig over, blev mig saaledes forklaret. Af mit Legems Dannelse havde de sluttet, jeg var en Indvaaner af Firmamentet. Jeg havde syntes at ville voldtage en ærbar og dydig Dame af første Rang, og for denne Forbrydelse, hvori al Formodning dømte mig skyldig, blev jeg ført paa Raadstuen. Den ene af Sagførererne havde forstørret min Misgerning og paastaet, jeg burde lide den i Loven paalagte Straf; den anden derimod afbad vel ikke Straffen, men raadede til at opsætte den, indtil man fik at vide, hvem og hvorfra jeg var, og om jeg var et umælende Dyr eller et fornuftigt Væsen. Grenenes Opløftelse mod Himelen, fortalte man mig, var en sædvanlig Religions-Ceremoni, som man altid iagttog, før man dømte i Sager. Sagførererne vare omsvøbte med Faareskind for at erindre dem den Uskyldighed og Oprigtighed, de burde vise i deres Sagers Behandling. Og virkelig lagde jeg Mærke til, at alle Sagførere her vare meget retskafne og ustraffelige, hvilket beviser, at det dog er muligt i en vel indrettet Stat at finde redelige og brave Advokater. Man har saa strenge Love i dette Land mod Sagfordrejere, at ingen Kroglove, Lumskhed eller Partiskhed kan besmykkes Intet Bedrageri kan afbedes, ingen Misgerning undgaa sin Straf. Det er lige saa umuligt for en Forbryder at undfly som at finde en Huser eller Hæler.

Den tredobbelte Gentagelse af deres Taler havde sin Grund i dette Folks særdeles langsomme Begreb, der udmærkede dem fra alle andre Nationer der paa Kloden; thi meget faa

iblandt dem havde den Evne at forstaa, hvad de blot løselig havde læst, eller begribe, hvad de kun een Gang havde hørt. Man holdt for, at de, som straks fattede en Ting, maatte nødvendig mangle Dømmekraft, og derfor betroede man sjælden eller aldrig slige letnemme Personer store og vigtige Embeder. Erfarenhed havde lært dem, at Republiken altid havde vaklet under Bestyrelsen af disse hurtige Hoveder, som man i Almindelighed kalder store Genier, og at Mænd af et langsomt eller spotvis saakaldet sløvt Begreb, havde bragt det igen i Orden, hvad hine havde forviklet. Disse besynderlige Meninger kunde jeg vel ikke give mit Bifald, men de forekom mig alligevel ved lang alvorlig Eftertanke ikke at være aldeles urimelige. Hvad der allermest opvakte min Forundring, var Overdommerens Historie. Det var en Jomfru, som var født der paa Stedet og af Regenten beskikket til Kaki eller øverste Dommer i Byen. Man maa vide, at dette Folk i at beskikke nogen til Embeder ikke ser paa Køn, men efter foregaaende Undersøgelse overgiver Statens Forretninger til den værdigste blandt dem, som kunne komme i Betragtning. For rigtig at kunne bedømme enhvers Bekvemhed og Gaver, har man dertil indrettet Seminarier, hvis Forstandere eller Opsynsmænd kaldes Karatti, der i deres Sprog egentlig betyder Prøvere eller Udgranskere. Deres Forretning bestaar i at undersøge enhvers Fremgang og Duelighed, at udgranske nøje de unges Hjerne og Hjerte, og efter holdt Eksamen aarlig at indgive til Fyrsten en Fortegnelse paa dem, som ere bekvemme til offentlige Embeder, samt vise, hvortil enhver især har fortrinligt Anlæg, og i hvilken Plads han bedst kunde

nytte Fædrenelandet. Naar denne Liste er blevet Regenten overbragt, lader han Kandidaternes Navne indføre i en dertil bestemt Bog, paa det at han kan erindre sig og daglig have for Øjne, hvem han bør forfremme til de ledige Bestillinger.

Den nys ommeldte Jomfru havde fire Aar tilforn faaet et udmærket berømmende Vidnesbyrd af Karatti og var af denne Grund af Fyrsten beskikket til Overdommer i Raadet, og just i hendes egen Fødeby; en Skik, som Indbyggerne i Potu holde meget hellig over, da de tro, at ingen kender bedre et Steds Beskaffenhed end de, der ere fødte og opdragne paa samme. Hendes Navn var Palmka, og hun havde nu i en Tid af tre Aar forestaaet sit Embede med den allerstørste Berømmelse. Man holdt hende overalt for det forstandigste Træ i hele Byen; thi hun havde saa yderlig langsomt et Begreb, at hun med Nød og neppe begreb en Ting, før den var tre eller fire Gange gentagen for hende. Men naar hun først havde fattet noget, indsaa hun det til Grunde og opløste med saa megen Skønsomhed de vanskeligste Opgaver, at alle hendes Domme bleve holdte for lige saa mange Orakler.

Som Themis selv i Vægtens lige Skaaler
 Hun vejede Ret mod Uret, uden Svig,
 Og skelned altid Sandheds egne Straaler
 Fra Falskheds laante Skin, Gudinden lig.

Hvorfor hun og i den hele Tid, hun havde beklædt sit vigtige Embede, aldrig havde afsagt nogen Dom, som jo var blevet opløftet til Skyerne og bekræftet af det øverste Statsraad i Potu.

Dette lærte mig at indse ved nøjere Overvejelse, at Potuanerne ved ej at udelukke det

smukke Køn fra Embeder endda ikke handlede saa daarekistegalt, som jeg i Førstningen mente. Jeg tænkte ved mig selv: hvad om Byfogdens Kone i Bergen dømte i Raadet, i Stedet for hendes Mand! eller Prokurator Severins Datter, som er en veltalende, vittig og fornuftig Pige, førte Sager, i Stedet for hendes dumme Fader? maaske Lovkyndigheden ikke endda vilde tabe saa meget derved, og Retfærdigheden sjældnere falde i Besvimelse.

Jeg gik videre i mine Betragtninger og tænkte paa den Hurtighed, hvormed man dømmer i Europa, og i en Snup afsiger Domme, der maaske ved alvorligere Undersøgelse ofte vilde staa Fare for at maatte gøres om igen.

For den Fremgangsmaade, de havde brugt i at aarelade mig, gav man mig følgende Regnskab. Naar nogen er bleven overbevist om en Forbrydelse, da i Stedet for at kagstryge, lem-læste eller halshugge slig en Misdæder, lader man ham aarelade, for at komme efter, om Misgerningen har haft sin Grund i forsættlig Ondskab eller af en og anden Uorden i Blodet eller Væskerne, da man i saa Fald herved forsøger at læge ham, saa at denne Rettergang meget mere har Rettelse end Straf til Hensigt, uagtet Rettelsen paa en Maade tillige er en Straf, da det altid holdtes for en Skam der at være bleven dømt af Raadet til Aareladelse. Hvis nogen efter denne Revselse anden Gang gør sig skyldig i en Misgerning, bliver han dømt uværdigt Medlem af Staten og forvist til Firmamentet, hvor alle uden Forskel blive modtagne. Om denne Forvisning og dens Beskaffenhed skal jeg siden give nærmere Oplysning.

Aarsagen til, at Lægen, der aarelod mig,

havde studset ved at bese mit Blod, var, at denne Klodes Indvaanere havde, i Stedet for Blod, en gennemsigtig hvidladen Saft i Aarerne, der, i Forhold til dens større eller mindre Hvidhed, holdtes for større eller mindre Kendetegn paa Renhed og Uskyldighed.

Alt dette fik jeg et tydeligt Begreb om, da jeg havde lært det underjordiske Sprog, og begyndte derfor og at fatte mildere Tanker om denne Nation, som jeg ubesindig havde fattet alt for stor Foragt for. Jeg mærkede, at disse Træer, som jeg i Førstningen holdt for dumme og tølperagtige, havde temmelig meget Anstrøg af Menneskelighed, og frygtede derfor slet ingen Fare for mit Liv, i hvilken Tillid jeg blev bestyrket ved at se dem to Gange om Dagen bringe mig noget til Livets Ophold. Maden bestod i Almindelighed af Frugter, Urter og alle Slags Bønner, og Drikken var en klar, sød og overmaade velmagende Saft.

Byfogden, i hvis Hus jeg blev holdt fangen, lod straks melde for Landsherren eller Fyrsten, der opholdt sig paa et Slot ikke langt fra Byen, at han af en Hændelse havde faaet fat paa et fornuftigt Dyr af en ganske usædvanlig Skikkelse. Denne Beretning opvakte hans fyrstelige Højheds Nysgerrighed. Han gav Byfogden Befaling, først at lade mig lære Landets Sprog og derpaa at skikke mig til Hoffet. Jeg fik altsaa en Sprogmeister, ved hvis Undervisning jeg i en Tid af et halvt Aar bragte det saa vidt, at jeg temmelig færdig kunde snakke med Indbyggerne. Saa snart jeg havde lært de første Grunde i Sproget, kom atter en Befaling fra Hoffet, at man skulde gaa videre med min Undervisning og indsætte mig i Byens Seminarium, hvis Karatti eller Overhørere skul-

de undersøge mine Sjælekræfter og bedømme, i hvilken Videnskab jeg gav det bedste Haab til Fremgang. Alle disse Befalinger bleve paa det omhyggeligste fulgte. I den Tid jeg opholdt mig ved Seminariet, sørgede man ikke mindre for mit Legems end for min Sjæls Dannelse, og i Besynderlighed gjorde man sig megen Umage for at faa mig til at ligne et Træ saa meget som muligt, til hvilken Ende de heftede forlorne Grene til min Krop saa net, at det var en Lyst at se det.

Min Vært underholdt mig imidlertid hver Aften, naar jeg kom hjem fra Seminariet, med adskillige Samtaler, hvori han spurgte mig om alle Slags Ting. Han hørte mig med inderlig Fornøjelse fortælle, hvad der var mødt mig paa min Nedrejse; men intet forundrede ham mere end min Beskrivelse over vor Jordklode og den af utallige Stjerner vrimplende umaalige Himmel, som omgiver den. Alt dette hørte han med yderste Begærlighed og Opmærksomhed! Men han blev ganske flov, da jeg fortalte ham, at Træerne hjemme hos os vare livløse, ubevægelige og rodfæstede i Jorden, og var nær bleven rasende, da jeg forsikrede ham, at vi brugte den Manér hos os at fælde Træer for at varme vore Kakkellovne og koge vores Mad ved dem. Ikke desto mindre, da han alvorlig havde overtænkt Tingen, sagtnedes hans Vrede lidt efter lidt, og idet han strakte alle de Grene, han havde, som beløb sig til fem, op mod Himmelen, priste han Skaberens forunderlige Domme, hvis mange skjulte Hensigter ingen dødelig kender, og hørte rolig og opmærksom paa, hvad jeg videre fortalte. Hans Kone, som hidindtil bestandig havde skyet min Nærværelse, forsonede sig med mig igen, da hun fik

den rette Aarsag at vide, hvorfor jeg var bleven bragt for Retten, og aflagde al Mistanke til mig, da hun hørte, jeg i min Uskyldighed havde ladet mig bedrage ved Skikkelsen af et Træ, som man i vores Lande uden Omstændighed klavrer op i. Men for ikke at løbe Fare for, i denne nye Fortrolighed at oprive det nyslægte Saar og derved atter tabe hendes Yndest, tog jeg mig alligevel i Agt for at tale med hende, uden naar hendes Mand var til Stede, og med hans Tilladelse.

TREDIE KAPITEL.

Beskrivelse over Byen Keba.

I denne min Undervisningstid førte min Vært mig ofte omkring i Byen for at vise mig alt, hvad der var sjældent og mærkværdigt. Vi spadserede rundt omkring med hinanden uden Hinder og, hvad jeg mest undrede mig over, uden mindste Tilløb af Pøbelen. Det gaar ganske anderledes til hos os, som man ved, hvor ved enhver Ubetydelighed, som man ikke netop ser hveranden Dag, Folk stimler sammen i Tusindtal for at mætte deres Nysgerrighed. Men denne Planets Indbyggere synes, tvært imod os, nok saa godt om gamle vigtige Ting som om nye Snurrepiberier.

Keba, saa hed denne By, er den næststørste Stad i Fyrstendømmet Potu. Dens Indbyggere udmærke sig ved saa megen Alvorlighed og Sindighed, at man kunde tage hver af dens Borgere for en Raadsherre. Alderdom er især her

i største Anseelse; paa intet Sted i Verden ere gamle Folk mere agtede og ærede, deres Meninger, ja deres blotte Vink ere Ungdommen hellige. Jeg undrede mig derfor saa meget des mere over, at et saa sædeligt og sindigt Folk kunde finde Smag i Legekampe, Skuespil og andre slige teatraliske Forlystelser, der syntes mig at stride aldeles mod deres medfødte Alvorlighed. Min Vært, som mærkede denne min Forundring, stræbte at tilintetgøre den. Vi har, sagde han, i hele dette Fyrstendømme den Skik at afveksle med alvorlige Forretninger og morrende Forlystelser:

Vi efter øvet Pligt til skyldfri Morskab ty,
 For med fornyet Kraft at øve hin paa ny.

Thi mellem andre ypperlige Indretninger i dette Land har man givet Indvaanerne Tilladelse at nyde alle Slags uskyldige Fornøjelser, hvorved man tror, at Sjælen styrkes og gøres bekvemmere til trættende Forretninger, ikke at tale om, at slige maadeholdne Forlystelser forjage Tungsindighed, der ikke sjælden er Moder til Oprør og andre fortvivlede Foretagender. Af denne Aarsag plejede de efter deres alvorlige Forretninger at adsprede sig ved Skuespil eller anden Morskab, dog paa saadan en Maade, at Alvorligheden aldrig udartede til Barskhed, eller Munterheden til Kaadhed. Saa fornøjet, som jeg var med dette, saa ærgerlig blev jeg, da jeg hørte, at de regnede Disputatser iblandt deres teatraliske Lege. Paa visse bestemte Tider om Aaret, efter at man havde gjort Væddemaal og udsat en vis Præmie for den, som vandt, gik de to, som skulde disputere, ud for Haanden, eller rettere Munden, med hinanden, ligesom andre Baksere, og bleve sammenhidsede

omtrent paa samme Maade som Haner eller andre stridbare Dyr hos os. I Almindelighed var det Mode blandt de rige der, at de opklækkede slige Disputatorer, ligesom man her paa Jorden opklækker Jagthunde, og lode dem oplære i Disputere-Kunsten eller Dialektiken, for at give dem den Færdighed i Munden, som udfordredes til disse aarlig bestemte Kampe. Paa denne Maade havde en vis rig Borger der i Byen, hvis Navn var Henokki, samlet sig store Rigdomme og ved den Disputators Sejre, han underholdt, i en Tid af tre Aar vundet en Sum af fire Tusinde Rikatu. Adskillige andre, som ligeledes skrabede Penge sammen paa denne Maade, havde af og til budt ham uhyre Summer for denne Disputator; men han havde hidindtil ikke kunnet overtales til at skille sig ved et Liggendefæ, der aarlig indbragte ham saa betydelige Indkomster. Personen, der handledes om, havde en umanerlig flydende Tunge, kunde rive alting ned og bygge alting op igen, gøre krumt til lige og firkantet til rundt som ingenting, var en Haarkløver paa en Hals og slog om sig med Syllogismer og dialektiske Kroglove saa vældig, at Larmen af hans Distingveren, Subsumeren og Limiteren bragte alle hans Opponenten til at tie som Fiske. Jeg var et Par Gange med inderlig Sjæls-Græmmelse Tilskuer ved disse Skuespil; thi det forekom mig baade usømmeligt og ugudeligt at forvandle saa hellige og ærværdige Øvelser som disse, der ere en Prydelse for vore Universiteter, til Teaterspil, og da det faldt mig ind, at jeg selv tre Gange havde disputeret offentlig med største Berømmelse, kunde jeg neppe bare mig for at græde af Ærgrelse. Imidlertid var det dog ikke nær saa meget Handlingen i sig

selv som Maaden, den skete paa, der forargede mig; thi man lejede ved slige Lejligheder visse Sammenhidsere, der kaldes Kabalki, som, naar de mærkede, Disputatorernes Hidsighed sagtredes, stak dem i Siden med et Slags Syle for at muntre dem og bringe dem paa ny i Hede. Jeg forbigaar adskilligt andet i denne Anledning, som jeg rødmer ved at tænke paa, og som jeg ikke kunde andet end fordømme hos et saa oplyst Folk som dette.

Foruden disse Disputatorer, som man spøgvis kaldte Masbakki eller Slagsbrødre, holdt man adskillige andre firføddede, saavel vilde som tamme Dyr og en Del Rovfugle, hvilke man for Penge ligeledes lod fægte med hinanden til Tilskuernes Fornøjelse. Jeg spurgte min Vært, hvorledes det var muligt, at en saa skøn- som Nation kunde nedsætte slige ædle Øvelser, hvorved man skærper Forstanden, opdager Sandheden og lærer at tale med Lethed, til Spilfægtninger. Han svarede mig, at i de barbariske Tider havde disse Øvelser været i stor Agt; men da Erfarenhed langt om længe lærte, at de meget mere tjente til at skjule Sandheden, gøre Ungdommen kaad, opvække Uroligheder og skade Videnskaben, havde Akademiet forvandlet dem til Skuespil; og Udfaldet havde vist, at de studerende bragte det meget videre i Lærdom ved stille Læsning og rolig Overtænken. Dette Svar, skønt det syntes artigt nok, tilfredsstillende mig alligevel slet ikke.

I denne By var for Resten et Gymnasium eller Akademi, hvori de boglige Kunster lærtes med megen Alvorlighed og Sømmelighed. Min Vært førte mig op paa denne Højskoles Auditorium en vis højtidelig Dag, da der blev kreeret en Madik eller Lærer i Filosofien. Denne

Handling gik for sig uden mindste Ceremoni, undtagen for saa vidt, at Kandidaten holdt en net og grundig Tale over en vis fysisk Opgave, hvorpaa han af Akademiets Forstandere blev indskrevet i deres Tal, der have Tilladelse til at lære offentlig. Da min Vært spurgte mig, efter at vi vare komne hjem, hvorledes denne Promotion anstod mig, svarede jeg ham, at den forekom mig alt for tør og mager i Forhold til vores. Jeg fortalte ham, at Magistrene og Doktorerne hos os maatte disputere, før de bleve kreerede, ved hvilken Efterretning han trak forskrækkelig paa Næsen. Han spurgte mig med en Slags Spodskhed om disse Disputatsers Beskaffenhed, hvad Maade de bleve holdte paa, og hvori de afvege fra de hos dem brugelige. Jeg sagde ham, at de handlede i Almindelighed om lærde og vigtige Materier, især saadanne, som angik Sæderne, Sproget og Klædedragten hos to gamle Nationer, der i forrige Tider havde fornemmelig blomstret i Europa. Jeg forsikrede ham, at jeg selv i tre meget lærde Disputatser havde sagt alt, hvad der kunde siges om disse to gamle Nationers Tøfler. Ved at høre dette faldt han i Latter og skoggerlo saa højt, at det genlød i hele Huset. Hans Kone, som hørte denne Latter, kom løbende af alle Kræfter ind til os, nysgerrig efter at vide, hvad der havde foraarsaget den; men jeg var bleven saa opbragt derover, at jeg ikke værdigede at svare hende; thi hvem kan udholde at høre saa vigtige Ting optages med Latter? Hendes Mand forklarede hende, hvori Tingen stak, og hun lo, til min inderlige Græmmelse, lige saa højt som han derover.

Det varede ikke længe, før denne Historie var udspreedt over hele Byen, hvor den gav

Stof til uophørlige Spottegloser. Iblandt andre var der en vis Raadmands Kone, som af Naturen var meget lattermild, der ved at høre den faldt i saa stærk en Latter, at hun nær havde revnet; og da hun nogen Tid efter døde af en Feber, mumlede man overalt om, at denne umaadelige Latter ved at angribe hendes Lunge var bleven, som man siger, Pinden til hendes Ligkiste. Denne Folkesnak var imidlertid kun en løs Formodning; thi i Grunden vidste man ikke, hvoraf hun var død. Det var for Resten en ypperlig Kone og en skrap Husholderske; thi hun havde ikke mindre end syv Grene, der er et usædvanligt Antal hos dette Køn, hvorfor og alle skikkelige Træer tog sig hendes Død meget nær. Hun blev begravet om Natten, uden for Byens Mure, i de samme Klæder, som hun havde paa, da hun døde; thi det er her forbudt ved en Lov, at nogen maa begravnes inden i Byen, da man tror, at Luften fordærves ved Ligenes Uddunstninger. Ligeledes er det forbudt at klæde Ligene med kostbar Pynt og udføre dem med prægtige Sørgeskarer, da de alligevel straks efter blive Føde for Ormene. Med alle disse Indretninger var jeg ret vel fornøjet. De pleje og at holde Sørgetaler og Ligprækener; men de bestaa kun i blotte Opmuntninger for Tilhørerne til at leve dydig og Formaninger til at have deres Dødelighed stedse for Øje. Der er ved slige Lejligheder anordnede Censorer, som maa mærke paa, hvorvidt den dødes Fortjenester enten mindes med større eller mindre Ros, end Sandheden fordrer. Da der tillige er lagt Straf paa dem, som overdrive eller digte Berømmelser, finder man ingensteds sparsommere Lovtalere end her i Potu. Da jeg kort efter var Tilhører af en saadan

Sørgetale, spurgte jeg min Vært om den afdøde Helts Stand og Kaar, hvis Minde saa højtidelig blev æret. Han svarede mig, at det var en Bonde, som i et Ærinde til Byen var pludselig død undervejs. Havde de underjordiske Folk tilforn belet mig, saa belo jeg nu paa min Vis dem igen med Skoggerlatter og gengældte deres Spydighed mod os Europæere med Cølns Vægt ved denne Lejlighed. „En Bonde?“ raabte jeg, „hvorfors blive ikke ogsaa Stude og Tyre, Bøndernes Staldbrødre og Medarbejdere, ligeledes roste fra de offentlige Talesteder? Da de have samme Forretninger, kunde de give lige Stof til Ligprækener“. Men min Vært bad mig holde Maade med min Latter og underrettede mig om, at Agerdyrkerne var i største Agt her for deres nyttige og vigtige Beskæftigelses Skyld, og at ingen Stand holdtes for ædlere i dette Land end Bøndestanden; hvorfor og enhver stræbsom Bonde og retskaffen Husfader blev hilset af Købstadfolk med de Æresnavne: Nærer og Beskytter. Heraf kom og den Skik, at Bønderne i Begyndelsen af Høsten eller i Palme-Maaneden, naar de kom til Staden med en stor Mængde Vogne, belæssede med Levnetsmidler, bleve modtagne uden for Porten af Stadens Øvrighed og under Klang af Basuner og Cymbler i Fryds-Triumf indførte i Byen. Hvor studsede jeg ved denne Fortælling, især da jeg tænkte tilbage paa Bøndernes Skæbne hos os, der sukke under en forhaanet Trældom, og hvis Beskæftigelser agtes ringe og foragtelige imod dem, som Overdaadighed og Vellyst har indført, for Eksempel Kokkes, Postejbageres, Konditorers, Haarskæreres, Dansemesteres og utallige andre. Dette fortalte jeg vel nogen Tid efter min Vært; men under Paalæg af den ubry-

deligste Tavshed, af Frygt for at bibringe de underjordiske Folk alt for slette Tanker om de overjordiske. Han lovede mig, at aldrig noget Træ skulde faa det af hans Mund at vide, og førte mig op paa Auditorium, hvor der skulde holdes en Sørgetale. Jeg maa oprigtig tilstaa, at jeg aldrig har hørt noget saa grundigt, sandhedsfuldt eller frit fra al Slags Hyklen, i slig Anledning, som denne Tale, der syntes mig et Mønster, hvorefter alle Ligprækener burde indrettes. Taleren gav først en Afridsning af den afdødes Dyder, opregnede siden hans Laster og Skrøbeligheder og endte med en Paamindeelse til Tilhørerne, at tage sig i Agt for disse.

Da vi gik hjem fra Auditorium, mødte vi en Misdæder, som blev ført imellem tre Vægtere. Han havde nylig efter Overdommerens Kendelse udstaaet Armstraffen (saa kalde de den omtalte Aareladen) og blev nu bragt til Byens almindelige Hospital. Jeg spurgte, hvori hans Forbrydelse bestod, og man svarede mig, at han offentlig havde afhandlet Guds Væsen og Egenskaber, hvilket var aldeles forbudt i disse Lande, hvor slige utidige Afhandlinger bleve holdt for saa dumdristige, at man ikke troede, de kunde fødes uden i forvirrede Hjerner. Man har derfor den Skik her, at sætte slige spidsfindige Disputatorer, efter at man først har aareladt dem, i Daarekisten eller Rasphuset, indtil de faa deres sunde Forstand igen. Jeg tænkte ved mig selv: Himmel og Jord! hvorledes vilde det gaa her med vore Teologer, som klamres hver anden Dag om Guddommens Egenskaber og Beskaffenheder, om Aandernes Natur og andre saadanne skjulte Hemmeligheder? Hvorledes vilde det gaa med vores metafysiske lærde, der, stolte af deres transcendentalske Frem-

granskninger, tro, langt over andre Folks Begreb, at nærme sig Guddommens Alvidenhed? Sandelig, jeg frygter, at de her i Stedet for Recensent-Ros og Doktorhatte, hvormed man kroner dem hos os, vilde bane sig Vejen til Hospitalet eller Rasphuset.

Disse og mange andre lige saa urimelige Ting lagde jeg Mærke til i den Tid, jeg opholdt mig ved Seminariet. Endelig kom den af Fyrsten bestemte Tid, da jeg, forsynet med Lærernes Vidnesbyrd, skulde sendes herfra til Hoffet. Jeg gjorde mig sikker Regning paa den mest glimrende Ros og de varmeste Anbefalinger, grundende dette Haab dels paa min egen Dygtighed, da jeg meget tidligere, end jeg ventede, havde lært det underjordiske Sprog, dels paa min Værts Venskab og dels paa mine Dommeres udraabte Oprigtighed. Endelig overrakte man mig mit Testimonium. Ved at aabne det sitrede jeg af Glæde, begærlig efter at læse mine egne Berømmelser og deraf at gætte mig til min Lykke. Men hvor opbragt og fortvivlet blev jeg, da jeg havde læst det. Det lød saaledes:

„Ifølge Deres Durchlauchtigheds Befaling afsende vi hermed nærværende Dyr, som for nogen Tid siden er nedbragt til os fra en anden Klode og kalder sig Menneske. Vi have med omhyggelig Flid undervist samme i vor Realskole, og efter saa nøje som muligt at have undersøgt dets Forstand og Opførsel, have vi befundet det meget letnemt og lærvilligt, men af en saa skæv og jammerlig Skønsomhed, at det formedelst sit alt for hastige Begreb neppe kan regnes i Klasse med fornuftige Skabninger, endsige betros til noget vigtigt Embede. Da det imidlertid er langt

hurtigere paa Fødderne end nogen anden af dette Lands Indvaanere, kunde det være overmaade vel skikket til Hof-Løber. Skrevet i Torne-Maaneden paa vort Seminarium i Keba, af Deres Durchlauchtigheds ydmygste Tjenerne.“

N e h e k. J o k t a n. R a p a s i. K i l a k.

Jeg gik grædende herover til min Vært, bøn-faldt ham med Taarerne i Øjnene om at udvirke ved sin Anseelse et mildere Vidnesbyrd af Karatterne og bad ham at vise dem mit Testimonium fra Københavns Akademi, hvori jeg blev fremstillet som en meget ypperlig og udmærket Student. Han indvendte mig, at dette Testimonium kunde være godt nok oppe hos os, hvor man maaske saa mere paa Skyggen end Legemet og mere paa Barken end Marven; men hos dem, hvor man saa paa Kærnen af Tingene, var det af ingen Værdi. Han raadte mig for Resten at bære min Skæbne med Taalmodighed, især da mit Skudsmaal hverken kunde forkastes eller forandres, eftersom det agtedes her for en af de største Forbrydelser at rose nogen for Dyder, som han ikke besad. For imidlertid at gyde nogen Balsam i mit Saar og trøste mig, saa godt som han kunde, sagde han mig omtrent følgende mærkelige Ord, hvis Sandheds hele Vægt mit Hjerte følte.

Tragt aldrig efter det, den blinde Pøbel tror
 At skabe Fryd hos den, som Dumhed kalder stor,
 Hvis Glimmer Dumhed blot kan ønske og misunde!
 Ak ofte Visdom en saa hvirvlet op
 Til Magtens høje Bølges svimle Top,
 For, Skibet lig i Storm, at gaa til Grunde.
 Tidt sank, beladt med Titler og med Guld,
 Den, som gled ellers sikker gennem Livet;

At bære dette Jordens tunge Muld
 Blev meget faa blandt dødelige givet.
 De stræbe, jage, svede hist og her,
 For Skat til Skat og Rang til Rang at klynge;
 Omsider knejser den optaarnte Dyngge,
 Lig Pyramiden omvendt, Skyen nær,
 For i det næste Nu at styrte brat omkuld
 Og knuse Dyngeren i sit tilbedte Muld.

Han lagde til, at man med middelmaadig Lykke
 i en lavere Stand ikke havde sligt et Fald at
 frygte. Mit Testimonium fra Karatterne paa-
 stod han at være, som det burde, og at disse
 granseende og retskafne Dommere, der aldrig
 lode sig bestikke ved Gaver eller skrække ved
 Trusler til at vige mindste Fodsbred fra Sand-
 heden, ikke heller heri kunde mistænkes for
 Partiskhed. Han sagde mig endog omsider rent
 ud, at han selv for længe siden havde lagt Mær-
 ke til min svage Dømmekraft, og at han straks
 af mit hurtige Begreb og frugtbare Hukom-
 melse havde sluttet sig til, at jeg ikke var op-
 lagt til at gøre store Spring, men tværtimod
 ved min elendige Skønsomhed aldeles udygtig
 til ethvert betydeligt Embede. Han lagde til,
 at han havde gjort den Opdagelse, ved at høre
 mine Fortællinger om Europæerne, at mit Fø-
 deland maatte være

Et meget usundt Land, som skjult i Taage laa,
 Og hvor i Taagen man kun lutter Narre saa.

Han forsikrede mig i øvrigt paa den høfligste
 Maade om sit Venskab, og raadede mig uden
 Ophold at gøre mig færdig til Rejsen.

Jeg fulgte denne meget fornuftige Mands
 Raad, saa meget mere, da Nødvendigheden ud-
 krævede det, og det syntes mig en Dumdristig-
 hed at sætte sig imod Fyrstens Befaling. Jeg
 begav mig altsaa paa Rejsen i Selskab med en

Del Smaatræer, som tilligemed mig vare gjort færdige fra Seminariet og i samme Hensigt som jeg bleve sendte til Hovedstaden. Vores Vejleder var en gammel Karatti eller Opsynsmand, der red paa en Stud, fordi han af Alderdom ikke længer kunde gaa. At age er her noget ganske usædvanligt; det er kun udlevede Oldinger og syge, som nyde denne Bekvemmelighed, endskønt Indbyggerne her vare langt mer at undskylde, om de lode sig køre, end vi, da de flytte sig med saa megen Vanskelighed og Langsomhed.

Det falder mig herved ind, med hvilken Latter de underjordiske Folk hørte paa den Beskrivelse, jeg engang gjorde dem over Køretøjerne hernede; vore Forspand, Kurvevogne og disse store Æsker, hvori vi pakkes ind som Bylter, for at føres rundt om i Byen; især da jeg fortalte dem, at hos os den ene Nabo ikke kunde besøge den anden uden at indesluttet i en saadan Æske eller Karre, og saaledes af to modige og stridbare Dyr slæbes igennem Gader og Stræder.

Formedelst disse fornuftige Træers langsomme Gang maatte vi tilbringe tre Dage paa Vejen, inden vi kom til Hovedstaden, uagtet den ligger neppe fire Mil fra Keba. Havde jeg gaaet alene, havde jeg magelig kunnet gjort den Rejse paa een Dag.

Saa meget som det fornøjede mig at være uden Sammenligning raskere til Fods end de underjordiske, saa meget græmmede det mig paa den anden Side, at denne Legems-Fuldkommenhed skulde skaffe mig et saa ringe og foragteligt Embede. „Jeg vilde ønske,“ sagde jeg, „at jeg var lige saa plump til Bens som dette Lands Indvaanere, for ved denne Fejl at undgaa

den slaviske og nedrige Bestilling, man har bestemt mig.“ „Sig ikke det,“ sagde vor Vejleder, der hørte mig; „dersom Naturen ikke ved dette legemlige Fortrin paa en Maade havde erstattet din Sjæls Mangler, havde vi alle maattet anse dig for en aldeles unyttig Byrde for Jorden; thi formedelst dit utidig hurtige Begreb ser du alene Skallen af en Ting, uden at opdage Kærnen, og da du kun har to Grene, staar du dybt under alle underjordiske i Bekvemhed til Haandarbejde, af hvad Slags det og kunde være.“ Da jeg hørte dette, takkede jeg Gud for mine lange Ben, eftersom jeg uden dem neppe var bleven regnet iblandt fornuftige Skabninger.

Paa hele Vejen lagde jeg med Forundring Mærke til, at ingen af Indbyggerne, da vi gik forbi, blev staaende for at se paa os, endsige forlod sit Arbejde for at betragte et Syn, som man alligevel ikke saa hver Dag, saa ganske optagne vare de af deres Forretninger. Men saa snart Dagen var til Ende, og enhver havde forrettet sit, forlystede de sig med alle Slags Lege, med Øvrighedens Tilladelse, der holdt for, at slig uskyldig Spøg styrkede baade Sjæl og Legeme, lige saa vel som Mad og Drikke. Af denne og andre Aarsager var Rejsen mig overmaade behagelig. Landet havde overalt det mest fortryllende Udseende. Man forestille sig et Amfiteater saa skønt, som Naturen ene kan danne det. I de Egne, hvor Naturen selv havde været mindre gavmild, var alting erstattet ved Indbyggernes Kunst og Flid. Øvrigheden udsatte til den Ende opmuntrende Belønninger for dem, som opdyrkede, forbedrede og prydede deres landlige Ejendomme, og den, som forsømte sin Jord, blev dømt fra sin Borgerret. Vi kom igennem adskillige smukke Landsbyer, der, ef-

tersom de ikke laa meget langt fra hinanden, syntes at udgøre een eneste stor By. Overalt saa man lige Nethed og Orden. Ikke desto mindre bleve vi paa Vejen temmelig ofte antastede af en Del vilde Abekatte, der løb hist og her omkring og i Særdeleshed altid sprang til og nappede mig, som de for Skabningens Skyld tog for en af deres Kammerater. Jeg kunde ikke undertrykke min Fortrydelse og Vrede herover, især da jeg saa, at denne Spøg gav Træerne Stof til Latter paa min Bekostning; thi jeg blev efter Fyrstens Befaling ført til Hoffet, i samme Dragt, som jeg havde paa, da jeg kom ned paa Planeten, og med Baadshagen i den højre Haand, at han kunde se, hvordan Folk vare klædte paa vor Klode, og i hvilken Prydelse jeg var dumpet herved. Jeg ansaa det for en Lykke, at jeg havde faact denne Baads-hage med; thi den syntes at komme mig ret vel tilpas, for at bortjage de næsvise Abekatte, der i Skokketal stimlede om mig; men det hjalp ikke meget, thi jo flere jeg drev paa Flugten med den, des flere kom der igen, saa at jeg paa den hele Vej hvert Minut maatte holde mig færdig til Feltslag.

FJERDE KAPITEL.

Det fyrstelige Hof i Potu.

Endelig kom vi til Residensstaden Potu. Det er en særdeles prægtig og anselig By. Husene der ere højere og Gaderne bredere og bekvemmere end i Keba. Det første Torv, vi

kom til, var fuldt af en stor Mængde handlende og rundt omkring omgivet af Kunstneres og Haandværkeres Boder. Jeg studsede ved at se en Misdæder med en Strikke om Halsen, staaende midt paa Pladsen, omringet af en stor Mængde meget alvorlige Træer, der saa ud som en Kreds af Raadsherrer. Da jeg spurgte, hvad dette betød, og hvad denne Synder havde gjort, for at blive hængt, tvært imod Skik og Brug, siden ingen Forbrydelse i disse Lande straffes med Livet, svarede man mig, at det var en Projektmager, der havde raadet til at afskaffe en vis gammel Sædvane. De omkringstaaende vare Raadsherrer og andre lovkyndige, der, som sædvanlig, skulde undersøge det nye Paafund; og dersom dette befandtes vel ud tænkt og nyttigt for Staten, skulde Synderen ikke alene frikendes, men belønnes; opdagede man derimod, at det var Landet skadeligt, eller at Projektmageren havde haft egen Fordel til Hensigt med denne Forandring, skulde han straks, som en Statsforstyrer, opklynges. Denne Fremgangsmaade har den Virkning, at meget faa vove nye Forslag, og at man er særdeles varlig med at raade til en og anden Lovs Afskaffelse, medmindre Statens Fordel derved er saa tydelig, at man ikke kan tvivle om et lykkeligt Udfald. De underjordiske holde overalt særdeles meget over gamle Love, og Forfædrenes Indretninger ere dem i Almindelighed meget hellige, eftersom de tro, at Staten ved de evige Forandringer efter hver andens Indfald nødvendig maa svækkes. Hille mænd! tænkte jeg ved mig selv, hvorledes vilde det gaa her med vor Klodes Projektmagere, der, under Skin af det almindeliges Tarv og Landets Bedste, hver an-

den Dag pølse paa nye Forordninger til deres egen Fordel?

Vi bleve omsider førte ind i et meget stort Hus, hvor man modtager alle dem, som sendes til Hovedstaden fra samtlige Seminarier i Riget. Herfra bleve vi atter førte ud for at stilles for Fyrsten. Vor Anfører eller Karatti bød os imidlertid at vente her, medens han gik bort og meldte os; men neppe var han borte, før en usædvanlig høj Lyd, som Lyden af et Sejrskrig, døde vore Ører, og et Øjeblik derpaa genlød Alarmen af Trommer og Basuner i hele Bygningen. Vi bleve bestyrtede ved denne Larm, løb ud og saa et Træ fremtrine med en Blomsterkrans om Hovedet, fulgt af et prægtigt Følge; og opdagede snart, at det netop var den samme Borger, som vi nylig havde set paa Torvet med Strikke om Halsen.

Den Forordning, han med Livsfare havde foreslaaet, var bleven bifaldet og antaget, og derfor førte man ham nu i Triumf gennem Byen. Men af hvad Grund han havde raadet til at afskaffe den gamle Lov, kom jeg ikke efter, og kunde jeg paa ingen Maade siden faa at vide, formedelst dette Folks Tavshed, der gør, at de allermindste Ting, der forhandles i Raadet og angaa Statens Bestyrelse, bestandig blive Hemmeligheder for Almuen. Det gaar hermed ganske anderledes til hos os, som man ved, hvor Statsplaner og Raadslutninger Dagen efter fortælles, gennemgaas og bedømmes i alle Kroer og Kaffehuse.

Efter en Times Forløb kom vor Karatti tilbage og gav os alle Befaling at følge sig, som vi straks adlød. Paa Vejen kom os hist og her en Del Smaatræer i Møde, med smaa trykte Historier om alle Slags mærkværdige Ting, som

de holdt til fals. Iblandt dette Krimskrams fik jeg hændelsesvis Øje paa en lille Pjece, der havde følgende Titel: Sandfærdig Beretning om et ganske nyt og usædvanligt Luftsyn eller flyvende Drage, som i Fjor lod sig se paa Himlen. Jeg saa mig her stukket i Kobber, saadan som jeg væltedes om Planeten med Baads-hagen i Haanden, og slæbende Rebet efter mig. Med megen Umage holdt jeg mig fra at le højt ved denne Lejlighed og sagde hemmelig ved mig selv:

Forunderlige Syn! uhørte Rejsefærd!
En bedre Gravstik var din Herlighed dog værd!

Jeg købte imidlertid Bogen for tre Kilak, der omtrent er det samme som fire Skilling i vore Penge, undertvang min Latter og gik ganske tavs op til Slottet. Det udmærkede sig mere ved Kunst og Nethed end ved overdaadig Pragt og Glimmer. Jeg saa meget faa Hofbetjente eller Opvartere; thi Fyrsten elsker Tarvelighed og er en erklæret Fjende af alt overflødigt. Man har langtfra heller ikke her saa mange Tjenere nødig som ved vore Hoffer; thi saa mange Grene, saa mange Arme har ethvert Træ, og altsaa kan alt Haandarbejde, Opvartning og Husgerning forrettes her i tredie eller fjerde Delen af den Tid, det medtager hos os.

Det var Middag, da vi kom op paa Slottet. Da Hans fyrstelige Durchlauchtighed ønskede at tale med mig afsides fra de andre, før han gik til Taffels, blev jeg ene ført ind i Spisesalen. Denne Fyrste forener Venlighed med Alvorlighed i en beundringsværdig Grad. Hans Munterhed og Mildhed er ham saa naturlig, at ingen Bekymring kan formørke hans blide Udseende. Saa snart jeg saa ham, faldt jeg paa

Knæ, hvorover alle omkringstaaende meget syntes at forundre sig. Han spurgte mig selv, hvorfor jeg gjorde dette, og da jeg sagde ham Aarsagen, bød han mig staa op igen, sigende, at slig en Dyrkelse tilkom alene Guddommen, og at Lydighed, Arbejde og Flittighed vare de eneste Veje til hans Yndest. Da jeg havde rejst mig, gjorde han mig adskillige Spørgsmaal, hvordan jeg var kommet ned, hvad der var Aarsag til min Rejse, hvad jeg hed, og hvor jeg var født. Jeg svarede ham:

Mit Navn er Klim; en meget større Klode
Her ovenover er mit Fødested;
Jeg hid ej gik, ej sejled eller roede,
Men dumped ho'dkulds gennem Luften ned.

Han spurgte mig videre, hvad der var mødt mig paa min Rejse, og ønskede at vide noget om vor Klodes Sæder og Skikke. Jeg udbredte mig herpaa med megen Varme over Menneskenes Vid og Dyder, fine Sæder, Levemaade og andre Ting, hvoraf den menneskelige Slægt især plejer at bryste sig. Men han blev ganske kold ved denne Fortælling og gabede ved adskillige Ting, som efter min Formening allermest burde have opvakt hans Beundring. Ak! tænkte jeg, hvor forskellig er dog ikke de dødeliges Smag! hvad der mest fortryller os, opvækker disses Ækel. Det, der af alting mest syntes at skurre i hans fyrstelige Ører, var, hvad jeg sagde ham om vores Maade at føre Sager paa for Retten, om vore Sagføreres Veltalenhed og vore Dommeres Hurtighed i at afsige Domme. Jeg forsøgte at sætte ham dette i bedre Lys; men han afbrød mig og gik til noget andet, spørgende mig til sidst om vores Religion og Kirkeforfatning. Jeg sagde ham kortelig alle vore Tros-Artikler. Medens jeg læste disse for ham, for-

svandt lidt efter lidt Rynkerne paa hans Næse; han tilstod, at han villig kunde underskrive enhver af dem; og undrede alene paa, at Folk uden Skønsomhed kunde have saa sunde og rigtige Begreber om Gud og hans Dyrkelse. Men da han straks derpaa hørte, at de Kristne vare delte i utallige Sekter og formedelst denne Forskellighed i Troen ikke sjælden forfulgte og myrdede hinanden, sagde han: „Hos os har man og forskellige ulige Meninger om de Ting, der henhøre til Gudsdyrkelsen; men den ene forfølger derfor ikke den anden. Thi enhver Forfølgelse for Tanker og Meninger, eller Vildfarelser, der have deres Grund alene i Begrebene Forskellighed, har ikke sin Oprindelse af andet end Stolthed, idet den ene taabeligt bilder sig ind at se dybere i Tingen end den anden; en Stolthed, der neppe kan være behagelig for Gud, som elsker Beskedenhed og Ydmyghed. Vi straffe her ingen, der i sin Godtroenhed farer vild fra den almindelige Mening i spekulative Ting, naar han ikke i det praktiske afviger fra den offentlige Gudsdyrkelse, og heri følger jeg mine Forgængeres Eksempel, der holdt det for grusomt at paalægge fornuftige Skabningers Tænkraft Lænker og herske over Samvittigheder. Jeg iagttager omhyggelig den samme Regel i Ting, der angaa Regeringen; det er mig lige meget, om mine Undersaatter have ulige Meninger om min Skikkelse og Udseende, om min Levemaade, Husholdning og andre slige Ting, naar de kun erkende mig som deres retmæssige Styrer, hvis Anordninger de skyldte Lydighed. I dette Tilfælde holder jeg dem alle for gode Borgere.“

„Durchlaughtigste Fyrste!“ svarede jeg, „dette kaldes hos os Syncretismus og bliver i Sær-

deleshed af vore lærde vældig bestridt — —
Jeg fik ikke Tid til at sige mere; thi han blev lidt stødt, gik pludselig bort og befalede mig at bie, til Taflet var forbi.

Ved Bordet sadde Fyrsten, Fyrstinden og Prinsen, deres Søn, med Kadok eller Storkansleren. Denne Kadok havde ved sine fine Sæder og endnu finere Forstand tilvundet sig et særdeles berømmeligt Navn i Potu. I hele tyve Aar havde han i Raadet aldrig afsagt nogen Dom, som ikke af alle de andre jo var bleven bifaldet. Han havde aldrig i de offentlige Sager gjort nogen Anordning, som ikke var bleven ubrydelig, og hans Udsagn vare bestandige Regler. Men hans Begreb var og saa langsomt, at han behøvede fjorten Dage til et Udkast af den allermindste Forordning. Ifald han altsaa var kommet ned paa vor Klode, hvor al Tøven faar Navn af Uduelighed og Ladhed, vilde man have dømt ham aldeles ubrugbar til alle nogenlunde vigtige Forretninger. Men da han, naar han først havde fattet en Ting, indsaa den til Grunde og aldrig afgjorde noget, førend efter den strengeste Undersøgelse, kunde man sige, at han gjorde mer end ti andre saakaldte store Genier, der øjeblikkelig i største Hast gøre deres Forretninger færdige, og hvis Arbejder derfor som oftest maa rettes, forandres og files saa længe, at man til sidst, naar deres Embedstid er udløbet, finder, at der egentlig er intet, som de har fuldbragt. Ved denne Lejlighed erindrer jeg mig iblandt de skønne Sindsprog ved Hofet i Potu som meget mærkeligt, at de lignede disse Folk, der alt for hurtig give sig af med og afgøre, hvad det skal være, ved ørkesløse Spadseregængere, der snart gaa frem og snart

tilbage paa den samme Vej, uden at komme videre.

Saa snart Deres Durchlauchtigheder havde sat sig til Taffels, kom en ottegrenet Jomfru ind med lige saa mange Tallerkener og Fade, saa at hele Bordet i et Øjeblik var dækket. Straks derpaa kom et andet Træ med otte Flasker, fyldte med alle Slags Most og andre Safter. Dette Træ havde ni Grene, og blev derfor anset for den fortræffeligste Opvarter, man kunde ønske sig. Paa denne Maade forrettede to Opvartere magelig det, som en hel Flok Tjenere neppe kan blive færdig med ved vore Hoffer. Man tog Retterne bort igen med samme Behændighed, hvormed de bleve bragte paa Bordet. Maaltidet var tarveligt, men tillige net. Af de foresatte Retter spiste Fyrsten kun een eneste, der mest var efter hans Smag — tvært imod den Skik, som er brugelig blandt de rige hos os, der ikke holde et Maaltid for at være noget, hvis der ikke kommer den ene prægtigere og lækrere Ret paa Bordet efter den anden. Mens de spiste, underholdt de sig med adskillige Samtaler om Dyder, Laster og politiske Ting, saa at Legemets Nydelse krydredes med Sjælens. Man bragte mig paa Bane; men for mit hurtige Begrebs Skyld troede man, der ikke kunde gøres noget synderligt af mig.

Da man var mæt og Bordet taget bort, befalede Fyrsten mig at forevise mit Testimonium. Da han havde gennemlæst det, saa han paa mine Ben: „Karatterne have dømt fuldkommen ret!“ sagde han — og befalede, at deres Raad skulde følges. Ved disse Ord blev jeg som truffen af Lynild og brød ud i en Strøm af Taarer. Jeg bad, at man vilde gennemse min Stilebog, og haabede, naar man nøjere undersøgte mine

Dyder og Sjælekræfter, at faa en langt mildere Dom. Den milde og yderst billige Fyrste blev slet ikke vred over dette uartige og usædvanlige Forlangende, men befalede den nærværende Karatti at overhøre mig paa ny med mere Nøjagtighed. Medens dette varede, gik Fyrsten bort for at gennemlæse de andres Testimonier. Min Karatti gav mig nye Spørgsmaal og forelagde mig nye Opgaver; jeg besvarede dem, til hans store Forundring, med min sædvanlige Hurtighed. „Du fatter,“ sagde han, „en Ting meget snart, men du indser ikke Tingens Grund; og dine Svar bevise meget mer, at du har hurtig fattet end rigtig indset Opgaven.“ Da Overhøringen var til Ende, gik han ind til Fyrsten og kom tilbage med følgende Dom: at da jeg havde handlet slet og uforsigtig i at kalde Karattis engang fældede Dom i Tvivl, havde jeg derved, ifølge den Straf, som paalægges dumdristige Bagvaskere i Lovens fjerde større Afsætnings tredie mindre, (ved større og mindre Afsætninger, eller Skibal og Kibal, forstaas Bøger og Kapitler) fortjent at aarelades efter gammel Skik og Brug paa begge mine Grene eller Arme og hensættes i Byens offentlige Fængsel. Lovens Ord i fjerde Bogs tredie Kapitel, om Bagvaskelser, vare disse: Spik, antri, Flak, skak, mak, Tibu mihalat Silak. Men endskønt Meningen af disse Ord var tydelig som den klare Dag, og Lovens Helighed ingen Undtagelse taalte, havde Hans Durchlauchtighed af besynderlig Naade besluttet at tilgive mig denne store Forbrydelse, dels paa Grund af min Mangel paa Dømmekraft, og dels i Betragtning af min Uvidenhed i Loven, da man uden at fornærme den paa en Maade kunde eftergive en nys ankommen Udlænding

den for andre uundgaaelige Straf. Endelig, for at give mig et desto større Bevis paa sin Yndest og Velvillighed, havde det behaget Hans Durchlauchtighed at give mig en Plads iblandt sine ordentlige Hof-Løbere, med hvilken Gunst jeg maatte være fornøjet for denne Gang.

Da denne Dom var mig forkyndt, lod man hente en Kiva eller Sekretær, der skulde indføre mig tillige med de øvrige nys ankomne i Forfremmelses-Protokollen. Denne Sekretær var en Mand af ypperlig udvortes Anseelse; thi han havde ikke mindre end elleve Grene og kunde derfor paa een Gang skrive elleve Breve med samme Lethed, hvormed vi skrive eet eneste. Hans Dømmekraft derimod var kun maadelig, hvorfor han heller ikke kunde stige højere, men maatte blive gammel i det samme Embede, som han allerede i tredive Aar havde forrettet. Det var denne Mand, som jeg siden efter havde mest at gøre med, og som jeg oftest maatte gøre min Opvartning, da han renskrev de Forordninger og Breve, jeg som Løber maatte bringe omkring i Landet. Jeg faldt tidt i Forundring over at se, med hvilken Færdighed han forrettede sin Gerning, da han ikke sjældnen skrev elleve Eksemplarer paa een Gang og paa een Gang satte lige saa mange Segl paa. Af denne Aarsag holdes det og i Familier for en af de lykkeligste Tildragelser, naar et Barn fødes med mange Grene. Barselkonerne sende derfor altid, efter en lykkelig Nedkomst, Efterretning omkring til deres Naboer og Bekendte om, hvor mange Grene Barnet er kommet til Lyset med. Rygtet gik, at denne Sekretærs Fader havde haft tolv Grene, og at hele denne Familie havde udmærket sig ved usædvanlig mange Grene. Saa snart jeg havde faaet min

Bestalling og var bleven ansat imellem de ordentlige Hofløbere, gik jeg i Seng; men endskønt mine Lemmer vare meget trætte, gjorde jeg mig dog forgæves Umage for at faa Søvn i mine Øjne, den meste Tid af Natten.

Den lave Bestilling, jeg var fordømt til, svævede mig bestandig for Øjne; det syntes mig yderst uanstændigt og skammeligt for en *Ministerii Candidatus* og *Baccalaureus* i den store Verden at fornedres til en ussel Løber i den lille. Jeg tilbragte den største Del af Natten i disse bedrøvelige Betragtninger og læste og atter læste i min Fortvivlelse mit Testimonium fra Københavns Akademi, som jeg havde hos mig, thi, som jeg før har anmærket, Dag og Nat ere her næsten lige lyse. Udmattet af disse Tanker og Bekymringer faldt jeg endelig i dyb Søvn. I Søvn havde jeg adskillige Drømme. Det forekom mig, at jeg var kommen hjem og fortalte løst og fast om, hvad der var hændet mig under Jorden; snart syntes det mig, at jeg sejlede i Luften og sloges med den glubske Rovfugl, der gav mig saa meget at bestille, at Stridens Heftighed forjog Søvn. Men hvor forskrækket blev jeg, da jeg vaagnede og fik Øje paa en usædvanlig stor Abe ved Siden af mig. Den havde listet sig ind af Kammerdøren, som ikke omhyggelig nok var tillukt, og var krøbet op i Sengen. Dette uventede Sær-syn indjog mig slig en Angst, at jeg med stærke Skrig, hvoraf hele Kammeret genlød, raabte om Hjælp. Nogle Smaatræer, som laa i andre Kamre i Nærheden af mit, vaagnede ved denne Alarm, kom ind, hjalp mig i Kampen mod den afskyelige Abe og fik den endelig jaget paa Døren. Jeg hørte siden, at Fyrsten havde lét umanerlig af denne Tildragelse. Men for ikke

offere at sættes blot for denne Ubehagelighed, befalede han, at jeg straks skulde klædes paa underjordisk og prydes med Grene. De europæiske Klæder, som jeg var kommet ned i, bleve mig altsaa fratagne og for deres Usædvanligheds Skyld ophængte paa Kunstkammeret, med denne Overskrift:

Den overjordiske Skabnings Dragt.
Hillemænd! tænkte jeg ved denne Lejlighed, hvad om Mester Jens Andersen, Skræderen i Bergen, der har syet disse Klæder, fik at vide, at hans Arbejder blev forvarede imellem andre Sjældenheder i det underjordiske Kunstkammer? Han vilde sikkerlig bryste sig som en kalkunsk Hane og slaa Spar-To baade til Borge-mester og Byfoged.

Efter denne Hændelse fik jeg ikke Søvn i mine Øjne hele Natten, indtil Solen stod op. Jeg stod op med den og modtog min Løber-Bestalling.

Man gav mig straks utallige Ærinder; jeg maatte løbe omkring til store og smaa Steder, med Forordninger og aabne Breve; og kort sagt, jeg var et rent Perpetuum Mobile. Ved disse Omflakninger studerede jeg omhyggeligere denne Nations Karakter og opdagede hos de fleste Indbyggere en beundringsværdig Artighed og Levemaade, forenet med lige saa megen Klogskab. Indvaanerne i Staden Maholki, som alle ere Torne, syntes mig alene at være mindre forfinede i Sæder og Videnskaber.

Enhver Provins har sine særegne Træer eller Indbyggere, hvad man især bemærker paa Landet i Bondestanden, hvor alle ere indfødte; thi i de store Byer, og især i Hovedstaden, er en Sammenblanding af alle Slags Træer. Den

Formodning, jeg havde gjort mig om disse Potuaneres Klogskab, bestyrkedes mer og mer, jo nøjere jeg lærte at kende deres gode Egenskaber. De Love og Skikke, som mest havde stødt mig, fik, efterhaanden som jeg indsaa deres Billighed og Retfærdighed, mit fuldkomneste Bifald, og min ugrundede Foragt forvandlede til grundet Beundring. Det vilde være mig en let Sag een for een at opregne de Ting og Sædvaner, som jeg ved løselig Skuen havde holdt for taabelige, men ved nøjere Betragtning fandt grundige og vise. Af tusinde vil jeg blot anføre eet eneste Eksempel, der særdeles levende skildrer dette Folks Karakter. En vis lærd Filolog ansøgte om Rektoratet i en af Fyrstendømmets offentlige Skoler. Hans Ansøgning var belagt med en anbefaling fra Borgerne i Byen Nahami, der bevidnede, at Kandidaten i samfulde fire Aar havde levet fredelig med en løsagtig og utro Kone og i al den Tid baaret sine Horn med Taalmodighed. Vidnesbyrdet lød omtrent saaledes:

Saasom nærværende hæderlige og vellærde Mand J o k t a n H u har af os været et Vidnesbyrd om sit Levnet og Opførsel begærende, bevidne vi underskrevne Borgere og Bosiddere i den Afdeling af Byen, som kaldes Posko, at samme Mand har i fire samfulde Aar levet i fredelig Stilhed med en utro Kone, baaret sine Horn med Taalmodighed og vist saa megen Sagtmodighed i at taale dette Onde, at vi holde ham fuldkommen værdig til det ledige Rektorat, dersom i øvrigt hans Lærdom svarer til hans Opførsel. N a h a m i, den tiende i Palme-Maaneden, Aar Tretusinde efter den store Oversvømmelse.

Til dette Vidnesbyrd var føjet et Testimo-

nium fra Seminariets Karatter om hans Lærdom og Videnskaber, som syntes mig af større Betydenhed; thi hvad Fortjeneste en hornet Skolelærer har fremfor andre Lærere, begriber jeg ikke. Meningen af hint urimelige Vidnesbyrd var denne: Iblandt de Egenskaber, som en Lærer nødvendig maa besidde, er Sagtmodighed en af de vigtigste; thi medmindre han er udrustet med Jern-Taalmodighed, vil han, trods hele sit Forraad af Kundskaber, være meget uskikket til Skolelærer-Embedet, der maa forrettes uden Barskhed og Hidsighed, for ikke ved utidig Skælden og Pryglen at gøre de unge haardnakkede. Da nu ingen umiskendeligere Prøve paa Sagtmodighed kan gives end den Standhaftighed, hvormed Kandidaten havde baaret et saa betydeligt Huskors, havde hans Naboer ikke taget i Betænkning at anbefale ham af denne Grund, for derved at sætte i Lys, hvad man kunde vente sig af en Skolelærer, der saa særdeles udmærkede sig heri blandt de andre.

Man fortalte, at Fyrsten nær var død af Latter over denne besynderlige Anbefaling, men at han alligevel, da han ved Overlæg fandt den mindre urimelig, end den lod til i Førstningen, overdrog det ledige Rektorat til Ansøgeren. Han opfyldte efter alles Tilstaaelse dette Embeds Pligter med saa meget Held og vidste, med Sagtmodighed og Mildhed saaledes at vinde de unge, at de meget mer ansaa ham som en Fader end som en Tugtemester. De viste saa megen Flid i deres Studeringer under denne fromme, venlige Lærers Anvisning, at der den Dag i Dag gives faa Skoler i dette Fyrstendømme, hvorfra saa udmærkede, lærde og dydige Træer hvert Aar dimitteres.

Da jeg i de fire Aar, jeg var Løber, fik Lejlighed til nøje at studere Landets Beskaffenhed og Indbyggernes Natur og Levemaade, formoder jeg, at det ikke vil være Læseren ubehageligt at finde her noget samlet helt om deres Politi, Gudstjeneste, Love og Videnskaber, hvorom jeg tilforn blot har givet nogle Vink hist og her.

FEMTE KAPITEL.

Om Landet Potus Beskaffenhed og Folkets Tænkemaade.

Fyrstendømmet Potu indesluttet inden meget snævre Grænser og indtager ikkun en liden Plads paa denne Klode. Hele Kloden Nazar er neppe to Hundrede tyske Mile i Omkreds. Man kan magelig gennemvandre den uden Vejviser eller Tolk; thi der tales eet Sprog overalt, endskønt Indbyggerne i Potu afvige fra dem i de øvrige Stater og Provinser i Videnskaber og Sæder. Og ligesom Europæerne paa vor Klode have Fortrin for andre Folkeslag, saaledes ere Potuanerne her mer end noget andet Folk berømte for Dyd og Forstand. Vejene ere afdelte ved Stenstøtter, som betegne Milene; paa disse ere udstaaende Hænder eller andre Tegn anbragte, som vise Vejen til enhver Købstad eller Landsby; thi hele Fyrstendømmet er fuldt af Landsbyer og prægtige Købstæder. Men det er mærkværdigt og ganske forunderligt, at Indbyggerne paa denne Klode tale eet Sprog, endskønt hvert enkelt Folkeslag er overmaade forskelligt i Kaar, Skikke, Videnskaber og Natur-

gaver. Heri er denne Klode et levende Billede paa Naturens Foranderlighed, som ikke kan andet end røre og henrykke den rejsende Tilskuer.

Jorden afdeles ved store og smaa Vande. I disse sejler man i Skibe ved Hjælp af Aarer, som drives, saa at sige, ved en magisk Kraft; thi de bringes ikke frem, som vore, ved Menneskehænder, men ved kunstige Maskiner, som bevæge sig selv. Indretningen og Kunsten i disse Maskiner kan jeg ikke forklare, da jeg ej er meget dreven i Matematiken. Desuden ere disse Træer saa skarpsindige i alle deres Opfindelser, at ingen, som ikke har Argus' Øjne og en næsten guddommelig Forstand, kan opdage deres Kunst.

Denne Klode har, ligesom vor Jord, en tredobbelt Bevægelse, saa at Tiderne her, ligesom hos os, afdeles i Nat og Dag, Sommer og Høst, Vinter og Foraar, og de Steder, som ligge nærmest Polerne, ere koldere end de øvrige. Men hvad Lyset angaar, er der for omtalte Aarsags Skyld liden Forskel paa Nat og Dag. Ja man kan sige, at Natten er behageligere end Dagen; thi intet kan tænkes mere glimrende end det Lys fra Solen, som kastes tilbage fra den tætte Halvsfære, der ligner en umaadelig stor, hele Himmelhvælvingen dækkende Maane. Indbyggerne bestaa af adskillige Slags Træer, som Ege, Linde, Poppel- og Palmetræer, Torne og deslige, hvoraf de seksten Maaneder, som det underjordiske Aar inddeles i, have deres Navne. Thi hver sekstende Maaned kommer Nazar tilbage til sin Plads, dog ikke paa nogen bestemt Dag, for den ulige Bevægelses Skyld; thi ligesom Maanen hos os bryder denne Planet med sin mange Slags Bevægelse deres Hoveder, som

bebo Firmamentet. Tidsregningerne ere forskellige og fastsættes fra de mærkværdigste Tildragelser, fornemmelig fra en stor Komet, som efter deres Mening har for tre Tusinde Aar siden foraarsaget en almindelig Vandflod, hvori alle Træernes Slægter druknede, tilligemed de øvrige Dyr, nogle faa undtagne, som reddede sig paa Højene og Bjergtoppene fra den almindelige Oversvømmelse, og fra disse nedstamme de nærværende Indbyggere.

Jorden er meget frugtbar paa Korn, Urter og andre Vækster og har næsten de samme Frugter som vort Europa; dog gives her ingen Havre, som heller ikke er nødvendig, da denne Klode ikke har Heste. Havet og Søerne give herlige Fiske, og langs med Strandbredden ligge de smukkeste Lystgaarde, snart i sammenhængende Rækker, snart adspredte hist og her. Indbyggernes Drik tillaves af visse Urter, som grønnes paa alle Aarets Tider. De, som sælge denne Drik, kaldes i Almindelighed *Minhalpi*, det er Urtebyggere, som indskrænkes til et vist Antal i hver By og alene have Tilladelse til at koge disse Urter. De, som have faaet dette Privilegium, maa ikke have andet Embede, Næringsvej eller Haandværk. Især er det forbudt dem, som ere i offentlige Bestillinger og faa Løn, at bruge denne Næringsvej; thi for den Anseelses Skyld, hvori de staa i Byen, kunde de tiltrække sig alle Køberne, og formedelst de Fordele, de da nyde i Staten, kunde de sælge deres Vare for ringere Pris. Dette se vi tidt i vor Verden, hvor Embedsmænd og de, som staa i offentlig Sold, berige sig i en Hast ved disse Midler, til andre Haandværksfolks og Købmænds Skade.

Der er en nyttig Lov om Børneavlen, som

meget beforder Folkemængden. Denne forøger eller formindsker Frihederne og Fordelene i Staten efter Børnenes Antal. Saaledes fritages den, som er Fader til seks Børn, fra alle ordentlige og overordentlige Skatter. Derfor er Børne-Avl og talrigt Afkom ikke mindre nyttig i denne Verden, end den er besværlig og skadelig paa vor Klode, hvor man plejer at lægge Kopskat paa Børnene.

Hos dem har ingen to Embeder paa een Gang; thi de tro, at endog det mindste Embede fordrer sin Mand. Derfor forvaltes Embederne — med vor Verdens Indbyggers Tilladelse maa jeg sige det — bedre her end hos os. Man holder saa nøje over denne Lov, at en Læge ikke befatter sig med hele Medicinen paa een Gang, men lader sig nøje med at studere en eneste Sygdoms Natur, og en Musikus ikke lægger sig efter at spille paa mere end eet Instrument. Ganske anderledes er det i vor Verden, hvor disse forskellige Embeder slide Menneskene op, gøre Folk knarvorne og forsømmelige i deres Forretninger, og hvor man ikke er stærk i nogen Ting, fordi man vil være stærk i alt. Naar Lægen paa een Gang vil helbrede Menneskenes Sygdomme og Statens Bræk, bliver han en Fusker i begge Dele; og naar en Musikus baade vil være Virtuos og Raadmand, kan man ikke vente andet af ham end Dissonanser. Vi beundre dem, som vove at paa-tage sig forskellige Embeder paa een Gang, trænge sig ind i de vigtigste Forretninger og tiltro sig Duelighed til alle Ting. Det er kun deres Forvoventhed og slette Kundskab om deres egne Evner, som vi ere saa taabelige at beundre; thi kendte de Forretningernes Vigtighed og deres egne svage Kræfter, vilde de endog

afslaa disse Embeder, naar de bleve dem tilbudne, og skælte blot ved at høre dem nævne. Her er derimod ingen, der paatager sig noget, som han ikke forstaar. Jeg erindrer endnu, at jeg hørte den store Filosof Rakbasi tale om denne Materie saaledes: „Enhver maa kende sine egne Naturgaver og strengt bedømme sin egen Duelighed og sine Mangler. Ellers vise Skuespillerne mere Forstand end vi; thi de vælge ikke de bedste Roller, men dem, som de bedst kunne udføre. Skal da Skuespilleren være klogere paa Teatret, end vi i Livet?“

Indbyggerne i dette Fyrstendømme inddeles ikke i Adel og Pøbel. Fordum havde vel denne Inddeling fundet Sted; men da Fyrsterne mærkede, at dette kun lagde Grunden til Uenighed, ophævede de viselig al Slags Fortrin, som kun er en Følge af Fødselen, saa at Træerne nu agtes alene for deres Dyder, Embeder og Arbejdssomhed. Dette vil jeg tale vidtløftigere om siden. Det eneste Fortrin, Fødselen kan give, er mange Grene. Barnet æres, eftersom det har mange eller faa af disse; thi en Mængde Grene gør Træerne duelige til Haandarbejde. Jeg har i Forvejen talt en Del om dette Folks Naturgaver og Sæder; hertil henviser jeg Læseren og slutter dette Kapitel.

SJETTE KAPITEL.

Om Folkets Religion i Potu.

Religions-Systemet i Potu bestaar kun i faa Kapitler, og deres hele Trosbekendelse er ikke

meget større end vore apostoliske Trosartikler. Under Straf at forvises til Firmamentet er det her forbudt at forklare de hellige Bøger, og vover nogen at disputere om Guds Væsen og Egenskaber, Aandernes og Sjælenes Natur, fordømmes han til at aarelades og sættes i Byens almindelige Hospital. Thi det er taabeligt, sige de, at ville beskrive og definere det, hvori vor Forstand er lige saa blind som Natuglen i Solskin. De ere alle enige i at dyrke et højeste Væsen, hvis Almagt har skabt, og hvis Forsyn opholder alle Ting. Om Maaden at dyrke dette Væsen paa tillader man enhver at tænke, som han vil: kun de, som aabenlyst angribe den herskende Religion, straffes som offentlige Fredsforstyrre. Jeg havde derfor fuldkommen Tænkefrihed her, og ingen forfulgte mig for min Religions Skyld.

Indbyggerne i Potu bede sjælden, men med saa brændende en Andagt, at man skulde tro, de vare henrykte, saa længe Bønnen varer. Jeg fortalte dem, at man hos os plejede at bede og synge hellige Salmer ved vore huslige Forretninger og Haandarbejder; men dette lastede de. En jordisk Fyrste vilde tage det ilde op, sagde de, om en, som kom for at bede ham om noget, vilde i hans Nærværelse børste sine Klæder og frisere sit Haar. De fandt heller ikke mere Smag i vore Salmer; thi de holdt det for latterligt at foredrage sin Anger og Bedrøvelse paa Noder, da Guddommen ikke formildes ved Triller, Fløjter og Trompeter, men ved Suk og Graad. Dette og andet deslige kunde jeg ikke høre paa uden Fortrydelse, saa meget mere, som min salig Fader, der var Kordegn, havde sat adskillige Salmer paa Noder, hvilke endnu synges i Kirken, og jeg selv havde fore-

sat mig at søge det første Degnekald, der blev ledigt. Men jeg stræbte at undertrykke min Vrede; thi disse underjordiske forsvare deres Meninger med saa megen Skarpsindighed, og vide at give alt det, de sige, saa stor en Sandsynlighed, at det er vanskeligt at gendrive endog deres groveste Vildfarelser. De have endnu flere besynderlige Meninger i Religionen, som de lige saa kunstig vide at forsvare. Da jeg for Eksempel sagde til nogle, som jeg holdt Venkab med, at de ikke kunde vente at blive salige efter Døden, fordi de omgikkes i Mørket, svarede de, at den, som med Strenghed fordømte andre, stod selv Fare for at blive fordømt; thi man kunde ikke fordømme andre uden at gøre det af Stolthed, hvilken Last Gud, der saa meget elsker Ydmyghed, hader og afskyer hos sine Skabninger: at fordømme andres Meninger eller paatvinge nogen sine var at indbilde sig, at man ene havde slugt al Visdom, ligesom de gale, der holde sig selv alene for kloge.

Engang vilde jeg bevise en Sætning og anførte det som en Grund, at jeg i min Samvittighed var overbevist derom. Min Modpart roste dette Bevis og bad mig altid følge min Samvittigheds Vidnesbyrd, det vilde han ogsaa selv altid gøre; thi naar alle vilde følge deres Samvittighed, vilde al Trætte og Anledning til Trætte ophøre.

Iblandt andre Vildfarelser, som jeg fandt hos Indbyggerne i dette Fyrstendømme, vare ogsaa følgende. Skønt de ikke nægtede, at Gud belønner det gode og straffer det onde, mente de dog, at denne belønnende og straffende Retfærdighed ikke udøvedes førend i det andet Liv. Jeg anførte adskillige Mennesker, som her

i Livet vare straffede for deres Ondskab og Ugudelighed. Til Bevis paa det modsatte anførte de lige saa mange ugudelige Træer, som havde været højst lykkelige indtil deres Død. Saa ofte vi stride med nogen, sagde de, tage vi af det daglige Livs Rustkammer alene de Vaaben, som vi kunne bruge, og give ikkun Agt paa de Eksempler, som tjene til at bestyrke vore Sætninger, og udelade dem, som gøre os Skade. Jeg beraabte mig paa mig selv, at adskillige, som havde gjort mig Uret, vare jammerlig omkomne; men det var kun Egenkærlighed, sagde de, at jeg ansaa mig for bedre og vigtigere i Guds Øjne end andre, som havde uskyldig lidt de allergroveste Fornærmelser, og dog set deres Forfølgere blive meget gamle og bestandig lykkelige.

Da jeg engang formanede dem til at bede hver Dag til Gud, svarede de, at de vel ikke nægtede Bønnens Nødvendighed, men troede dog, at den egentlige Gudsyndelse bestod i at lyde Guds Lov. Det Bevis, de anførte for denne Mening, var følgende: Sæt, at en Fyrste har to Slags Undersaatter. Nogle forse sig hver Dag og overtræde hans Befalinger, enten af Skrøbelighed eller Ondskab, men disse komme hvert Øjeblik med Ansøgninger og Afbigter til Fyrstens Slot og bede om Forladelse for de Fejl, som de straks ville begaa paa ny. Andre komme sjælden og aldrig af sig selv til Hoffet, men udøve trolig og nøjagtig Fyrstens Befalinger og vise ham derved den Ærbødighed, de som Undersaatter skyldte ham. Hvem tvivler nu om, at Fyrsten vil anse disse som Mennesker, der fortjene hans Kærlighed, men derimod hine som onde, uduelige og besværlige Undersaatter,

saavel for deres Forseelsers som idelige Ansøgnings Skyld?

Jeg indlod mig ofte i disse og deslige andre Tvistigheder, men uden mindste Frugt; thi det var mig umuligt at faa nogen paa mit Parti. Jeg vil derfor springe over alle de øvrige og blot anføre de fornemste og mærkværdigste af Hovedlærdommene i deres Religion, overladende til Læserens egen Skønsomhed at bifalde eller fordømme dem.

Potuanerne tro paa een eneste almægtig Gud, altings Skaber og Opholder. De bevise hans Almagt og Enhed af Skabningens Storhed og Orden; og da de ere meget kyndige i Fysik og Astronomi, have de saa lyse og ophøjede Begreber om Guds Væsen og Egenskaber, at de holde det for taabeligt at ville definere, hvad der saa uendelig vidt overgaar vor Fattkraft. De have kun fem Festdage om Aaret, af hvilke den første helligholdes med stor Andagt paa mørke Steder, hvor ingen Lysstraale kan indtrænge sig, for at betegne, at det Væsen, de tilbede, er ubegribeligt. De forblive paa disse Steder ubevægelige, henrykte i tilbedende Andagt fra Solens Opgang til dens Nedgang. Denne Fest kaldes den Ubegribelige Guds Dag og indfalder paa den første Dag i Ege-Maaneden. Paa de fire andre Fester, som helligholdes paa de fire Aarets Tider, takke de Gud for de Velgerninger, han har bevist dem. Det er yderst sjældent, at nogen bliver borte fra disse hellige Forsamlinger, og den, som uden tilstrækkelig Aarsag forsømmer dem, anses som en slet Undersaat og lever i bestandig Frygt. De offentlige Bønner ere affattede saaledes, at de ingen Hensigt have til den bedendes, men blot til Fyrstens og Statens Vel. Ingen beder offent-

lig for sig selv. Man har ved denne Indretning villet tilkendegive, at enhver enkelts Velgaaende er saa nøje forbundet med det heles Vel, at det ene ikke kan finde Sted uden det andet. Ingen bliver ved Tvang eller Bøde holdt til den offentlige Gudstjeneste; thi da de holde for, at Guds frygt fornemmelig bestaar i Kærlighed, og Erfaring lærer, at denne mere kølnes end opflammes ved Tvang, tro de det ikke alene unyttigt, men endog skadeligt at ville tvinge nogen med Magt til at dyrke Gud. En Mand, sigte de, der ønskede Genkærlighed af sin Kone og tog sig for at forjage hendes Koldsindighed med Ørefigen og Næsestyvere, vilde, i Stedet for at oplue den Gnist af Kærlighed, der var tilovers, aldeles slukke den og forandre hendes Ligegyldighed til Had og Afsky.

Potuanerne forsonede i de ældre Tider Guddommen med Ofringer, prægtige Optog og andre Ceremonier. Denne udvortes Gudsdyrkelse vedvarede, indtil den berømte Filosof Cimali for otte Hundrede Aar siden opstod som Religions-Forbedrer og udgav en Bog, kaldet *Selbolac-Tacsi*, eller: *Et gudfrygtigt Træs sande Mærker*. Jeg læste flittig denne Bog dernede og kunde aldrig blive ked deraf. Den indeholder teologiske og moralske Lærdomme, som alle Potuanerne lære udenad. Den underjordiske Reformator afskaffer Ofringer og deslige Skikke af følgende Grunde. „Kun de Dyder,“ siger han, „ere sande Dyder, hvis Udøvelse falder et fordærvet Hjerte tung og vanskelig. At ofre, at istemme Salmer, at holde Højtid hver anden Dag, at ære de dodes Aske, at gaa i Procession med Helgenbilleder, er snarere andægtig Dovenskab end aandelige Handlinger; skal det kaldes Handlinger, saa-

danne, som enhver lastefuld gerne kan udøve, da de ikke koste mindste Selvfornægtelse? Nej, af sin egen Formue at understøtte trængende, at styre sin Vrede og undertvinge sin Hævngerrighed, at kæmpe mandig imod enhver Vellyst og stræbe at holde vore kærester Liden-skaber i Tømme, dette koster Kraft og Møje og er derfor sande Kendetegn paa Dyd og Guds-frygt. Uniform og glimrende Vaaben gør enhver Kriger kendelig fra Købstadmanden; men Hel-ten kendes paa sin Tapperhed, Taalmodighed, ufortrødne Arbejde og Opofrelse af Liv og Lem-mer for sit Fødeland.“ Ved deslige Eksempler har Cimali stræbt at befæste sine Forskrif-ter, og da Potuanerne paa det nøjeste iagttage dem, vilde den romerske Kirkes Omvendere, eller de saakaldte Missionærer, der saa me- get anbefale Ceremoniers Iagttagelse og love alle dem Paradis, som tilbede Relikvier eller i fyrretyve Dage mæske sig med Markernes, Havernes, Vinbjergenes, Flodernes og Oceanets Lækkerheder, spille baade Tid og Flid i disse Lande.

Disse ere den potuanske Teologis Hoved-lærdomme, der vil støde en Del af mine Læ- sere som blot og bar Naturreligion, som jeg selv troede den var i Begyndelsen. Imidlertid paa- staa Potuanerne, at disse Lærdomme ere dem guddommelig aabenbarede, og at de for nogle Hundrede Aar siden fik en Bog, der lærer, hvad de skulle tro og gøre. I de ældste Tider, sagde de mig, lode deres Forfædre sig nøje med den blotte naturlige Religion; men da Erfaring hav- de lært, at Naturens blotte Lys ikke var til- strækkeligt for Mængden, eftersom hos adskil- lige Dovenskab og Uagtsomhed ofte rent udslet- tede den moralske Følelse, og andre ved spids-

findig Filosofi og tøjlesløs Grublen fordærvede deres egne og andres Begreber, havde Gud givet dem en skreven Aabenbaring, hvis Nødvendighed syntes dem aldeles upaatvivlelig. Uagtet jeg ikke kan rose adskilligt i denne potuanske Teologi, maa jeg dog oprigtig tilstaa, at der er meget, som jeg ikke kan nægte mit Bifald. Saaledes syntes mig, for Eksempel, den Skik ikke alene Bifald, men Beundring værd, at de, naar de i Krigstider som Sejrherrer kom hjem fra et Feltslag, i Stedet for, som vi, at udbrøde i Frydeskrig og synge *te deum*, tilbragte nogle Dage i sørgende Tavshed, som om de skammede sig over en Sejer, der havde kostet saa mange af deres Brødre Livet. Af samme Aarsag finder man og meget lidet om Feltslag og Blodbad i de underjordiske Historier og Aarbøger, men blot Efterretninger om borgerlige Sager, Anordninger, Love og Institutioner.

SYVENDE KAPITEL.

Potuanernes Statsforfatning.

I Fyrstendømmet Potu er Regeringen arvelig i lige Linie. Saaledes har den været i hele tusinde Aar, og endnu afviger man ikke derfra. Ikkun een Gang finder man i Aarbøgerne, at Potuanerne have forandret denne Orden i Arvefølgen; thi da den sunde Fornuft synes at fordrø, at Regenten skulde overgaa sine Under-saatter i Forstand og Naturgaver, mente nogle, at man maatte se mere paa Sjælens Egenskaber end paa Fødselens Fortrin og vælge den til

Regent, som fortjente dette Fortrin. De ophævede derfor den gamle Arvefølge og udnævnte ved enstemmig Valg Filosofen Rabaku til deres Fyrste. Han regerede i Begyndelsen med saa megen Klogskab og Mildhed, at han kunde være et Mønster for alle Regenter. Men det varede ikke længe, og for sildig indsaa Potuanerne, hvor ugrundet det Ordsprog er, at det Rige er lyksaligt, hvor Filosofer sidde ved Roret. Thi da den nye Fyrste var af ringe Herkomst, kunde hans Dyder og Regeringskunst ikke forskaffe ham den Agtelse og Ærbødighed, der er Staternes Styrke. De, som nylig havde været hans Lige eller Overmænd, ansaa ham endnu derfor, da han var kommen paa Tronen, og kunde ikke finde sig i at adlyde ham som deres Fyrste. De knurrede over hans Forordninger, saa snart disse mishagede dem eller faldt dem for vanskelige, og tænkte kun paa, hvad han havde været, og ikke hvad han var. Nu maatte han med Bønner og Smigrerier søge at forskaffe sig Lydighed; men ogsaa derved udrettede han intet. Man blev ved at ringeagte hans Befalinger, fordi man ikke agtede ham selv. Rabaku saa, at der maatte anvendes andre Midler, og begyndte at blive streng. Ved denne anden Yderlighed udbrød den Gnist, som havde ulmet under Asken, til en aabenbar Ild: Undersaatterne satte sig offentlig op imod ham, og paa et ilde stillet Oprør fulgte et andet. Omsider mærkede han, at Staten ikke kunde bestaa, uden at den bestyredes af en Regent, som var af stor Familie, hvis Ahner kunde indgyde Folket Ærbødighed: han nedlagde Regeringen og overdrog den til en Fyrste, som ved Fødselen havde Ret dertil. Roligheden vendte tilbage med den gamle Kongefamilie, og

det Uvejr lagde sig, der saa længe havde forvirret Staten. Derpaa blev det forbudt under Livs Straf for Eftertiden at gøre ringeste Forandring i Arvefølgen.

Denne Orden, i lige Linie, vil rimeligvis altid blive urykkelig i Potu, saa at man ikke uden i yderste Nødsfald vil gaa den førstefødte forbi. Dog melde Aarbøgerne om en Filosof, som vilde ophæve denne kongelige Lov, og opfandt en Middelvej. Hans Forslag var, at man vel ikke skulde gaa det kongelige Hus forbi, men dog vælge den blandt den afdøde Fyrstes Sønner til Regent, som besad størst Duelighed og Bekvemhed til at bære Regeringens Byrder. Da han havde fremsat sit Forslag, underkastede han sig den Prøve, som var brugelig i hans Fædreland, og lod Strikken lægge om sin Hals, saa længe som man raadslog om Forslagets Nytte. Da Raadsforsamlingen var forbi, og Stemmerne vare talte, blev denne Plan erklæret for ubesindig og højst skadelig for Staten. Man troede nemlig, at den vilde give Anledning til mange Uroligheder og opvække Strid imellem de kongelige Børn, og at det derfor var bedre at beholde den gamle, som bestemte den førstefødte Prins til Regeringen, om han endog var mindre duelig dertil end de andre. Planen blev altsaa forkastet og Projektmageren hængt. Thi Projektmagere ere de eneste, som i dette Fyrstendømme straffes paa Livet, da man tror, at enhver, endog vel overtænkt ny Forandring giver Anledning til Urolighed og Uorden i Staten, men kuldkaster og forstyrrer den rent, om den er urimelig og overilet.

De potuanske Fyrsters Magt er uindskrænket, og dog er deres Regering mere faderlig end streng. Thi da de udøve Retfærdigheden efter

Grundsætninger, og ikke blot efter Love, vide de altid at forene Herredømme og Frihed med hinanden, to Ting, som ellers saa let skilles ad.

En af de nyttigste Indretninger her er denne, at Fyrsten saa meget som muligt stræber at vedligeholde en Lighed imellem Undersaatterne. Værdighed er her ikke bunden til nogen Stand, men de ringere maa alene lyde deres Overmænd, og de unge ære de gamle. De underjordiske Aarbøger vise vel, at der for nogle Aarhundreder siden har været visse ved offentlige Love anordnede Stænder iblandt dem, men de vise tillige, at dette gav Anledning til store Uroligheder. Thi det forekom den ældre Broder haardt at vige for den yngre, og Forældre kunde ikke skikke sig i at sættes tilbage for deres Børn; det ene Træ skyede det andet, og al Omgang og Selskabelighed ophørte. Men disse vare ikke de eneste Ulejligheder, som fulgte deraf. Efterhaanden gik det saa vidt, at de bedste og dueligste Træer, som Naturen havde udrustet med de største Sjæle-Evner og de fleste Grene, maatte sidde nederst i Gæstebud og Forsamlinger. Thi de Træer, som havde nogen indvortes Værd, og udmærkede sig noksom ved Klogskab og Dyd, kunde aldrig bekvemme sig til at søge nogen Rang eller Titel for at faa Ret til at sidde øverst. Men de slette og uduelige Træer søgte paa en Maade at skjule deres naturlige Mangler ved prægtige Ærestitler og plagede Fyrsten uden Ophør med deres Ansøgninger. Han føjede dem for at slippe fri for dem, og til sidst bleve da Titler intet andet end Tegn paa de udueligste Træer. Fremmede maatte le derover, naar de i Gæstebudder og højtidelige Forsamlinger saa Tornebuske sidde paa de fornemste Bænke, og Palmetræer, Cedre

og anselige Ege med ti eller tolv Grene sidde nederst; thi saa længe denne Regeringsform varede, havde næsten alle Tornebuske Karakterer. Fruentimmerne iblandt dem fik Titler af Økonomiraad, Husraad og Hofraad, og det opvakte endnu større Uroligheder iblandt dette Køn end iblandt det andet. Nogle Træer gik saa vidt i forfængelig Ærgerrighed, at de, som af Naturen ikke havde faaet mer end to Grene, søgte om Titler af Tigrenet eller Tolvgrenet, og Tornebuske søgte om at kaldes Palmetræer. Det var lige saa latterligt, som om en Vanskabning søgte Titel af velbaaren, eller den, der var født af ringe Stand, vilde kaldes højædel. Da Ulykken var steget til det højeste, og hele Landet var forvirret, saasom alle jagede efter tomme Navne og Titler, uden sand Ære og Fortjeneste, vovede en Borger i Byen Keba at gøre Forslag til en Lov, hvorved denne Skik skulde afskaffes. Han blev, som sædvanlig, slæbt hen paa Torvet med Strikke om Halsen; men da man havde holdt Raad derom og samlet Stemmer, blev hans Forslag, uden at nogen indvendte det ringeste derimod, billiget som nyttigt for Staten. Han blev derpaa prydet med en Blomsterkrans og ført i Triumf igennem Byen, med det ledsagendes Folks Bifald og Fryderaab. Og da man i Tidens Længde indsaa, til hvor stor Nytte hans Forslag havde været Staten, blev han udnævnt til Kadoki eller Storkansler.

Fra den Tid af holdt man nøjagtig over den Lov, at alle Borgerne skulde være lige. Og dog ophørte ikke al Kappelyst, fordi Titlerne bleve afskaffede; men nu stræbte den ene at overgaa den anden i Dyd og sande Fortjenester. Man ser af den underjordiske Historie, at der siden den Tid ikke har været mer end een eneste

Projektmager, som to Gange hemmelig stræbte at indføre den forrige Rangforordning; men for det første Forsøg blev han dømt til at aarelades, og da han siden blev anklaget for, at han endnu arbejdede derpaa, blev han forvist til Firmamentet. Nu om Stunder kendes Rang og Titler ikke mere i dette Fyrstendømme. Vel giver den højeste Øvrighed visse Professioner Fortrin for andre, men ingen faar derved Ret til den første Plads i offentlige Sammenkomster. Man kan se denne Forskel af de kongelige Forordninger, som gerne sluttes med disse Ord: „Dette byde og befale vi vore Bønder, Fabrikanter, Købmænd, Haandværksmænd, Filosofer, Kunstnere, Hofbetjente o. s. v.“ Jeg kom efter, at følgende Rangforordning gemmes i det fyrstelige Arkiv:

1) De, som i offentlig Trang have hjulpet Staten med deres Formue.

2) De, som tjene Staten uden Løn.

3) Bønder og Agerdyrkere med otte Grene og derover.

4) Bønder med syv Grene og derunder.

5) De, som have anlagt Fabriker eller Manufaktur.

6) De, som drive de nødvendige Haandværker.

7) Filosofer og ordentlig kreerede Doktorer af begge Køn.

8) Kunstnere.

9) Købmænd.

10) Hoffolk med fem Hundrede Rupaters Løn.

11) Hoffolk med tusinde Rupaters Løn.

Jeg fandt denne Rangforordning overmaade latterlig, og jeg tvivler paa, at nogen i vor Verden vil give den sit Bifald. Noget nær lugtede

jeg alligevel, hvad de underjordiske sigtede til, og Grundene, de byggede den paa; men jeg tilstaar, at den endnu forekommer mig besynderlig, og at jeg ikke ganske kan fatte den.

Blandt andre mærkværdige Ting fortjener følgende at anmærkes. Jo mere godt man her nyder i Staten, des mere beskeden og ydmyg opfører man sig. Jeg saa lidt, at B o s p o l a k, den rigeste af Borgerne i Potu, hilste alle meget ydmyg, som mødte ham paa Gaden, ja bøjede alle sine Grene og bukkede dybt med Hovedet for ethvert Træ af Almuen. Da jeg spurgte om Aarsagen, svarede man mig, at det var hans Pligt, da han nød de fleste Fordele i Staten og altsaa var dens største Skyldner. Dog er der ingen Lov for denne Høflighed, men da Indbyggerne altid handle efter fornuftigt Overlæg, udøve de denne Dyd frivillig og anse Erkendtligheds Bud for en Lov. Det er en hel Del anderledes hos os, hvor de, der nyde den største Ære og de fleste Fordele i Staten, se de ringere over Skuldrene med Foragt. De, som have talrigt Afkom, anses her for de mest fortjente Borgere og æres af alle uden Undtagelse. Disse ere de underjordiske Helte, og deres Erindring er Efterkommerne stedse hellig. De alene faa Navn af store. Hos os derimod faa Menneskeslægts Forstyrreere dette Navn. Man indser let, hvad Pris den underjordiske Verden vilde have sat paa A l e x a n d e r d e n S t o r e og J u l i u s C æ s a r, som begge døde uden Afkom og myrdede nogle Millioner Mennesker. Jeg erindrer mig herved følgende Gravskrift: „Her ligger J o k t a n d e n S t o r e, sin Tids Helt, Fader til tredive Børn.“ Dog maa man mærke, at til at faa Navn af stor udfordres mer end at

have avlet Børnene: man maa ogsaa opdrage dem vel.

I Lovgivningen gaar man her meget langsomt til Værks, og næsten som hos Romerne fordem. Den nye Forordning bliver først opslaaet paa Raadhusene i alle Byer, og da staar det enhver frit for at undersøge den, gøre Indvendinger derimod og forelægge dem en Forsamling af indsigtfulde Mænd, som i denne Hensigt er nedsat i Potu. Her vejes nøjagtig alt, hvad der indgives til Lovens Bestyrkelse, Forandring, Ophævelse, Bifald, Forbedring, Indskrænkelse eller Udvidelse: og naar den saaledes er gennemset af alle lovkyndige, sendes den endelig til Fyrstens Bekræftelse og Underskrift, førend den publiceres. Maaske mange ville finde saadan Langsomhed latterlig; men Følgen af denne Forsigtighed er, at Lovene evig beholde deres Kraft; og, som man siger, har ingen Lov i dette Fyrstendømme i hele fem hundrede Aar lidt mindste Forandring.

Fyrsten har en Fortegnelse i sin Forvaring over de bedste Træer i sit Land, som er belagt med Attester om enhvers Duelighed fra de eksaminerende Karatter og Vidnesbyrd om hans Tænkemaade og Opførsel fra Rodemestrene og Naboerne. Fyrsten kender derfor altid duelige Mænd til at besætte de ledige Embeder med. Især er det besynderligt, at ingen faar Tilladelse til at opslaa sin Bopæl i nogen Stad eller Landsby, uden at han bringer Attester med om sin Skikkelighed fra det Land eller By, hvor han forhen har opholdt sig, og stiller Sikkerhed for sin gode Opførsel i Fremtiden.

Ingen tør under Livsstraf gøre Anmærkninger over en Lov, der een Gang er publice-

ret. Man har altsaa mindre Frihed i politiske Ting end i Religionssager. Aarsagen, de give hertil, er denne: Hvo som farer vild i Religionen eller Troens Artikler, gør det alene til sin egen Skade; men den, som opkaster Tvivl mod de offentlige Love og fordrejer dem ved sine Forklaringer, forvirrer hele Staten.

Om Hofstaten og sammes Økonomi har jeg allerede talt noget forhen. Jeg har sagt, at Kadoki eller Stor-Kansleren har den øverste Plads iblandt Hofbetjentene. Næst efter ham kommer Smirian eller Overskatmesteren. I min Tid beklædte den syvgrenede Enke Rahagna dette Embede. Hendes dydige Tænkemaade og store Sjælsevner havde ophøjet hende til denne vigtige Post. Hun havde beklædt den længe, ja endog nogle Aar før sin Mands Død; thi skønt denne havde haft temmelig Indsigt i Finanssager, lod han sig dog i alting regere af sin Kone og kunde rettere kaldes hendes Forvalter end Ægteemand. Naar hans Kone laa i Barselseng eller paa anden Maade var syg, udgav han vel sine Breve og Foranstaltninger under sit eget Navn, men man ansaa dem ikke for gyldige, medmindre hun tillige havde sat sit Navn og Segl under. Rahagna havde to Brødre, den ene var Hofkældermester, og den anden Hofslagter; men de turde ikke tænke paa at svinge sig højere i Vejret ved deres fornemme Søsters Hjælp, thi de havde ingen Forstand; saa retfærdig er man her i Embeders Bortgivelse.

Endskønt Rahagna havde saa mange og vigtige Forretninger, ammede hun dog selv et Barn, som hun var nedkommen med efter sin Mands Død. Da jeg udlod mig med, at dette var et alt for besværligt og upassende Arbejde

for saa stor en Dame, gave Indbyggerne mig dette Svar: „Hvorfor tror du, at Naturen har givet Konerne Bryster? enten til Legemets Prydelse eller til Børnenes Næring? Barnets Opdragelse beror meget paa Ammens Gemytbeskaffenhed og Mælkenes Godhed, og de Mødre sønderrive Kærligheds og Sjælenes naturlige Baand, som lade andre opamme deres Børn.“ Det er Aarsagen, hvorfor alle skikkelige Koner i dette Fyrstendømme selv opamme deres Børn.

Kronprinsen var et Barn paa seks Aar og røbede Anlæg til udmærket Forstand og store Dyder. Han havde allerede seks Grene, som er noget usædvanligt i den Alder; thi ingen fødes med mer end fem eller i det højeste seks Grene, de øvrige vokse ud med Alderen. Han havde en Hovmester, som var det viseste Træ i det hele Fyrstendømme, og som underviste ham i Læren om Gud, i Historien, Matematiken og Moralfilosofien. Jeg har selv set det moralsk-politiske System eller Udtog af Sædelæren og Statskunsten, som han havde skrevet til Prinsens Brug. Titelen paa dette Udtog er *Mahalda Libab Helit*, hvilket paa det underjordiske Sprog betyder *Statens Ror*. Det indeholder mange grundige og nyttige Regler, hvoraf jeg endnu erindrer mig følgende:

- 1) Hverken Anklage eller Anbefaling bør man alt for hastig tro, men opsætte sin Dom, indtil man har faaet nøjagtig Kundskab om Tingene.
- 2) Naar en anklages for en Forbrydelse og overbevises derom, saa maa man undersøge, om den anklagede forhen har gjort noget godt, sammenligne hans gode og onde Handlinger med hinanden og rette sig derefter i Dommens Afsigelse.

- 3) Dem i Raadet, som idelig falde Fyrsten besværlige med deres Modsigelser, bør han anse for sine redeligste Undersaatter og have Tillid til dem; thi ingen sætter sig selv i Fare for Sandhedens Skyld uden den, som har Fædrelandets Velfærd kærere end sin egen.
- 4) Fyrsten bør ikke indlemme nogen i sit Raad, som ej har Godser og faste Ejendomme i hans Land; thi disses Fordele ere uadskillelige fra Statens Velfærd, medens derimod de, som ingen faste Ejendomme have i et Rige, ikke anse det som deres Fædreland, men som et Herberg, hvori de for en kort Tid opholde sig.
- 5) For en Tid kan han vel benytte sig af en ond Mands Tjeneste, dersom han er meget oplagt til visse Forretninger, men det er ikke raadeligt at værdige ham nogen besynderlig Gunst; thi naar en ond eller lastefuld Mand antoges iblandt Fyrstens Venner, vilde mange lige saa slette Borgere ved hans Hjælp komme i Vejret og trænge ind i de offentlige Embeder.
- 6) Fyrsten maa mindst tro dem, som mest overløbe ham og oftest vise sig ved Hofvet: de, som idelig og ukaldte ses i Forgemakket, have enten gjort noget ondt eller have det i Sinde.
- 7) Han bør allermindst ophøje dem, som ivrigst tragte efter Ære. Saa vist som det er, at ingen tigger om Almisse, uden den, der er hungrig eller fattig: lige saa afgjort er det, at ingen heftigere stræber efter den udvortes Ære end den, som ikke kan erhverve sig Berømmelse ved Dyd og Fortjenester.

Den følgende er en meget nyttig Regel; men jeg kunde ikke bifalde den, for det fornærmelige Eksempels Skyld, hvormed den var oplyst. Den lød omtrent saaledes:

- 8) Ingen Borger maa anses for ganske uduelig. Ingen er saa dum, at han jo kan bruges til noget, ja endog overgaa andre deri, naar man forstaar at vælge det rette. En kan have stor Dømmekraft, en anden Vittighed; en Stadighed og Sjæls-Fasthed, en anden Legems-Styrke; en kan bruges som Dommer, en anden som Skriver; en kan være duelig til at gøre Opdagelser og Planer, en anden til at udføre dem; faa ere ganske ubrugelige. At saa mange anses derfor, er ikke Skaberens Skyld, men alene Menneskenes egen, som ikke ret undersøge enhvers Kræfter og Duelighed.

Dette oplystes nu med mit Eksempel saaledes: Vi have i vor Tid set et underligt Dyr, som formedelst sin hurtige Forstand blev af alle anset for ganske udueligt, dog have hans hurtige Fødder været os meget nyttige. Da jeg havde læst dette Stykke, sagde jeg ved mig selv: Indledningen er skrevet af en brav Mand, men Slutningen af en Skurk.

- 9) En af Regentens vigtigste Pligter er, at han ser sig om efter en duelig Lærer til sin Tronfølger. Da hele Statens Velfærd beror paa Kronprinsens Undervisning, maa den, der skal undervise ham, være en dydig og indsigtfuld Mand. Hvad man lærer i den unge Alder, bliver Natur hos os siden. Især maa denne Lærer elske sit Fædreland, og alle de Regler, han giver Prinsen, maa gaa ud paa at ind-

- prente ham Kærlighed til sine Undersaatter.
- 10) Fyrsten maa nøje kende sine Undersaatters Tænkemaade og rette sig derefter, og vil han hemme Lasterne, maa han heller gøre det ved sit Eksempel end ved Love. Eksemplets Indflydelse er altid saa meget større, som den er i større Anseelse, der giver det.
 - 11) Han maa ikke tillade nogen at gaa ledig; thi de ørkesløse Mennesker ere Fædrelandet til Byrde. Ved utrættet Flid og Arbejdsomhed vokser Statens Magt, men den svækkes ved Mytteri og Sammenrottelser, Ledigheds skadelige Følger. Bedre er det endog, at Borgerne ere beskæftigede med Smaating, med Skuespil og andre Lege, end at de ere ganske ledige.
 - 12) Fyrsten bør vedligeholde Enighed iblandt sine Undersaatter; dog kan det have sin Nytte, at han underholder en Slags Skin-syge imellem sine Raadsherrer; thi paa denne Maade kommer Sandheden ofte for Dagen: ofte faar Dommeren nøjere Kundskab om Processen ved Advokaternes Trætte.
 - 13) Fyrsten handler klogest, om han i alle vigtige Sager hører hele Raadets Mening. Men endnu sikrere er det at undersøge dem hver for sig end alle paa een Gang i det forsamlede Raad. Thi i de almindelige Raadsforhandlinger, hvor alle offentlig sige deres Mening, sker det ofte, at en henriver de andre med sin Veltalenhed, og at Fyrsten i Stedet for manges, faar kun een Mening at høre.
 - 14) Straffe ere ikke mindre nødvendige end

Belønninger. Hine hemme det onde, ligesom disse befordre det gode. Det er endog nødvendigt at belønne en ond Mand, naar han har gjort noget godt, for at opmuntre andre desto mere til at iagttage deres Pligter.

- 15) Den sunde Fornuft lærer, at man ved Befordringer til offentlige Embeder især maa se paa Personens Duelighed. Thi Fromhed og Retskaffenhed ere vel den største Fortjeneste, men man bedrages saa ofte ved Skinnet af alle disse Dyder, og bane de Vejen til Embede, vil enhver paatage sig deres Miner. Desuden kan man ikke med Vished dømme om en Mands Fromhed og Ærlighed, førend han kommer i Embed: det er den sande Skueplads, hvorfra han kan vise Verden sin Dyd. Men Dueligheden kan let erfares ved en foregaaende Eksamen. Den dumme og uvidende kan ikke saa let skjule sin Uvidenhed, som Hyklerin kan anstille sig from og Skurken skjule sin Ondskab. Duelighed og Fromhed ere heller ikke stridige Dyder: de kunne lige saa vel være samlede hos een Mand, som Fromhed og Duelighed kunne være adskilte. Men den, som besidder baade Duelighed og Fromhed, er en fuldkommen Mand. En dum Mand har enten et godt eller et ondt Hjerte: er han ond, ved man, hvilke Afskyeligheder Dumhed forenet med Ondskab kan afstedkomme; men er han from, kan han, for sin Uvidenheds Skyld, ikke bringe de Dyder, som han besidder, i Udøvelse: og tør han ikke eller kan han ikke selv gøre ondt, saa kunne hans Betjente det, fordi han behøver deres Tje-

neste. Den dumme Herremand har gerne en listig Forvalter, og den uvidende Dommer en snedig Sekretær, som bedrager uden Frygt og skyder Skylden paa sin Herre, naar det mislykkes. Duelighed er altsaa det vigtigste, man maa se paa ved Befordringer.

- 16) Det er ubesindigt at erklære dem for ærgerrige, der søge de hæderlige Embeder i Staten, naar de tiltro sig selv Duelighed nok dertil, eller erklære dem for stolte, som gøre sig Umage derfor. Vil Fyrsten ved Embedernes Bortgivelse alt for meget se paa Ydmyghed, saa vil endog den stolteste paatage sig Ydmygheds Maske, for desto snarere og sikrere at naa sit Maal. Fyrsten vilde da, tværtimod sin Hensigt, ikkun befordre de ærgerrigste Mennesker, naar han udmærkede dem, som med den beskedne Dyds Mine anstillede sig, som om de hadede Opsigt og elskede Stilhed, eller lode udsprede ved deres Venner, at de afskyede offentlig Ære. Til Bekræftelse herpaa anføres dette Eksempel: Da et stort Embede blev ledigt, skrev en vis Mand, som ønskede at faa det, til Fyrsten, at han havde hørt, Hans Durchlauchtighed havde besluttet at give ham denne Post, som saa mange stræbte efter, men han maatte frabede sig den og bekende, at han ikke var den voksen; derimod vilde han ydmygst bede, at en anden, der var dueligere end han, maatte nyde denne Ære, saa meget mer, som han selv var fornøjet med sin nærværende Tilstand og ikke tragtede efter højere Ære. Fyrsten havde ikke tænkt derpaa; men dette Be-

vis paa Ydmyghed rørte ham saa meget, at han gav Embedet til den, som havde afslaaet det. Men han mærkede snart, at han var bedragen ved forstilt Ydmyghed, da denne nye Hofmand overgik alle de andre i Hovmod og Uforskammethed.

- 17) At sætte en Fattig eller Bankeroterer til Skatmester er det samme som at gøre en hungrig Ulv til Køkkenmester eller Proviantforvalter. Det samme gælder om en rig Gnier; thi hin har intet, denne kan aldrig faa nok.
- 18) Fyrsten bør ikke konfirmere Gavebreve og Foundationer, som sigte til at underholde ørkesløse Træer og føde deres Dovenskab. Ingen maa derfor optages i noget Kloster eller anden Stiftelse i dette Fyrstendømme, uden meget flittige og duelige Træer, som enten kunne nytte Staten ved Haandarbejde, eller hædre det Selskab, hvoraf de ere Lemmer, ved Lærdom og Videnskaber. Dog undtages nogle faa Klostre, hvor gamle udlevede Træer underholdes; thi disse maa formedelst deres Alderdom fritages for Arbejde.
- 19) Naar Laster i Staten gøre en Reformation nødvendig, saa maa man endelig gaa langsomt til Værks. Paa een Gang og med Magt at ville udrydde alle gamle indgroede Fejl, er det samme som at ville foreskrive en syg Vomitiv, Laksativ og Aareladen paa een Gang.
- 20) De, som ere dristige nok til at love alting og paatage sig mange Forretninger tillige, ere enten Daarer, som ikke kende deres egne Kræfter og Tingenes Vigtighed, eller slette og uredelige Borgere, der se alene

paa deres eget og ikke paa Statens Bedste. Den kloge prøver sine Kræfter, før end han paatager sig nogen Byrde, og den redelige Borger kan ikke gøre noget af Statens vigtigste Arbejder i Hast.

OTTENDE KAPITEL.

Om Akademierne i Potu.

Dette Fyrstendømme har tre Akademier, af hvilke det første er i Potu, det andet i Ke ba, og det tredje i Nahami. De Videnskaber, som læres der, ere Historien, Økonomien, Matematiken og Lovkyndigheden. Da deres Teologi er saa kort, at den næsten kunde skrives paa to Sider, og ikke indeholder andre Lærdomme, end at vi skal elske og ære Gud, alle Tings Skaber og Bestyrer, som i det andet Liv vil belønne os for vor Dyd, og straffe os for vore Laster, saa er den ikke nogen akademisk Videnskab, og kan ikke være det, da det strengelig er forbudt i Loven at disputere om Guds Væsen og Egenskaber. Medicinen regnes heller ikke iblandt de akademiske Videnskaber; thi da Træerne leve ordentlig, ved man næsten intel af indvortes Sygdomme. Jeg vil ikke tale om Metafysiken og de transcendentalske Videnskaber, da jeg nylig har sagt, at de, som disputere om det guddommelige Væsen, Englenes Egenskaber og Sjælenes Natur, blive aareladte og bragte til Hospitalet eller Tugthuset.

De akademiske Øvelser ere følgende: I de første Aar maa de unge studerende opløse mør-

ke og vanskelige Spørgsmaal. Disse forelægges dem paa visse Tider, og der sættes en Belønning for den, som opløser dem paa den bedste og rigtigste Maade. Derved opdage Videnskabernes Bestyrere enhvers sande Fremgang, og i hvad Fag han har sin Styrke. Ingen lægger sig efter mere end een Videnskab, thi Polyhistori anser man her som Bevis paa et flygtigt og ustadigt Hoved. Da altsaa Studeringerne ikke ere meget vidtløftige, læres de i kort Tid til Fuldkommenhed. Lærerne selv maa hvert Aar aflægge Prøver paa deres Lærdom. Den filosofiske Lærer maa opløse et Problem i Moralen; den historiske udarbejder et Stykke i Historien; Lærerne i Økonomien og Matematiken maa forbedre deres Videnskaber ved en eller anden ny Opdagelse; de lovkyndige udarbejde smukke og passende Taler, og disse ere de eneste, som maa øve sig i Talekunsten, da disse Øvelser egentlig alene kunne nytte dem, som føre Sager for Retten. Jeg fortalte dem, at alle akademiske Prøver hos os bleve aflagte i Talekunsten; men de misbilligede denne Indretning og sagde, at, dersom alle Haandværksfolk skulde sy Sko til Mesterstykke, vilde de flestes Arbejde blive meget slet og Skomagerne alene vinde Prisen. Jeg nævnede blot Talekunsten; thi Disputatser turde jeg ikke tale noget om, da Indbyggerne her regne disse blandt Gøglespil. Deres offentlige Lærere foredrage ikke de nyttige Sandheder paa saa streng og bydende en Maade som Filosoferne hos os; men de blande smukke og behagelige Fortællinger imellem de alvorlige Levereregler, saa at man hører dem med Fornøjelse.

Den Alvorlighed og Anstand, hvormed alle akademiske Handlinger og Forfremmelser her

foretages, er ganske beundringsværdig. Man tager sig meget nøje i Agt for, at der ikke skal forekomme noget i de akademiske Handlinger, der kan opvække Latter, og holder for, at disse Ceremonier maa være forskellige fra Farcer, at ikke Videnskaberne for slige usømmelige Skikkelsers Skyld skulle blive foragtede. Jeg turde derfor ikke tale om de Ceremonier, som bruges ved Graders og Værdigheders Uddeling paa vore Akademier; det, som mødte mig i Keba, da jeg beskrev vore Doktorpromotioner, var desuden nok for mig til aldrig mer at røre ved den Materie.

Foruden disse Akademier er der i enhver By store Seminarier eller Gymnasier, hvor man gør sig Umag for at lære at kende de unges Anlæg, og til hvilket Fag af Videnskaberne enhver bedst er skikket. Da jeg blev undervist paa Seminariet i Keba, havde den ypperste Præst fire Sønner, som der lærte Krigskunsten. Fire andre, hvis Fader var Raads-herre, lærte Haandværket, og to Jomfruer bleve underviste i Søvæsenet; thi der ses alene paa Lærlingernes Naturgaver, og slet ikke paa deres Stand eller Køn. Naar deres Anlæg nøje er prøvet, give Forstanderne for Seminarierne hver af dem et Vidnesbyrd med den Upartiskhed, som jeg ovenfor har meldt. Disse Vidnesbyrd anser man her for meget paalidelige, endskønt jeg var af en anden Mening, da jeg fik mit Vidnesbyrd fra Seminariet i Keba, hvilket forekom mig højst urimeligt og ubilligt. Det tillades ingen her at skrive Bøger, førend han har fyldt sit tredivte Aar og er af Videnskabernes Bestyrere erklæret duelig dertil. Derfor komme her ikkun faa, men lærde og vel udarbejdede Skrifter for Lyset. Jeg tog

mig altsaa vel i Agt, ikke at sige til nogen, at jeg, før min mandlige Alder, havde skrevet fem eller seks lærde Afhandlinger, at jeg ikke skulde blive til Latter.

Dette maa være nok om denne Nations Karakter, Religion, Statskunst og Videnskaber. Imidlertid kan jeg ikke undlade at føje hertil endnu nogle andre særegne Ting, som forekom mig meget mærkværdige.

Naar et Træ udfordrer et andet, mister Udfordreren for bestandig sin Ret til at bruge Vaaben og fordømmes til at leve under Formynderskab som et Barn, fordi han ikke kan styre sine Sindslidelser. Hos os derimod anses Udfordringer som Beviser paa Heltemod, især i vort Norden, hvorfra denne slemme Skik har sin Oprindelse; thi Grækerne, Romerne og andre gamle Nationer vidste intet af Udfordringer.

I den potuanske Rettergang har jeg mærket den Besynderlighed, at deres Navne, som føre Proces, blive Dommerne en Hemmelighed, og Processerne afgøres ikke paa det Sted, hvor Striden er begyndt, men bedømmes i langt fra liggende Provinser. Grunden til denne underlige Skik er, at da de fleste Dommere, som Erfarenhed lærer, tage Stikpenge eller paa anden Maade forse sig af Partiskhed, betages dem disse Fristelser, naar de hverken kende Anklageren eller den skyldige eller de Godser, Ejendomme og Ting, hvorom Processen føres. Begge Parters Beviser sendes alene til en efter Fyrstens Godtbefindende vilkaarlig nedsat Ret, med nogle tilføjede Anmærkninger, for Eksempel: om A, som er i Besiddelse, bør indrømme B Ejendommen, efter Fordring og Klage. Jeg vilde ønske, at denne Skik var indført

hos os, da vi saa ofte erfare, hvad Virkning Partiskhed og andre Fristelser have paa Dommernes Gemytter.

Retfærdigheden udøves her uden Persons Anseelse. Dog maa Fyrsterne selv ikke fordrer for Retterne; men saa snart de ere døde, blive de stillede til Doms af offentlige Anklagere eller Folkets Advokater. Den afdøde Fyrstes Handlinger blive nu undersøgte i en talrig Raadsforsamling; endelig afsiges Dommen ved visse Karakterer, som tilkendes ham efter hans Fortjenesters Beskaffenhed. Disse ere: rosværdig, ikke ganske urosværdig, godt, ikke slet, taalelig, middelmaadig. En Herold udraaber et af disse Ord offentlig blandt Folket, og siden sættes det som Gravskrift over den afdøde. Potuanerne give følgende Grund til denne Skik: Man kan ikke fordre den levende Fyrste for Retten uden Oprør og Urolighed; thi saa længe han lever, skyldte Undersaatterne ham en blind Lydighed og bestandig Ærefrygt, hvorved Staten bedst vedligeholdes; men naar Fyrsten dør, opløses Baandet imellem ham og Undersaatterne, følgelig kunne disse nu, som fri, søge ham for Retten. Ved denne nyttige, skønt besynderlige Indretning, sørges for Fyrstens Sikkerhed, den øverste Magt taber intet af sin Majestæt, og dog vedligeholdes tillige Statens Bedste. Thi skønt disse Karakterer ikkun tillægges de døde, opmuntre de dog bestandig de levende til Dyder. Man ser af den potuanske Historie, at der i hele fire Hundrede Aar ikke har været flere end to Fyrster, som fik den allerringeste Karakter, maadelig. De øvrige have næsten alle faaet rosværdig, eller ikke urosværdig, hvilket deres Gravminder vise, som den alting fortærende Tid ikke endnu har

ødelagt. Karakteren maadelig, som paa det potuanske Sprog hedder Rip—Fac—Si, foraarsager saa stor Sorg i den fyrstelige Familie, at den afdødes Tronfølger og alle hans Slægtninge bære Sørgeklæder hele seks Maaneder derefter. De følgende Fyrster vise ingen Fortrydelse mod Dommerne for slige fornærmelige Domme, men anse dem som Opmuntringer til at handle vel, og ved Klogskab, Retfærdighed og Billighed at udslette den Skamplet, som det fyrstelige Hus har paadraget sig.

Aarsagen til, at den ene af disse Fyrster fik den sletteste Karakter, var denne: Uagtet Potuanerne ere meget øvede i Krigssager og, naar de angribes, slaa tapperlig fra sig, paaføre de dog aldrig selv nogen Krig. Af denne Aarsag blive de gerne Mæglere imellem andre krigen de Nationer, og adskillige Folkeslag paa denne Klode have frivillig underkastet sig et saa retfærdigt og fredeligt Folks Herredømme. Men Fyrsten Mikleta angreb, drevet af en utidig Lyst til at udvide sit Riges Grænser, Naborigerne og undertvang dem aldeles i kort Tid. Saa meget, som Potu vandt ved denne sin Magts Forøgelse, saa meget table det igen, ved at forvandle sine Naboers Venskab til Skræk og Misundelse. Den udmærkede Agtelse for Retfærdighed og Billighed, som Staten hidindtil havde skyldt sin Tilvækst og Blomstren, begyndte fra denne Tid af at tabe sig. Saasnart altsaa Fyrsten var død, viste Potuanerne deres Fortrydelse ved at sætte denne Plet paa hans Minde for at vinde de andre Nationers Velvillighed tilbage. Hvori den anden Fyrstes Forseelse har bestaaet, kunde jeg ikke komme efter.

Kun de, som have opnaaet den tredie Alder, blive offentlige Lærere. For at forklare

dette nøjere, maa man mærke, at Træernes Liv inddeltes i tre Aldere. Den første er for dem, som oplæres i Statsstyrelsen; i den anden udøve de, hvad de have lært i den første, og i den tredie Alder undervise de andre, naar de med Berømmelse have nedlagt deres Embeder. Af denne Aarsag faar ingen Tilladelse til at lære offentlig, medmindre han er bleven gammel i Statens Tjeneste, da man holder for, at ingen kan give grundige Forskrifter, som ikke har hentet sin Kundskab af Erfaringen.

Dersom en, der er berygtet for slette Sæder, giver Staten et godt og nyttigt Raad, forties hans Navn, at det værdige Forslag ikke skal tabe ved dens Uværdighed, der gjorde det, og Forslaget bekendtgøres under en bedre Mands Navn.

I Henseende til Religionen, har jeg allerede meldt, at det var forbudt at disputere om dens Grundlærdomme, men i Særdeleshed om Guds Væsen og Egenskaber; derimod staar det enhver frit at sige sin Mening om andre Ting og underkaste den Publikums Overvejelse. Potuanerne sagde, at slige Trætter kunde lignedes ved Storme, som nedslaa Træer og Tage, men tillige rense Luften og hindre, at den ikke ved for megen Rolighed fordærves. De have ikke mange Festdage, fordi de give Anledning til dorsk Lediggang, og Potuanerne tro, at den sande Gudsdyrkelse bestaar ikke mindre i nyttigt Arbejde end i Bøn og Paakaldelse.

Poesien dyrkes ikke med megen Varme, endskønt man i dette Fyrstendømme finder hist og her nogle Poeter; men den underjordiske Poesi skilles alene ved en højere Stil fra Prosa.

De udlo det derfor som Børnespil, hvad jeg fortalte dem om vores Stavelsemaal og Tonefald.

Iblandt de potuanske Lærere gives nogle, som kaldes Professorer i den gode Smag. Disse sørge for, at Ungdommens Tænkraft ikke skal beskæftiges med Ubetydeligheder og Smaating; at alt for platte og pøbelagtige Skrifter, hvis Læsning fordærver Smagen, ikke skulle komme for Lyset; og at af Bøger, som skulle trykkes, de Ting blive udslettede, som stride mod sund Sands. Blot til denne Ende har man Bogcensur. Ganske anderledes er det her oppe paa Kloden, hvor de bedste Skrifter blot af den Aarsag, at de enten vige af fra en herskende Mening eller fra en engang indført Talebrug, eller fordi de med Vittighed og Aabenhjertighed gennemhegle Menneskenes Daarligheder, ofte undertrykkes af Censorerne, hvorved Videnskaberne naturligvis kvæles og sunde og gode Skrifter ikke kunne komme for Dagen. Men da Handelen er fri imellem Potuanerne og Nabofolkene, snige sig blandt andre Varer ofte platte og pøbelagtige Bøger ind i Landet. Til den Ende har man ansat visse Dommere, som Tid efter anden besøge Bogsamlingerne. Disse kaldes Syla-Makati, det er Bibliotek-Rensere. Thi ligesom der i vor Verden er en vis Art Mennesker, som aarlig feje Skorstene og Kakkellovne, saaledes skulle disse Dommere, ved at gennemse Bogladerne, omhyggelig det slette fra det gode, og kaste alle gemene Bøger, som kunne fordærve Smagen, i Kloakerne. Hille mænd! tænkte jeg ved mig selv, hvilken Ødelæggelse vilde der ske blandt Bøgerne paa vor Klode, dersom denne Indretning der blev indført!

Intet fortjener mere Berømmelse end den

Omhu, hvormed man sørger for af de unges Naturgaver at udgranske, hvad Bane enhver i sit Liv er bedst skikket til at betræde. Thi ligesom den ringeste falske Tone mærkes af et musikalsk Øre, saaledes vide de Dommere, der ere satte til at prøve de unges Anlæg, af Smaating at kende de større og af Øjesynet, af Øjenbrynenes Spilning eller Sammentrækning, af deres sørgmodige eller glade Ansigt, af deres Latter, af deres Udtale, af deres Tavshed og andre lignende Ting at dømme, hvortil enhver er bedst oplagt, og hvad der strider mod hans Natur.

Men nu til mig selv igen. Jeg havde kun liden Fornøjelse af at omgaas disse urimelige Træer, som bestandig foragtede og belo mig for den alt for hurtige Fattekraft, de nu engang havde tillagt mig. Jeg ærgrede mig meget over de Øgenavne, man derfor gav mig, Man kaldte mig for Eksempel *S k a b b a*, som betyder en utidig og umoden Person. Men hvad jeg især græmmede mig over, var, at min Vaskerkone ikke tog i Betænkning at give mig samme forhadte Titel, uagtet hun var et simpelt, fattigt og elendigt Lindetræ.

NIENDE KAPITEL.

Rejsen omkring Planeten Nazar.

Da jeg i en Tid af to Aar havde forrettet den møjsommelige Løbertjeneste og gennemrendt Landet med Plakater og aabne Breve, blev jeg endelig rent ked af denne besvær-

lige og uanstændige Forretning. Jeg indgav til Fyrsten den ene Ansøgning efter den anden, hvori jeg begærede en anstændig Afsked og tillige anholdt om en noget ærefuldere Befordring. Men det blev mig bestandig afslaaet, da Hans Durchlaughtighed troede, at en vigtigere Forretning vilde overstige mine Kræfter. Han anførte mig de Love og Sædvaner, som strede mod min Ansøgning, og efter hvilke kun de, som havde den fornødne Duelighed dertil, maatte befordres til anselige og vanskelige Embeder. Det var nødvendigt, sagde han, at jeg forblev i min engang paatagne Tjeneste, indtil jeg ved en eller anden Fortjeneste banede mig Vejen til en højere Bestilling. Han sluttede med denne Paamindelse:

Hver med sin egen Alen maale sig!

»Studer og kend dig selv!« er Vidsoms Lære.

Og før en Vægt du kæk paatager dig, -

Prøv dine Skuldre først, om du den og kan bære!

Disse gentagne Afslag bragte mig omsider til en dristig og fortvivlet Beslutning. Jeg stræbte af alle Kræfter at udpølse noget nyt, hvorved jeg kunde lægge mine Talenters Fortræffelighed for Dagen og aftvætte den Plet, man havde sat paa min Duelighed. Jeg tilbragte næsten et helt Aar med at gennemstudere dette Fyrstendømmes Love og Skikke, for om muligt at finde et eller andet, der kunde trænge til Forbedring. De Bemærkninger, jeg gjorde i denne Henseende, aabenbarede jeg en Tornebusk, som var min meget fortrolige Ven. Han fandt, at mine Betænkninger og Forslag vel ikke vare ganske ufornuftige, men tvivlede dog om, at de vilde være denne Stat til Nytte. Det var en Reformators fornemste Pligt, sagde han,

at have det Lands Forfatning aldeles for Øje, hvori han vil foretage sin Reformation; thi een og den samme Anstalt kan, efter to Landes forskellige Beskaffenhed, frembringe ganske andre og aldeles modsatte Virkninger, ligesom det Lægemedel, der helbreder en syg, kan dræbe en anden. Han gjorde mig opmærksom paa den Fare, jeg udsatte mig for, ved at vove dette Spil, forestillede mig, at det var ude med mit Liv, hvis min Plan ved Undersøgelsen faldt igennem, og bad mig derfor indstændig i Forvejen ret omhyggelig at overveje alle Ting. Imidlertid raadede han mig ikke aldeles fra min Bestræbelse, da det dog altid var muligt, sagde han, at jeg ved moden Eftertanke kunde opdage noget baade til min egen og Statens Fordel.

Jeg fulgte denne min Vens Raad og udsatte min Plans Indlevering indtil videre. Imidlertid forrettede jeg med Taalmodighed min Tjeneste og gennemstrejfedes paa min sædvanlige Maade Byer og Provinser. Denne evige Omrenden gav mig Lejlighed til meget nøje at lære at kende det hele Fyrstendømme og alle de omliggende Egne; og at jeg ikke skulde glemme de Bemærkninger, jeg gjorde paa mine Rejser, skrev jeg dem op, saa godt som jeg kunde, og overleverede engang Fyrsten et Bind af anselig Tykkelse.

Jeg erfarede snart, at dette Arbejde var aldeles efter Hans Durchlauchtigheds Smag. Han gennemlæste med Eftertanke min Bog, og efter at have anbefalet den i Statsraadet med mangfoldige Berømmelser, besluttede han at betjene sig af mig, for at opdage hele Planeten Nazar. Jeg havde ventet en ganske anden Løn

for mine vaagne Nætter og sukkede tavs med Poeten:

Ak! Dyden roses overalt — og fryser.

Men da jeg altid har haft særdeles Lyst til at se og høre, hvad der var nyt, og stode paa en overordentlig Belønning af den milde Fyrste ved min Tilbagekomst, paatog jeg mig alligevel med en Slags Fornøjelse dette Arbejde.

Omendskønt den hele Klode N a z a r neppe har to Hundrede tyske Mile i Omkreds, forekommer den dog Træerne, formedelst deres langsomme Gang, meget stor. Af denne Aarsag ere mange Lande, i Særdeleshed de langt fraliggende, dem aldeles ubekendte. Thi ingen Potuaner var i Stand til at gennemvandre denne Planets Riger i to Aar, mens jeg derimod, ved Hjælp af mine hurtige Ben, blev færdig dermed i een Maaned.

Hvad der i Begyndelsen meget laa mig paa Hjertet, var Frygt for Sprogenes Forskellighed; men man trøstede mig med den Forsikring, at hele Planetens Indbyggere, saa forskellige som de for Resten vare i Sæder, havde eet Tungemaal, og at hele det grenede Køn var overalt uskyldigt, omgængeligt og gæstfrit, saa at jeg uden mindste Fare kunde vandre rundt omkring, hvor jeg vilde paa hele Kloden. Disse Efterretninger ansporede endnu mere min Tilbøjelighed, og jeg begav mig i Begyndelsen af Poppel-Maaneden paa Rejsen.

Alle de Ting, som nu følge, ere saa forunderlige, at man lettelig kan fristes til at holde dem for lutter Tankespil og blotte poetiske Opfindelser, især da de fysiske og moralske Forskelligheder, jeg bemærkede paa min

Rejse, vare saa store, at man, ved at forestille sig Forskellen imellem de langt fra hinanden adskilte Folkeslag paa vor Klode, kun kan gøre sig et meget svagt Begreb om samme. Men man maa tage i Betragtning, at de fleste Folkeslag paa N a z a r ere adskilte fra hinanden ved Sunde og Have, hvorfor og Kloden ser ud som et Slags Archipelagus. Indbyggerne rejse næsten aldrig over disse Vande, og Færgemændene, som bo ved Strandbredden, ere der blot for fremmede rejsendes Skyld. Thi de indfødte sætte sjælden Foden uden for deres Bopæle, og nødes de imellem Stunder at sætte over Vandet, skynde de sig i Almindelighed straks tilbage igen, da de ikke godt fordrage at leve i et fremmed Land. Saa mange Folkeslag altsaa, saa mange nye Verdener.

Den fornemste Aarsag til denne store Ulighed maa søges i Landenes forskellige Natur, som de mangefarvede Marker, de forskellige Jordarter, Planter, Frugter og Urter noksom give til Kende. Hvad Under, at der ved denne store Forskellighed i Jordbunden og Frugterne gives saa ulige og hinanden modsatte Egenskaber og Sæder hos Indbyggerne? I vor Verden er Forskellen imellem de længst fra hinanden adspredte Nationers Sæder, Tænkemaade, Farve, Sjæls- og Legems-Dannelse ikke saa betydelig; thi da Jordbunden næsten overalt er den samme, uden for saa vidt at det ene Land kan være frugtbarere end det andet, og Vand, Frugter og Urter have næsten een Natur, kunne her umulig frembringes saa ulige Skabninger som i den underjordiske Verden, hvor hvert Land har sin ganske særegne Beskaffenhed. Fremmede have vel Frihed til at rejse og handle overalt, men ikke til at bo-

sætte sig nogensteds, hvilket heller ikke Landenes forskellige og modsatte Beskaffenhed tillader: derfor ere alle de fremmede, man møder, enten Vandrere eller Købmænd.

De Provinser, som ligge nærmest omkring Potu, have alle næsten samme Naturbeskaffenhed som dette Fyrstendømme. Deres Indbyggere førte i forrige Tider blodige Krige med Potuanerne; nu derimod staa de enten i Forbund med dem eller have underkastet sig deres milde Herredømme. Men saa snart man er kommen over det store Sund, som deler hele Kloden saa at sige i to Dele, ser man ganske nye Verdener og nye, hos Potuanerne aldeles ubekendte Dyr. Det eneste, som alle Klodens Indbyggere have tilfælles, er Fornuften, Træskabningen og det samme Sprog. Af denne Aarsag er det slet ikke besværligt at rejse, saa meget mindre, da Indbyggerne, formedelst den store Mængde fremmede Vandrere og Købmænd, som rejse igennem Provinserne, ere vant til at se ganske forskellige, dem selv aldeles ulige Skabninger.

Jeg har holdt for nødvendigt, at erindre Læserne om alt dette i Forvejen, at de ikke skulde støde sig over min følgende Fortælling og anse den som en sædvanlig Skipper-Efterretning.

Det vilde blive for langt og kedsommeligt at opregne i historisk Orden, stort og smaat, hvad der mødte mig paa denne Rejse. For at undgaa denne unyttige Vidtløftighed, vil jeg kun opholde mig ved de Folkeslag, som forekom mig mest besynderlige, og i hvis Sæder og Egenskaber jeg fandt saa meget usædvanligt og forunderligt, at Planeten Nazar, fra

denne Side, synes mig at fortjene Plads iblandt Verdens Underværker.

Overalt lagde jeg Mærke til, at det hele fornuftige Træfolk i Artighed, Dømmekraft og Alvorlighed meget lidt afveg fra Potuanerne; men i Skikke, Sjælekræfter og Legemsdannelse fandt jeg dem saa forskellige, at hver Provins syntes mig en ny Verden.

I Qvamso, den første Provins, man kommer til paa hin Side Sundet, vide Indbyggerne, som ere lutter Egetræer, af ingen legemlig Svaghed eller Sygdom at sige, men opnaa i fuldkommen, vedvarende Sundhed den højeste Alderdom. De forekom mig derfor i Førstningen at være de lykkeligste blandt alle Skabninger; men jeg indsaa snart ved løselig Omgang med dem, at jeg havde taget mærkelig fejl. Jeg saa rigtignok ingen iblandt dem bedrøvet; men jeg saa paa den anden Side heller ingen fornøjet, end sige glad. Thi ligesom den reneste Himmel og den mildeste Luft intet Indtryk gør paa os, uden efter foregaaende Slud og Uvejr, saa have og disse Træer intet Begreb om deres Lyksalighed, fordi de aldrig ere syge. De henbringe deres Liv i bestandig Lige-gyldighed. Ethvert Gode, som nydes bestandig, keder omsider, og for at nyde Livets Glæder maa man undertiden have smagt dets Bitterheder. Jeg kan forsikre, at jeg hos intet Folk har fundet saa liden Artighed og Godlidenhed, saa kold og stiv Omgængelse, som hos dette. Det er en Nation uden Laster, men som man hverken kan elske eller hade, hvor man ikke møder nogen Fornærmelse, men heller intet som behager. Eftersom den uophørlige Sundhed forvolder, at de aldrig have Døden for Øjne og aldrig røres af Medlidenhed, naar andre lide,

henleve de deres hele Levetid i følesløs Ro, uden mindste Deltagelse i deres Brødres Skæbne, saa at man ikke finder mindste Spor af Kærlighed, Medynk eller Velgørenhed hos dem. Vi derimod, som ved Sygdomme erindres om vor Dødelighed og paamindes bestandig om at holde os færdige til den sidste Rejse, lære ved egne Lidelser at have Medlidenhed med andres. Jeg fik i dette Land en levende Forestilling om, hvor meget Sygdomme og Dødsfarer bidrage til indbyrdes Kærlighed og Blidhed i Omgang med vore Medmennesker, og hvor megen Uret vi have i at knurre mod vor Skaber, fordi vi synes at være fødte til disse Lidelser, der ere os saa tjenlige og have de lyksaligste Følger.

Disse Ege ere alligevel Sygdom underkastede som alle andre Træer, saa snart de komme andensteds hen. Jeg tror derfor, at dette Sundhedens Gode, hvis det ellers kan kaldes et Gode, bør alene tilskrives Luften og Levnetsmidlerne der i Landet.

Provinsen Lalak, som man kalder med det Tilnavn Maskatta, eller den lyksalige, syntes ret at svare til dette Navn. Alting fremkom der af sig selv, uden mindste Hjælp af Kunsten. Man behøvede hverken at pløje eller saa i den yderst frugtbare Jord; kort: jeg fik her et tydeligt Begreb om det lyksalige Land,

Hvor hist en Bæk af Mælk, og her en Flod af Mjød
 Imellem Jordbær og Meloner flød;
 Og Cypervin af Klippens Diamanter
 Nedsprudlede sit Guld i Kummer af Krystal,
 Som mellem Roser i den eviggrønne Dal
 Ved Bækkens Bred, med luemalte Kanter
 Utømmelige stode — hist og her
 Stod vinkende med tusind grønne, røde,
 Voksgule Frugter Edens bedste Træer
 Og med udstrakte Grene dem frembøde;

Her syded Suppen, og paa samme Sted
 En pillet Høne faldt fra Himlen ned.
 I Jaspis-Gryden — hist i hele Skarer
 Sprang ud af Skoven lækre, møre Harer,
 Og lagde sig paa hver sit Fad;
 Og stegte Ryper, Lærker, Bekkasiner
 Neddrattede med ufortrødne Miner
 Paa selvfrembragte skønne Porselliner,
 Der stod om Fadet i symmetrisk Cirkelrad.
 Hist faldt en Sukkersne, mens Saften af Citroner
 Hist størknedes til Is; og Tærter og Makroner,
 Deviser og Godtgodt — hvordan de bar sig ad —
 Var, før man saa sig til, og krøbne hen paa Fad;
 Mens alle Fugle sang, som ikke stegte vare,
 Snart een, snart to, snart tre, og snart den hele Skare,
 Vidtløftige Koncerter udenad —
 Og Vandreren gik hen og spiste, hvis han gad.

Men disse overordentlige Fordele gøre dog Indbyggerne slet ikke lykkeligere end andre. Thi da de ikke behøve at arbejde for deres Underholdning, hendøse de deres Liv i Lediggang og plages af mangfoldige Sygdomme. Der gaar Orme og Forraadnelse i deres Legemer, og de fleste dø før Tiden.

Dette Lands Beskaffenhed gav mig Anledning til adskillige filosofiske Betragtninger; iblandt andet faldt det mig ind, ved at betragte denne Nations Vilkaar, at Tjenestefolk og Daglønnere i visse Maader ere meget lykkeligere end de, som aldrig have nødig at sørge for det daglige Brød og derfor henfalde til Uvirksomhed og Vellyst.

Den smager intet, som er altid mæt;
 Trods alt, hvad Kunsten kan anvende,
 Er ved et Maaltid uden Ende
 Bestandig Ækel sidste Ret.
 Hver Vellyst, nydt bestandig, keder,
 Man væmmes ved al Jordens Lækkerheder,
 Naar Nydelsen ej stundom holder op —
 Og Sjælen dør til sidst i den nedbrudte Krop.

Heraf udspringe de mange nedrige Planer, de fortvivlede Foretagender og hyppige Selvmord, som gaa i Svang her. Thi den Overflødighed, hvori de bestandig leve, sløver al Sans for Livets finere Glæder og avler i dets Sted hos alle Lede og Kede ved Livet. Saaledes fandt jeg, at dette Land, som jeg indbildte mig at være et Paradis, var Tungsindighedens tavse Bolig, langt mere værd at ynke end misunde, og skyndte mig derfor jo før jo heller at komme ud deraf igen.

Tæt derved ligger Riget Mardak, hvis Indbyggere alle ere Cypresser, af ens Skabning, naar man undtager deres Øjne, som ere meget forskellige. Nogle have aflange, andre firkantede Øjne, somme have dem meget smaa, og atter andre saa store, at de dække hele Panden. Nogle fødes med to, andre med tre og andre med fire Øjne. Der gives endog somme, der kun have eet Øje, hvilke man skulde fristes til at anse for den bekendte Polyfem's Afkom, hvis de ikke havde det i Nakken. De inddeles derfor i visse Stammer, efter deres Øjnes forskellige Antal og Form, hvis Navne ere følgende:

- 1) Nagiri, eller de, som have aflange Øjne, og hvem derfor alle Genstande forekomme langagtige.
- 2) Naqviri, hvis Øjne ere firkantede.
- 3) Talampi, der have smaa bitte Øjne.
- 4) Jaraku, med to Øjne; men hvoraf det ene altid er lidt skævere end det andet.
- 5) Mehanki, med tre Øjne.
- 6) Tarasuki, med fire Øjne.
- 7) Harramba, hvis Øjne optage hele Panden; og endelig

8) Skodolki, der kun have eet eneste Øje i Nákken.

Den talrigste og altsaa og den mægtigste blandt disse Stammer, er Nagirernes, eller deres, som have aflange Øjne og derfor synes, at alle Ting ere aflange. Regenterne, Raadsherrer og Præster vælges altid af denne Stamme. Disse alene have Del i Statsstyrelsen og antage ingen af de andre Klasser til noget offentligt Embede, medmindre han bekender, at en vis, Solen til Ære, paa det højeste Sted i Templet opstillet Tavle, ogsaa forekommer ham aflang, og bevidner dette med Ed.

Denne Tavle er det allerhelligste i den mardakanske Gudstjeneste. Mange retskafne og dydige Borgere, som afsky Mened, komme derfor aldrig til Æres-Embeder og ere bestandig udsatte for al mulig Spot og Forfølgelse. Det nytter intet, at de undskyldte sig med at maatte tro deres egne Øjne; de faa kun derved en Proces paa Halsen, og det, som blot er en Naturfejl, regnes dem til Ondskab og Genstridighed. Eden, som de, der ville være noget, maa underskrive, lyder saaledes:

„Kaki manaska quihompu miriac jakku mesimbrii caphani crukkia manaskar quebriac krusundora.“

Paa Dansk:

„Jeg sværger, at Solens hellige Tavle synes mig aflang, og lover i denne Mening at forblive indtil mit sidste Aandedræt.“

Saasnart en har aflagt denne Ed, optages han i Nagirernes Stamme og kan søge, hvilken Ærespost han vil.

Dagen efter min Ankomst blev jeg, idet jeg gik omkring paa Torvet for at fordrive Tiden,

en gammel Mand var, som førtes hen for at piskes. En uhyre Mængde Cypresser gik efter ham og dængede ham til med Skældsord og Spottegloser. Jeg spurgte, hvad han havde gjort, og man svarede mig, at det var en Kætter, som offentlig havde ladet sig forlyde med, at Solens Tavle forekom ham firkantet, og uagtet adskillige Advarsler var bleven haardnakket ved at forsvare denne farlige Mening.

Jeg gik straks efter ind i Solens Tempel for at komme efter, om jeg havde ortodokse Øjne, og da virkelig denne hellige Tavle forekom ogsaa mig ganske firkantet, sagde jeg det aabenhjertig til min Vært, som nylig var bleven Kirkeværge der i Byen. Han drog et dybt Suk ved denne Lejlighed og tilstod, at den ligeledes syntes ham firkantet; men at han ikke turde lade sig mærke for nogen dermed, af Frygt for at lægge sig ud med den regerende Stamme og blive sat fra sin Bestilling.

Jeg forlod stiltiende og skælvende over mit hele Legeme dette Sted af Frygt for at komme til at undgælde mine Øjnes Forseelse med Ryggen og derpaa med det forhadte Navn af Kætter til Spot og Spektakel at blive jaget ud af Byen. Ingen Indretning i Verden, syntes mig, kunde være mere grusom, barbarisk og ubillig end denne, hvorved Forstillelse og Mened, som jeg var Øjevidne til, alene banede Vej til Æresposter. Jeg glemte derfor heller ikke, da jeg var kommen hjem til Potu, ved alle Lejligheder at udtømme min Galde over denne barbariske Stat. Men da jeg engang paa min sædvanlige Maade tordnede mod denne Indretning og gav min hele Ærgrelse derover Luft i en Samtale med et Enebærtræ, som var min meget fortrolige Ven, fik jeg følgende Indvending:

„Vi Potuanere holde rigtignok Nagirernes Indretninger for daarlige og ubillige; men du, min kære Klim, burde ikke, synes mig, forundre dig saa meget over, at man der behandler Synets Ulighed med saa megen Strenghed; thi, saa vidt jeg erindrer, har du selv fortalt, at der i de fleste europæiske Stater gives visse herskende Stammer, som formedelst en egen naturlig Fejl paa Synet eller Forstanden forfølge de andre med Ild og Sværd; og dog har du rost disse Tvangsmidler som meget gudelige og Staten nyttige Indretninger.“ Jeg mærkede straks, hvor han vilde hen med denne Stikpille, og blev ganske rød i Hovedet. Siden den Tid dømte jeg altid mildere om dem, som fare vild, og raabte bestandig paa Tolerance.

Fyrstendømmet Kimal holdtes for den mægtigste af alle denne Klodes Stater, formedelst dets uhyre Rigdomme. Thi foruden de store Sølvgruber, som findes der i Mængde, samler man aarlig en stor Del Guldsand af Floderne, og Søen ved Kysterne er næsten overalt rig paa Perler. Men ved nøjere at undersøge dette Lands Tilstand lærte jeg, at Lyksalighed langt fra ikke bestaar i blotte Rigdomme; thi de fleste Indbyggere vare enten Bjergfolk, Guldrenere eller Perlefiskere, som, fordømte til den skammeligste Trældom, rodede i Jordan og i Søen for den kære Vindings Skyld. De, som ikke give sig af med dette Arbejde, holde Vagt over de samlede Skatte. Hele Landet er saa fuldt af Røvere, at man ikke kan rejse der uden bevæbnede Ledsagere.

Der ingen Dag saa hellig er, at jo
Paa den sit Øje Solen vender bort
Fra en og anden nedrig Handel; Svig
Og Vold og Tyveri gaa der i Svang.

Man lever kun af Rov. For egen Slægt
 Er ingen Slægtning tryk, og ingen Gæst
 Kan sove rolig under Værtens Tag;
 En Broder lurder paa den andens Liv,
 Og Sønnen tæller længselsfuldt hvert Skridt,
 Hans Fader gør mod Graven. Spor af Dyd
 Ej findes mer. Astræa selv, den sidste
 Iblandt de himmelske, forlod med Skræk
 Den blodbestænkte, lastopfyldte Jord.

Saaledes fortjener dette Folk, som af alle
 dets Naboer anses med skele Øjne, meget mere
 Medlidenhed end Misundelse. Thi Frygt, Mis-
 tanke, Nid og Misundelse raser i alle Hjer-
 ter: den ene anser bestandig den anden som en
 Fjende, der lurder paa hans Midler, saa at
 Skræk, Bekymring, vaagne Nætter og blege An-
 sigter ere de eneste Frugter af den Lyksalighed,
 Fyrstendømmet Kimal udraabes for. Jeg rejste
 derfor med megen Angst og Besværlighed igen-
 nem dette Land; thi ved hver Bom og Station
 maatte jeg melde den derværende Vagt mit
 Navn, mit Fødested, Aarsagen til min Rejse og
 deslige, saa at jeg, kort sagt, saa mig udsat for
 alle de Bryderier, en rejsende er underkastet
 i mistroiske Lande. Der gives og i dette Fyr-
 stendømme et ildsprudende Bjerg, som idelig
 opkaster den underjords brændende Materie i
 store Strømme.

Saa snart jeg var kommen ud af dette Land,
 hvis Gennemvandring var mig den besværlig-
 ste paa min hele Rejse, fortsatte jeg mit Løb
 bestandig mod Østen. Jeg traf overalt omgæn-
 gelige og artige, men tillige højst besynderlige
 Folk. Men over ingen undrede jeg mig saa me-
 get som over Indbyggerne i det lillebitte Rige
 Qvamboja, der var af en saa at sige ganske
 bagvendt Natur. Jo ældre for Eksempel en
 var, desto overgivnere og vellystigere var han.

saa at Fremfusenhed, Løsagtighed og de Laster, som ellers pleje at finde Sted hos Ungdommen, der toge til med Alderen. Af denne Aarsag betros ingen i denne Stat noget Embede, medmindre han er under sine fyrretyve Aar; thi saa snart en har fyldt dem, anses han som en vild Pog,

Der trænger til gentagne Dask
Af sin Mamas Krabask.

Jeg saa gamle Mænd med graa Haar gøre Spilopper paa Gaderne og lege Høg og Due midt paa Torvet.

Hist bygged en med ufortrøden Sved
Af Kort tre, fire Stokværk høje Huse,
Som straks en anden pusted ned;
Hist saas i Langhold en at buse,
En anden i sit lange Skæg
At fange Bolden; somme trilled Æg,
Og andre spilled nærmeste til Væg;
Her en Matrone med sin Dukke tripped,
Og hendes gamle Mand,
Hvis Hyldestrøjt straks gav ikke Vand,
Ved Siden gik og vrippede
Og svor en ivrig Ed at ville gøre den
Til Hyldebøsse om igen;
En spilled Skorsten hist, og her en anden Top;
En red paa Kæp i Trav, en anden i Galop.

Drenge, som gik forbi, skammede disse gamle Folk ud, og piskede dem sommetider hjem til deres Børn. Jeg mødte engang en udlevet Olding, som gik og spillede Top paa Torvet, og man fortalte mig, at han i sin Ungdom havde været en særdeles alvorlig Mand og beklædt den øverste Plads i et stort Raad.

Denne bagvendte Orden finder Sted hos begge Køn. En ung Person, som giftede sig med en meget gammel Kone, blev derfor overalt spaaet Horn, mens tværtimod hos os kun en gammel Mand, der ægter en ung Pige, frygter for den-

ne Prydelse. Jeg traf endog paa Torvet engang to ældgamle, udtærede Mænd, som duellerede. Da jeg udlod mig med min Forundring over denne usædvanlige Fyrighed i saa høj Alder og spurgte om Aarsagen til Duellen, svarede man mig, at den havde rejst sig af en Strid imellem dem om et løst Fruentimmer, som de havde lige Fordring paa. Man lagde til, at de sikkert vilde faa dygtig Strips af deres foresatte, hvis de kom efter disse overgivne Alderdoms-Streger. Samme Aften blev der fortalt, at en fornem gammel Dame havde hængt sig af Fortvivlelse over en ung Bøg, som havde givet hende Kurven.

Denne bagvendte Naturens Orden forder naturligvis bagvendte Love. Derfor tillades det ingen, i den Afdeling af Loven, som handler om Formynderi, at forestaa sine egne Midler, medmindre han er under fyrretyve Aar; og ingen Kontrakt imellem Personer over denne Alder anses for gyldig, hvis den ikke er underskrevet og bekræftet af deres Formyndere eller Børn. I det Kapitel om Subordination hedder det: „Oldinger og gamle Koner skulle være deres Børn hørige og lydige.“ Embedsmænd faa altid deres Afsked, noget før de ere fyrretyve Aar, da de gøres umyndige af Raadet og overgives til unge Slægtninges Opsigt og Bestyrelse. Jeg fandt det derfor ikke raadeligt, at opholde mig alt for længe i dette Land, hvor jeg om ti Aar vilde blive dømt til at være Barn igen. Da jeg havde fuldendt min Rejse, sammenlignede jeg dette Folks Beskaffenhed med den Levemaade og de Indretninger, vi have hos os heroppe, hvor adskillige i deres mandlige Alder leve, tænke og skrive som Filosofer; men i deres Alderdom jage efter store Rigdomme,

tomme Titler og andre Narrerier. Denne Sammenligning forsonede mig lidt igen med Qvambojerne og lærte mig at dømme mildere om dem, end jeg i Begyndelsen havde gjort.

I Kongeriget Kokleku har man en ikke mindre vrang Skik, som Europæerne ganske sikkert aldeles ville fordømme. Det bagvendte i denne Skik har Naturen ingen Skyld i, men alene Lovene. Jordbyggerne ere alle Enebærtræer af begge Køn; men Mændene bruges kun til Køkkensager og andet ubetydeligt Arbejde. I Krigstider gøre de rigtignok Tjeneste, men blive sjælden mer end Soldater; kun meget faa drive det saa vidt, at de blive Fændrikker. Denne Post er den højeste, noget Hantræ i denne Stat kan gøre sig Haab om. Fruentimmerne derimod betros de vigtigste, saavel borgerlige, som gejstlige og krigerske Embeder. Jeg havde kort tilforn opholdt mig over Potuanerne, fordi de i Bestillingers Uddeling ikke gave det ene Køn Fortrin for det andet; men denne Nation forekom mig rent unaturlig og afsindig. Jeg kunde aldeles ikke begribe Mandskønnets Uvirksomhed, at det, trods sit Fortrin i Legemsstyrke, taalmodig blev ved at bære dette foragtelige Aag og i saa mange Aarhundreder havde ladet alting gaa i den gamle Slendrian; thi det havde naturligvis været dem let at afkaste Aaget, hvis de havde haft Vilje eller Mod dertil. Men den gamle Vane havde dysset dem saa rent i Søvn, at det ikke faldt nogen ind at vove det mindste Skridt for at løsrive sig af disse skammelige Lænker: de troede, at Naturen nu saa vilde have det, at Fruentimmerne skulde regere Staten og Mændene væve, koge, strikke, spinde, feje Stuerne og faa Hug oven i Købet.

Fruentimmerne grunde deres Herredømme

paa Mændenes større Legemskræfter, deres stærkere Muskler og til groft Arbejde bekvemmere Lemmer. Det er heraf tydeligt, paastaa de, at Naturen kun har bestemt dem til, hvad der kan forrettes med Kroppen.

Fremmede forundre sig, naar de komme ind i Husene og se Fruen paa Studerekammeret i Papirer op til Ørerne, mens Herren nysler om i Køkkenet og skurer Gryder. Og tilforladelig blev jeg, i hvilket Hus jeg kom, naar jeg vilde tale med Manden, vist ud i Køkkenet, hvor

En stod i Vasken, og en anden hakked Kød;
 En vendte Steg, en anden trilled Boller;
 Og mellem Fade, Potter, Kasseroller,
 Enhver med Bæven Husets Frue lød.

Jeg saa mange bedrøvelige Virkninger af denne urimelige Skik. Ligesom man, for Eksempel, paa andre Steder finder løse Fruentimere, der bringe deres Kyskhed til Torvs og handle med deres Yndigheder, saa finder man her unge Karle og Mænd, der sælge deres Nætter og til den Ende leje sig visse Vaaninger, hvis Skilter og Overskrifter vise, hvad der handles med. Men da man i Almindelighed alt for dumdristig og offentlig driver denne Handel her, blive disse løse Mandfolk ofte grebne, satte i Arrest og piskede, ligesom Skøgerne hos os. Koner og Jomfruer derimod kunne, uden mindste Tab af deres gode Navn og Rygte, gaa omkring paa Gaderne, vinke ad Mandfolkene, glo dem stift i Øjnene, siske med Læberne, fløjte, raabe pst! tage dem om Hagen, napse dem, male skamløse Dumheder i Buegangene og gøre saa mange Spilopper, som de ville. De fortælle, uden at man fortænker dem deri, deres Uforskammetheder og gøre sig til af dem, som

af lige saa mange Sejervindinger; ligesom Smaaherrerne hos os prale med Ramser paa alle de Damer, hvis Fortrolighed (ofte kun et Ørefigen) de have nydt. Det lægges aldeles intet Fruentimmer her til Last, om hun belejrer unge Mandfolk med Elskovsvers, Kærlighedsbreve og Foræringer; men en ung Karl stiller sig ved saadan Lejlighed gerne meget koldsindig og ærbar an, da det strider imod Velanstændigheden for et Mandfolk straks at sige en ung Pige Ja.

Der var i den Tid, jeg opholdt mig der, en stor Alarm med en vis Raadsherres Søn, som var blevet voldtaget af en Jomfru. Hun blev paa de fleste Steder meget ilde omtalt, for denne afskyelige Handling, og den unge Persons Venner mumlede om, at der skulde lægges Sag an imod Pigen, og at hun sikkert ved næste Konsistorium blev dømt til at redde hans Ære ved at ægte ham, især da man med formelige Vidnesbyrd kunde godtgøre, at den unge Karl bestandig havde ført et ærbart og ustraffeligt Levnet, førend hun forførte ham.

Lyksalige Europa! udbrod jeg ved denne Lejlighed, og især tre Gange lyksalige Frankrig og England! hvor det svage Køn svarer til sit Navn, hvor Konerne saa ganske blindt adlyde deres Mænds Befalinger, at de meget mere synes at være Maskiner eller Automater, end med fri Vilje begavede Skabninger!

Jeg vovede ikke at laste denne bagvendte Sædvane offentlig, saa længe jeg opholdt mig iblandt disse Enebærtræer; men saa snart jeg var kommen uden for Hovedstaden, fortalte jeg adskillige, at den aldeles stred imod Naturen, da det var klart af den almindelige Naturens Lov og alle Folkeslags Samtykke, at

Mandkønnet er bestemt til vanskeligere og vigtigere Forretninger. Men de paastode, at jeg forvekslede Sædvane og Indretninger med Naturen, og at den foregivne Skrøbelighed hos Kvindekønnet blot maatte tilskrives Opdragelsen, hvilket dette Lands Tilstand især viste, da man der fandt Dyder og Sindsgaver hos Fruentimmerne, som Mandfolkene paa andre Steder alene tilegne sig. Og rigtignok ere de koklekuanske Damer i Almindelighed beskedne, alvorlige, sindige, bestandige og tavse; Mændene derimod ere letsindige, fremfusende og sladderagtige. Derfor, naar der fortælles noget urimeligt, siger man for et Ordsprog: Det er Mandfolke-Sladder; og naar noget er foretaget med Overilelse, uden modent Overlæg: Man maa holde Mandfolkenes Skrøbelighed noget til gode. Men jeg kunde ikke lade mig nøje med disse Grunde, og blev ligefuldt ved at fordømme denne Stats Forfatning som bagvendt, vanskabt og aldeles stridende mod Naturen. Den Ærgrelse, som dette kvindelige Overmod opvakte hos mig, var Aarsag i det ulykkelige Forslag, jeg gjorde, da jeg var kommet hjem til Potu, og som bragte mig tusinde Fortrædeligheder paa Halsen, hvorom jeg paa sit Sted skal melde noget siden.

Iblandt de prægtige Bygninger i denne By var det dronninglige Harem, hvori der var tre Hundrede overordentlig smukke Mænd og Ynglinger, der underholdtes til Dronningens Forlystelse paa hendes egen Bekostning. Da jeg hørte, at nogle roste min Skabning, begav jeg mig i største Hast paa Rejsen igen, af Frygt for at blive kapret til Hendes Majestæt; og

— Frygt gav mine Fødder Vinger.

Næst ved dette Rige ligger det filosofiske Land, som Indbyggerne, der aldeles have fordybet sig i Filosofi og de høje Videnskaber, kalde det. Jeg brændte ret af Længsel efter at se dette Rige, som jeg forestillede mig maatte være alle Musernes sande Sæde og Middelpunktet for alle Videnskaber; jeg ventede ikke at se Agre og Enge, men

En eneste uoverselig Have,
Hvor Kunsten ikke med Naturen stred,
Men begge favnedes i begge værdig Fred. —

Og med Hovedet fuldt af denne Forestilling, skyndte jeg mig af alle Kræfter derhen og talte hvert Minut paa Vejen. Jeg fik baade besmurte og saarede Ben ved denne Lejlighed; thi Landevejene vare fulde af Stene og Huller og saa gennemskaarne af Grøfter og Moser, at jeg snart maatte trampe over Stendynger, snart traske igennem Moradser, da der ingensteds var Broer at finde. Men jeg udstod kæk alle disse Besværligheder, naar jeg tænkte paa, hvad der ventede mig, vel vidende, at man ikke løber til Himmerig paa Roser. Da jeg i en Times Tid havde møjsom kæmpet mig igennem, mødte jeg en Bonde, som jeg bød god Dag og spurgte, hvor langt jeg havde tilbage endnu, før jeg kom til Maskattia, eller det filosofiske Land? — Du maatte heller spørge, svarte han, hvor langt du har tilbage, før du kommer ud af det igen; thi du er lige midt deri. Jeg studsede forskrækkelig ved denne Efterretning. Hvordan gaar det til, blev jeg ved, at et Land, som bebos af lutter Filosofer, ligner mer et Opholdssted for vilde Dyr end et dyrket og beboet Rige? — Ja! svarede han, det vil snart komme til at se bedre ud, naar Indbyggerne først

faa Stunder til at give sig af med slige Bagateller. For nærværende Tid maa man undskylde dem, at de lade Marker og Enge ligge, da de have højere himmelske Ting i Hovedet og pønse paa at finde en Vej til Solen. Man kan ikke blæse og søbe paa een Gang. — Jeg forstod straks, hvad denne Bonde, der lod til at være temmelig slu, vilde sige; traskede lidt længer frem og kom endelig til Hovedstaden Casca. I Stadsporten saa jeg, i Stedet for Vagt, en Del Høns, Gæs, Fuglereder og Spindelvæve. Paa Gaderne spadserede en Hoben Svin og Filosofer imellem hverandre, som man alene kunde kende fra hinanden paa Skikkelsen; thi de sidste vare ligesaa besølede som de første. Alle Filosoferne bare eet Slags Kapper; men af hvad Farve, kunde jeg ikke skelne, da det var umuligt at opdage den igennem det Støv og Snavs, der hængte paa dem. Jeg standsede ved en af disse vise, som, aldeles henrykt i Betragtninger, rendte lige paa mig. — Om Forladelse, Hr. Magister! sagde jeg, tør jeg spørge, hvad denne By hedder? — Han blev længe staaende ubevægelig, med tillukte Øjne, som om hans Sjæl havde taget Afsked med sit Legeme; endelig kom han til sig selv igen og svarede med et Blik mod Himmelen: „Vi ere ikke langt fra Middag.“ Dette utidige Svar, der røbede en fuldkommen Sanseløshed, lærte mig, at det er meget raadeligere at studere med Maade, end at blive rasende af for megen Lærdom. Jeg gik dybere ind i Byen for at se, om jeg ikke kunde finde andre Mennesker eller fornuftige Dyr end Filosoferne. Paa Torvet, som var meget stort, stode adskillige Støtter og Piller med Indskrifter paa. Jeg gik hen til en af disse Støtter for at forsøge, om jeg forstod, hvad

der stod skrevet; men idet jeg stod og stavede mig frem, fornam jeg, at min Ryg blev pludselig varm og begyndte at blive ganske vaad. Jeg vendte mig om, for at opdage Kilden til denne varme Flod, og blev en Filosof var, som uden Omstændighed forrettede det samme paa min Ryg, som Hundene pleje at forrette paa Afviserne. Fordybet i Tanker, havde han taget mig for en Støtte, hvorved han plejede at forrette denne Ting. Jeg blev opbragt over saa skammelig en Streg, især da hans Højlærdhed oven i Købet skoggerlo over min Bestyrelse, og gav ham et dygtigt Ørefigen. Men herover blev han, som han var gal, for i Haarene paa mig og slæbte mig, trods al min Skrigen, rundt om paa Torvet. Da jeg mærkede, at hans Vrede slet ikke vilde lægge sig, satte jeg mig i Forsvarsstand og gav lige for lige, saa at Indtægt og Udgift hos os omtrent gik lige op, indtil vi endelig efter en hidsig Kamp begge tumlede om paa Valpladsen.

Ved dette Syn kom en utallig Mængde Filosofer tilløbende. De styrtede, som rasende, ind paa mig, gennempnyglede mig Led for Led med deres Stokke og knyttede Næver, og slæbte mig halvdød efter Haarene rundt omkring paa Torvet. Ikke mætte, men trætte af at slaa, førte de mig omsider hen til et stort Hus; og da jeg der, med Fødderne mod Døren, af alle Kræfter stred imod at komme ind, sloge de et Reb om Halsen paa mig og trak mig, som et skraalende Svin, ind i en Sal, hvor de lagde mig paa Ryggen midt paa Gulvet. Alting laa her hulter til bulter imellem hinanden, saa at der saa ud omtrent som hos os ved Paaske eller Mikkelsdags Tider, naar Folk flytte og alle Slags Redskaber, Kar og andet Husge-

raad ligger kastet imellem hinanden. Jeg begyndte nu at bønfalde mine vise om at sætte Grænser for deres Vrede og lade sig bevæge til Medlidenhed, forestillende dem, hvor uanstændigt det var for Visdommens Dyrkere at rase som vilde Dyr og overlade sig aldeles til de Lidenskaber, de selv tordne imod paa Katedre og Prækestole. Men Bønner og Forestillinger vare spildte. Den Filosof, som havde vandet min Ryg, begyndte Striden paa mig, som paa en Ambolt, og blev ved at mørbanke mig elendige saa længe, at det lod til, at han ikke blev forsonet, før han fik Livet af mig. Jeg lærte nu, at ingen Vrede kan lignedes i Heftighed med den filosofiske, og at Dydens Lærere er langt fra ikke det samme, som Dydens Udøvere;

— thi mer og mer, jo mer han slog,
Hans Blod og Galde kom i Kog.

Endelig kom fire andre Filosofer, hvis Kapper viste, at de vare af en anden Sekt, ind i Salen. De syntes at have Medlidenhed med mig og standsede med Ord og Næver de andres Raseri. De toge derpaa nogle af mine Pryglere til Side, hviskede noget til dem og førte mig hen i et andet Hus. Jeg blev hjerteglad over at være sluppen af disse Røveres Hænder og kommen til skikkelige Folk og fortalte dem vidtløftig Anledningen til den hele Alarm. De lo ret hjertelig af denne, som de kaldte den, morsomme Tildragelse og sagde mig, at Filosoferne plejede, naar de spadserede over Torvet, i visse naturlige Tilfælde at standse ved disse Støtter; og at min Modpart sandsynligvis, fordybet i sine filosofiske Betragtninger, havde taget mig for en af dem. De for-

talte mig tillige, at samme var en særdeles berømt Astronom, og de øvrige, som med saa megen Hidsighed havde gaaet løs paa mig, Lærere i Moral-Filosofien.

Da jeg troede nu at være i fuldkommen Sikkerhed, hørte jeg dem med Fornøjelse fortælle dette og andet mere. Imidlertid kan jeg dog ikke nægte, at den Opmærksomhed, hvormed de betragtede min Skabning, gav mig nogle Skrupler i Hovedet; ligesom og de mange Spørgsmaal om mit Fødeland, min Levemaade, Aarsagen til min Rejse og deslige, ikke syntes at spaa mig meget godt.

Men jeg havde nær opgivet min Aand af Angst, da jeg blev indelukket i et Slags Anatomikammer, hvor jeg saa en gyselig Mængde Ben og døde Kroppe, der opfyldte Værelset med en utaalelig Stank. Jeg havde troet at være kommen ned i en Røverkule, hvis ikke en Del Instrumenter, som hængte paa Væggene, havde betaget mig noget af min Frygt, da jeg deraf kunde slutte mig til, at min Vært maatte være Læge. Da jeg havde smægtet omtrent en halv Time alene i dette Fængsel, kom Fruen i Huset ind og bragte mig Middagsmad, som hun selv havde tillavet. Hun forekom mig særdeles artig, men saa meget nøje paa mig og sukkede bestandig. Jeg spurgte hende om Aarsagen til hendes Sorg; og hun svarede mig, at hun sukkede ved at tænke paa det, der forestod mig. „Du er rigtignok,“ sagde hun, „kommen til skikkelige Folk; thi min Mand, som bor i dette Hus, er Stadsfysikus og Doktor i Medicinen, og de andre, du saa, vare hans Kolleger; men din usædvanlige Skabning har opvakt deres Forundring, og de have besluttet at tage din indvortes Person i nøje-

re Betragtning og skære dig op for at se, om de i dine indvortes Dele kunne finde noget nyt til Anatomiens Oplysning.“ Denne Efterretning var mig et Tordenslag. Jeg gav et stort Skrig fra mig, og raabte: „Hvor kan man kalde dem skikkelige Folk, Madame! som ikke tage i Betænkning at skære deres Næste op?“ —

»Du Fingren stikke maa i Jorden, lugte til,
Hvad Land du lever i« —

sagde hun. „De Folk, i hvis Hænder du er falden, ere meget skikkelige Folk og have, blot for at oplyse deres Videnskab, besluttet denne Operation.“ Jeg svarede hende, at jeg tusinde Gange heller vilde løslades af Røvere end skæres op af de allerskikkeligste Folk, styrtede ned for hendes Fødder og bønfaldt hende med en Strøm af Taarer at udvirke Naade for mig. „Min Forbøn,“ gentog hun, „vil kun lidt nytte dig imod hele Fakultetets Beslutning, der altid plejer at være ugenkaldelig; men jeg vil stræbe at redde dit Liv ved et andet Middel.“ Da hun havde sagt dette, tog hun mig ved Haanden, førte mig ud af en Bagdør, og fulgte mig, der skjalv som et Espeløv, lige til Byens Port.

Da jeg her vilde tage Afsked med hende og stræbte, som ikke mer end billigt var, at bevidne hende min Erkendtlighed i de mest levende Udtryk, faldt hun mig pludselig ind i Talen og forsikrede, at hun ikke forlod mig, før hun saa mig i fuldkommen Sikkerhed. Da jeg ikke satte mig derimod, blev hun ved at følge mig.

Mens vi saaledes spadserede sammen, fortalte hun mig adskilligt om Landets Beskaffenhed, som jeg hørte paa med megen Be-

gærlighed. Men omsider drejede hun Talen hen til en Materie, som ikke klang synderlig vel i mine Øren, da det lod til, at hun, til Løn for hendes Artighed imod mig, fordrede en Artighed igen, som det var mig moralsk umuligt at vise hende. Hun beskrev mig nemlig med megen Følelse og Varme Konernes ulykkelige Skæbne i dette Land, da de filosofiske Skolemestre af Mænd, de have, aldeles begravne i deres Bøger næsten ganske forsømme Ægteskabets Pligter. „Ja! jeg kan sværge Dem til,“ blev hun ved, „at det var rent ude med os, dersom ikke, nu og da, en og anden artig fremmed rejsende ynkedes over vor ulyksalige Forfatning og lindrede en Smule den almindelige Jammer.“ Jeg lod, som jeg ikke forstod, hvad hun vilde sige, og gik lidt stærkere til. Men min Koldsindighed gød kun Olie i den Ild, der flammede i den arme Frues Hjerte, saa at

Den nylig elskovsyge, kælne, milde
 Sødtmilende Gudinde pludselig
 Forvandlet blev til Furie; med vilde,
 Højtskingrende, fortvivlte Skrig
 Og Hændevrid og stærke Rusk i Haaret
 Og gyselige Blikke —

forekastede hun mig min Utaknemmighed; og da jeg desuagtet blev ved at gaa til, greb hun mig fat i Fligen af min Kappe for at holde mig tilbage. Jeg sled mig endelig med Magt af hendes Arme, og da jeg var saa meget hurtigere til Fods end hun, kom jeg hende i en Hast af Syne. Hvor rasende forbitret hun blev paa mig ved denne Lejlighed, sluttede jeg af de Ord: Kaki Spalaki, det er: Utaknemmelige Hund! som hun idelig udstødte. Men jeg fordøjede med spartansk Højmo-

dighed alle hendes Skældsord og glædede mig over, at jeg var sluppen nogenlunde heløret af dette de vises Land, som jeg endnu ikke uden en Slags Gysen kan tænke paa.

Næst ved dette Rige ligger Provinsen N a k i r, som har en Hovedstad af samme Navn. Om samme kan jeg ikke sige meget; thi jeg skyndte mig saa hastig som muligt igennem alle de Lande, som grænsede til M a s k a t t i a, for at komme til Folk, der fordybede sig lidt mindre i Filosofi og, fremfor alting, ikke vare saa ivrige for Anatomiens Oplysning. Der var kommen en saadan Skræk i mit Blod, at jeg spurgte enhver, som jeg traf paa Vejen, om han var Filosof, og jeg drømte bestandig, i lang Tid efter, om Benrade og anatomiske Instrumenter. Indbyggerne i Byen N a k i r forekom mig ellers meget artige; thi enhver, som mødte mig paa Gaden, tilbød mig, uforlangt, sin Tjeneste og forsikrede mig vidtløftig om sin Velvillighed. Jeg fandt disse Forsikringer meget latterlige, da jeg aldrig lod mig mærke med mindste Tvivl om deres gode Hjerte og aldrig ytrede den ringeste Mistanke om deres Ærlighed; og sagde derfor til adskillige, at jeg ikke kunde begribe, hvortil de mange dyre Forsikringer gjordes nødvendig. Men de fornyede dem ved saadan Lejlighed med de højtideligste Eder. Uden for Byen kom en Person mig i Møde, der gik meget langsomt og sukke under en stor Byrde, som han bar paa Ryggen. Han standsede, da han saa mig, og spurgte mig, hvor jeg kom fra? Da jeg fortalte ham, at jeg nylig havde været i Byen N a k i r, ønskede han mig til Lykke med at være kommen uskadt derfra, da Indbyggerne, sagde han, vare bekendte Gavtyve, der plejede at udplynd-

re alle fremmede. Jeg svarede ham, at hvis deres Gerninger svarede til deres Ord, havde jeg Aarsag til at holde dem for særdeles redelige Folk, eftersom enhver med de højeste Eder havde bevidnet mig sin Ærlighed. Den gode Mand smilte herover og sagde: „Tag dig i Agt for at tro nogen for vel, der udbasuner sin egen Retskaffenhed, og især den, som kalder Djævelen til Vidne paa sin Dyd!“ Jeg glemmer aldrig denne Formaning og har ofte befunden dens Grundighed. Derfor, saa snart mine Skyldnere begynde at bande paa deres Ærlighed, forlanger jeg mine Penge tilbage, og laaner dem ikke en Skilling mer.

Paa Grænsen af dette Land kom jeg til en gulagtig Sø, ved hvis Strandbred der laa en treradaaret Færgebaad, hvori man for meget billig Betaling blev sat over til Det fornuftige Land. Jeg gjorde Akkord med Færgemanden, steg i Baaden og morede mig meget paa denne Sørejse. Thi de underjordiske Skibe ros ikke ved menneskelige Hænder, men ved Hjælp af visse skjulte Maskiner drives de med en forunderlig Hastighed frem paa Vandet. Da jeg var kommen i Land, fik jeg fat paa en, som viste mig Vej til Byen; og han fortalte mig undervejs en hel Del om Byens Tilstand og Indbyggernes Beskaffenhed og Levemaade, som han lod til at være meget nøje underrettet om. Iblandt andet fik jeg at vide, at alle Borgerne studerede Logiken, og at denne By var Fornuftens sande Sæde og svarede fuldkommen til sit og Landets Navn. Ved min Ankomst i Byen erfarede jeg straks, at min Vejviser havde sagt mig sandt; thi den ringeste Borger syntes mig, formedelst sin Skarp-sindighed, Alvorlighed og sædelige Opførsel, at

være en Raadsherre. Jeg løftede herover mine Hænder imod Himmelen og udbrød: „O! højstlyksalige Stat, som frembringer lutter C a t o n e r!“

Men da jeg nøjere lærte at kende Tilstanden i Byen, mærkede jeg, at mange Ting gik en temmelig treven Gang, og at Staten paa en Maade var syg af Mangel paa Daarer. Thi da Indbyggerne overveje alting med megen Forsigtighed og Skønsomhed og ikke lade sig røre ved prægtige Løfter, blomstrende Taler og Flitterstads, tabes mange af de Midler, hvorved man ellers saa let, uden offentlig Bekostning, ansporer Borgerne i en Stat til store og Fødelandet ofte meget nyttige Bestræbelser.

De skadelige Følger for Landet, som flyde af en saadan alt for ængstelig Betænksomhed, satte en vis Finansminister mig med megen Iver ud fra hinanden. „Det ene Træ,“ vare hans Ord, „skilles her fra det andet blot ved Navnet og Udseendet. Der er ingen Kappelyst imellem Borgerne, da den ene ikke kan udmærkes ved noget Ærestegn for den anden, og ingen synes at være klog, fordi alle ere kloge. Jeg tilstaar, at Dumhed er en Fejl; men aldeles at udrydde den af en Stat synes mig slet ikke raadeligt. Det er tilstrækkeligt for enhver Stat, naar der er saa mange kloge der, som der er offentlige Bestillinger. Der maa være nogle, som regere, og nogle, som lade sig regere. Det, som Øvrigheden i andre Lande kan udvirke ved Dukkestads og Snurrepiberier, kan man ikke her sætte i Værk, uden ved vægtige Belønninger, der ikke sjælden udtømme Skatkammeret; thi den kloge fordrer for de mod Fædrelandet viste Tjenester Kernen, naar derimod Daaren lader sig afspise med

Skallen. Saaledes virker for Eksempel Titler og Ærestegn, der paa andre Steder lokke Daarer til de vanskeligste Foretagender, slet intet hos Borgerne her, som indse, at den sande Ære bestaar alene i Dyd og indvortes Værd, og derfor ikke lade sig blænde af slige Smaatinges falske Glimmer. Ved Haabet om et evigt Navn i Aarbøgerne anspores Eders Krigsfolk,“ blev han ved, „til at gaa med uforfærdet Mod de største Farer i Møde; hos os derimod, hvor man holder dette for Ordspil og slet ikke begriber den Talemaade: at leve efter Døden, mangler denne Spore. De tro det ikke Umaagen værd at tilvinde sig en Ros, som man ikke kan høre. Ikke at tale om tusinde andre Ulejligheder, som flyde af Tingenes alt for nøjagtige Undersøgelse, og som til fulde bevise Rigtigheden af den Sætning: at det er nødvendigt i en vel indrettet Stat, at i det mindste den halve Del af Borgerne ere Narre. Taabelighed er i Samfundet det samme, som Syrlighed i Maven: og for lidet af begge Dele skader lige saa vel som for meget.“

Jeg hørte denne Finansministerens Tale med største Forundring. Men da han i Statsraadets Navn tilbød mig Borgerskab der i Byen, og anmodede mig om at blive der, blev jeg ganske rød i mit Ansigt, sluttende mig til, at jeg skyldte den Mening, han havde fattet om min Dumhed, denne Begæring, og at han ansaa mig velskikket til at være Syrlighed i Maven paa en Stat, der laa syg af al for megen Klogskab. Jeg blev straks efter bestyrket i denne Mistanke, da jeg hørte, at man havde besluttet i Raadet at sende et stort Antal Borgere som Kolonister til andre Steder og laane lige saa

mange Narre af Nabo-Nationerne for at fylde Tallet igen. Jeg forlod derfor med Ærgrelse denne fornufffulde Stad. Men den Sætning, jeg nylig talte om, og som vore Statsmænd hidindtil slet ikke havde kendt, den nemlig: „At det er nødvendigt i en velindrettet Stat, at i det mindste den halve Del af Borgerne ere Narre,“ kunde jeg i lang Tid ikke faa af Hovedet. Jeg undrede mig over, at en saa tjenlig Regel i saa lang Tid havde været skjult for vor Klodes Filosofer. Dog maaske gør jeg dem Uret; det er muligt, at en og anden kan have opdaget den og indset dens Rigtighed, men ikke holdt det Umagen værdt at anføre den blandt de politiske Maksimer, eftersom der her paa Kloden overalt er saa fuldt af Narre, at man (enhver By ufortalt) finder ingen Flække, endsige stor Stad nogensteds, som lider Mangel paa denne saare nyttige Syre.

Da jeg havde udhvilet mig lidt, gav jeg mig igen paa Rejsen og vandrede gennem adskillige Provinser, som jeg med Stiltienhed gaar forbi, fordi jeg fandt meget lidt usædvanligt og besynderligt i samme. Jeg troede derfor, at Nazars Underværker her havde Ende. Men da jeg kom ind i Landet Cabac, mødte mig nye Besynderligheder, der ville synes mange rent utrolige. Iblandt dette Riges Indbyggere, for Eksempel, gives adskillige, som ingen Hoveder have og komme ganske hovedløse til Verden. De tale igennem en Slags Mund, som sidder midt paa Brystet. Formedelst denne Naturfejl ere de udelukkede fra alle vanskelige Embeder, hvortil der fordres Hjerne; og man har aldrig set Eksempel paa, at nogen hovedløs har faaet en vigtig Bestilling her. De Poster,

de antages til, ere for det meste Hof-Betjening-ger. Saaledes tager man i Almindelighed Kammerjunkere, Hof-Marskaller, Haremsvogtere, Hof-Furerer og deslige af den hovedløse Stamme. Af samme vælger man og Pedeller, Klokkere, Gravere og andre, hvis Embeder nogenlunde kunne forrettes uden Hjerne.

Undertiden optages dog en og anden af dem i Raadet, enten ved besynderlig Gunst af Øvrigheden, eller paa Grund af sin Families Fortjenester, hvilket endog ofte sker uden Landets Skade. Thi Erfarenhed lærer, at et Raads hele Myndighed gerne beror paa nogle faa Raads-herrer, og at de øvrige kun ere der for at fylde Tallet og samtykke og underskrive, hvad disse faa beslutte. Saaledes sad der, i den Tid jeg opholdt mig i Byen, to hovedløse Assessorer i Raadet med lige saa stor Besoldning som de andre. Thi endskønt de, formedelst denne Naturfejl, ikke vare synderlig forsynede med Sanser og altsaa ikke heller med Begreber, gave de dog deres Stemme med og samtykkede i de andres Meninger. De vare endog deri lykkeligere end deres Kolleger, at, naar nogen Sag gik galt i dette Raad, blev man ikke stødt paa dem, der ingen Hoveder havde, men udøste alene sin Galde paa de øvrige. Et tydeligt Bevis, at det undertiden har sin store Fordel at være født uden Hoved. Denne By giver for Resten ingen af de andre Stæder paa denne Klode efter i Pragt og Anseelse. Den har et Hof, et Universitet og prægtige Kirker.

I de to Provinser, jeg straks efter kom til, nemlig Cambara og Spelek, ere alle Indbyggerne Lindetræer. Forskellen imellem dem bestaar alene deri, at de i den første Provins aldrig blive mer end i det højeste fire Aar

gamle, mens derimod de i den anden i Almindelighed leve over fire Hundrede Aar. Man ser derfor i Spelek mange Bedstefædre, Oldefædre og Tip-Oldefædre, hører en hel Del Ordsprog og gamle Krøniker, saa at, naar man kommer der i Landet, skulde man tro, man var sat nogle Sekler tilbage i Tiden. Saa meget som jeg ynkedes over hines Skæbne, saa højt priste jeg derimod disse lyksalige. Men da jeg nærmere fik betragtet begges sande Forfatning, mærkede jeg, at jeg havde taget fejl i min Dom. I Cambara komme Indbyggerne inden faa Maaneders Forløb efter deres Fødsel til deres fulde Legems og Sjæls Modenhed, saa at det første Aar er tilstrækkeligt til deres Dannelse og Udvikling, og de andre tre synes dem skænkede til at belave sig paa Døden i. Under disse Omstændigheder forekom dette Land mig at være en sand platonisk Republik, hvori alle Dyder naaede den størst mulige Fuldkommenhed. Thi da Indbyggerne, formedelst deres saa meget korte Levetid, staa bestandig ligesom paa Springet og anse dette Liv som en Port, hvorigennem de hastig gaa ind i det andet, er deres Sind mere henvendt til deres tilkommende end til deres nærværende Tilstand. Enhver kan derfor anses der som en sand Filosof, der, uden at bekymre sig meget for dette jordiske Liv, stræber alene ved Guds frygt, dydige Handlinger og en ren Samvittighed at gøre sig en tilkommende varig Lyksalighed værdig. Kort sagt, dette Land syntes mig beboet af lutter Engle eller Helgene og den sande Skole, hvor man bedst kunde lære alle Dyder. Man ser heraf, hvor ubillig mange knurre over Livets Korthed og ligesom trætte med Forsynet derover; thi vort

Liv kan ene kaldes kort, for saa vidt vi spille dets meste Tid paa Lediggang og Vellyst; og det vilde altid være langt nok, hvis det altid blev vel anvendt.

I Spelek derimod, hvor Levetiden udtrækkes over fire hundrede Aar, synes alle Laster, som have Sted hos det menneskelige Køn, at herske. Folket har der blot de nærværende Ting for Øjne, som om de vare evige og aldrig skulde forgaa; og derfor har Oprigtighed, Ærlighed, Kyskhed og Velanstændighed taget Flugten og givet Plads for Falskhed, Bedrageri, Vellyst og slette Sæder.

Dette lange Liv har endnu en anden meget sørgelig Virkning. De, som ved ulykkelige Tilfælde tabe deres Formue, komme til Skade paa deres Lemmer eller falde i ulægelige Sygdomme, pleje med Utaalmodighed at forbande deres Tilværelse og til sidst at tage Livet af sig selv, da de, formedelst deres Levets Længde, ikke se nogen Ende paa deres Lidelser. Livets Korthed er den virksomste Trøst for alle elendige. Begge Lande opvakte meget min Forundring, og jeg forlod dem med Hovedet fuldt af filosofiske Betragtninger.

Jeg gik nu igennem lutter øde og klippefulde Egne og kom endeligen til Spalank, eller, som det almindelig kaldes, Det uskyldige Land. Det har faaet dette Navn paa Grund af Indbyggernes Sagtmodighed og Uskyldighed. Man holdt disse Træer, der alle vare Sten-Ege, for de lykkeligste af alle dødelige, fordi de vare aldeles fri for alle Sindslidelser og følgelig for alle Laster.

Fri, langt fra Tvang, lød af sig selv enhver
Naturens Bud, og øved Ret og Dyd,
Med Straf og Frygt aldeles ubekendt,

I sikker Ro; paa ingen hellig Sten
 Var Trusler gravet, ingen hellig Tavle
 Forkyndte Lovens Torden. Ingen skjalv
 For Overherrens Hævn; men uden Værn
 Enhver var tryg. Trompeten aldrig bød
 Dem more Fyrsten mellem Brødres Lig,
 Paa blodbestænkte Valplads. Fredsomt Plovjern
 Var ikke smedet om til Sværd og Spyd;
 Men uden Tvist og Kamp de spøjte bort,
 Som spæde Søkende paa Moders Skød,
 Det trygge Liv i Fredens kælne Favn.

Da jeg kom til denne Provins, erfarede jeg, at alt, hvad Rygtet havde sagt mig derom, var sandt: at nemlig Indbyggerne blot af egen Tilbøjelighed og ikke efter Loves Forpligtelse udøvede Dyden. Misundelse, Begærlighed, Vrede, Had, Stolthed, Ærgerrighed, Uenighed og alle andre Menneskeslægtens Laster fandt jeg aldeles forjagne af dette Land. Men tillige med Lasterne savnedes der og mange Ting, som pryde Menneskekønnet og hæve de fornuftige Skabninger over Dyrene. Naar man undtager Teologien, Fysiken og Astronomien, dyrkedes for Resten ingen Videnskaber der, og Lovkynigheden, Politiken, Historien, Sædelæren, Matematiken, Veltalenheden og mange andre vare Videnskaber, som man ikke engang kendte af Navnet. Da Misundelse og Ærgerrighed slet ikke finder Sted hos dem, savnes og aldeles den Kappelyst, som saa ofte ansporer Folk til de største og berømmeligste Foretagender. Der var ingen Paladser eller prægtige Bygninger, ingen Raadsale eller Tinghuse, og ingen store Midler, da der hverken var Øvrighed, Processer eller Gerrighed. Med faa Ord: Der var ingen Udyder; men heller ingen Smag, Kunst, Pragt eller slige Ting, som dog holdes for Fuldkommenheder, give Staterne Anseelse

og forfine Menneskene; saa at man syntes meget snarere at befinde sig i en virkelig Egeskov end i en kultiveret Stat. Jeg var derfor i lang Tid tvivlsom i, hvad jeg skulde dømme om denne Nation, og om virkelig en saadan naturlig Tilstand skulde være ønskelig for Menneskeligheden. Dog, da jeg omsider betænkte, at Mangel paa Kultur kan meget bedre taaes end Mangel paa Dyd, og at Ukyndighed i Mord, Vold, Tyveri og andre Sjæl og Legem forærvende Laster var forbunden med Ukyndigheden i visse Videnskaber, maatte jeg tilstaa mig selv, at denne Stat var lyksalig.

Paa Vejen igennem dette Land faldt jeg engang af Uforsigtighed over en Sten og stødte fælt mit venstre Skinneben, saa at det hovnede. En Bonde, som saa det, løb straks hen og plukkede nogle Urter, som han lagde paa Saaret, hvorved Smerten straks lindredes og Hævelsen svandt. Jeg sluttede deraf, at dette Folk maatte have fortrinlig Styrke i Lægekunsten; og det forholdt sig virkelig saa. Thi da Spalankernes Studeringer indskrænkes til faa Videnskaber, lade de sig ikke, som vore Polyhistorer, nøje med Skallen, men trænge ind til Kernen. Da jeg takkede min Læge for den mig beviste Tjeneste og sagde, at Gud vilde belønne ham derfor, svarede han mig, skønt i simpel Bondestil, med saa megen Klogskab, Grundighed og Guds frygt, at jeg indbildte mig at se en Engel eller et andet himmelsk Væsen i et Træs Skikkelse for mine Øjne. Man kan se heraf, hvor ubillig vi støde os over Apatiens Tilhængere, hvilke vi tro at leve i Dovenskab og Uvirksomhed, fordi de ikke føle nogen heftig Begærlighed, Sorg eller Glæde og aldrig overlade sig til Vrede eller nogen anden Sinds-

lidelse. Men endnu tydeligere ser man heraf, hvor meget de fare vild, som tro, at Lasterne ere paa en Maade nødvendige hos Mennesket, og paastaa, at Vrede er Sjælen i Tapperhed, Misundelse Stræbsomheds Spore og Mistænk-somhed Forsigtigheds Moder; thi Æblet falder ikke gerne langt fra Stammen, og af et ondt Æg kommer aldrig nogen god Kylling. Mange af de Dyder, hvoraf det menneskelige Køn bryster sig, og som ophøjes til Skyerne, baade i rimede og urimede Vers, fortjene, naar man betragter dem med et filosofisk Øje, meget mer at lastes end at berømmes.

Da jeg forlod dette Land, rejste jeg igen-nem Provinsen Kiliak, hvis Indbyggere fødes med visse Tegn i Panden, som tilkendegive, hvor mange Aar enhver skal leve. Jeg holdt i Begyndelsen ogsaa disse Folk for meget lykkelige, da Døden aldrig uformodentlig overrumple dem eller rive dem bort midt i deres Synder. Men da enhver ved, hvad Dag han skal dø paa, opsætte de alle deres Omvendelse til den allersidste Time. Hvis man derfor vil finde nogen, som lever gudfrygtig og skikkelig iblandt dem, maa man træffe en, hvis Aars-tegn i Panden forkynder, at han synger paa det sidste Vers. Jeg saa adskillige gaa med hængende Hoveder omkring paa Gaderne; det var alle Personer, som skulde snart af Sted. De talte Timer og Minutter paa deres Fingre og saa med Rædsel den sig alle Øjeblikke nær-mende Død i Møde. Dette lærte mig tydelig at indse Skaberens Visdom og Godhed imod os i denne Henseende; og jeg fik fuldkom-men Overbevisning om, at det er Skabningerne godt at være uvidende om, naar Døden kom-mer.

Jeg lod mig herfra i en lille Baad sætte over et sort Sund til Riget A s k a r a k. Her mødte mig ganske nye Vidundere; thi ligesom Landet C a b a c frembringer Mennesker uden Hoveder, saaledes komme her somme Indbyggere til Verden med syv paa een Gang. Disse ere gerne store Universal-Genier; de gamle gjorde i forrige Tider meget af dem, og tilbad dem for denne Naturens Velgernings Skyld med næsten guddommelig Dyrkelse, saa at man aldrig valgte Anførere, Raadsherrer, Borgemestere eller Amtmænd af nogen anden end deres Stamme. Da de have lige saa mange forskellige Anlæg og Tænkemaader som Hoveder, forrette de rigtignok med Iver og Hurtighed mange forskellige Ting, og mens Regeringen var i deres Hænder, var der intet, som de jo tog fat paa og forandrede; men da de satte alting i Værk paa een Gang, og de mangfoldige forskellige Ideer i deres mange Hoveder naturligvis meget let kom i Strid med hinanden, vidste de til sidst hverken ud eller ind; og Sagerne kom lidt efter lidt i en saa forvirret Tilstand, at der behøvedes hele Aarhundreder for at bringe det i Orden igen, som denne alting vidende Øvrighed havde forviklet. Det blev derfor bestemt een Gang for alle ved en Lov, at i Evighed aldrig noget Syvhoved herefter maatte ansættes til et vigtigt Embede, og at Staten fra den Tid af alene skulde bestyres af enfoldige Folk, det er at sige, af dem, som kun havde eet eneste Hoved. Paa denne Maade ere disse tilforn saa vigtige Personer, der fordum bleve ansete som Halvguder, nu næsten i samme Forfatning som de hovedløse i C a b a c. Thi ligesom de ingen Ting kunne forrette, fordi de slet ingen Hoveder have, saaledes forrette dis-

se alting bagvendt, fordi de have for mange. De Herrer Syvhoveder ere derfor og for nærværende Tid aldeles udelukkede fra alle offentlige Embeder og henleve deres Tid i Stilhed. Ikke desto mindre tjene de dog Staten til en Slags Sir. De føres omkring i Landet som Gøglere, for at lade deres Kunster se og vise Folk, hvor gavmild Naturen har været imod dem; men havde den været lidt mere sparsom og ladet sig nøje med at give dem eet eneste Hoved, havde den gjort meget bedre. Af den hele syvhovedede Stamme vare i min Tid kun tre i Embeder; men de havde ikke erholdt samme, hvis de ikke i Forvejen havde ladet de seks Hoveder sætte af, og paa den Maade samlet igen de mange adspredte Ideer til sund Menneskeforstand i det ene tilbageblevne; ligesom man afskærer et Træ de overflødige Grene, at de, som blive tilbage, skulle trives des bedre. Der er imidlertid meget faa, som vove at underkaste sig denne meget smertelige og ofte dødelige Operation. Jeg lærte heraf, at for meget, af hvad det ogsaa er, er altid skadeligt, og at den sande Klogskab stikker i ordentlige Ideer i en enkelt Hjerne.

Fra dette Land kommer man igennem Udørkener til Fyrstendømmet Bostanki, hvis Indbyggere i den udvortes Skabning have megen Lighed med Potuanerne, men i den indvortes Dannelse have det forskellige fra dem, at deres Hjerte sidder i det højre Laar, saa at man med Rette kan sige om dem, at de bære Hjertet i Bukserne. De holdes ogsaa for de største Kujoner blandt alle denne Klodes Indbyggere.

Jeg kom, ærgerlig i Hovedet over den besværlige Vej, til et Værtshus tæt inden for

Byens Port og gav Værten en Del knubbede Ord, fordi det ingen Ende kunde faa med, hvad jeg forlangte. Han faldt paa Knæ for mig, bad mig med grædende Taarer om Skaansel og holdt det højre Laar hen til mig, at jeg skulde føle, hvor hans Hjerte pikkede. Jeg stak i Latter herved og glemte hele min Ærgrelse, tørrede Taarerne af Øjnene paa den arme Synder og bad ham give sig tilfreds og ikke være bange. Han rejste sig op igen, kyssede min Haand og gik ud at lave Maaltidet til. Men ikke længe derefter blev der en jammerlig Skrigen og Tuden i Køkkenet, saa det skingredé i hele Huset. Jeg løb ud og saa med største Bestyrtelse min Herr Kujon i fuldt Arbejde med at mørprygge sin Kone og Tjenestepigerne; men saa snart han saa mig, fik han Ben og tog Flugten. Jeg vendte mig derpaa til Konen og Pigerne, som græd, og spurgte dem, hvad for en Misgerning de havde begaaet, siden de havde bragt denne sagtmodige Mand til saa gyselig en Vrede. De stod længe med Øjnene fæstede paa Jorden og svarede mig ikke et Ord, som om de frygtede for at lade dem mærke med deres Bedrøvelse; men langt om længe, da jeg baade med Bønner og Trusler blev ved at spørge, brød Konen omsider ud i følgende Ord: „Du synes ikke, kære fremmede! at have megen Kundskab til Menneskene. Borgerne her, som ikke tør se nogen bevæbnet Fjende under Øjnene og ved den mindste Larm udenfor gerne krøb i et Musehul af Forskrækkelse, herske alle i deres Køkkener og holde tyrannisk Hus med os svage Fruentimmer. Mod bevæbnede Folk føre de aldrig Krig; det er kun ubevæbnede, de binde an med. Derfor er vort Land ogsaa bestandig ud-

sat for Naboernes Spot og Udplyndring. I det næste Rige herved, som vi maa betale Skat til, ere Mændene ganske anderledes beskafne; de slaas aldrig uden med bevæbnede Fjender, herske uden for Huset og lystre hjemme.“

Jeg beundrede denne Kones Forstand og fandt, at hun var en bedre Skæbne værd. Og da jeg siden i Tidens Længde havde gjort mig nøjere bekendt med den menneskelige Natur, maatte jeg tilstaa mig selv, at hun havde haft fuldkommen Ret i, hvad hun sagde; thi man ser af tusinde Eksempler, at det ikke var Herkules alene, der skjaltv for sin Kones Tøffel, men at det i Regelen er alle de største Heltes Skæbne, taalmodig at underkaste sig de skønnes Tyranni; mens derimod de største Kujoner, der, som Bostankiterne, bære Hjertet i Bukserne, ere Helte i Køkkenet. Denne Nation staar under Naborigets Beskyttelse og betaler derfor en aarlig Skat til samme.

Jeg sejlede fra dette Land, i en anden Baad, til Mikolak og savnede, da jeg kom i Land, min Frakke, som jeg havde med, dengang jeg steg i Baaden. Efter at jeg længe forgæves havde trættet med Færgemanden, der haardnakket blev ved at nægte Tyveriet, gik jeg til Stedets Øvrighed og forestillede den, at jeg i det mindste havde Ret til at fordre mit igen, om det end nægtedes mig at føre Proces med Færgemanden om betroede og stjaalne Sager. Men denne blev ikke alene stift ved at nægte det, men fordrede endog Straf over mig for falsk Beskyldning. I denne tvivlsomme Sag forlangte Raadet Vidner; men da jeg ingen kunde stille, tilbød jeg min Modpart at bevise sin Uskyldighed med Ed. Herover smilede Byfogden og sagde: „Her i Landet, min

Ven! finder ingen Religions-Bekræftelse Sted; Lovene ere vore Guder. Slige Beviser maa derfor føres paa en formelig Maade. De, som ikke kunne forevise sligt, tabe ikke alene deres Sag, men dømmes tillige som falske Anklagere. Bevis Sagen med Vidner, saa skal du faa dit Tøj tilbage.“ Jeg tabte altsaa Sagen af Mangel paa Vidner; men jeg beklagede ved denne Lejlighed ikke saa meget mig selv som denne Stats Forfatning. Thi jeg saa heraf, hvor svage Samfundets Rettigheder ere, naar de grundes paa blotte menneskelige Love, og hvor liden Fasthed den politiske Bygning har, naar den ikke hviler paa Religionens Grundvold. Jeg opholdt mig i tre Dage her og levede i en bestandig Frygt. Thi uagtet Lovene ere ypperlige, og Forbrydelser straffes paa det strengeste, er og kan der dog ikke være nogen Sikkerhed at vente i et Land, hvor man ingen Religion har og ikke tager i Betænkning at begaa enhver Forbrydelse, naar man blot kan skjule den.

Fra dette ateistiske Land kom jeg over et meget højt og stejlt Bjerg til Bracmat, der ligger i en Dal ved Foden af Bjerget. Indbyggerne i denne By ere Enebærtræer. Den første, som kom mig i Møde, styrtede med sin hele Legems-Tyngde ind paa mig, saa at jeg tumlede baglænds over Ende; og da jeg spurgte ham om Aarsagen til denne Hilsen, bad han mig om Forladelse i de sirligste Udtryk af Verden. Straks derpaa kom en anden og stødte mig i Siden med en Staver, som han holdt i den højre Haand, saa han nær havde gjort mig lændelam, og undskyldte ligeledes sin Uforsigtighed med en lige saa kunstig som vidtløftig Tale. Jeg tænkte, at denne Nation maatte være blind, eller i det mindste stærblind, og

gik derfor omhyggelig langt til Side for enhver, som mødte mig. Men denne Fejl rejser sig, som jeg siden kom efter, af sommes alt for skarpe Syn, som gør, at de meget godt skelne de Ting, der ligge saa langt borte, at ingen andre kunne se dem, men derimod slet ikke se, hvad der ligger dem lige for Næsen eller Fødderne. Disse skarpseende Folk kaldes i Almindelighed Makatti og give sig for det meste af med Astronomien og den transcendentalske Filosofi. Til jordiske Forretninger ere de, formedelst dette gennemtrængende Syn, næsten aldeles uduelige, fordi de kun gennemskue de allerfineste Smaating og derimod ere ganske blinde for alt, hvad man kan tage og føle paa. Staten bruger dem imidlertid til at undersøge Metalgruberne; thi lige saa slet som de se, hvad der er oven paa Jorden, saa fortræffelig se de det, der er inden i den. Jeg bemærkede ved denne Lejlighed, at visse Folk, som ere blinde af et alt for stærkt Falke-syn, vilde se mere, hvis de saa mindre skarpt.

Da jeg med megen Besværlighed havde vundet over et meget stejlt Bjerg, kom jeg til Landet Mytac, hvis Hovedstad ser ud som en Pileskov, eftersom Indbyggerne alle ere Piletræer. Da jeg kom op paa Torvet, blev jeg et velvoksent, ungt Menneske var, der saa ud som Sundheden selv, at sidde paa en Natstol og ydmygelig anraabe det forsamlede Raad om Medlidenhed. Da jeg spurgte, hvad dette vilde sige, svarede man mig, at det var en Misdæder, som i Dag skulde have den femtende Dosis. Fortumlet over dette Svar, gik jeg bort for at faa Opløsningen paa denne mørke Tale at vide af min Vært. „Vi her,“ sagde han, „vide aldeles intet af Pisken, Brændemærken,

Opklyngen eller andre slige Straffe, hvormed man tugter Misdæderne i andre Lande, at sige, fordi vor Hensigt er ikke saa meget at straffe som at forbedre de skyldige. Den Synder, som du nys saa sidde paa Stolen deroppe, er en slet Forfatter, hvis Skrive-Orm hverken Raadets Forbud eller Paamindelser har kunnet fordri-ve, og som derfor nu underkastes offentlig Straf eller Kur. Stadens Dommere, der alle ere Læ-ger, blive paa denne Maade ved at plage ham med en Laksativ efter den anden, saa længe til Ormen forlader ham, og han holder op at skrive.“ Et Par Minutter efter kom jeg op paa Byens offentlige Apotek og saa der med stør- ste Forundring adskillige i Rad opstillede Kruk-ker med følgende Paaskrifter: Pulver for Gerrighed; Piller for Løsagtighed; Salve for Grusomhed; Lenitiv, eller tempererende Draaber for Stolthed; Bark imod Vellyst o. s. v. Jeg kan ikke beskrive, hvor hovedsvimlet jeg blev over disse Koglerier. Men jeg havde nær gaaet rent fra mig selv, da jeg saa nogle Bundter Manu- skripter med disse Titler: Magister Pisags Prædiken, som, naar man læser den om Morgenens, virker seks Sedes; Dok- tor Jukesis opbyggelige Betragtning-ger, som beforder Søvn, o. a. f. Jeg holdt denne Nation for at være særdeles uri- melig, og for at undersøge nøjere disse Læge- midlers Kraft, aabnede jeg den første af disse Bøger. Den var skrevet saa dumt, at jeg gabede ved den første Side; da jeg læste videre, fornam jeg allerede stærke Vrid i Maven, og inden jeg fik udlæst den anden Side, var jeg saa plaget af Vinde, som man kan ønske sig; men da jeg for Resten var frisk og trængte ikke til

at laksere, slængte jeg den bort og skyndte mig derfra. Jeg saa alligevel heraf, at ingen Ting i Verden er aldeles uden Nytte, og at endog de jammerligste Skrifter ere tjenlige til sit Brug. Det lærte mig og, at dette Folk, omendskønt meget besynderligt, ikke var ganske daarekistegalt. Min Vært forsikrede mig, at han havde før været skrækkelig plaget med Søvnløshed om Natten, men at han var bleven fuldkommen helbredet herfra blot ved at læse Doktor Inkesis Betragtninger; thi denne Bog, sagde han, var saa kraftig, at den kunde dysse Aarvaagenhed selv i Søvn. Ved at høre dette og andet fik jeg Hovedet fuldt af ganske underlige Tanker; men for ikke rent at forstyrres i mine gamle Ideer, forlod jeg i største Hast dette Land; og det var en Lykke for mig, at nye Besynderligheder og Vidundere, som jeg mødte i dem, jeg siden kom til, ikke tillod mig længe at tænke derpaa. Men da jeg havde fuldendt min Rejse omkring denne Klode og nøjere overtænkte den mytaccianske Filosofi, syntes mig, at den Lægekunst, som var i Brug hos Mytaccianerne, ikke var saa ganske at forkaste. Thi jeg har ofte erfaret, at vi her i Europa have Bøger, der ligeledes virke Brækning, Søvn og Stolegang hos Læserne. Men hvad Sindets Sygdomme angaar, er jeg ikke ganske af Mening med de mytaccianske Læger, endskønt jeg tilstaar, at der gives visse legemlige Svagheder, som vi forveksle med Sjælens, hvilket en af Poeterne her oven paa Jorden viselig har anmærket i følgende Sinddigt:

Vi længe nu, min Six, med samme Syge drages,
 Os onde Vædsker begge den har voldt;
 I Hjertet sidder det, hvoraf jeg plages,
 Mig kalder man i Selskab tvær og stolt;

Men dig man ynker, deler blid din Smerte,
 Fordi du har i Fødderne din Men,
 Og, naar du ikke danse vil, hvert Hjerte
 Undskylder venlig dine tykke Ben.
 Naar derimod jeg vægrer mig at synge,
 Jeg kaldes egensindig, vranten, tvær,
 Enstemmig af det hele Selskabs Klynge;
 Skønt sikkerlig det lettere dig er
 At danse, kære Six, end mig at synge.

Da jeg havde forladt dette Land og var sat over en brandgul Indsø, kom jeg til Landet Mirrok. Men da jeg vilde gaa ind i en Stad af samme Navn, fandt jeg Porten tillukket. Jeg maatte bie temmelig længe, inden den forsøvnede Portvægter fik Jernet og Boltene fra og lukkede op. I den hele Stad herskede den dybeste Stilhed, undtagen for saa vidt de sovendes Snorken foraarsagede en bestandig Susen for mine Øren, saa at det forekom mig, at jeg var kommen til Søvnens sande Bolig, saaledes som den beskrives af Poeterne. Jeg tænkte derfor ved mig selv: Ak! at adskillige Borgemestere, Raadsherrer og andre slige ærværdige Borgere i mit Fædreneland vare fødte her! hvor kunde ikke disse for deres Rolighed saa omhyggelige Mænd leve roligt og mageligt i denne lyksalige By! Af Skilter og Overskrifter paa Husene mærkede jeg dog, at Kunster og Haandværker vare i Gang her, og at man lagde sig efter Lovkyndigheden. Ved Hjælp af disse Skilter fandt jeg et Værtshus, hvor jeg dog maatte blive udenfor, da Dørene vare lukkede; thi det var Nat hos disse Folk, endskønt Solen stod midt paa Himmelen. Jeg kom omsider ind, efter at jeg længe af alle Kræfter havde banket paa. Man sagde mig, at Dag og Nat deltes her i tre og tyve Timer, hvoraf de nitten anvendtes til at sove, og de

øvrige fire til at vaage i. Jeg sluttede heraf, at baade offentlige og huslige Sager maatte blive meget forsømte, og bad derfor, at man vilde bringe mig i største Hast, hvad Mad der var først ved Haanden, af Frygt for, at Natten skulde overfalde Kokken midt i Tillavelsen af Middagsmaaltidet. Men da alting her forrettes uden mange Omstændigheder og alt overflødigt sættes til Side, er de Mikrokianers korte Dag lang nok til deres Forretningers Afgørelse. Efter Maaltidet, som jeg fik hurtigere, end jeg havde formodet, fulgte min Vært mig omkring i Byen. Vi gik ind i en Kirke og hørte en Prædiken, der rigtignok ikke varede længe, men var lige saa fyndig som kort. Taleren gik straks til Teksten, brugte ingen Omsvøb, ingen Gentagelser, ingen Fyldekalk; saa at jeg fandt denne Tale, ved at sammenligne den med Magister Peders Prækener, der saa tidt have kedet mig, at indeholde meget mere end de allerlængste af hans. Med samme Korthed bleve Sagerne afhandlede i Retten. Sagførerne sige meget med faa Ord, og Vidnerne blive straks fremkaldte og forhørte. Jeg erindrer mig blandt andet en Traktat i Anledning af et Forbund, som nylig var sluttet med et af Naborigerne, der var affattet i disse Ord: „Der skal være et bestandigt Venskab imellem Mikrokianerne og Splendikanerne; Floden Klimak og Bjerget Zabor skulle være Grænse-skellene imellem begge Riger. Underskrevet &c. &c.“ Saaledes ere tre Linier hos dem tilstrækkelige til det, hvortil vi bruge hele Bind. Man lærer heraf, at man med meget mindre Larm og Tidsspilde kunde komme til Maalet, hvis man lod al unyttig Omsvøb fare, ligesom en Vandrer sparer sig den halve Vej ved at gaa

ligefrem. Alle Indbyggerne ere Cypresser og skilles fra andre Træer ved visse Knuder i Panden. Disse Knuder tage paa visse Tider af og til; og naar Panderne begynde at hovne, faa de, ved det at Vædskerne synke ned til Øjnene, en Slags Snue, der forkynder den tilstundende Nat.

Omtrent een Dags Rejse derfra ligger Makrok, eller som Navnet betyder, de vaagendes Land, hvis Indbyggere aldrig sove. Saa snart jeg kom ind i Hovedstaden, mødte jeg en ung Person, der hastede meget; jeg bad ham meget ydmyg at vise mig et ordentligt Værtshus; men han svarede, at han havde travlt, og løb sin Vej. Alle havde saa stærkt Hastværk, at de ikke syntes at gaa, men løbe eller flyve igennem Gader og Stræder, som om enhver frygtede at komme for silde. Jeg tænkte, der maatte være Ildløs eller anden stor Ulykke paa Færde i Byen, og travede længe alene omkring, indtil jeg omsider kom til et Sted, som jeg kunde se paa Skiltet maatte være et Værtshus. Her løb nogle op, andre ned af Trapperne, og somme snublede af bare Forskrækelse, saa at jeg næsten et helt Kvarter maatte blive staaende i Forstuen, inden jeg kom ind. Man bestormede mig straks med tusinde unyttige Spørgsmaal; en spurgte mig, hvorfra jeg var? hvor jeg agtede mig hen? hvor længe jeg vilde blive der i Byen? en anden: om jeg vilde spise alene, eller i Selskab? i hvad for et Værelse? i det røde, grønne, gule eller sorte Kammer? ovenpaa eller nede i Stuen? og andet mere. Værten, der tillige var Skriver ved en Underret, vendte sig ud for at besørge Maden, men kom straks ind igen og forklarte mig med uendelig Vidtløftighed Sammenhængen i

en Proces, som havde varet i ti Aar og nu blev ført for det fjortende Ting. Jeg haaber, sagde han, at den om to Aar vil blive bragt til Ende, siden der kun er to Retter tilbage, hvorfra ingen videre Appel finder Sted. Han forlod mig ganske bestyrtet over hans Tale, der lærte mig, at denne Nation var meget beskæftiget med ingenting. Mens han var ude, saa jeg mig omkring i Huset og blev en Bogsamling var, der, naar man vilde regne Bøgernes Antal, var meget betydelig; men i Hensigt til deres Indhold yderst ussel. Iblandt de Folianter, som vare prægtigst indbundne, lagde jeg Mærke til følgende:

- 1) Beskrivelse over St. Kat-Kirken, 24 Bind.
- 2) Belejringen for Fæstningen Pehunk, 36 Bind.
- 3) Om Brugen af den Urt Slak, 13 Bind, med mange Kobbere.
- 4) Ligprædiken over Byfoged Jaks i, 18 Bind.

Da min Vært var kommen tilbage igen, gav han sig i Snak med mig om Byens Forfatning, hvoraf jeg sluttede, at de sovende Mikrokianere udrette meget mere end de vaagnende Makrokianere, da hine gaa lige til Kernen, mens disse lege med Skallen. Ogsaa disse Folk ere Cypresser, og, naar man undtager Knuderne i Panden, afvige de i udvortes Dannelselse meget lidt fra Indbyggerne i Mikrok. Men de have intet Blod, eller rettere Saft, i deres Aarer, som de andre Træer paa denne Klode; men i dens Sted en vis tyk Vædske, der har samme Egenskab som Kviksølv: og nogle paastaa, at den virkelig er Kviksølv, da den frembringer samme Virkninger som dette i Termometre.

Efter to Dages Rejse kommer man herfra til Republikken Siklok, som bestaar af tvende med hinanden forbundne Stater, der have ganske modsatte Love. Den første, som kaldes Miho, er stiftet af Mihak, en gammel berømt Lovgiver og de underjordiskes Lycurgus. Han søgte fornemmelig at styrke sin Stat ved Sparsommeligheds-Love og forbød strengelig al Overdaadighed. Denne Provins fortjener derfor og for sin Afholdenheds og Sparsomheds Skyld at kaldes det nye Sparta. Men jeg undrede mig over, i en saa vel indrettet Stat, der gjorde sig til af sine ypperlige Love, at finde saa mange Tiggere; thi hvor jeg vendte mig hen, saa jeg et Træ, som bad om Almis-se, saa at man aldrig kan rejse nogen ked-sommeligere Vej. Da jeg nøjere undersøgte denne Stats Forfatning, fandt jeg, at netop Indbyggernes Afholdenhed var Kilden til denne Elendighed; thi da al Pragt og Overflod er forjaget, og de rige ikke nyde deres Rigdom, hendøser Pøbelen sit Liv i Uvirksomhed og yderlig Armod, da den intet kan faa at fortjene. Jeg lærte heraf, at Paaholdenhed og Sparsomhed har samme Virkning i en Stat som Blodets Forstoppelse i det menneskelige Legeme.

I den anden Provins, Liho, lever man derimod i Overflod og gør sig til gode uden at spare nogen Bekostning. Derfor blomstre Kunster og Haandværker der overalt, Borgerne opmuntres til Arbejde, hvorved de ikke alene undgaa Mangel, men endog ofte berige sig, og hvis nogen lever i Armod, er det hans egen Ladheds Skyld, da han ingensteds savner Lejlighed til at fortjene sit Brød. Saaledes give de riges Ødselhed hele Staten et Slags Liv,

ligesom Blodets Omløb giver Legemets Lemmer Sundhed og Styrke.

Til dette Land grænser Lama, Lægekunstens berømte Sæde. Man dyrker der med saa megen Flid denne Videnskab, at ingen holdes for en ret ægte Doktor, hvis han ikke har studeret ved Universitetet i Lama. Derfor vrimler og Staden saaledes af Læger, at man snarere møder en Doktor, end et Menneske. Hele Gader bestaa blot af Apoteker, Anatomikammerer og Værksteder, hvor man gør kirurgiske Instrumenter. Da jeg engang spadserede omkring i Byen, mødte jeg et lille Træ, som gik omkring og solgte Fødte- og Dødelister. Jeg saa med største Forundring, at der i sidste Aar var født hundrede og halvtredsindstyve Træer, og seks hundrede døde. Jeg kunde ikke begribe, hvorledes Døden kunde holde saaledes Hus i Apollos eget Tempel, og spurgte derfor Drengen, om der i forrige Aar havde været nogen usædvanlig smitsom Syge eller Pest i Byen? Han svarede mig, at for to Aar siden var Antallet af de døde endnu større, og at dette var det sædvanlige Forhold imellem de fødte og døde, da de sidste altid plejede at være tre Gange saa mange som de første, eftersom Indbyggerne bestandig ere udsatte for dødelige Sygdomme, saa at Byen, hvis den ikke fik aarlig Tilskud af Folk fra Provinserne, snart vilde blive ganske tom. Jeg holdt det ikke for raadeligt, da jeg hørte dette, at blive her for længe og skyndte mig i en Hast fra Byen, saa meget mere, da den blotte Lyd af Læge- og anatomiske Instrumenter, fra den Tid af jeg var i Filosofernes Land, bestandig opvakte en Slags Gysen hos mig. Jeg løb og standsede ikke min Fart, før jeg kom til en

lille Flække, som laa fire tusinde Skridt derfra, hvor Indbyggerne ingen Læger havde og følgelig heller ingen Sygdomme.

Jeg rejste videre og kom efter to Dages Forløb til Det frie Land. Indbyggerne her ere deres egne Herrer og bestaa af adskilte Familier, der hverken have Øvrighed eller Love. De udgøre alligevel en Slags Stat og raadføre sig i Tilfælde, som angaa det hele, med de ældste, der bestandig raade til Fred og Enighed og indskærpe det første Naturens Bud: Gør ikke imod en anden, hvad du ikke vil, at en anden skal gøre imod dig! I alle store og smaa Byer stod Frihedens Billede, trædede Baand og Lænker under Fødder, indgravet, med denne Overskrift: Den gyldne Frihed. I den første By, jeg kom igennem, syntes alting at være roligt nok; men Borgerne gik med visse Sløjfer, af forskellige Farver, som betegnede de forskellige Partier, hvori Staden den Gang var delt. Uden for alle de fornemstes Porte vare Skildvagter, og alle stode ligesom færdige til at slaas; thi Stilstanden var forbi, og Krigen skulde begyndes igen den følgende Dag. Jeg flygtede derfor med største Angest derfra og holdt mig ikke for ret fri, før jeg havde faaet dette Frihedens Land rent af Syne.

Ikke meget langt derfra ligger Jochitana, som jeg endnu mere gyste for, efter Beskrivelsen, da jeg troede der at finde alle Ting mere urolige, usikre og forvirrede end i Frihedens Land, eftersom man havde fortalt mig, at det var en Sammelplads for alle Religioner, og at alle de Lærdomme, som fandtes adspredte paa den hele Klode, vare samlede her sammen i et Middelpunkt og lærtes offentlig. Da det randt

mig i Tankerne, hvilke Bevægelser Religions
 Forskellighed opvækker i de fleste evropæiske
 Stater, vovede jeg neppe at gaa ind i Hovedsta-
 den J o c h t a n s i i, hvor der var lige saa man-
 ge forskellige Kirker, Gudstjenester og mod-
 satte Sekter som Pladser, Gader og Stræder.
 Men min Frygt blev snart tilintetgjort, da jeg
 overalt blev den fuldkomneste Enighed var,
 uden mindste Uvilje. I verdslige Ting havde
 alle det samme Maal, eet Sind, eet Arbejde,
 een Hvile. Thi da det under Livsstraf er paa-
 lagt, at den ene aldrig maa hindre den anden
 i sin Religions Udøvelse, og at ingen Bitterhed
 maa finde Sted mellem Sekter af modstridige
 Lærdomme, saa er der Ulighed i Meninger uden
 Fjendtlighed, Disputeren uden Klammeri og in-
 tet Had, fordi der er ingen Forfølgelse. Der
 var blot en vedvarende, men anstændig Kap-
 pelyst imellem de forskellige Partier; thi enhver
 Sekt stræbte ved et ustraffeligt Liv og uskyl-
 dige Sæder at bevise sin Religions Fortræffe-
 lighed. Ved denne vise Statsstyrelse sørgede Re-
 geringen for, at der foraarsagedes lige saa liden
 Uorden af disse forskellige Religions-Meninger
 som af de forskellige Kramboder paa Torvene
 eller ulige Værksteder, naar de alene ved gode
 Varer og forsvarligt Arbejde lokke Køberne
 til sig uden Bedrageri, Vold eller Bagtalelse.
 Paa denne Maade forekommes al Lejlighed til
 Uenighed, og en anstændig, Staten meget nyttig
 Kappelyst vedligeholdes imellem Borgerne.
 Heraf ser man, at ikke Forskellighed i Religio-
 nen, men Samvittigheds-Forfølgelse alene har
 Skyld i de Uroligheder, som i denne Henseende
 herske paa andre Steder.

En vis lærd J o c h t a n e n s e r gav mig en
 udførlig Underretning om dette Folks Sæder,

Regering og Aarsagerne til den der herskende Rolighed; jeg hørte ham med megen Fornøjelse og prægede alt dybt i min Erindring. I Førstningen gjorde jeg ham rigtignok en Del Indvendinger, men til sidst nødtes jeg til at give mig tabt, da han af tydelig Erfaring beviste sine Sætninger. Da Virkeligheden laa mig soleklar for Øjnene, og jeg ikke var ublu nok til at nægte mine egne Sanser, maatte jeg indrømme ham, at Tænkefriheden var den sande Grund til denne Stilhed og Enighed. Jeg greb derfor til andre Vaaben, og sagde, at det var en Lovgivers Pligt, ved Indretningen af sin Stat mere at se paa Borgernes tilkommende, end paa deres nærværende Lyksalighed, og ikke saa meget at agte paa, hvad der gavner dem i dette Liv, som paa, hvad der behager Gud. Herpaa gav han mig følgende Svar: „Du bedrager dig, fremmede! hvis du tror, at Gud, Sandhedens evige Kilde, finder Behag i sminket Dyrkelse og hykkelsk Tjeneste. Hos de Nationer, hvor alle forpligtes efter Loven til at tro eet og det samme, staar Døren aabnet for Vankundighed og Forstillelse, da ingen hverken vil eller tør udtale sin sande Mening, men som oftest bekender med Munden, hvad han nægter i Hjertet. Derfor behandles Læren om de guddommelige Ting med saa megen Kulde og forbliver i sin gamle Slendrian, ingen gør sig Umage for at komme efter Sandhed, og Præsterne selv holde sig fra teologisk Studering, for ikke at brændemærkes med Navn af Kættere, og lægge sig efter andre Videnskaber, som de med mere Frihed og mindre Fare kunne dyrke. Man fordømmer dem, som afvige fra den herskende Mening; men Hykleré og Øjenskalke ere afskyelige for Gud, der har vild-

farende Oprigtighed kærere end forstilt Beken-
delse af den sande Tro.“ Da jeg hørte dette,
tav jeg bomstille og vovede ikke at indlade
mig oftere i Ordstrid med disse spidsfindige
Folk.

Jeg havde nu tilbragt henved to Maaneder
paa denne Rejse, da jeg endelig kom til Tu-
m-bak, et Rige, der grænser til Fyrstendømmet
Potu, og som jeg ansaa som mit Hjem, da jeg
her saa saa godt som Enden paa min besvær-
lige Omvandring. Indbyggerne ere for største
Delen Olietræer, meget andægtige og strenge
Folk. I det første Herberg, jeg kom til, maatte
jeg, saa sulten som jeg var, i to Timer vente
paa Frokosten, trods alle gentagne Fordringer.
Aarsagen til denne Nølen var Værtens utidige
Andagt, som ikke tillod ham at forrette no-
gen Ting, før han var færdig med sin Morgen-
bøn. Da han langt om længe havde faaet Ende
paa den,

— — tren han ind
Bleg, mumlende, med Haanden under Kind,
Og rakte mig et Stykke mullent Brød
Til fjorten Dage gammelt Lammekød —.

Men den Frokost maatte jeg betale, og jeg kan
forsikre, at jeg aldrig har kendt en saa an-
dægtig og tillige ubarmhjertig Vært som denne.
Jeg tænkte derfor ved mig selv: at det var
bedre, lidt mere at spare paa Bønner, og lidt
mindre paa Kærligheds Gerninger; men jeg
holdt min Fortrydelse hos mig selv, da jeg
vel vidste, at intet er farligere end at opirre
himmelsksindede Gemytter. Alle Borgerne i
denne By vare strenge Moralister og Sæder
heglende Catoner. De gik omkring paa Ga-

derne med hængende Hoveder og Grene, prækede mod Verdens Forfængelighed og fordømte enhver, endog den alleruskyldigste Fornøjelse til Helvedes Afgrund. De lastede alting med yderste Strengthed indtil Lader og Smil, og ved uophørlig Gennemheglen af andres Opførsel tilvendte de sig Navn af Helgene. Da jeg var udmattet af de mange Besværligheder, jeg havde udstaaet, og vilde muntre Sindet og styrke mig lidt igen ved uskyldig Forlystelse, maatte jeg høre ilde derfor over hele Byen, saa at hvert Hus forekom mig som en Skriftestol.

Der var adskillige af dem, som, da de saa, at hverken Formaninger eller Rettelser virkede paa mig, skyede mig som Gift og Pest. Jeg gider ikke opholde mig længe ved dette knarvorne Folks Beskrivelse; men eet Eksempel maa jeg dog endnu anføre, som levende skildrer deres Karakter, og hvoraf man let kan slutte sig til alt det øvrige. En Tumbakker, som jeg havde kendt før og holdt Venskab med i Potu, saa mig af Hændelse gaa forbi et Værtshus og bad mig gaa ind med. Da han havde hørt, at jeg plejede at gøre mig lidt til gode, satte han mig med saa megen Bitterhed til Rette for min Opførsel og Levemaade, at Haaret stod mig paa Hovedet, og alle mine Lemmer begyndte at skælve. Imidlertid, mens denne min Cato tordnede herimod, drak vi et Glas sammen efter det andet, saa længe til Hovederne bleve os for tunge, og vi begge faldt baglæns ned paa Gulvet og bleve baarne halvdøde hjem. Da jeg havde sovet Rusen ud og var kommen til mig selv igen, overtænkte jeg alvorlig denne Nations Andagt og fandt, at slig hellig Nidkærhed mere har sin Grund i Galden og onde Vædsker end i sand gudelig Følelse. Jeg holdt

imidlertid for raadeligt ikke at aabenbare denne Mening for nogen og rejste stiltiende bort.

Efter to Maaneders Forløb kom jeg omsider hjem, meget udmattet; thi mine Fødder vare af den idelige Omtrasken blevne saa ømme, at jeg neppe kunde staa paa dem. Jeg kom ind i Staden Potu den tiende Dag i Ask-Maaneden. Det første, jeg tog mig for, var, allerunderdanigst at overlevere Fyrsten min Dagbog, som han straks befalede at lade trykke. Man maa mærke, at Bogtrykkerkunsten, som Europæerne og Kineserne gøre sig til af at have opfundet, meget længe tilforn har været i Brug her. Potuanerne fandt saa stor Smag i min Rejsebeskrivelse, at de aldrig kunde blive mætte af at læse den. Smaatræer løb rundt omkring paa alle Gader og Stræder med den og raabte: Hof-Løber Skabbas Rejse omkring hele Verden. Opblæst af dette lykkelige Udfald, tragtede jeg nu efter meget højere Ting og gjorde mig Haab om et særdeles stort og anseligt Embede; men da jeg mærkede, at dette Haab slog mig fejl, indgav jeg paa ny en Ansøgning til Hans Durchlauchtighed, hvori jeg satte mine Arbejder i Lys og bad om Belønning for mine almindelige Fortjener. Fyrsten, som var mild og velgørende, lod sig bevæge af mine Bønner og lovede at have mig i naadig Erindring: han holdt og sit Løfte, men den hele Naade bestod i et aarligt Tillæg til min forrige Løn. Jeg havde spidset min Næse paa en ganske anden Belønning og lod mig derfor ikke tilfredsstille hermed; men da jeg ikke turde overhænge Fyrsten med flere Ansøgninger, klagede jeg min Nød for Storkansleren. Denne særdeles fornuftige Mand hørte paa mine Klager med sin sædvanlige Venlighed og lovede at gøre sit bedste for mig,

men raadede mig tillige at afstaa fra en saa urimelig Begæring og tage lidt rigtigere Maal af min Ubetydelighed og tynde Skønsomhed. „Naturen“, sagde han, „har været dig en Stifmoder; du mangler aldeles de Talenter, som bane Vejen til vigtige Embeder. Man maa krybe, før man lærer at gaa, og det er naragtigt at ville flyve uden Vinger. Sæt, at du virkelig fik, hvad du saa taabelig begærer, saa maatte Lovene overtrædes, og Fyrsten vilde overalt blive lastet derfor; vær derfor tilfreds med din Lod, og opgiv et Haab, som har Naturen imod sig.“ Han tilstod mig for Resten mine Fortjenester og fandt den Standhaftighed, hvormed jeg havde udstaaet saa mange Besværligheder paa min Rejse, Berømmelse værdig; „men det var ikke saadanne Fortjenester,“ blev han ved, „som gav Adgang til Statsforretninger, thi dersom enhver udstaaet Møje, enhver enkelt Fortjeneste gav Rettighed til store Bestillinger, saa kunde enhver Maler eller Billedhugger, den ene for sin Færdighed i at male, den anden for sin Færdighed i at udhugge, gøre Fordring paa at blive Raadsherre. Fortjenester bør belønnes, men Belønningerne bør og være passende for dem, som faa dem, at Staten ikke skal lide derved og sætte sig blot for Latter.“ Denne Tale slog mig og havde den Virkning, at jeg i nogen Tid derefter holdt mig ganske rolig. Men da jeg ikke kunde udholde den Tanke at blive gammel i en saa ringe Bestilling, greb jeg igen til det fortvivlede Anslag, jeg før havde ladet fare, at foreslaa en Forbedring i Statsindretningen, og saaledes ved et ganske nyt Paafund paa een Gang at sørge for Landets og mit eget Bedste.

Kort før min Rejse havde jeg paa det nøj-

agtigste undersøgt dette Fyrstendømmes indvortes Tilstand for at udfinde de betydeligste Mangler i dets politiske Indretning, og de Midler, hvorved samme bedst kunde afhjælpes. Af Forfatningen i Provinsen Kokleku havde jeg lært, at Staten vakler, naar Fruentimmere have Del i dens Bestyrelse; thi da samme af Naturen ere forfængelige, stræbe de at udvide deres Magt og Myndighed i det uendelige og helme ikke, før de have tilvejebragt sig et fuldkommen uindskrænket Herredømme. Jeg besluttede derfor at gøre et Forslag om at udelukke det smukke Køn fra alle offentlige Embeder, i Haab om at faa Stemmer nok paa min Side ved at sætte Sagen i sit rette Lys og forestille dem tydelig de Ulejligheder, som nødvendig vare forbundne med den gamle Indretning. Det syntes mig en let Sag at overtyde alle om den Fare, Mandskønnet satte sig blot for, hvis de ikke i Tide søgte at svække denne Fruentimmer-Magt. Fandt man, at denne Sædvanes fuldkomne Afskaffelse vilde have alt for store Vanskeligheder, paastod jeg, at man i det mindste burde indskrænke Kvinde-Regimentet inden snævrere Grænser. Jeg havde med dette Forslag en tredobbelt Hensigt. Først vilde jeg give mig Anseelse af at raade Bod paa en skadelig Statsfejl; for det andet søgte jeg, ved i det ædle og dybsindige Paafund at aflægge en Prøve paa min Skarpsindighed og Dømmekraft, at forbedre mine Omstændigheder; og endelig for det tredie fik jeg herved Lejlighed til at hævne mig paa Fruentimmerne over de Fornærmelser og Spottegloser, de saa ofte havde tilføjet mig. Jeg maa rent ud bekende, at min egen Fordel og Lyst til at hævne mig vare de fornemste Drivfjedre til dette Forslag; men jeg

skjulte snildelig, hvad jeg havde bag Øret, at jeg ikke skulde synes under Skin af Landets Tarv at søge min egen Fordel og saaledes at træde i andre Projektmageres Fodspor, der altid gøre meget Væsen af deres Forslags almindelige Nytte for hele Landet, men, naar man ser lidt dybere i Tingen, befindes ene og alene at have haft deres egen Fordel i Sigte.

Jeg udarbejdede denne Plan med al den Kunst, som var mig mulig, understøttede den med de fyndigste Grunde og indgav den allerunderdanigst til Fyrsten. Han, som bestandig havde givet mig Prøver paa sin særdeles Yndest, studsede over dette, som han kaldte det, taabelige og dumdristige Foretagende og spaaede mig, at det vist vilde geraade til min egen Fordærvelse. Han søgte derfor ved Bønner og Forestillinger at overtale mig til at afstaa derfra; men

— — Skønt til Vennens spildte Bøn
Han føjede den vrede Fyrstes Trusler,

saa lod jeg mig dog ikke afskrække. Jeg stolede dels paa Nyttens af mit Forslag, dels paa Mandkønnets Medhold, som jeg troede mig sikker paa, og blev haardnakket, trods alle Paa-mindelser, ved mit Forsæt. Jeg blev altsaa efter Loven ført op paa Torvet, med en Strikke om Halsen, for at vente paa Raadets Udslag. Alle Raadsherrerne forsamlede sig, og da de havde givet deres Stemmer, blev Dommen afsendt til Fyrstens Underskrift, fra hvem den igen blev sendt tilbage, og ved en Herold offentlig oplæst, som følger:

„Efter moden Overvejelse dømme vi: at det af Sr. Skabba, første Hofløber hos Hans Durchlauchtighed, gjorde Forslag om at udelukke det andet Køn fra offentlige Embeder,

ikke uden Statens allerstørste Skade kan antages og udføres, eftersom den halve Del af Nationen, som bestaar af Fruentimmere, nødvendig maa opbringes ved denne Forandring og derved blive Regeringen fjendsk og besværlig. Fremdeles holde vi det for ubilligt at nægte Træer af fortræffelige Egenskaber Adgang til de Æresposter, de vise sig værdige til, i Særdeleshed, da det er utroligt, at Naturen, som intet gør hen i Taaget, uden Hensigt skulde have udrustet dem med saa ypperlige Gaver. Vi tro, at Statens Tarv udfordrer i Embeders Uddeling mere at se paa Duelighed og Anlæg end paa Navne. Og da Landet ikke sjælden har Mangel paa dygtige Borgere, finde vi det taabeligt, ved en Forordning eller Raadsbeslutning paa een Gang at erklære den hele halve Del af Indbyggerne, blot for Fødselens Skyld, uværdige og ubrugelige til Forretninger. Efter grundigste Overlæg kende vi altsaa for Ret: At ovenmeldte Skabba bør, for sit lige saa taabelige som dristige Forslag, at lide den i slige Tilfælde sædvanlige Straf.“

Fyrsten tog sig denne min Ulykke meget nær; men da han aldrig plejede at forandre Raadets Beslutninger, underskrev han Dommen, og efter at have sat sit Segl derunder, befalede han at gøre den bekendt; dog med denne Formildelse: at jeg som Udlænding, der var født og opdraget i en fremmed Verden, hvor et hurtigt Hoved holdtes for en Fuldkommenhed, kunde i denne Betragtning befries for Livsstraf. Imidlertid, paa det at Lovene ved en saadan Eftergivelse ikke maatte tabe noget af deres Ubrydelighed, skulde jeg sidde i Fængsel indtil Begyndelsen af Birkemaaneden, da jeg, til-

ligemed andre Forbrydere, skulde bortsendes til Firmamentet.

Da Dommen var bekendtgjort, blev jeg altsaa ført hen i Stadens Arresthus. Nogle af mine Venner raadede mig at protestere mod denne Dom paa Grund af, at der havde befundet sig saa mange Fruer og Jomfruer iblandt mine Dommere, der følgelig havde dømt i deres egen Sag. Andre holdt det for raadeligere, at jeg tilstod min Forseelse og undskyldte den med min medførte Dumhed som en Nationalfejl. Men jeg var ikke at overtale hertil, af Agtelse for mine overjordiske Medmennesker, hvis Anseelse jeg ved en saadan Bekendelse ikke havde sat en liden Plet paa.

Ikke længe derefter hørte jeg, at Fyrsten havde besluttet at fritage mig for al Straf, hvis jeg blot vilde bede ham om Forladelse for min Misgerning, endskønt Skatmesterinden R a h a g n a af alle Kræfter satte sig imod min Befrielse. Men, for at tilstaa Sandheden, maa jeg bekende, at jeg ikke var meget misfornøjet med min Dom; thi den Forretning, jeg havde, var mig mere forhadet end Døden, og jeg var ked af at omgaas længer med disse af deres alt for store Visdom opblæste Træer. Jeg haabede desuden at gøre større Lykke i Firmamentet, hvor alle fremmede, som jeg hørte, bleve uden Forskel meget vel modtagne.

TIENDE KAPITEL.

Rejsen til Firmamentet.

Hidindtil har jeg intet meldt om den højst forunderlige Forvisning til Firmamentet, som

er i Brug hos de underjordiske; jeg vil derfor her, som paa det mest passende Sted, give Læseren et Begreb om denne Rejse. Tvende Gange om Aaret pleje nogle overordentlig store Fugle, som man kalder Kupakki, eller Postfugle, at lade sig se. Da de komme og flyve bort igen paa bestemte Tider, har Aarsagen til denne deres ordentlige Ankomst og Bortgang i lang Tid brudt Hovederne paa de underjordiske naturkyndige. Nogle mene, at visse Insekter eller ualmindelig store Fluer, hvoraf der paa den Tid af Aaret gives en stor Mængde, og som disse Fugle særdeles gerne spise, lokke dem ned paa Kloden; og denne Formodning synes mig ikke urimelig. Den Omstændighed, at Fuglene, naar samme Fluer forsvinde, straks flyve tilbage til Firmamentet, sætter Tingene næsten uden for al Tvivl, og at sligt virkelig kan ske ved en vis Naturdrift, bevise Eksemplet af andre Fugle, som paa bestemte Tider, uden Tvivl af samme Aarsager, lade sig se i visse Lande. Andre tro, at disse Fugle ere saaledes afrettede og øvede af Indbyggerne i Firmamentet, at de kunne bortsendes, som Falke og andre Jagtfugle, for at hente Bytte fra andre Lande. Denne Gisning grunder man paa den store Varlighed og Behændighed, hvormed de, naar Rejsen er til Ende, nedlade deres Bytte eller Passagerer paa Jorden. Man slutter og af andre Omstændigheder, at disse Fugle enten maa være afrettede ved Kunst eller begavede med Fornuft. Imod den Tid, for Eksempel, da de skulle flyve bort igen, blive de saa tamme og kælne, at de lade kaste Garn og Snarer paa sig, hvorunder de ligge stille og ubevægelige i nogle Dage. Indbyggerne made dem imidlertid med de nysomtalte Insekter, hvoraf der til den

Ende i Forvejen samles et stort Forraad, og sinke dem ved denne Spise saa længe, til alle Ting ere færdige til de forvistes Bortrejse. De hertil brugelige Anstalter ske paa følgende Maade: Man binder med Reb et Slags Trug eller aflang Kasse fast til de Snarer, hvori Fuglene ere hildede. En saadan Kasse kan netop rumme et Træ eller Menneske. Naar nu Rejsetiden nærmer sig og Fuglene mærke, at de ingen fler Insekter faa at spise, svinge de sig op og flyve hjem gennem Luften. Saaledes var det forunderlige Rejsetøj beskaffent, som jeg og andre Fanger maatte betjene sig af for at komme til den anden Verden.

Foruden mig skulde paa samme Tid to Borgere fra Potu, der for andre Forbrydelser vare dømt til Landflygtighed, afsendes. Den ene af disse var en Metafysiker, som havde forbrudt sig imod Loven ved at disputere om Guds Væsen og Aandernes Natur. Han havde først bødet for denne Forvoenhed med at aarelades; men da man straks efter traf ham i samme Forbrydelse, blev han forvist til Firmamentet. Den anden var en Fanatiker, som ved at opkaste Tvivl mod Religionens Hellighed og de borgerlige Loves forbindende Kraft, syntes at ville kuldkaste begge Dele. Han vilde ikke rette sig efter de offentlige Forordninger, fordi, sagde han, al borgerlig Lydighed stred imod hans Samvittighed. Hans Venner stræbte med de kraftigste Grunde at faa ham til at afstaa fra denne Egensindighed, forestillede ham, hvor mange Vildfarelser Samvittighedens Tilsagn og indbildte Aabenbaringer ere underkastede; hvor ofte man forveksler Nidkærhed, Samvittighed og guddommelig Indskydelse med Tykblodighed og fordærvede Vædsker: hvor taabeligt det er, at

beraabe sig paa sin indvortes Overbevisning, og hvor ubilligt det er at ville gøre sin egen Følelse til Rettesnor for andres i, hvad de skulle tro, da de kunne paastaa samme Ret og sætte Samvittighed imod Samvittighed. De beviste ham, at ingen, som bliver haardnakket ved den Grundsætning, at man ene skal rette sig efter sit eget Hoved, kan eller bør nyde Borger-Ret, da det er en god Borgers Pligt blindt hen at lyde Landets Love; og denne Lydighed hverken vil eller kan en Fanatiker vise, der i alle borgerlige Sager gør sin Følelse til sin eneste Regel. Men da hverken Forestillinger eller Beviser virke paa en Fanatiker, blev han, som en forhærdet og ulægelig Galning, dømt til Forvisning. Vi vare altsaa paa samme Tid tre, som vare bestemte til denne Rejse, nemlig en Projektmager, en Metafysiker og en Fanatiker.

I Begyndelsen af Birkemaaneden bleve vi tagne ud af Fængselet og førte hver til sit forskellige Sted. Jeg ved slet ikke, hvordan det siden gik mine Kammerater; thi jeg havde nok med at sørge for mig selv og brød mig ikke om de andre. Saa snart jeg var kommen til det bestemte Sted, blev jeg knuget ind i Truget eller Kassen, med saa megen Mad, som jeg behøvede for at opholde Livet i nogle Dage. Kort derefter, da Fuglene fornam, at man ikke gav dem mere at æde, forlod de, som advarede om at rejse, Kloden og fløj med utrolig Hastighed igennem Luften. Man tror i Almindelighed under Jorden, at der er hundrede Mile imellem Planeten Nazar og Firmamentet: jeg kan ikke sige for vist, hvor lang Tid jeg tilbragte paa denne Vej; men det forekom mig, som om denne Luftsejlds varede omtrent i fire og tyve Timer. Efter en meget langvarig Stilhed kom

omsider en forvirret Larm mig for Øren, hvoraf jeg sluttede, at jeg ikke maatte være langt fra Land. Jeg mærkede nu, at disse Fugle virkelig vare afrettede; thi de satte med saa megen Lethed og Omhyggelighed Kassen, hvori jeg laa, ned paa Jorden, at den ikke fik mindste Skade. Der stimlede straks en stor Mængde Aber omkring mig, som ikke indjogede mig liden Frygt, eftersom disse Dyr, mens jeg var paa Nazar, bestandig havde været min største Plage. Denne Bestyrtelse tog meget til, da jeg hørte dem snakke med hinanden og saa dem gaa frem med afmaalte Skridt i Klæder af forskellige Farver. Jeg sluttede mig heraf til, at det maatte være Indbyggerne i dette Land; men da intet, efter at jeg var bleven vant til saa mange urimelige Ting, burde forekomme mig nyt og usædvanligt længer, tog jeg Mod til mig igen, især da jeg saa, at disse Aber med den største Høflighed og Artighed af Verden nærmede sig til mig og tog deres nye Gæst ud af Kassen. Man bruger næsten ikke flere Ceremonier ved de største Gesandters Modtagelse i vor Verden. Den ene traadte frem af Kredsen efter den anden, og tiltalte mig med de Ord: pul asser! Da de meget ofte havde gentaget denne Velkomst, svarede jeg dem omsider det samme, hvorover de brøde ud i Skoggerlatter og ved adskillige løjerlige Gebærder gave til Kende, hvor inderlig dette gottede dem at høre mig gentage disse Ord. Jeg mærkede straks, at disse Indbyggere vare letsindige, nysgerrige og særdeles snaksomme. Naar de talte, lød det, som de slog paa Tromme, saa flydende og hastig rullede de Ordene frem oven paa hinanden i eet Aandedræt. De vare, kort sagt, Potuanerne aldeles modsatte i Klædedragt, Sæder, Tun-

gemaal og Legems-Dannelse. I Begyndelsen syntes de meget at studse ved min Skabning; men det, som især opvakte deres Forundring, var, at jeg ingen Hale havde; thi eftersom ingen iblandt alle ufornuftige Dyr mere ligner Mennesker end Aber, havde de holdt mig for en Skabning af deres Art, hvis jeg havde haft denne Prydelse, saa meget mere, da de havde lagt Mærke til, at alle de Indbyggere, som hidindtil vare komne fra Nazar, vare dem aldeles ulige.

Paa den Tid jeg ankom, var der højt Vand overalt, formedelst Planeten Nazars Nærhed; thi ligesom Ebbe og Flod retter sig efter Maanens Gang hos os, saaledes aftager og vokser Havet i Firmamentet her, i Forhold til Nazars Frastand.

Straks efter min Ankomst blev jeg ført til et meget stort Hus, som var prydet med Fliser, Spejle, Marmorere, kostbare Vaser og prægtige Tapeter. Der stod Vagt ved Porten, hvoraf jeg kunde slutte, at det ikke maatte være en almindelig Abekat, som boede der. Det var, som jeg siden fik at høre, hverken mere eller mindre end Borgmesteren der i Byen. Han længtes meget efter at komme til at tale med mig og lejede derfor straks adskillige Sprog mestre, som skulde undervise mig i Sproget. Da jeg efter et Fjerding-Aars Forløb talte det med temmelig Færdighed, ventede jeg at tilvejebringe mig alles Beundring for mit flyvende Nemme og ypperlige Hukommelse; men mine Lærere fandt mig dorsk og tungnem i saa høj Grad, at de af Utaalmodighed ofte truede med at forlade mig. Ligesom jeg altsaa paa Planeten Nazar for mit hurtige Nemmes Skyld spotvis blev kaldet S k a b b a, eller den utidige, saa kaldte man mig her paa Grund af mit sløve

og langsomme Begreb K a k i d o r a n, som betyder dum og dorsk; thi her agter man alene dem, som i et Øjeblik kunne fatte en Ting og lade Munden løbe. Mens jeg lærte Abesproget, førte min Vært mig adskillige Gange omkring i Byen, hvor jeg overalt mødte Tegn paa al Slags Pragt og Overdaadighed. Vi kunde med Nød og neppe komme frem for de mangfoldige Vogne, Kareter, Lakajer, Løbere og Aber, som vrimlede imellem hinanden. Med alt det var dette dog intet at regne mod den Overflod, som herskede i Hovedstaden, hvor man fandt samlet, som i et Middelpunkt, al den Forfængelighed, dødelige kunne opfinde. Da jeg ganske havde Sproget inde, bragte min Vært mig til denne By, da han haabede ved en saa ny og usædvanlig Foræring at indsmigre sig hos en vis Raadsherre. Regeringen i dette Land er aristokratisk; Staten styres af det store Raad, og alle Raadsherrerne ere af gammel Adel. De, som ere komne af borgerlige Folk, kunne ikke gøre sig Haab om at blive mere end i det højeste Rodemestre, Byskrivere og Dommere i de smaa Byer og Provinserne. Undertiden drive de det saa vidt, at de blive Borgemestre; men dertil udfordres særdeles udmærkede Fortjenester. Paa denne Maade var min Vært sluppet til sit Borgemesterskab, thi han havde et saa frugtbart Hoved, at han i een Maaned fandt paa otte og tyve Projekter, og omendskønt ingen af disse vare saaledes beskafne, at deres Iværksættelse i mindste Maade kunde bestaa med Statens Nytte, gave de dog Prøver paa det hurtige Geni, hvorved han havde sat sig i Anseelse; thi i den hele underjordiske Verden agtes ingensteds Projektmagere saa højt som her.

Republikkens Hovedstad hedder *Martinia*, hvoraf hele Landet har faaet sit Navn. Den har en skøn Beliggenhed, prægtige Bygninger, driver stærk Handel og har et fortræffeligt Sø-Arsenal. I Størrelse og Indbyggernes Mængde synes den, saa vidt jeg kunde dømme, ikke at give *Paris* noget efter. Trængslen paa Gader og Stræder var saa stor, at vi maatte slaa os igennem med Stokke og knyttede Næver for at komme til den Kant af Byen, hvor Præsidenten boede, som min Vært, Hr. Borgeme-steren, havde i Sinde at forære mig til. Da vi endelig vare komne i Nærheden af denne Herres Hus, gik min Vært i Forvejen ind i et Værtshus, hvor han bragte sin Pynt i Orden for at komme net og anstændig paaklædt frem for Hans Ekscellence. Der stimlede straks en hel Hær af Lejetjenere, som de kalde *Maskatti*, eller *Pyntere*, til, hvilke alle Folk pleje at betjene sig af, før de gaa ind i Raadsherrernes Paladser. Disse børste Klæder, tage Pletter af og sætte med en forunderlig Behændighed alt, hvad der er kommet i Uorden, indtil de mindste Folder, igen i Lave. En af disse *Maskatter* tog straks Borgemesterens Kaarde og pudse den blank. En anden bandt Sløjfer af forskellig farvede Baand om hans Hale; thi intet ligger disse *Aber* saa meget paa Hjertet som at faa deres Haler ret udsirede. Der var Raadsherrer og især Raadsherrers Fruer, som paa Festdagene ikke kunde pynte deres Hale under tusinde Rigsdalers Bekostning i vor Mynt. Den tredie *Maskatti* havde en Passer, hvormed han udmaalte Klæderne for at se, om al Ting havde sin behørig Symmetri. Den fjerde løb til med en Flaske Sminkevand for at give ham et ganske andet Ansigt. Den femte ef-

tersaa hans Fødder og skar meget net hans Ligtorne. Den sjette bragte lugtende Vand, hvormed han oversprøjtede hele Borgemesteren; og, kort sagt, en tørrede ham med et Haandklæde, hin gjorde ved hans Bukler med en Kam, denne holdt et Spejl for ham, og alt dette skete med samme Paapassen, Flid og Omhu, hvormed en Landmaaler hos os udmaaler og illuminerer et Landkort. Hille mænd! tænkte jeg ved mig selv, gøres der saa megen Flid og Umage nødvendig for at stadse, glatte, danne og male Mandfolkene, hvilken Tid og hvilke Bekostninger maa der da ikke anvendes paa Damernes Pynt! Og vist er det, at Fruentimmerne i Martinia holde aldeles ingen Maade heri, men skjule med saa megen Sminke deres legemlige Fejl, at Næsen maa undgælde Øjnenes Fornøjelse ved at nærme sig til dem. Thi naar Sveden blander sig med Sminken og de lugtende Vande, gaar det, som naar en Kok slaar mange Supper sammen: man ved ikke, hvoraf det lugter, man ved kun, at det lugter ilde.

Da min Vært paa denne Maade var poleret, friseret, opmalt og udpyntet, gik han med mig til Præsidentens Palads, fulgt alene af tre Tjenere. Saa snart han kom ind i Forgemakket, tog han sine Sko af for ikke at plette Marmorgulvet. Han maatte bie en hel Time, inden han blev meldt, og blev ikke indladt, før han havde givet nogle smaa Kendelser, hvorved man maa sætte sig i Gunst hos Betjente her i Landet. Præsidenten sad paa en forgyldt ophøjet Stol. Saa snart han saa mig og min Vært træde ind i Stuen, brast han i høj Latter og gjorde straks saa mange dumme og unyttige

Spørgsmaal, at Sveden sprang mig af Panden derover. Ved hvert Svar,

— Ja, før han havde hørt dets Mening halv,
Han skoggerlo, saa hele Huset skjælv.

Jeg formodede, at Galskab her maatte holdes for en Fortjeneste, siden Staten havde valgt sli­ g en Nar til Præsident eller næst øverste Raadsher­ re i det store Raad, og ytrede denne Tanke for min Vært. Men han forsikrede mig, at det var en Mand, som var almindelig be­ kendt for at besidde meget udmærkede Natu­ rens Gaver, og hvis ypperlige Geni lagdes tyde­ lig nok for Dagen ved de utallige Forretninger af ganske forskellig Natur, han bestred i saa ung en Alder. Hans Fattekraft var saa flyvende hurtig, at han ikke alene over Bordet med et Glas i Haanden afgjorde de vigtigste Sager, men endog ved Middags- og Aftensmaaltider plej­ ede imellem hver Ret at skrive en ny Forord­ ning. Jeg tog mig den Frihed at spørge, hvor længe vel saadan en Forordning plejede at gælde? „I Almindelighed,“ svarede min Vært, „saa længe, til Raadet finder for godt at ophæve den igen.“

Da hans Ekscellence omtrent i en halv Time havde sladret med mig og ladet Munden løbe med samme Færdighed som vore europæiske Barberer, vendte han sig til min Vært og sagde, han vilde antage mig blandt sine Be­ tjente, eftersom han mærkede af mit langsom­ me Begreb, at jeg maatte være født

I Dumheds Land, hvor en langøret Vrimmel
I Taage trasker under mørke Himmel,

og altsaa uskikket til enhver betydelig Bestil­ ling. „Jeg har rigtignok ogsaa,“ sagde min

Vært, „mærket en vis medfødt Dorskhed hos ham; men naar han faar Tid til at betænke sig derpaa, dømmes han ikke saa galt om en Ting.“ „Ja, hvortil nytter det?“ svarede Præsidenten, „her bruge vi hurtige Embedsfolk, da Forretningernes Mangfoldighed ikke taaler nogen Langsomhed.“ Da han havde sagt dette, begyndte han omhyggelig at undersøge mine Legemskræfter og bød mig løfte en temmelig tung Vægt op fra Gulvet. Da jeg gjorde dette uden synderlig Møje, sagde han: „Naturen, som har været saa knap imod dig i Sjælens Evner, har paa en Maade erstattet dette ved den legemlige Styrke, den har forundt dig.“ Jeg fik derpaa Befaling til at forføje mig bort og opholde mig et andet Steds i Gaarden i nogle Minutter, hvor Tjenerne rigtignok modtog mig med al mulig Høflighed, men tillige plagede mig ynkelig med deres evige Jadren og løjerlige Fagter. De gjorde mig saa mange Spørgsmaal om vores Verden, at jeg til sidst ikke vidste, hvad jeg skulde svare dem derpaa; og uagtet jeg digtede adskillige Ting i min Forlegenhed, kunde jeg dog ikke mætte deres Nysgerighed. Omsider kom min Vært tilbage og fortalte mig, at det havde behaget Hans Ekscellence at antage mig blandt sine Hofbetjente. Af Præsidentens foregaaende Tale kunde jeg nogenledes slutte mig til, at den Bestilling, jeg havde faaet, ikke maatte være af stor Vigtighed, og formodede, at det enten maatte være som Portner eller Hushovmester, jeg var ansat; men da jeg spurgte min Vært, hvad det egentlig var for et Embede, svarede han mig: „Hans Ekscellence har af besynderlig Naade antaget dig som sin fornemste Portør, med aarlig Løn af fem og tyve Stercolater (en Ster-

colat i Martinia er omtrent to Rigsdaler i vor Mønt), og derhos lovet, at du ikke skal forrette denne Tjeneste for andre end ham selv og Hendes Naade, Fru Præsidentinden.“ Dette Svar var mig et Tordenslag. Jeg forestillede min Vært paa den bevægeligste Maade, hvor ubilligt det var at sætte et fribaarent Menneske, som var kommet af Folk, til en slig Bestilling. Men Betjentene afbrøde min Tale, stimlede i Hobetal omkring mig og havde nær dræbt mig med deres urimelige Lykønskninger. Thi alle Martinianerne ere letsindige, forfjasede og sladdervorne; de tænke aldrig længer end fra Næsen til Munden og lade Tungen uophørlig løbe. Jeg blev til sidst ført ind i et lille Kammer, hvor Aftensmaden stod færdig, og da jeg havde spist lidt, viste man mig, hvor jeg skulde ligge.

Jeg kastede mig straks i Sengen, men formedelst det Oprør, der var i mit Sind, kunde jeg ikke faa Søvn i mine Øjne. Den Stolthed, hvormed disse Aber saa mig over Skuldrene, gjorde mig næsten rasende, og der behøvedes virkelig en spartansk Taalmodighed til at fordøje denne Forhaanelse. Jeg begræd min ulykkelige Skæbne, som forekom mig endnu haardere her end paa Nazar, og sagde ved mig selv: „Hvad om den store Kadoki, Storkansleren i Fyrstendømmet Potu, kom hertil! man vilde neppe lægge Mærke til denne værdige, yderst fortræffelige Mand, som behøver en hel Maaned til at gøre en Forordning. Hvorledes vilde det gaa Palmka i dette Land, hvor Raadsherrerne forfatte Love og føre dem i Pennen over Bordet!“ Efter alvorlig Overvejelse befandt jeg, at jeg var kommen fra de vises Land til Narrenes Opholdssted. Udmattet af disse Betragtninger faldt jeg endelig i Søvn. Jeg kan ikke sige,

hvor længe jeg sov, fordi der her ingen Forskel er paa Dag og Nat. Det er aldrig mørkt, undtagen paa en vis bestemt Tid, naar Planeten Nazar kommer imellem Firmamentet og den underjordiske Sol og derved formørker den. Disse Formørkelser ere mærkelige, da Planeten Nazar, som løber i sin Bane Firmamentet temmelig nær, aldeles skjuler Solen med sin Skygge. Aarstiden er, formedelst Solens bestandige Nærværelse altid den samme. Indbyggerne have derfor adskillige Indretninger, som for Eksempel skyggefulde Lunde, kølige Spadseregange og Kældere under Jorden, for at beskytte sig imod Hedens Ubehageligheder.

Jeg var netop opvaagnet, da en Abekat, som gav sig ud for at være min Kollega, kom ind i Kammeret til mig med nogle Baand og en forloren Hale, som han anbragte bag paa mig for at gøre mig de andre Aber saa lig som muligt. Derpaa bød han mig at være færdig, da Præsidenten om en halv Times Tid skulde bæres hen til Akademiet, hvorhen han, tiligemed de øvrige Raadsherrer, var indbudet ved et offentligt Program. Det var en Doktor-Promotion, som skulde gaa for sig Klokken fjorten om Formiddagen. Man maa vide, at skønt Dagen her ikke kan skelnes fra Natten, siden det altid er lyst, saa deles dog Dagen i visse Timer og Kvarterer, ved Hjælp af Urværker eller Timeglas, saa at Dag og Nat indeholder to og tyve martinianske Timer. Hvis det altsaa hændte sig, at alle Byens Urværker paa een Gang gik i Staa, vilde det være umuligt for Indvaanerne at faa Tidens Gang at vide, før de fik rettet og stillet deres Ure igen efter andre Stæders. Thi Solskiver er der ikke og kan der ikke være, eftersom der er ingen Skygge, ved det

at Solens Straaler falde stedse lige ned paa deres Isser; og hvor man graver en Brønd, er den lys overalt. Aaret er bestemt efter Planeten Nazars Gang, der i dobbelt saa kort Tid som Firmamentet gaar omkring Solen.

Klokken fjorten bare vi altsaa i en forgyldt Bærevogn Hans Ekscellence til Akademiet. Da vi kom ind i Auditorium, saa vi adskillige Doktorer og Magistre, som sadde i ordentlig Rad. Enhver af dem rejste sig, idet Hans Ekscellence gik forbi, og vendte ham sin Hale. Dette er et Ærbødigheds Tegn; og af denne Aarsag udpynte de med saa megen Omsorg deres Haler. Mig forekom disse bagvendte Hilsener naturligvis meget dumme og latterlige; thi at vende Ryggen til Folk er hos os Tegn paa Koldsindighed eller Foragt: men hvert Land har sin Skik. De omtalte Doktorer og Magistre sadde paa begge Sider af Auditorium, og i den yderste Ende, midt for Skrankerne, var et Kateder, hvori den, som skulde kreeres, stod. Før Promotions-Akten blev der holdt en Disputats, hvis Titel var følgende: Fysisk Inaugural-Dissertation, hvori den yderst vigtige Opgave: Om den Lyd, som Fluer og andre Insekter give fra sig, kommer ud af Munden eller Rumpen, opløses og afhandles. Præses havde paataget sig at forsvare den første Mening; men Opponenterne bestrede den med saa megen Hidsighed, at man befrygtede, denne Trætte skulde til sidst ende sig med et blodigt Slagsmaal, hvortil det vistnok og var kommet, hvis det forsamlede Raad ikke havde rejst sig og ved sin Myndighed dæmpet det udbrydende Klammeri. Mens Disputatsen varede, blev der spillet paa Fløjte. Fløjtespilleren styrede Stridens Gang ved snart med haarde og heftige Stød i Fløjten at op-

hidse de stridende, naar de bleve kolde, snart med milde og behagelige Toner at dæmpe deres Raseri. Men slige Midler have som oftest ingen Virkning. Thi det er vanskeligt at lade sig styre, naar der handles om vigtige Materier, hvilket man har Beviser nok paa i vores Verden, hvor Undersøgelsen og Opløsningen af indviklede og mertydige Opgaver ikke mindre sætte Blodet i Bevægelse. Imidlertid endtes denne Trætte, som syntes at tegne til Mord og Blod, med indbyrdes Lovtaler og Lykønskninger, ligesom paa vore Akademier, hvor, efter en gammel vedtagen Skik, Præses altid med Sejer gaar ned af Katedret.

Da Disputatsen var til Ende, gik Promotions-Akten for sig med følgende Ceremonier: Kandidaten blev sat midt paa Gulvet i Høresalen, hvor tre Pedeller eller Akademiets Betjente med afmaalte Skridt gik hen og styrtede en hel Spand Vand paa hans Hoved; siden røgede de ham med lugtende Sager og gave ham et Brækmiddel ind. De forrettede dette med al mulig Højtidelighed og Ærefrygt, og idet de nedbøjede deres Hoveder, udraabte de ham som lovlig kreeret Doktor. Højest forundret over disse fremmede og besynderlige Ceremonier, vendte jeg mig til en lærd Abekat, som stod ved Siden af mig, og spurgte ham, hvad dette skulde betyde? Han ynkedes over min tykke Uvidenhed, og sagde mig, at ved Vandet, Røgelsen og Vomitiven betydedes, at man skal afto de gamle Pøbelpletter og beflicte sig paa en ny, over Almuen ophøjet Leve-maade. Da jeg hørte dette, ærgrede jeg mig over min Dumhed, og fuld af Beundring spurgte jeg ikke et Ord mere, at jeg ikke skulde an-

ses for aldrig at have været før iblandt skikkelige Folk.

Da Akten var forbi, blev der en stor Alarm af Trommer, Fløjter og Basuner. Den nye Doktor gik ud af Auditorium i en grøn Kappe, med et Bælte om Livet, og blev fulgt hjem af hele den lærde Skare; men da han kun var af borgerlig Familie, blev han ikke baaren i en Bærevogn, men trukken i en Karre, med tvende Løbere i lange Kjortler foran. Højtideligheden endtes, som sædvanlig, med en prægtig Smavs, hvor alle Gæsterne fik en Rus; thi der blev drukken saa megen Vin, at de fleste bleve baarne drukne hjem og maatte i nogle Dage efter bruge Medikamenter, inden de kom sig igen; saa at der i den hele Akt intet fattedes, at den jo fra Begyndelsen til Enden var fuldkommen højtidelig; og jeg kan bevidne, at jeg aldrig har set nogen mere akademisk Promotion eller nogen Kandidat lovligere kreeret til Doktor i vor Verden.

Paa Raadhusene afgøres Sagerne med en forunderlig Hastighed, saa at jeg virkelig ikke noksom kunde beundre den lette hurtige Fattkraft, som er dette Folk egen. Som oftest rejse Dommerne sig længe, før Advokaten har udtalt, og votere saa med saa megen Hurtighed og Sirlighed, at det er en Lyst. Jeg gik ofte ind paa disse Raadhuse, for at lære at kende den martinianske Rettergangsmaade. I Begyndelsen forekom Dommene mig altid rigtige og grundede paa naturlig Billighed; men ved nøjere Overvejelse fandt jeg dem saa ubillige, daarlige og modsigende, at jeg meget heller vilde lade en Slags Udfald bero paa Terningkast end overlade den til Dommernes Kendelser i Martinia. Om Lovene kan jeg ikke sige det mind-

ste, formedelst den Ubestandighed, de ere underkastede; thi Lands Lov og Ret forandres her aarlig ligesom Moden i Klædedragt, saa at mange straffes for Handlinger, som ikke vare forbudne, da de begik dem. Af denne Aarsag appellerer man altid fra de lavere til de højere Retter, fordi man haaber, at den værende Lov under Processens Gang bliver afskaffet. Denne Fejl rejser sig af Lovenes alt for hurtige Affattelse. Hertil kommer, at denne Nation finder saa megen Smag i alt, hvad der er nyt, at den ækles endog ved de allernyttigste Love og Indretninger, saa snart de blive gamle. Den samme Letsindighed bemærkede jeg i deres Klædedragt og Pynt.

Advokaterne agtes her overmaade højt for deres spidsfindige Disputeremaade. Der gives somme, der vide saaledes at sno sig, at de aldrig paatage sig uden tvivlsomme og uretfærdige Sager, for at lægge deres Færdighed for Dagen og vise, med hvor stor Kløgt de vide at forandre sort til hvidt. Dommerne se gerne igennem Fingre med en uretfærdig Sag, som med Spidsfindighed forsvares, og ere tilfredse, naar Processen blot er ført med alle Formaliteter. Ved saadan Lejlighed pleje de at sige: Vi indse rigtignok, at Sagen er uretfærdig; men siden den med saa megen Kunst og Formelighed er forsvaret, kunne vi ikke undlade, i Betragtning af Sagførerens Duelighed, at afvige fra Billighedens Regel.

Doktorerne i Lovkyndigheden give Undervisninger i deres Videnskab til forskellige Priser, efter Sagernes Natur. De, for Eksempel, som lære at føre og vinde uretfærdige Sager, lade sig betale med tyve Stercolater; de derimod, som lære at føre retfærdige Sager, tage kun ti. Rets-

Formaliteterne ere saa mange og saa vidtløftige, at man igennem den uhyre Mængde af paa hinanden dyngede Love og Forordninger aldrig kan komme til Grunden i denne Videnskab; thi Martinianernes overordentlige Skarpsindighed og flyvende Fattekraft væmmes ved alt, hvad der er simpelt og tydeligt, og finder alene Smag i det, som er spidsfindigt, indviklet og forvirret.

Det samme gælder om deres Religion, der slet ikke er praktisk, men blot spekulativ. Saaledes have de to Hundrede og tredive forskellige Meninger om, hvad Skikkelse man kan tillægge Gud, og tre Hundrede og seks og halvfemsindstyve om Sjælens Natur og Egenskaber. Martinianerne gaa ikke i Kirke eller paa teologiske Kollegier for at høre noget til Opbyggelse eller lære, hvorledes man skal leve og dø vel, men blot for at høre, med hvilken Kunst og Finhed de hellige Talere udtrykke sig. Jo uforstaaeligere deres Foredrag er, des mere roses de; thi Martinianerne høre ikke noget med Fornøjelse, uden hvad de ikke forstaa.

De bekymre sig ikke nær saa meget om Ting som om Ord; deres Talere stræbe mere efter pyntede Talemaader og kunstige Vendinger end efter grundige Fornufts slutninger og gennemtænkte Beviser og søge blot ved velklingende Perioder at kildre Ørerne og tilvende sig Tilhørernes Opmærksomhed. Jeg vovede derfor ikke at tale noget om den kristelige Religion her, hvis Lære udmærker sig ved tydelig Simpelt og usminket Sandhed.

Den Anseelse, Projektmagere her staa i, gaar over al Forestilling, og jo urimeligere og umuligere et Forslag er, desto sikrere er det paa almindeligt Bifald. Da jeg engang talte med en

vis Abekat om Jordklodens Beskaffenhed og sagde ham, at dens Overflade var beboet, faldt han straks paa den Idé, at gennemgrave Jordskorpen og bane en Vej til de overjordiske Folk. Han indgav sit Forslag, det behagede overalt, og der blev i kort Tid oprettet et overjordisk Handels-Kompagni, som Indbyggerne strømmede til i Hobetal og kappedes om at købe sig Aktier i. Men da alting kom i Uorden ved disse Bevægelser og adskillige Familier ved Aktierne geraadede i yderste Armod, indsaa man omsider, at Forslaget var daarligt og stod af fra dette Foretagende. Imidlertid, trods al den Skade, denne Plan havde tilføjet Landet, fik dog Projektmageren ikke alene ingen Straf for samme, men blev endog for dens Storheds og Dristigheds Skyld overalt overvældet med Berømmelse; thi Martinianerne plejede at sige ved slige Lejligheder.

Blev end Udfaldet slet,
Var dog Indfaldet net.

Da jeg ret nøje havde udstuderet Nationens Karakter, faldt jeg paa at benytte mig af denne Svaghed for at sætte mig i Anseelse der i Landet og ved et eller andet nyt Paafund at forbedre min Tilstand. Ved at undersøge Statsforfatningen opdagede jeg adskillige Fejl og Mangler deri: især fandt jeg, at de havde for mange Kunstnere og for faa Haandværkere. Jeg indleverede altsaa en Forestilling om at oprette flere Haandværker til offentlig Nytte. Men alle Forslag af denne Natur opvakte kun Latter og Foragt hos dette forfængelige Folk, som alene fandt Behag i Fjas og Duketøj.

Jeg ærgrede mig over min egen Dumhed og tænkte ved mig selv: du er en Ærkedosmer og fortjener at blive Bærevogns-Hest til

din Dødsdag! Imidlertid lod jeg dog ikke Modet rent falde; og da jeg mærkede, at jeg intet udrettede ved nyttige Forslag, besluttede jeg at forsøge, om jeg med et taabeligt og unyttigt Paafund ikke kunde gøre mere Lykke. Jeg aabenbarede mit Forsæt for en fornuftig Abekat, som opmuntrede mig med disse Ord:

Vov en Ting, som der er Halsbrud ved,
Om ikke Hovedbrud! Forsøg et Stykke,
Som baner Vej til Galgen! hvis din Lykke
Du gøre vil paa dette Sted! —

Han anførte mig Eksempler af mange, som ved blotte Snurrepiberier og Børnespil, især ved at indføre nye Moder i Klædedragten, havde sat sig i Yndest hos Nationen. Jeg besluttede altsaa at være gal med de gale og gennemgik til den Ende med omhyggelig Undersøgelse alle de unyttige Kunster og taabelige Paafund, jeg kendte oppe i Europa. Efter modent Overlæg faldt mit Valg paa de Hovedprydelser, som vi kalde Parykker. Jeg saa, at Landet havde en stor Mængde Geder, af hvis Uld man nogenledes kunde gøre Parykker; og da min salig Stedfader just havde haft denne Profession, kunde jeg til Nød fuske lidt paa Haandværket. Jeg forfærdigede altsaa en Paryk af Gedehaar, som passede mig, og fremstillede mig i denne Prydelse for Præsidenten. Han studsede ved dette nye og usædvanlige Syn, spurgte mig, hvad det skulde betyde, tog den af mit Hoved, satte den paa sit, og løb hen for Spejlet for at se, hvordan den klædte ham. Han fandt saa stor Behag i at se sig selv med denne Stads paa Hovedet, at han raabte i Henrykkelse: Guddommeligt! Jeg er guddommelig! og lod Hendes Naade kalde ind for at tage Del i hans Glæde. Hun blev ikke mindre glad end han,

omfavnede og kyssede ham og forsikrede, at hun aldrig havde set ham kønnere, i hvilken Mening alle Husfolkene stemte i med. Hans Ekscellence vendte sig derpaa til mig, og sagde: „O Kakidoran! dersom denne din Opfindelse vil behage Raadet saa meget, som den behager mig, kan du gøre dig Haab om den mest ærefulde Belønning af Staten.“ Jeg takkede hans Ekscellence underdanigst og overleverede ham straks en Ansøgning, som jeg bad ham forelægge Raadet, hvori jeg udbredte mig over mit Paafunds Fortræffelighed, som følger:

Deres Ekscellencer,
Høj- og velbaarne, højædle, højvise
og højlærde Raads herrer!

„Den naturlige Tilbøjelighed, jeg stedse har følt hos mig til at gavne Staten og virke noget til almindelig Nytte, har drevet mig til at optænke og forfærdige et nyt og hidindtil aldeles ubekendt Dække til Hovedet, som jeg her underdanigst fremlægger, for at underkastes det højanselige og højoplyste Raads højvise Bedømmelse, ikke paatvivlende, at samme jo naadig vil blive optaget, især da Opfindelsen sigter til Nationens Sir og Ære og vil kunne lægge hele Verden for Dagen, at lige saa meget som den berømmelige martinianske Nation udmærker sig blandt alle Verdens Folkeslag ved fortræffelige Dyder og Sjælekræfter, saa meget overgaar den og alle andre Nationer i Klædedragt og udvortes Prydelse, der giver Legemet Værdighed og Anseelse. Jeg bevidner hellig, at jeg aldeles ikke har tænkt paa egen Fordel i denne Henseende, og fordrer derfor ikke heller mindste Belønning for mit Arbejde, da det er mig fuld-

Tid jeg behøvede til et saadant Hovedsmykkes Forfærdigelse? Jeg svarede, at det var mig Belønning nok, at mit Kunstarbejde havde vundet saa store Mænds og det hele Raads Bifald; for Resten forbandt jeg mig til, i to Dage at gøre en anden Paryk færdig, og hvis man vilde give mig til Hjælp nogle Abekatte, som vare vante til Haandarbejde, skulde jeg i een Maaned forfærdige saa mange Parykker, som der behøvedes til den hele By.

Men herved blev Præsidenten hed om Ørerne og udbrød med megen Heftighed: „Det være langt fra, min kære Kakidoran, at denne Prydelse skulde blive almindelig for hele Byen, og, ved at bruges uden Forskel af enhver, blive almindelig! Adelen maa nødvendig have noget at udmærke sig fra Pøbelen med.“ Alle de anseeligste Medlemmer i Raadet bifaldt hans Mening, og det blev overdraget Politimesteren at paase denne Raadsbeslutnings Overholdelse, at Adelen ikke, ved et alt for almindeligt Brug af Parykker, skulde tabe noget af sin Rettighed, og et saa fortræffeligt Smykke besmittes af den gemene Pøbel. Men dette Forbud havde samme Virkning, som alle med Hensigt paa forskellig Stand givne Overdaadigheds-Forordninger pleje at have: Almuen fik kun desto større Lyst til at overtræde det. Da alle fandt særdeles Behag i denne Prydelse, saa forskaffede de velhavende Borgere sig, dels ved deres Venners Indflydelse, dels ved Penge, Titler eller Adelsbreve, saa at den halve By i kort Tid blev nobiliteret. Da der siden indstrømmede Ansøgninger paa Ansøgninger fra Provinserne, fandt Raadet omsider for godt at ophæve dette Forbud og tillade enhver uden Forskel at bruge Paryk. Jeg havde altsaa den kildrende For-

nøjelse at se hele det martinianske Folk parykket, inden jeg forlod Landet. Og sandelig! man kan ikke forestille sig, hvor pudserligt et Syn det var at se disse Aber med Parykker paa! Hele Nationen gjorde saa meget af dette Paafund, at man indførte en ny Tidsregning derefter; og fra denne Tid af begynder Paryk-Alderen i martinianske Aarbøger.

Hvad mig selv angaar, da blev jeg overvældet med Berømmelser og Lovtaler, indhyllet i en Purpurkappe og baaret i Præsidentens Bærevogn tilbage fra Raadhuset, saa at den samme Portør, der nylig havde været min Kammerat, nu maatte være min Hest. Fra denne Dag af spiste jeg bestandig ved Hans Ekscellences eget Bord. Jeg begyndte nu, efter dette glimrende Forpil til min Lykke, at lægge Haand paa det Arbejde, jeg havde lovet, og fik, ved Hjælp af de Medarbejdere, man havde givet mig, i en Hast saa mange Parykker færdige, som behøvedes til hele Raadet; og da jeg havde svedt omtrent en Maaned herover, overbragte man mig et Adelsbrev af følgende Indhold:

„I Betragtning af den yderst fortræffelige og Staten meget nyttige Opfindelse, hvormed Kakidoran, barnefødt i Byen Europa, har gjort sig fortjent af hele den martinianske Nation, have vi besluttet at optage ham i Adelstanden, saa at han og alle hans Efterkommere herefter skulle anses for rette og ægte Adelsmænd og nyde alle de Fortrin, Rettigheder og Herligheder, som Adelen i Martinia er i Besiddelse af. Fremdeles have vi besluttet at forherlige ham med et nyt Navn, saa at han fra denne Dag ikke længer skal kaldes Kakidoran, men Kikidorian.

Ydermere, da samme hans nye Værdighed medfører en bekosteligere Levemaade, ansætte og bevillige vi ham en aarlig Pension af to hundrede Pataner, til at føre sin Stand med, som det en martiniansk Adelsmand eger og anstaar. Givet paa Raadhuset i Martinia, den fjerde Dag i Maaneden Merian, under Raadets store Segl.“

Saaledes blev jeg fra en ussel Portør pludselig forvandlet til en anselig Adelsmand og levede en Tid lang i stor Herlighed og Ære. Da man kom efter, at jeg gjaldt særdeles meget hos Præsidenten, søgte alle min Gunst og Beskyttelse. Mine Klienters Smigreri gik saa vidt, at de gjorde Oder og Lovsange til mig i Skokketal, hvori de tillagde mig Dyder, som jeg ikke kendte det mindste til. Adskillige, skønt de meget vel vidste, at jeg var Borger af en aldeles ubekendt Verden, toge ikke i Betænkning at gøre min Stamtavle og regne min Slægt ud i mangfoldige Ahner fra de allerførste Fabeltider. Men dette smagte mig ikke synderlig; thi jeg holdt det ikke just for meget ærefuldt at nedstamme fra Abekatte. Endvidere, da det var Mode hos Martinianerne at ophøje de fornemmes Haler omtrent som Poeterne hos os ophøje Fruentimmernes Skønhed, saa besang adskillige Digtere, for at sætte sig i Gunst hos mig, min Hales overordentlige Skønhed, uagtet jeg ingen havde. For at sige alting med faa Ord: deres Kryben gik til slig en Yderlighed, at en vis Mand af temmelig høj Stand, hvis Navn jeg af Agtelse for hans Familie ej vil nævne her, ikke undsaa sig ved at tilbyde mig sin Kone til behagelig Brug i alle Maader, imod at jeg til Vederlag anbe-

falede ham paa det bedste hos Hans Ekscellence Herr Præsidenten.

Denne lumpne Kryben og Hyklen, hvortil hele Nationen er hengiven, gør, at man ikke kan udholde at læse de martinianske Aarbøger, da de indeholde næsten intet uden usle Smigrerier og Lovtaler, uagtet at Stilen i Almindelighed er net og glimrende. Derfor frembringer og dette Land meget bedre Poeter end Historieskrivere. Det er ganske vist en afgjort Sag, at der ingensteds i Verden gives højere Digtere, hvilket man maa tilskrive Martinianernes ualmindelig stærke Indbildningskraft.

Mit Helbred var for det meste i meget god Stand her, endskønt Heden, som Solens bestandige Nærværelse foraarsager, faldt mig temmelig besværlig. Jeg laa rigtignok engang af en hidsig Feber, men den varede kun kort, og jeg maa tilstaa, at Lægen, som gik til mig, faldt mig ufordrageligere end Sygdommen selv, formedelst den evige Snaksomhed, som er dette Folk egen. Da han første Gang kom ind til mig, kunde jeg ikke bare mig for Latter ved at se den samme Person, som nylig havde taget mit Skæg af, og spurgte ham, hvorledes han i saadan Hast var bleven omskabt fra en Skægskraber til en *Doctor medicinæ*? Han svarede mig, at han levede af begge disse Bestillinger. Da jeg hørte det, tog jeg lidt i Betænkning at betro mit Liv i en slig Polyhistor's Hænder og sagde, at jeg heller vilde have en Doktor, som blot gav sig af med Lægekunsten; men han forsikrede mig højt og dyrt, at der ikke var saadan en at finde i hele Byen. Jeg saa mig altsaa nødt til at antage ham. Hans overordentlige Ilfærdighed opvakte endnu mere min Forundring; thi han havde

ikke saa snart foreskrevet mig en Drik, før han gik bort igen, sigende, at han ikke havde Tid til at opholde sig længer hos mig for andre Forretningers Skyld. Jeg spurgte ham, hvad det var for Forretninger, som det hastede saa meget med? og han svarede mig, at han ved dette Klokkeslet maatte forrette sit sædvanlige Embede i en Underret, hvorved han var Skriver. Denne Skik, at have saa mange Jern i Ilden, var, som jeg mærkede, gængs overalt i dette Land, hvor ingen undslaar sig for at paatage sig adskillige, hinanden ganske modsatte Forretninger. Denne Selvtillid grunder sig paa det hurtige Geni, hvormed de i forunderlig Hast udføre alle Ting. Men af de mange Fejl og Forplumringer, der bleve begaaede her, lærte jeg, at disse flyvende Hoveder mere pryde end nytte en Stat.

Da jeg saaledes i en Tid af to Aar havde levet i dette Land, først som Portør og siden som Adelsmand, mødte der mig ganske uformentlig et Tilfælde, som nær havde givet mig det sidste Stød. Jeg havde hidindtil staaet i besynderlig Yndest i Hans Ekscellences Hus, og især viste Hendes Naade Fru Præsidentinden saa megen udmærket Godhed for mig, at jeg syntes at være den første blandt alle hendes Yndlinger. Hun havde ofte værdiget at tale med mig i Enrum; men endskønt hun syntes at finde særdeles Behag i min Nærværelse, viste hun dog saa megen Tilbageholdenhed og Undseelse i Tale, at jeg ikke kunde andet end tage hendes Gunstbevisninger i den uskyldigste Mening, og faldt ikke paa ringeste Mistanke om, at Kilden til denne Artighed skulde være en uanstændig Tilbøjelighed, især hos en Dame, der udmærkede sig blandt Abe-

katinderne lige saa meget ved sine Dyder, som ved sine Aner. Men da nogen Tid var gaaet, begyndte en og anden Tvetydighed i de Ord, hun lod falde, at indgive mig en Slags Mistanke om sligt, især da jeg lagde Mærke til,

At stundom, naar i lyse Smil,
Hvis Glans forsvandt i pludselige Taarer,
Hun stirred paa mig, tavs og mild,
Bedrøvet glad og stille vild,
Med al den Æmhed, al den Ild,
Som kildrer i det Øjeblik, den saarer,
Det halvbedækte Bryst sig hæved op og ned
Med synderlig Urolighed,
Og Suk, hvortil man ingen Aarsag fandt,
I deres Fødsel døde —
Og hendes Ansigts Rosenrøde
Forsvandt i Liljens Glans, som atter svandt
For Morgenrødens fulde Purpurflamme,
Der blussed op og sluktes med det samme.

Denne Formodning blev endelig til fuldkommen Vished, da en Kammerpige bragte mig en Dag følgende Seddel:

„Elskeligste Kikidorian!

Følelsen af, hvad jeg skylder min Stand og høje Herkomst, og den Undseelse, som er mit Køn medfødt, har hidindtil hindret de Gnister af Kærlighed, som længe hemmelig have ulmet i mit Bryst, fra at udbrude i aabenbar Flamme. Men jeg er mat af Striden, og mit Hjerte kan ikke længer modstaa sin fortryllende Fjende. Hav Medynk med et Fruentimmer, som kun den yderste Grad af brændende Kærlighed har kunnet aftvinge denne Tilstaaelse.

P t a r n u s a .“

Jeg kan ikke beskrive, hvor underlig jeg blev til Mode ved denne ganske uventede Kærligheds-Erklæring. Men da jeg holdt det for

bedre at udsætte mig for en rasende Dames Hævn end at synde mod Naturens Orden ved en skændig Omgængelse med en Skabning, der ikke hørte til min Art, opsatte jeg straks et Svar, der lød omtrent saaledes:

„Naadige Frue!

Den bestandige Bevaagenhed, Hans Excellence, Deres Herr Gemal, har vist imod mig, de Velgerninger, hvormed han uden min Fortjeneste har overøst mig, den moralske Umulighed i at opfylde Deres naadige Forlangende, og utallige andre Aarsager, som jeg ikke vil nævne, bevæge mig til, heller at underkaste mig min naadige Frues Vrede og Unaade, end samtykke i en Handling, der vilde brændemærke mig som den utaknemmeligste og nedrigste blandt alle tobenede Skabninger. Foruden at det, man forlanger af mig, er mig bitrere end Døden, vilde denne Gerning, om jeg villigede deri, geraade til Vanære for en af de anseeligste Familier i Staten, og min Villighed vilde, fremfor alle andre, skade den Person, som har forlangt den. Med de helligste Forsikringer maa jeg altsaa her erklære, at jeg ingenlunde i denne Henseende kan svare til Deres Ønsker, naadige Frue, skønt jeg for Resten mod alle Deres andre Befalinger lover en blind Lydighed.

K i k i d o r i a n . “

Neden under satte jeg følgende Paamindelse:

E. S. Betænk den store Synd, De gør!
 Fly, før det er for silde!
 Jag ikke Dyden rent paa Dør!
 Lad A m o r Dem ej hilde!
 Tænk Følgerne, hvis han Dem faar
 I sine lumske Snarer!

O! Syndens Lyst saa snart forgaar;
Men Pinen længe varer.

Dette Svar forseglede jeg med mit Signet og gav Kammerpigen, som straks bragte det til sin Frue. Det havde den Virkning, som jeg formodede, hendes Kærlighed blev forvandlet til det bitreste Had —

Omsonst den ellers stærke Tunge stræbte
At vælte hendes Vredes Udtryk frem;
Fortvivlet Skam hvert Ord paa Læben dræbte,
Og ingen Taare randt; thi Smerte hemmed dem.
Hvert Øje lynte Hævn; med vilde, grumme Miner
Hun lig en Furie for rasende af Sted —

Imidlertid udsatte hun sin Hævn saa længe, til hun havde faaet Kærlighedsbrevet, som hun havde tilskrevet mig, tilbage. Saa snart hun havde sikret sig det, underkøbte hun nogle Personer, som skulde bevidne med Ed, at jeg i Hans Ekscellences Fraværelse havde forsøgt paa at tage hende med Vold. Denne Fabel blev indklædt og forestillet med saa stor Kunst og Sandsynlighed, at Præsidenten aldeles ikke tvivlede paa Sagens Sandhed og gav Befaling til at kaste mig i Fængsel. I denne fortvivlede Forfatning saa jeg intet andet Middel til Redning end at tilstaa den mig paadigtede Forbrydelse og bede Præsidenten om Naade, hvorved jeg haabede at stille hans Vrede eller i det mindste formilde min Straf; thi at inklade mig i Proces med en af de fornemste og mægtigste Familier, især i et Land, hvor man ikke ser saa meget paa Sagen selv som paa Parternes Stand, forekom mig meget taabeligt. Jeg lod derfor al Undskyldning og Forsvar fare, bad og græd og bønfuldt ikke om Straffens Eftergivelse, men blot om Formildelse deri. Jeg blev altsaa ved at bekende mig skyldig i en

Misgerning, som jeg aldrig havde drømt om, benaadet med Livet og dømt til evigt Fængsel. Mit Adelsbrev blev mig straks frataget og revet i Stykker af Bøddelen, og jeg selv blev henslængt paa en Galej som Slave. Det var et af de Skibe, som tilhøre Republikken, og laa sejlklart for at afgaa til Mezendores eller Vidunder-Landene, hvilken Rejse altid plejer at foretages paa en vis Tid af Aaret, nemlig i Maaneden Radir. Fra disse Lande henter man de Varer, som Martinia ikke selv frembringer, saa at Mezendores ere saa at sige Martinianernes Indien. Det mezendoriske Handels-Kompagni bestaar af Købmænd, saavel adelige som borgerlige, hvilke ved Skibenes Hjemkomst dele Varerne imellem sig, i Forhold til det Antal af Parter eller Aktier, de have deri. Skibene drives frem, dels ved Sejl og dels ved Aarer, og ved hver Aare sidder to Slaver. Jeg blev en af disse ulykkelige. Man kan let forestille sig, hvorledes jeg var til Mode ved at skulle trælde og piskes som Galejslave, især da jeg ved ingen Forbrydelse havde fortjent denne Plads iblandt Misdædere.

Martinianerne fældede, i Forhold til deres forskellige Gemytter, forskellige Domme over denne Hændelse. Nogle troede vel, at jeg havde fortjent min Straf, men da de saa mig liden, ynkedes de over mig. Andre holdt for, at man burde have taget mine forrige Fortjenester i Betragtning og i den Henseende i det mindste formildet Straffen. De retskafneste og bedste blandt Aberne mumlede indbyrdes om, at jeg var falskelig anklaget; men ingen vovede at antage sig min Sag, af Frygt for mine mægtige Modstandere. Jeg besluttede altsaa at bære min tunge Skæbne med Taal-

modighed. Den største Trøst i min Elendighed var den tilstundende Rejse, paa hvilken jeg haabede at finde ny Næring for min umættelige Nysgerrighed, uagtet jeg ikke fæstede Tro til alt, hvad Søfolkene fortalte om de forunderlige Ting, jeg vilde faa at se, og ikke kunde faa i mit Hoved, at der gaves saa mangfoldige og store Vidundere i Naturen, som samme maatte være, efter deres Beskrivelse. Vi havde adskillige Tolke om Bord med, som det mezendoriske Handels-Kompagni betjener sig af paa disse Farter, til Underhandlingerne ved Indkøbet og Udsalget.

ELLEVTE KAPITEL.

Sejladsen til Vidunder-Landene.

Inden jeg skrider til denne Sørejses Beskrivelse, maa jeg i Forvejen paaminde alle strenge og ubarmhjertige Kunstdommere om ikke at slaa alt for mange Rynker paa Panden eller Næsen ved Fortællingen om Ting, som synes at stride imod Naturen og overgaa alle det mest troende Menneskes Troskræfter.

Jeg fylder ej min Bog med tomme Navne,
Med Flittervid og Svulst og prægtigt Fjas;
Jeg vil, at den skal, mer end mere, gavne,
Og Sandhed er dens Præg, og Simpelhed dens Stads.

Jeg fortæller utrolige, men sandfærdige Ting, som jeg har set med mine egne Øjne. Raa og ukyndige Hjemfødninger, som aldrig have sat Foden uden for deres Fødested, holde alt

det for Fabel, som de ikke have hørt eller set Mage til fra Barnsben; men lærde Folk, især de, som have nogen Kundskab i Naturhistorien og have lært af Erfaring, hvor frugtbar Naturen er paa Forandringer, fælde billigere Domme over de usædvanlige Ting, man fortæller dem.

Hvo studser ved en Hals saa tyk som tre
 Blandt Alpernes besnede Høje?
 Hvo undres ved i Merøe
 Et større Bryst end Pattebarn at se?
 Hvem sætter i Forundring blaaligt Øje,
 Lysegule Haar og hornet Pandes Dusk
 Hos Rhinens Søn, den krigerske Cherusk?
 Hvad andensteds man aldrig finder,
 Er her og der almindeligt;
 Paa Stedet studser ingen over sligt.
 Saa nævestor Pygmæ til spæde Hofte binder
 Det fingerlange Sværd
 Og mod en talrig, vinget Hær
 Paa Marken iler ud i Ledingsfærd;
 Snart grumme Trane ham i Kampen overvinder,
 Og snapper lille Helten i sin Klo,
 Og sejrende med ham igennem Luften iler.
 Enhver hos os, som saa det Syn, vist lo;
 Der ingen, hvor man ser det daglig, smiler,
 Endsige ler; skønt hver i slig en Hær,
 Endog den længste af de tvende høje,
 Som staa paa begge Fløje,
 Kun een Fod lang fra Taa til Toppen er.

Man har i fordums Tid fundet Mennesker i Skytien, de saa kaldte Arimasper, der kun havde eet Øje, som sad midt i Panden. Andre under samme Himmelegn havde Fodbladene vendte bag ud. I Albanien fødtes Mennesker, som i deres Barndom havde graa Haar. De gamle Sauromater spiste kun hver tredie Dag og fastede i de to andre. I Afrika gaves visse Familier, som kunde forhekse Folk med deres Snak. Det er en be-

kendt Sag, at der var visse Personer i Illyrien, med to Øjenstene i hvert Øje, som dræbte Folk ved deres blotte Syn, ved at stirre længe paa dem, naar de vare vrede. Paa Bjergene i Hindostan har man truffet hele Folkeslag med Hundehoveder, som gøede, og andre, som havde Øjnene paa Ryggen. Ligeledes har man i de alleryderste Egne af Indien fundet Indbyggere, hvis Kroppe vare laadne og havde Fjer ligesom Fugle, der levede uden Mad, blot ved at lugte til Blomsterne. Hvo skulde kunne tro dette og andet mere, hvis ikke Plinius, en af de alvorligste Skribenter, havde hellig forsikret, at han hverken havde hørt eller læst det mindste herom, men set det alt sammen selv med sine egne Øjne? Ja, hvo skulde have troet, at Jorden var hul, at der inden i den var baade Sol og Maane, dersom ikke min egen Erfaring havde opdaget denne Hemmelighed? Hvo skulde have tænkt det muligt, at der fandtes en Klode, som var beboet af gaaende, fornuftige Træer, hvis ikke samme Erfaring havde sat det uden for al Tvivl? Imidlertid vil jeg dog ikke yppe Klammeri med nogen for sin Vantro i denne Henseende; thi jeg maa tilstaa, at jeg selv, før jeg gjorde denne Rejse, havde en Slags Mistanke om, at det var blotte Eventyr og Ammestue-Historier, hvad Skipperne fortalte.

I Begyndelsen af Maaneden Radir gik vi om Bord, lettede Anker, og

Vinden i spilede Sejl omfavned de bugnende Master, Og, som Pilen i Luften, med lynende Fart, uden Hinder, Gennemhvinede Kølen de svindende fraadende Bølger.

Vinden blev ved at være god i nogle Dage, i hvilken Tid vi arme Rorsknægte havde det

godt, da man ingen Aarer behøvede; men paa den fjerde Dag blev det stille.

Sejlene faldt: i en Snup var alle paa Bænkene rede, Og med plaskende Slag slog Aarerne Himlen i Vandet.

Da Skibskaptajnen saa, at dette Arbejde faldt mig meget besværligt, lod han mig hvile imellem Stunder og befriede mig til sidst aldeles fra denne Trældom. Jeg ved ikke, af hvad Aarsag han var saa artig imod mig, enten det kom deraf, at han troede mig uskyldig, eller fordi han holdt Opfinderen af de majestætiske Parykker en bedre Skæbne værd. Han havde selv taget tre Parykker med sig, som han lod mig rølle og holde ved lige, saa at jeg fra en Rorslave pludselig blev omdannet til en Haarskærer. Hans Artighed gik saa vidt, at han altid, naar vi kom i en Havn, lod mig være en af dem, som gik i Land, hvorved jeg fik overflødig Lejlighed til at stille min Nysgerrighed.

I lang Tid mødte os ikke det ringeste, som var værd at lægge Mærke til; men saa snart vi havde tabt Landet af Sigte,

Hævede nye Gestalter sig op af det bævrende Havsvælg.

Det var Havfruer, som, naar Vejret blev stille og Bølgerne lagde sig, svømmede hen til Skibet for at bede om Almisse:

Menneske-Næser og Munde, med Ører og Øjne de havde, Pander og Hager, og alt, hvad Menneskehovedet anstaar, Hver, fra Issen til Bæltet den skønneste Jomfru, var

neden

Skældækt, finnet og sort, som Halen af fæleste Hvalfisk.

Deres Sprog havde saa megen Lighed med det martinianske, at endog nogle af Matroserne kunde snakke med dem uden Tolk. En

af dem bad mig om et Stykke Kød; da jeg gav hende det, saa hun opmærksom paa mig og raabte:

Snart du vorder en Helt og mægtige Landes Behersker!

Jeg lo af denne Spaadom som af et tomt Smigreri, endskønt Matroserne bandede paa, at Havfruernes Forudsigende sjælden slog fejl. Efter otte Dages Sejlads saa vi endelig et Land, som Skibsfolkene kaldte *Picardania*. Idet vi lagde ind i Havnen, kom en Skade flyvende, som de sagde var General-Told-Inspektøren, en meget betydelig Mand. Jeg havde Møje med at bare mig for Latter, da jeg hørte, at en Skade beklædte saa anseligt et Embede, og saa en Skatmester

Op i den tyndere Luft sig svinge med susende Vinger,
Til han tabtes som Prik blandt Himmelens blaalige
Skystænk.

Af Inspektørens Skikkelse sluttede jeg, at Visitererne og de ringere Toldbetjente maatte være Fluer.

Efter at han tre Gange havde fløjet om vort Skib, fløj han i Land og kom tilbage med tre Skader. De satte sig alle paa Forstavnen. Jeg havde nær bristet af Latter, da jeg saa en af vore Tolke nærme sig med mange Komplimenter til disse Skader og hørte ham holde en lang Tale med dem. De vare komne for at efterse Ladningen og undersøge, om vi ikke havde forstukket en eller anden forbuden Vare, især den Plante Slak, hvis Indførsel er paa det strengeste forbuden. De pleje derfor med yderste Omhyggelighed at efterspore samme og krybe rundt omkring i alle Kroge af Skibet, rode i alle Pakker og grave i alle Lommer for at opsnuse den. Sagen er,

at Indbyggerne elske særdeles denne Plante og tiltuske sig den for andre meget ypperlige og nødvendige Varer, hvorover Landets egne Planter, der kunde tjene til samme Brug, tabe deres Pris, saa at Picardanerne deri fuldkommen ligne Europæerne, der ere saa begærlige efter alt, hvad der frembringes i fremmede Lande og maa hentes meget langt borte.

Da General-Told-Inspektøren temmelig længe havde talt med vore Tolke, gik han ned i Rummet med de andre Skader. Da han kom op igen, saa han meget forbitret ud og lod os vide, at al Handel imellem os og hans Nation herefter skulde ophøre, eftersom vi havde overtraadt den engang sluttede Traktat ved at bringe forbudne Varer med os. Men Skibskaptejnen, der vidste af Erfaring, hvorledes man straks kan stille Told-Inspektørens Vrede, forærede ham nogle Pund Slak af bedste Sort, hvorpaa han blev god igen, lod, som ingenting var, og tillod os at losse. Da vi havde udlosset, kom straks en stor Mængde Skader tilflyvende, som alle vare Købmænd. Imidlertid gik Kaptejnen i Land med mig og to andre Abekatte, nemlig vor Superkargo og en Tolke.

Vi vare budne til Bords hos Hr. General-Told-Inspektøren. Der var imidlertid intet Bord; thi Picardanerne kunne ikke bruge Stole; man dækkede derfor midt paa Gulvet. Man frembar mangfoldige prægtige og kostbare Retter, men paa overmaade smaa bitte Fade, og da Køkkenet var i det øverste Stokværk, kom fire Skader nedflyvende med hver Ret igennem en Aabning i Loftet. Da vi havde spist, viste Hr. General-Told-Inspektøren os sit Bibliotek. Det bestod af en temmelig stor Mæng-

de Bøger, men i saa smaa Formater, at de største Folianter neppe vare saa store som Musen-Almanakker. Jeg kunde ikke bare mig for at smile, ved at se Bibliotekaren flyve op til de øverste Hylder for at tage Smaabøger i Oktav og Duodez ned. De picardanske Huse ere ellers ikke vores meget ulige i Bygning og Ud-siring, undtagen, at Sengene hænge tæt under Taget ligesom Fugle-Reder. Man vil forundre sig over, hvorledes det er muligt, at Skader, der dog høre til de mindre Fuglearter, kunne opføre saa store Bygninger; men at det virkelig lod sig gøre, blev jeg overbevist om ved at se dem arbejde paa et Hus, som netop dengang stod i Bygning. Der var tusinde Arbejdsfolk i Bevægelse derved. Mængden og den Lethed, hvormed de flyve, erstatter paa en Maade Mangelen paa Kræfter, saa at de i næsten lige saa kort Tid som vi faa en Bygning færdig.

Vi havde ikke den Fornøjelse at se Fru General-Told-Inspektørinden, siden hun just laa i Barselseng; thi Barselkonerne her pleje ikke at lade sig se, før Børnene have faaet Fjer paa Kroppen, men hun vilde nu snart vove sig ud, sagde hendes Mand, siden Ungerne begyndte allerede kønt at duncs.

Vi opholdt os ikke længe i dette Land, hvorfor jeg ikke kan indlaæ mig i nogen nøjagtigere Beskrivelse over dets Forfatning og Indbyggernes Karakter og Sæder. Alle Gemytter vare i Gæring og Uro paa samme Tid, formedelst en Krig, som nylig var udbrudt imellem Picardanerne og deres Naboer, Kramsfuglene, især da der Dagen efter vor Ankomst kom Tidende om, at Skaderne i en stor Lufttræfning vare slagne, hvorfor og den kommande-

rende General, efter holdet Krigsraad, blev dømt til at miste sine Vinger, hvad her holdes for en skrækkelig Straf og næsten lige saa stor som den at miste Livet. Saa snart vi havde afsat vore Varer, gik vi til Sejls igen. Ikke langt fra Strandbredden saa vi Søen bedækket med Fjer, hvoraf vi sluttede, at Slaget imellem Skaderne og Kramsfluglene havde været holdt der.

Efter tre Dages lykkelig Sejlads naaede vi Musik-Landet. Saa snart vi havde ankret, gik vi i Land. En af vore Tolke spadserede foran med et musikalsk Instrument, som man i Europa kalder Bas, hvilket forekom mig meget latterligt, da jeg ikke kunde begribe, til hvad Ende han slæbte denne Byrde med sig. Da vi fandt alting tomt og øde og ikke saa Spor til nogen levende Skabning, befalede Kaptejnen, ved Stød i Trompeten at underrette Indbyggerne om vores Ankomst, paa hvilken Lyd der straks kom løbende henved tredive musikalske Instrumenter eller Basser paa eet Ben. Da der paa min hele Rejse aldrig havde mødt mig noget saa forunderligt, forekom det mig i Begyndelsen som lutter Hekseri; men jeg mærkede snart, at disse Fiolbasser vare Indbyggerne der i Landet. Oventil havde de paa en temmelig lang Hals et lillebitte Hoved; Kroppen selv var smal og omgivet med en glat Bark, der ikke sluttede tæt til Livet, saa at der imellem begge var et temmelig vidt, tomt Rum. Over Navlen havde de af Naturen en Stol, over hvilken de fire Strengte vare spændte. Den hele Maskine hvilede paa eet eneste Ben, saa at de mere sprang end løb, og hoppede med en forunderlig Hastighed over Marken. Kort sagt, man kunde have taget dem

for virkelige musikalske Instrumenter, hvad Skikkelsen angik, hvis de ikke havde haft tven-
de Hænder og Arme. I den ene Haand holdt
de Buen, den anden brugte de til Grebene. Da
vor Tolk vilde tale med dem, tog han Bassen,
som han havde med sig, i sin venstre Haand,
Buen i den højre, satte sig ret i Stilling og be-
gyndte at spille. De svarede ham straks med
Strøg paa deres Strenge, og ved saaledes at
afveksle med hinanden blev det til en ordent-
lig musikalsk Samtale. I Begyndelsen spillede
de blot Adagio med megen Velklang, men straks
derpaa gik de over til skurrende Toner, som
gjorde ondt i Ørerne, og til sidst endtes Mu-
siken med en særdeles munter og behagelig
Presto. Saa snart vore Folk hørte det, hoppede
og sprang de af Glæde, sigende, at Akkorden om
Varerne nu var sluttet. Jeg kom siden efter,
at Adagio, de først spillede, betød en Ind-
ledning til Samtalen og bestod blot i Komplimenter
paa begge Sider; siden, mens Disso-
nanserne varede, trættedes man om Prisen, og
endelig tilkendegav den sødtklingende Presto, at
man var kommen overens om Købet; thi straks
efter blev Skibet udlosset. Iblandt de Varer,
som indføres her, er Kolofonium den allerbety-
deligste, hvormed Indbyggerne i Landet smøre
deres Buer eller Taleredskaber. Man straffer
store Forbrydere med at lade Buen tage fra
dem; og at miste den for bestandig, anses for
Livsstraf. Da man sagde mig, at der paa et
Ting i Nærheden blev ført en Sag, løb jeg
derhen for engang at være Vidne til en musi-
kalsk Rettergang. Sagførererne spillede paa de-
res Mavestrenge i Stedet for at tale, og saa
længe Sagen blev forhandlet, hørte man intet
uden Dissonanser, saa at al deres Veltalenhed

bestod i Strøg med Buen og Fagter med Hænderne. Saa snart Trætten var forbi, rejste Dommeren sig, tog sin Bue og spillede en Adagio. Jeg mærkede, at dette var det samme som at afsige Dommen; thi der sprang straks nogle Retsbetjente frem og toge Buen fra Synderen, som havde tabt sin Sag.

Børnene her se ud som de Instrumenter, vi kalde Violiner. De faa ingen Bue, før de ere tre Aar gamle. Naar de gaa ind i deres fjerde Aar, blive de satte i Skolen for at undervises i Grebene paa Strengene og Strøgene med Buen, hvilket er her det samme som hos os at lære at læse. De komme ikke fra Skolemesteren, før de have lært at gribe rent, stryge med Buen, at det ikke skurrer, og selv kunne opfinde en Melodi. Vi havde vor store Plage med disse Børn, som forfulgte os med deres Musik. Vor Tolk, som forstod Instrument sproget, sagde os, at disse Basunger tiggede om Kolofonium. Saa længe de bad, hørte man en Grave eller Adagio: men naar de fik noget, spillede de Presto, hvormed Taksigelse udtrykkes. Fik de intet, ophørte deres hele Musik aldeles.

Da vi efter Ønske havde bragt vore Ting i Rigtighed, forlode vi, i Enden af Maaneden Cusan, Musiklandet, og efter nogle Dages Sejlad fik vi Kysterne af et nyt Land i Sigte, som vi, formedelst den fæle Lugt, der kom os i Næserne, sluttede at maatte være Pyglossia. Indbyggerne i dette Land ere Mennesker ikke meget ulige; hele Forskellen bestaar deri, at de ingen Mund have, og derfor tale med det Ansigt, som vender i Syd, naar Næsen vender i Nord. Den første, som kom om Bord til os, var en meget rig Købmand. Han hilste

os, efter Folkets Sædvane, med den anden Ende og begyndte straks at akkordere med os om Værernes Pris. Jeg holdt mig i en temmelig Frastand, saa længe dette varede, da hverken Lyden eller Lugten af hans Tale synderlig behagede mig. Men til min store Ulykke var vores Barber paa samme Tid syg, saa at jeg nødtes til at lade en Pyglossianer komme for at tage mit Skæg af. Thi da Barbererne her ere vel saa snaksomme som de europæiske, opfyldte han, mens han ragede mig, hele Kabinhytten med saa ubehagelig en Lugt, at vi, saa snart han var gaaet, maatte ryge med al den Røgelse, vi havde.

Jeg var nu bleven saa vant til forunderlige og overnaturlige Ting, at intet længer forekom mig urimeligt. Da det imidlertid, formedelst denne Naturfejl, faldt os besværligt og ked-sommeligt at omgaas med disse Folk, ilede vi, det bedste vi kunde, med vor Afrejse og lettede endog noget før den bestemte Tid Anker, fornemmelig fordi en rig Pyglossianer havde bedt os til Bords hos sig. Ved Indbydelsen trak vi alle paa Skuldrene, og ingen vilde sige ja, uden paa det Vilkaar, at der ved Bordet, saa længe Maaltidet varede, skulde herske en fuldkommen Tavshed. Da vi sejlede ud af Havnen, stode en Del Pyglossianere paa Strandbredden og ønskede os baglæns en lykkelig Rejse; men da Vinden bar fra Landet, bade vi dem med Miner og Gebærder at spare deres Lykønskninger; thi Høfligheden kan ogsaa gaa for vidt. Da Varer, som Martinianerne føre hertil, ere Rosenvand, Balsam og adskillige andre vellugtende Specerier.

Jeg har allerede bemærket, at dette Folk i Legems-Dannelse lignede Mennesker, undtagen

for saa vidt, at de snakkede med den Del af Kroppen, som vi sidde paa. Imidlertid mangler det ikke heller paa vor Jord paa Folk, der saa vel i Mundart som Skabning stemme fuldkommen overens med Pyglossianerne. Hvad om Jens Sørensen, tænkte jeg ved mig selv, Ole Petersen, Anders Lorentsen, og andre slige vakre Mænd, som med kynisk Aabenhjertighed give hver Ting sit egentlige Navn og uden Undseelse, endog i Fruentimmerselskab, alle Øjeblikke røbe deres Galte-Sjæle, hvad om disse Sote-Sigere kom til dette Land, hvor vilde de blive modtagne med aabne Arme! For Sprogets Ligheds Skyld vilde man straks give dem Borger-Ret og anse dem som indfødte. Thi hvad gør det til Sagen, hvor Munden sidder, naar det, som kommer ud af den,

Er lydende Stank og stinkende Lyd,
Som røber en Mødding i Sjæl eller Mave?

Vi styrede Kursen herfra til Islandet, som var saa fælt og gyseligt at se til, at jeg troede, det maatte være det ulyksaligste af alle Lande. Det bestod af øde Klipper, som laa bedækkede med en evig Sne. Indbyggerne, som alle ere af Is, bo hist og her i Kløfterne paa Fjeldtoppene, hvor Solen aldrig ses og en uophørlig Frost hersker i Mørket. Den eneste Lysning, de have, giver den glinsende Rimfrost. De underliggende Dale ere fortørrede og forbrændte af hede Ilddampe. De vove sig derfor aldrig ned i Dalene uden i tykt og fugtigt Vejr, naar Luften er taaget, og saa snart de se den mindste Solstraale, vende de pludselig tilbage til Fjeldtindene eller styrte sig hovedkulds i Hulerne. Det hænder sig ikke sjælden, at de, naar de gaar ned af Bjergene, smelte

paa Vejen eller komme til anden Ulykke. Misdædere føres derfor i taaget Vejr ned paa en Slette, hvor de blive bundne til en Pæl for at smeltes af Solen. Landet har alle Slags Mineralier, undtagen Guld. De føres raa ud af Landet ved fremmede Købmænd, da Indbyggerne ikke fordrage Varme og derfor ikke kunne forarbejde Metallerne. Man holder for, at denne Handel paa Islandet indbringer ene næsten lige saa meget som al den anden Handel paa Mezendores.

Alle disse Lande, som jeg her har givet en Udsigt over, staa under den store Kejser i det egentlige Mezendore. De søfarende kalde dem derfor i Almindelighed de mezendoriske Øer, endskønt hver af dem har sit særegne Navn, som man har set i denne min Rejsebeskrivelse. Dette store og forunderlige Rige er Maalet og Enden af denne Rejse. Efter otte Dages Sejlads kom vi til den kejserlige Residens-Stad, hvor vi fandt alt det i Virkelighed, som Poeterne have digtet om Dyrenes, Træernes og Planternes Selskaber; thi Mezendore er saa at sige alle fornuftige Dyrs og Væksters fælles Fædreland. Ethvert Dyr, ethvert Træ kan faa Borgerskab der, naar de underkaste sig Regeringen og Lovene. Man skulde tro, at der, formedelst Blandingen af saa mangfoldige forskellige dannede og stridig artede Skabninger, maatte herske megen Forvirring og Urolighed. Men det er saa langt fra, at tværtimod denne Forskellighed frembringer de lykkeligste Virkninger, hvilket maa tilskrives deres vise Love og Indretninger, der bestemme enhver af Undersaatterne den Bestilling og Forretning, han efter sin Natur og særegne Sjælekræfter er bedst oplagt til. Saaledes, for Eksempel, væl-

ger man i Betragtning af den medfødte Højmodighed, som er Løverne egen, altid en Løve til Regent. Elefanterne, formedelst deres skarpe Dømmekraft, sidde i Statsraadet. Af Kamæleoner gør man Hofmænd, fordi de ere ubestandige og vide at vende Kaaben efter Vejret. Land-Krigsstanden bestaar af Bjørne, Tigre og andre stridbare Dyr: paa Flaaden derimod har man Stude og Tyre, fordi Sø-mænd gerne ere jævne og brave Folk, men haarde, ubøjelige og i Almindelighed ikke synderlig forfinede Personer, hvis Levemaade kommer overens med deres Element. Man har derfor et Seminarium, som bestaar af Kalve eller Søkadetter, hvori man danner Orlogskrigere, og hvoraf man tager alle Søofficerer. Træerne, formedelst deres medfødte Sindighed, blive gerne Dommere. Højesterets-Advokaterne ere Gæs; Prokuratorerne ved Underretterne Skader; Rævene blive ordentlige eller overordentlige Gesandter, Konsuler, Agenter og Legationssekretærer. Ravnene beskikkes i Almindelighed til Skifteforvaltere og Dødsbo-Kommissærer. Gedebukkene ere Filosofer og især Grammatikere, dels for Hornenes Skyld, hvormed de ved mindste Lejlighed pleje at stange deres Modstandere, dels i Betragtning af det ærværdige Skæg, som udmærker dem saa kendelig blandt alle Skabninger. Borgmestrene og Raadmændene i de smaa Købstæder ere Heste. Godsejerne og Bønderne ere Slanger, Muldvarpe, Rotter og Mus. Til Staffetter og Løbere bruger man Fugle. Æslerne formedelst deres skrydende Stemme blive Degne. Nattergalene ere Sangere og Fløjtespillere, Hanerne Vægtere, og Hundene Portnere. Rentemestere, Kasserere og Told-

Inspektører ere gerne Ulve, og Høge ere deres Fuldmægtige.

Ved disse ypperlige Indretninger blive de offentlige Embeder vel besatte, og alting forrettes med Lyst og i behørig Orden. Jeg tror derfor, at denne Regering er et Mønster, som alle Lovgivere, naar de indrette Stater, bør rette sig efter; thi at der paa andre Steder gives saa mange usle og uduelige Embedsmænd, kommer sikkert ikke saa meget af Undersaaternes Dumhed som deraf, at man ikke vælger med Skønsomhed blandt de forskellige Anlæg. Ved at gøre dette med Omhyggelighed og Klogskab og ikke saa meget se paa enhvers Fortjeneste i Almindelighed som paa udmærket Bekvemhed til det eller det Embede i Særdeleshed, vilde alle offentlige Betjeninge ypperlig forestaas og Staten uophørlig blomstre. Hvor nyttig denne Indretning er, beviser dette Riges Eksempel. De mezendoriske Aarbøger melde, at for tre Hundrede Aar siden, under Kejser Lilako, denne Lov blev afskaffet og de offentlige Embeder givne bort i Flæng til alle, som havde enten gjort noget stort eller udmærket sig ved en og anden Dyd. Men denne Uddeling i Flæng af Embeder foraarsagede saa megen Urolighed og Uorden, at det syntes i kort Tid at være ude med hele Staten. En Ulv, for Eksempel, som ypperlig have forestaaet et Kasserer-Embede, forlangte paa Grund af denne Fortjeneste en højere Værdighed og blev Raadsherre. Et Træderimod, som var bekendt for sin udmærkede Dømmekraft, blev igen Kasserer. Ved denne bagvendte Befordring bleve tvende duelige Mænd gjorde aldeles unyttige for Landet. Endvidere, en Gedebuk, eller Filosof, som ved Akademiet havde indlagt sig største Berømmelse for

sin Haardnakkethed i at forsvare sine Sætninger, blev opblæst af denne Ære og søgte en mere glimrende Post, nemlig den første Hofbetjening, som blev ledig, og fik den. Derimod fik en Kamæleon paa Grund af sin fine Leve- maade og smidige Karakter en Professor-Plads ved Akademiet, som han søgte for Indkomsternes Skyld. Saaledes blev den ene af en ypperlig Hofmand en elendig Filosof, og den anden af en ypperlig Filosof en elendig Hofmand. Thi den Standhaftighed i at forsvare sine Meninger, der havde prydet Filosofen, vansirede Hofmanden, da Letsindighed og Ustadighed ere Hoveddyderne ved Hoffet og en sand Hofmand ikke bør se saa meget paa, hvad der er ret, som paa, hvad der er trygt, og bestandig vende Kappen efter Hoffets Vejr. Men hvad der er en Fejl ved Hoffet, er netop en Dyd ved Akademiet, hvor Ivrighed i at paastaa sin Mening til det yderste er det største Bevis paa Lærdom og Duelighed. Med faa Ord: alle Undersaatterne, endog de, som udmærkede sig med de sjældneste Talenter, bleve ved denne Lovens Forandring gjorde fuldkommen ubrugelige, og Staten begyndte at vakle. Da alting truedes med Undergang, opstod en særdeles klog Elephant, ved Navn B a k k a r i, som sad i Statsraadet og foredrog Kejseren med megen Varme Landets Elendighed. Kejseren blev overbevist, besluttede straks at raade Bod derpaa og gik til Værks paa følgende Maade: Alle Embedsmænd bleve ikke paa een Gang afsatte; thi derved havde Lægemidlet blevet værre end Sygdommen selv; men efterhaanden som Bestillingerne bleve ledige, flyttede man en fra den Post, han ikke duede til, til en, som han kunde forestaa. For denne sit Fædreneland beviste Tje-

neste, hvis ypperlige Virkning snart viste sig, blev der for Bakkari oprejst en Æresstøtte, som endnu ses paa det store Torv i Mezendore. Fra den Tid af har man bestandig holdet hel- lig over de gamle Love.

Vores Tolk forsikrede, at denne Historie var ham fortalt af en Gasse, som var hans meget fortrolige Ven og blev holdt for en af de kyn- digste Prokuratorer i hele Byen.

Man finder i dette Land mangfoldige usæd- vanlige, højst forunderlige Ting, som nødvendig maa drage alle fremmedes og rejsendes Øjne til sig. Det blotte Syn af saa mange forskellige Arter, saasom Bjørne, Ulve, Gæs, Skader o. s. v., som spadsere omkring paa Gaderne og snak- ke med hinanden, opvækker baade Forundring og Fornøjelse hos enhver, som ikke har set sligt før. Den første, der kom om Bord til os, var en mager Ulv eller Told-Inspektør, som blev fulgt af fire Høge eller Betjente, som man i Europa kalder Visiterere. Disse toge af Varer- ne, hvad de bedst syntes om, og gave derved til Kende, at de forstode deres Haandtering til Gavns og vidste alle Knebene deri paa de- res Fingre. Kaptejnen var saa artig, som han altid plejede, at tage mig i Land med. Saa snart vi havde sat Foden paa Broen, kom en Hane os i Møde, som da han havde spurgt os, hvorfra vi vare, og om Aarsagen til vor Rejse, meldte os hos Told-Inspektøren. Han modtog os med megen Artighed og bad os spise til Mid- dag hos sig. Fruen i Huset, som jeg havde hørt skulde være en af de største Skønheder blandt Ulvinderne, var ikke til Stede ved Bor- det. Aarsagen hertil var, som vi siden fik at vide, hendes Mands Skinsyge, som fandt det ikke raadeligt at lade saa smuk en Kone ses af

fremmede og oven i Købet Søfolk, der, hung-
rige og forsmægtede efter den langvarige Fa-
sten, gerne, naar de komme i Land, pleje at
gøre Jagt paa alle Koner og Piger. Der var
dog adskillige andre Damer ved Bordet, iblandt
andre en vis Kommandørs-Kone, som var en
hvid Ko med sorte Pletter. Næst ved hende
sad en sort Kat, som var Hof-Jægermesterens
Gemalinde, der nylig var kommen ind fra Lan-
det. Ved Siden af mig sad en spraglet So, en
vis Renovations-Inspektørs Kone; thi det Slags
Bestillingsmænd tages gerne af Svineslægten.
Hun var rigtignok lidt smudsig og havde ikke
toet sine Hænder, som ofte er Tilfældet hos det
Slags Folk; men for Resten forekom hun mig
meget artig; thi hun tog ofte Mad af Fadet og
lagde paa min Tallerken. Alle forundrede sig
over denne usædvanlige Høflighed, især da Svi-
nene ikke just besidde den fineste Levemaade.
Men jeg havde heller set, at hun havde været
lidt mindre artig; thi det var mig ikke synder-
lig behageligt at rækkes Mad af en Sos Hænder.
Man maa lægge Mærke til, at Indbyggerne i Kej-
serdømmet Mezendore, skønt de i Legems-Dan-
nelse ganske ligne Dyrene, dog have Hænder
og Fingre paa Forbenene. Da de have enten
Haar, Uld eller Fjer paa Kroppen, behøve de
ingen Klæder. Imidlertid udmærke dog de rige
sig fra de fattige ved visse Prydelser som for
Eksempel Halskæder af Guld eller Perler, og
Baand, som de i Alental vinde omkring deres
Horn. Kommandørens Frue havde saa mange
Baand og Sløjfer paa Hovedet, at man knap
kunde skimte hendes Horn. Hun gjorde Und-
skyldninger for hendes Mands Fraværelse og
fortalte, at han maatte blive hjemme, forme-
delst en Trætte, han nylig var bleven indvik-

let i, og holde Raad med to Skader, som den følgende Dag skulde føre hans Sag for Retten.

Efter Maaltidet havde den spraglede So, Renovations-Inspektørens Kone, en Samtale under fire Øjne med vor Tolk, livori hun aabenbarede ham, at hun var dødelig forelsket i mig. Han trøstede hende, det bedste han kunde, lovede hende sin Understøttelse og vendte sig til mig for at overtale mig; men da han mærkede, at al hans Veltalenhed var spildt, raadede han mig at tage Flugten, da han vidste, at denne Dame vilde sætte Himmel og Jord i Bevægelse for at opnaa sit Ønske. Fra den Tid af blev jeg bestandig om Bord, især da jeg kom efter, at en gammel Galan hos denne Frue, en vis *Studiosus Philosophicæ*, af Skinsyge stod mig efter Livet. Men Skibet selv var mig ikke Værn nok mod denne Dames Anfald, som snart ved Mellembud, snart ved Kærlighedsbreve og snart ved Elskovs-Elegier stræbte at smelte den Is, som omgav mit Hjerte. Havde jeg ikke ved det Skibbrud, jeg siden led, mistet disse Papirer, skulde jeg have fremvist Prøver af Svinenes Poesi. Men jeg har glemt det alt sammen, saa nær som disse Linier, hvori hun roser sin Skabning saaledes:

»Du, efter hvem min Sjæl i hede Længsler tørster,
Find ej min Skabning styg, for den er klædt med Børster!
Hvordan ser Træet ud, som ingen Blade har?
Hvor styg er ej en Hest, som man sin Mank afskar?
Svi alle Haarene af Inspektørens Frue,
Og se, om mer med Horn hun hendes Mand vil true?
Hvad Værd var Pudler i, hvis deres Krop var glat?
Om ej det laadne var, hvo holdt vel af en Kat?
O! se dig om, min Gris, blandt alle skabte Sager,
Mon det ej laadent er, som overalt behager?
Har Lammet ej sin Uld! og har ej Fuglen Fjer?
Og mon ej Mandens Skæg hans største Skønhed er?«

Varernes Omtuskning gik med saa megen Hurtighed for sig, at vi inden faa Dage havde kunnet gaa til Sejls igen; men en Trætte, som opkom, just som vi vare sejlfærdige, imellem vore Søfolk og nogle mezendoriske Borgere, sinkede vor Afrejse. Anledningen til denne Trætte var følgende: En af vore Baadsmænd var, idet han spadserede igennem Byen, bleven skældt ud af en Gøg, som iblandt andet kaldte ham *Peripom*, hvilket Ord i deres Sprog betyder en Gøgler; thi da Gøglere og Marionetspillere i dette Land almindeligvis ere *Aber*, havde Gøgen taget ham for en slig Person. Baadsmanden, som ikke forstod denne Spøg, pryglede den arme Kukuk dygtig af og havde nær slaaet Halsen itu paa ham. Den afpryggede bad Folk drages til Minde, kaldte de omstaaende til Vidner og lod dem følgende Dag komme til Forhør. Da de vare afhørte, indgav han Sagen for Magistraten. Baadsmanden, som hverken forstod Sproget eller Lovkyndigheden i Mezendore, saa sig nødt til at antage en Skade for at forsvare sin Sag. Efter at begge Parters Prokuratorer i en Time havde klamredes for Magistraten, blev Dommen fældet saaledes: at Gøgen, som den, der havde begyndt Trætten, skulde lide Skade for Hjemgæld og betale Processens Omkostninger, hvoraf, som sædvanlig, den største Part gik i Prokuratorernes Lomme. Magistratspersonerne, som dømte i denne Sag, vare Heste, hvoraf to kaldtes Borgemestre og fire Raadmænd. Der sadde og seks Føl, som Auskultanter, der paa denne Maade, som unge Jurister, øvede sig i Rettergangs-Sager. I de andre Kollegier hørte jeg, at der var ligesaadanne Seminarier, hvoraf

man tog de mest øvede Lærlinger til at besætte de ledige Embeder med.

Da vi lykkelig havde afgjort vore Forretninger og faaet en meget kostbar Ladning ind, gav vi os paa Hjemrejsen. Vi vare netop komne i aaben Sø, da vi pludselig fik Vindstille, saa at Folkene for at fordrive Tiden maatte give sig til at fiske dels med Garn, dels med Kroge. Det begyndte derpaa at lufte lidt igen, og

Hurtig til Flugten i Vandet udspændte vi Sejlenes
Vinger.

Efter at have sejlet en Tidlang med god Vind, saa vi atter nogle Havfruer, som

Drivende vaade
Skøde sig op og dukked imellem de skummende Bølger,

og af og til gave gyselige Skrig fra sig. Skibsfolkene bleve meget forskrækkede herover, da de vidste af Erfaring, at denne sørgelige Musik plejede at spaa Uvejr og Skibbrud. De toge derfor straks de store Sejl ind, og hver blev anvist sin Post og Forretning. Neppe var dette gjort, før hele Himlen blev overtrukken med sorte Skyer.

Den lyse Dag blev Nat, hver Skabning gøs;
Og straks med frygteligste Hvinen bryder
En uhørt Hvirvelstorm fra alle Kanter løs.
Jordkuglens Aksel knager, Havet syder,
Af Tordner, Skrald i Skrald, den hele Himmel lyder,
Som Bjerge Bølgerne optaarne sig;
Vildt, uden Ror, den halvforknuste Skude
Omtumles hist og her — og med fortvivilte Skrig,
Blandt Havets Brusen, Himlens Bragen, tude
Matroserne paa Dækket: det er ude!

Styrmanden, som i fyrretyve Aar havde pløjet
Søen under Jorden, forsikrede, at han aldrig

havde forsøgt et haardere Uvejr. Alting paa Dækket flød i Vand, dels af de indvæltende Bølger, dels af den umaadelige Regn, som i gyselige Skybrud, med Torden og Lynild, styrte ned paa os, saa at alle Elementerne syntes at have sammensvoret sig til vor Ødelæggelse. Mens vi saaledes omtumledes, knak paa een Gang vor Stormast og faldt med et skrækeligt Brag agterover, saa at den tillige knuste Mesans-Masten. Straks derpaa faldt den forreste Mast, og nu var alt Haab til Redning ude. Vi saa den visse Død for os; den ene raabte paa Kone og Børn, den anden paa Slægt og Venner, og hele Skibet genlød af fortvivlede Skrig. Styrmanden, endskønt han selv havde opgivet alt Haab, stræbte imidlertid at stille Mandskabet tilfreds og bad dem holde op med deres Hysten og Tuden, som ikke hjalp dem det mindste; men idet han talte, kom en Styrtning og kastede ham over Bord. Han sank ned og kom et Par Gange op igen, længer og længer fra Skibet, indtil han endelig opslugtes rent af de fnysende Bølger. Samme Skæbne havde tre andre, nemlig vor Købmand og to Matroser. Jeg var den eneste, som bar denne almindelige Jammer med Taalmodighed, eftersom jeg var ked af Livet og fandt slet ingen Lyst til at komme tilbage til Martinia, hvor jeg havde mistet baade min Frihed og min Agtelse: altsaa var i deres Tal,

Som alt har tabt og intet frygter mer.

Det gjorde mig kun ondt for Kaptejnen, som paa den hele Rejse havde vist mig saa megen Godhed; jeg stræbte derfor med de fynligste Ord at opmuntre hans nedslagne Sind, men al min Veltalenhed var spildt; thi han

blev ved at sukke og hyle som et Fruentimmer, indtil der kom en Bølge og kastede ham i Søen. Stormen tog bestandig mer og mer Overhaand, og ingen bekymrede sig mere om Skibet. Uden Ror, uden Master, uden Aarer eller Tov førtes Skroget, hvorhen Bølgerne vilde. I hele tre Dage vare vi saaledes en Bold for de rasende Storme, udmattede af Hunger og i bestandig Forventning af den sig nærmende Død. Af og til saa vi vel Himmelen klar; men Stormen rasede alligevel bestandig. Til Trøst for de overblevne Skibsfolk opdagede vi endelig noget borte et bjergfuldt Land, og da Vinden stod derpaa, var der Haab om i kort Tid at naa det. Skønt dette umuligt kunde gaa an uden Skibbrud, da Kysten bestod af stejle Klipper, var det dog at formode, at nogle, om ikke alle, kunde redde sig paa Stykkerne af Skroget. Mens vi fornøjede os i dette Haab, stødte Skibet paa et blindt Skær saa stærkt, at det skiltes ad og gik i hundrede Stykker. I denne Angest fik jeg fat paa en Planke; uden at bekymre mig om de andre, tænkte jeg kun paa at redde mig selv, saa at jeg endnu i dette Øjeblik ikke ved, hvorledes det gik dem. Det sandsynligste er, at de alle ynkelig ere omkomne; thi jeg hørte aldrig siden, at nogen af dem var kommen til dette Land. Jeg blev meget hurtig dreven frem af Bølgerne, hvilket var min Lykke; thi havde det varet lidt længere, maatte jeg uden Tvivl have opgivet Aanden af Hunger og Udmattelse. Da jeg var kommen inden for en Odde, lagde Bølgerne sig, og jeg hørte kun det oprørte Hav sagtere og sagtere bruse. Da jeg saa, at jeg var nær ved Strandbredden, gav jeg mig til at raabe meget højt, i Haab om, at Indbyg-

gerne paa dette Skrig skulde komme mig til Hjælp. Paa det første Raab fik jeg intet Svar; men da jeg raabte anden Gang, hørte jeg en Lyd fra Strandbredden og saa en Del af Landets Indbyggere løbe ud af Skovene og komme mig i Møde i en Jolle, som var sammenflettet af Vidier og Ege-Kviste, hvoraf jeg sluttede, at denne Nation maatte være meget vild og uciviliseret. Men jeg blev inderlig glad, da de, som roede, kom mig nærmere; thi de havde fuldkommen menneskelig Skabning og vare de eneste rigtige Mennesker, jeg paa min hele Rejse havde truffen. De ligne meget de Folk paa vor Klode, som bo i det hede Jordstrøg; thi deres Skæg er kulsort og deres Haar krøllede, og de enkelte, som have langt og lyst Haar, holdes for Vanskabninger. Landet, de bebo, er meget klippefuldt; de krumme Fjeldrygge og sammenstødende Bjergtoppe, som i mangfoldige Bugter gennemskære Luften, gøre, at Lyden kommer igen med Ekko paa Ekko i de underliggende Dale. De nærmede sig endelig til den Planke, jeg drev paa, toge mig i Jollen og satte mig i Land, saa vaad som jeg var, hvor de gav mig noget at spise og drikke. Skønt det ikke var synderlig velsmagende, hvad jeg fik, vederkvægede det mig dog saa meget, da jeg havde sultet og tørstet i tre Dage, at jeg i Hast igen kom til mine forrige Kræfter.

TOLVTE KAPITEL.

Forfatterens Ankomst til Qvama.

Imidlertid stimlede en stor Mængde Mennesker omkring mig fra alle Kanter. De opfordrede mig med een Mund til at tale; men da jeg ikke forstod deres Sprog, vidste jeg ikke, hvad jeg skulde svare dem. De gentog ofte de Ord Dank, Dank, og da disse syntes mig at være tyske, svarede jeg dem først paa Tysk, siden paa Dansk og endelig paa Latin; men de gave ved Rysten med Hovederne til Kende, at disse Sprog vare dem ubekendte. Jeg forsøgte til sidst at forklare mig i de underjordiske Sprog, nemlig paa Nazarisk og Martiniansk; men ogsaa det var forgæves. Jeg sluttede deraf, at dette Folk maatte ikke have mindste Omgang med fremmede, hverken ved Handel eller andre Forbindelser, og at jeg altsaa her maatte nødes til at blive Barn igen og gaa i Skole paa ny.

Efter at vi i lang Tid havde talt sammen uden at forstaa hinanden, førte man mig til en lille Hytte, som var flettet af Vidier. I denne fandtes hverken Stole, Borde eller Bænke; de sadde paa Jorden og spiste, og i Stedet for Senge strøede de Halm paa Gulvet, hvorpaa de laa i Flæng blandt hinanden om Natten. Dette forundrede mig saa meget mere, da Landet har Overflod af tykke Skove. Deres eneste Næringsmidler vare Mælk, Ost, Bygbrød og Kød, som de stegte paa Gløder, da de slet ikke forstod at koge: kort sagt, de levede næsten som de første Mennesker,

Der bare dræbte Dyr's aflagte Klæder,
 Aad Vildt og Rødder, drak af næste Flod
 Og uden Love, Penge, Kunster, Sæder,
 Paa Rang og Rigdom, Pragt og Overflod
 Sig lige lidt forstod.

Jeg maatte derfor i lang Tid leve som en Hund, indtil jeg lærte saa meget af Sproget, at jeg kunde tale med dem og komme dem lidt til Hjælp i deres Vankundighed. De allermindste Leve-Regler, jeg gav dem, bleve ansete som guddommelige Befalinger. Mit Rygte udbredte sig snart, og alle stimlede til mig i Hobetal fra de omliggende Landsbyer som til en Lærer, der var sendt dem ned fra Himmelen. Jeg hørte endog, at nogle havde begyndt en ny Tidsregning fra min Ankomst. Alt dette kildrede mig saa meget mere, da man tilforn paa Nazar havde forhaanet mig for min Ubetænkksomhed og flyvende Fattekraft og i Martinia for min Dumhed. Saa sandt er det gamle Ordsprog, at imellem de blinde regerer den enøjede; thi jeg var nu kommen til et Land, hvor jeg med ganske almindelige Lærdomme og med saa godt som ingen Ting kunde svinge mig op til de højeste Værdigheder. Jeg havde den bedste Lejlighed af Verden til at anbringe mine Talenter, eftersom dette meget frugtbare Land i Overflødighed frembringer alt, hvad Mennesker bruge, saa vel til Fornøjelse som Nytte. Indbyggerne vare just ikke ulærevillige og manglede ikke heller Begreb; men da de aldrig havde lært noget, levede de i det tykkeste Mørke. Da jeg fortalte dem om min Herkomst, mit Fædreland, det Skibbrud, jeg havde lidt, og adskillige andre Begivenheder paa mine Rejser, vilde ingen tro mig. De troede meget mere, at jeg var en Indbyg-

ger af Solen og var kommen ned til dem fra samme, hvorfor de og i Almindelighed kaldte mig Pikiil-Su, eller Solens Gesandt. Hvad Religionen angaar, da nægtede de vel ikke, at der var en Gud til, men bekymrede sig ikke meget for at bevise det: de mente, det kunde være dem nok, at deres Forfædre havde troet det samme, og i denne eneste Lære bestod deres hele Teologi. I Moralen kendte de blot dette ene Bud: Gør ikke imod en anden, hvad du ikke vil, at en anden skal gøre imod dig! De havde ingen Love; Kejserens Vilje var deres eneste Rettesnor. Det var altsaa kun offentlige Misgerninger, der bleve straffede; men naar nogen ellers begik Skælmsstykker, skyede man hans Omgang, og denne Foragt var saa utaalelig for de skyldige, at de fleste gerne sørgede sig ihjel, eller af Kede til Livet dræbte sig selv. I Tidsregningen vare de fuldkommen uvidende: de regnede blot deres Aar efter Sol-Formørkelserne ved Nazars Mellemkomst. Naar man derfor spurgte om ens Alder, svarede man: at han havde oplevet saa og saa mange Formørkelser. Deres Kundskab om Naturen var yderst mager og urimelig; thi de troede, at Solen var en Guldplade og Planeten Nazar en Ost. Da jeg spurgte dem om Aarsagen, hvorfor denne Planet paa bestemte Tider tog af og til, svarede de: at de vidste det ikke. Deres Formue bestod mest i Svin, som de, med Mærker paa, havde gaaende i Skoven; og enhver blev holdt for rig, efter som han havde mange Svin til. De Træer, som ikke bare Olden eller ikke trivedes, gave de Pisk, fordi de i deres Enfoldighed tilskrev Ondskab og Misundelse denne Ufrugtbarhed.

Saaledes var dette elendige Folks Tilstand

beskaffen, som jeg i Førstningen mistvivlede om ved Kunster og Undervisning at kunne bringe til Menneskelighed; men da det randt mig i Tanker, at

Ufortrøden Flid sin Frugt vil altid finde,
Og med Taalmodighed man alt kan overvinde,

anvendte jeg al mulig Umage paa at forfine og oplyse dette raa og uciviliserede Folk, hvilket gjorde, at jeg blev anset iblandt dem som en Guddom: og deres Tillid til min Visdom gik saa vidt, at de troede, ingenting var umulig for mig. Derfor

Naar hist en Stud man stjal, og her en Ko var syg,
Naar Ræven tog en Gaas, og Svin paa Skoven døde,
Naar Haglen nedslog deres Byg,
Og andre slige Vanheld kunde møde,

kom de løbende midt om Natten til min Hytte og bønfuldt mig om Hjælp. Saaledes fandt jeg engang en Bonde paa Knæ uden for min Dør, som vred sine Hænder og græd og klagede jammerlig over sine Træers Ufrugtbarhed, med vemodig Bøn til mig, at jeg ved min Myndighed vilde udvirke, at de herefter bar Olden som tilforn.

Jeg hørte, at hele dette Rige stod under en Regent, hvis Residens paa den Tid laa otte Dagsrejser fra den By, hvori jeg opholdt mig. Jeg siger: paa samme Tid, fordi Residensen var ustadig og i Stedet for faste Huse bestod af Telte, hvori Hoffet og hele Hofstaten plejede at flytte fra en Provins til en anden. Den da regerende Fyrste var en ældgammel Mand og kaldtes Casba, som betyder: Den store Kejser. I Henseende til de mangfoldige Provinser, dette Rige indeholder, kunde det rigtignok med Grund kaldes et Kej-

serdømme, men formedelst Indbyggernes Van-
kundighed, som ikke have vidst at benytte
sig af deres mange Fordele, har det bestandig
været anset som ubetydeligt, udsat for Nabo-
ernes Angreb og Forhaanelser og ikke sjælden
maattet betale Skat til de usleste Nationer.

Rygtet om mit Navn og mine Fuldkom-
menheder udbredte sig i kort Tid over alle
Provinserne. Fra den Tid af foretog man sig
intet uden i Forvejen at raadspørge mig som
et Orakel, og naar et og andet Foretagende
mislykkedes, tilskrev man det min Koldsin-
dighed og Uvilje, hvorfor der og var adskil-
lige, som ved Ofringer stræbte at formilde min
Vrede. Jeg gider ikke opramse alle de Urime-
ligheder, som dette yderst dumme Folk faldt
paa; jeg vil blot fortælle et Par, hvoraf man
kan slutte sig til alle de øvrige. En frugt-
sommelig Kone troede, at jeg med liden Umage
kunde mage det saa, at Fosteret, hun gik med,
blev en Dreng; en anden bad mig at gøre sine
gamle Forældre unge igen; en tredie tiggede
mig om at føre sig igennem Luften til Solen
for deraf at kunne tage saa meget Guld, som
han behøvede, og bringe en stor Skat tilbage
med sig. Af disse og mangfoldige andre lige
saa dumme Begæringer blev jeg saa plaget,
at jeg mange Gange maatte sætte dem alvor-
lig i Rette for deres Taabelighed; thi jeg fryg-
tede, at den alt for store Tillid til min Magt
og Fuldkommenhed til sidst skulde endes med
guddommelig Dyrkelse. Omsider blev det bragt
for den gamle Kejsers Øren, at der var kom-
men en stor Mand i fremmed Dragt til Lan-
det, som udgav sig for Solens Gesandt og havde,
ved at give adskillige Qvamiter (saa kald-
tes Indbyggerne efter Landets Navn Qvama) de

allerviseste og næsten guddommelige Leveregler, vist sig at være mere end et Menneske. Han afsendte derfor straks Gesandter med Befaling at indbyde mig til den kejserlige Residens-Stad. De vare tredive i Tallet og alle klædte i Tigerskind, hvilken Dragt holdes for den største Prydelse i disse Lande, eftersom ingen har Tilladelse til at bruge den uden de, som have udmærket sig i Krig mod Tanaqviterne, der ere fornuftige Tigre og Qvamiternes dødelige Fjender.

Jeg havde i den lille By, hvor jeg boede, ladet mig bygge et muret Hus af tvende Stokværk, efter den europæiske Maade. Denne Bygning studsede Gesandterne ved, som et Værk, der overgik menneskelige Kræfter, og gik ind deri som i en Helligdom med den andægtigste Ærefrygt for at forkynde mig Kejsерens Indbydelse i følgende Tale: „Da den store Kejsер, vores allernaadigste Herre, regner sit Slægtregister i mangfoldige Led fra Spynko, Solens Søn, den første Regent i Qvama, kunde intet i Verden overraske ham behageligere end dette Gesandtskab, især da det sigtede til Rigets største Nytte, og det var at formode, at hele Landet under en saa ypperlig og himmelsk Lærer snart vilde faa en ganske anden Skikkelse; Hans Majestæt haabede derfor, at Solens Gesandt heller indfandt sig i Hovedstaden, da der i samme var større og mangfoldigere Lejlighed for ham til at virke med alle sine Fuldkommenheder.“ Jeg besvarede dette med den ydmygste Taksigelse og begav mig straks paa Rejsen til Hovedstaden med Gesandterne. Disse Herrer havde været fjorten Dage om at gøre denne Rejse hid; men paa Tilbagevejen havde vi, ved Hjælp af min Kunst,

nok i fire Dage. Thi da jeg havde lagt Mærke til, at der i Landet var Overflod af Heste, som vare Indbyggerne mere til Byrde end til Nytte, siden de løbe vilde omkring i Skovene, viste jeg dem den store Nytte, man kunde have af disse ædle Dyr, og lærte dem at tæmme dem. Der blev straks nogle fangede og gjorde tamme, saa at jeg, mens Gesandterne vare hos mig, allerede havde saa mange færdige og tilredne, som vi behøvede til Rejsen. De bleve meget forskrækkede ved at se disse Heste og toge længe i Betænkning at sætte sig op paa dem; men da de saa mig og adskillige andre uden Frygt og Fare tumle og regere dem med Tømmen, som vi vilde, toge de Mod til sig, gjorde selv et Forsøg og bekvemmede sig endelig til denne Rejsemaade, hvorved de kom hjem i Tredieparten af den Tid, de havde brugt til at rejse hen i. Da vi nærmede os Stedet, hvor Hovedstaden skulde ligge, hørte vi, at den var flyttet til en anden Provins; vi maatte altsaa vende om igen og tage en anden Vej.

Man kan ingen Forestilling gøre sig om den Forundring og Bestyrtelse, hvormed Quamitterne saa vort Indtog. Nogle bleve saa forskrækkede, at de løb ud af Byen. Kejseren selv vovede af Frygt ikke at komme uden for sit Telt og lod sig ikke se, førend en af Gesandterne steg af Hesten, gik ind og forklarede ham denne Hemmelighed. Kort efter blev jeg paa det højtideligste med et stort Følge indført i det kejserlige Telt. Den gamle Kejsersad paa et Tæppe, omringet af sine Hoffolk. Da jeg kom ind, ophøjede jeg i de beskedneste Udtryk den store Naade, Hans Kejserlige Majestæt viste mig, hvorpaa han rejste sig op og spurgte mig, hvad Kongen i Solen, hans

Families Stammefader, for nærværende Tid tog sig for? Da jeg fandt det nødvendigt at underholde denne gamle Vildfarelse hos Qvamiterne, svarede jeg: at Hans Majestæt, Kongen i Solen, havde sendt mig ned til dette Land for ved gode Love og Leveregler at forfine de uciviliserede Qvamiters Sæder og Leve-maade og lære dem de Kunster, hvormed de ikke alene kunde modstaa deres stridbare Na-boer, men endog udbrede deres Riges Græn-ser, og lagde til, at det var mig befalet, be-standig at blive her. Kejseren fandt megen Behag i denne Tale, lod straks et Telt op-rejse for mig tæt ved sig, gav mig femten Tje-nere til min Opvartning og behandlede mig ikke som sin undergivne med en Overherres Myndighed, men som sin fortrolige Ven.

TRETTENDE KAPITEL.

Begyndelsen til det femte Monarki.

Fra den Tid af gik alle mine Bestræbelser ud paa at give dette Rige en ganske anden Skikkelse. Jeg gjorde Begyndelsen med at forbedre Krigsvæsenet, ved at øve det unge Mand-skab i Riden, Fægten og Skyden.

Stadens Ynglinger alle paa Fælleden, uden for Porten, Nogle til Hest, og andre til Fods, og andre paa Vogne, Tumledes, kørte om Kap; og snart fra strammede Bue Lynte den vingede Pil, snart gennemhvinede Luften Træffende Spyd —.

Fornemmelig lærte jeg dem i Førstningen at tæmme og afrette Heste, da jeg ventede ved det

blotte Rytteri at holde Naboerne i Lydighed. Ved uafbrudt Flid bragte jeg det saa vidt, at jeg i kort Tid stillede seks Tusinde Ryttere frem for Kejseren. Da Tanaqviterne just paa samme Tid lavede sig til et nyt Anfald, paa Grund af den tilbageholdte aarlige Skat, som efter adskillige Fordringer var bleven dem nægtet, gik jeg, efter Kejserens Begæring, med mit ny Rytteri og en Del Fodfolk Fjenderne i Møde. Fodfolket havde jeg givet Kastespyd og Pile, hvormed de kunde stride mod Tanaqviterne langt fra; thi Qvamiterne havde tilforn kun brugt korte Sværd eller Dolke og var derfor altid komne til kort i Haandgemæng med disse frygtelige Fjender, der i Legemskræfter var dem saa overlegne. Jeg blev straks udnævnt til øverste Hærfører, og da man sagde mig, at Tanaqviterne nærmede sig ikke langt fra Grænserne, rykkede jeg straks imod dem. Bestyrkede over at se denne uformodede Krigshær, holdt de i nogen Tid stille; men da jeg lod Tropperne gaa videre frem, og vi kom dem saa nær, at vi kunde naa dem med vore Kastespyd, nedlagde vi straks i første Anfald en uhyre Mængde. De tabte alligevel ikke Modet herover og styrtede med rasende Hidsighed ind paa vore Fodfolk; men da Rytteriet i det samme faldt dem i Flankerne, forlode de deres Geledder og toge Flugten, saa at dette Angreb afgjorde Slagets Skæbne aldeles til vor Fordel. Fjenderne led et skrækkeligt Nederlag, og den tanaqvitiske Hærfører blev levende fangen, tilligemed tyve andre adelige Tigre, og bragt i Triumf til Q v a m a. Det er ikke at beskrive, hvilken almindelig Glæde denne glimrende Sejr opvakte i det hele Rige; thi Qvamiterne havde i Almindelighed i de forrige Kri-

ge maattet strække Gevær og tilligge sig Fred paa de skammeligste Vilkaar. Kejseren befalede straks, at Fangerne efter gammel Sædvane skulde henrettes; men jeg, som fandt denne Skik afskyelig, raadede til at kaste dem i Fængsel, med den Forestilling, at Tanaqviterne, som vi for nærværende Tid hverken havde Krig eller Fred med, ganske sikkert vilde holde sig rolige, indtil de saa, hvad vi tog os for med Fangerne, og lod mig forlyde med, at jeg havde denne Stilstand nødvendig for at udføre andre Planer, som jeg havde i Hovedet.

Jeg havde lagt Mærke til, at dette Land var meget rigt paa Salpeter, og havde allerede samlet en temmelig stor Mængde for at gøre Krudt deraf. Dette Forsæt holdt jeg imidlertid skjult for alle, undtagen for Kejseren, da jeg behøvede hans Tilladelse til at anlægge Værksteder for Flinte- og andre Krudt-Geværer. Med disse haabede jeg i kort Tid at betvinge alle Kejserdømmets Fjender. Da jeg havde faaet nogle Hundrede Flinte med tilhørende Kugler færdige, aflagde jeg offentlig Prøve paa mit Paafund til alles store Bestyrtelse. Et vist Antal af Soldaterne blev straks ansat til denne Krigsart og øvede i at omgaas med Skydegeværer. Da de vare blevne færdige deri, blev jeg, efter holden Mønstring, af Kejseren udraabt til Jakal eller Generalissimus over hele Krigsmagten. Mens alt dette gik for sig, havde jeg indgaaet et fortroligt Venskab med Tanaqviternes brave Anfører, den fangne Tomopolo, som jeg holdt idelige Samtaler med for at udforske hans Nations Forfatning, Karakter og Sæder. Jeg kom til min store Forundring efter, at det var et opvakt, sædeligt og oplyst Folk, og at Kunster og Videnskaber dyrkedes

hos dem med Alvorlighed. Han fortalte mig, at der mod Østen fandtes en særdeles stridbar Nation, mod hvilken Tanaqviterne bestandig maatte holde sig i Forsvarsstand. Indbyggerne vare rigtignok smaa og meget svagere i Legemskræfter end de i Tanaqvi, men udrustede med fortrinlig Skarpsindighed og vel øvede Bueskytter, saa at de ofte havde tvunget Tanaqviterne til at bede om Fred. Jeg fik straks efter at vide, at denne Nation bestod af Katte og udmærkede sig blandt alle Firamentets Folkeslag ved sin kloge Politik og ypperlige Dømmekraft. Det ærgrede mig ikke lidt, at Klogskab, Videnskaber og fine Sæder fandtes hos alle Dyrene i den underjordiske Verden, og at Menneskene, nemlig Qvamiterne, vare de eneste uciviliserede Barbarer. Men jeg gav mig tilfreds, i Haabet om, at denne Skam inden kort Tid skulde ophøre, og at Qvamiterne snart skulde faa det Herredømme tilbage, der tilkom dem som Mennesker, over de andre Dyr.

Efter det sidste Nederlag holdt Tanaqviterne sig i temmelig lang Tid rolige; men da de ved Spejdere havde udforsket det nye Rytteris Tilstand og Beskaffenhed og faaet at vide, at disse Centaurer, der havde indjaget dem saa stor Skræk, i Grunden kun vare tæmmede Heste, som der sad Mennesker paa, tog de Mod til sig igen og udrustede nye Tropper imod Qvamiterne, under deres Konges egen Anførsel. Den hele Hær bestod af tyve Tusinde Tigre, alle gamle Soldater, der før havde været med, undtagen to Regimenter, som nylig vare hvervede. Men disse i en Hast sammenkrabede Krigsfolk vare det mere i Navnet end i Gavnet. Allerede sikre paa Sejren, faldt de alle paa een Gang ind i Qvama. Jeg lod straks

tolv Tusinde Mand Fodfolk, hvoriblandt vare seks Hundrede Flinteskytter, rykke imod dem, tillige med fire Tusinde Ryttere. Da jeg slet ikke tvivlede om et lykkeligt Udfald, bad jeg Kejseren, paa det han kunde høste hele Æren af Sejren, selv at anføre dem. Ved denne tilsyneladende Beskedenhed tabte jeg aldeles intet af min egen Anseelse, da hele Krigshæren dog ansaa mig som den sande Anfører. Jeg gav det Raad, ikke straks at gaa løs paa Fjenden med Skydegeværerne, for at se, om man kunde vinde Sejren ved Hjælp af det blotte Rytteri, men dette Raad kom mig dyrt at staa; thi Tanaqviterne satte saa heftig ind paa vore Fodfolk, at de nødte dem til at tage Flugten. De modstod paa den anden Side med saa megen Tapperhed Rytteriet, at Sejren i lang Tid ikke hældede til nogen af Siderne. En mere haardnakket Træfning er neppe nogen Sinde bleven holdt.

End tvivlsom Stridens Lykke længe hang;
Og hid og did paa ubestemte Vinger
Sig mellem begge Hære Sejren svang —

Da jeg med eet lod Flinteskytterne rykke frem. Tanaqviterne bleve meget bestyrkede over de første Skud; thi de kunde ikke begribe, hvor den Lynild og Torden kom fra; men da de fornam deres sørgelige Virkning, bleve de alle betagne af den yderste Skræk. Ved den første Salve faldt to Hundrede Tigre, hvoriblandt vare to Feltpræster, som Kuglerne traf, idet de med Taler opmuntrede Soldaterne til Tapperhed. Deres Tab foraarsagede en almindelig Bedrøvelse, fordi man holdt dem for to af de bedste og mest veltalende Prædikanter. Da jeg mærkede denne Fjendens Angest, lod jeg anden

Gang fyre. Paa denne Salve fulgte et endnu større Nederlag: Kongen selv blev skudt. Dette betog Tanaqviterne alt Haab, de vendte Ryggen; Rytteriet forfulgte dem, og de flygtende nedsabledes i saa stor Mængde, at de sejrende kunde for døde Kroppe, som bedækkede Marken, ikke komme videre. Da Slaget var endt, talte vore Folk de ihjelslagne Fjender og fandt tretten Tusinde paa Valpladsen, som vare faldne dels i Træfningen, dels paa Flugten. Den sejrende Krigshær rykkede derpaa ind i Riget Tanaqvi og slog, efter nogle Dages March, sin Lejr op for Hovedstaden. Den almindelige Forfærdelse havde imidlertid taget saa stærk Overhaand, at Magistraten kom os ydmyg i Møde og overleverede Sejrherren Nøglerne til Staden, endskønt den baade ved Natur og Kunst var overordentlig vel befæstet. Dens Størrelse, brede Gader og prægtige Bygninger udmærkede den som en af de anseligste Stæder, jeg har set. Højest forunderligt forekom det mig, at Qvamiterne, der paa alle Sider vare omgivne af saa oplyste Nationer, i saa lang Tid havde levet i det tykkeste Mørke. Men det maa have gaaet dem som visse europæiske Nationer, der ikke bekymre sig om, hvad der er uden for dem, altid holde deres eget for det bedste, lade alting blive ved det gamle, og derfor blive i den samme Slendrian til evig Tid, uden at komme videre. Fra dette store Nederlag begyndte Tanaqviterne en ny Tidsregning, og da dette afgørende Slag blev holdt paa den tredie Dag i Maaneden Tokul, regne de samme blandt de ulykkelige Dage. I samme Maaned er Planeten Nazar, hvis Løb om Solen bestemmer Tidsregningen og Aarstiderne, længst borte fra denne Del af Firmamentet.

Hele Firmamentet drejer sig vel ligeledes omkring Solen; men da Planetens Bevægelse er hastigere, synes den større og mindre, ligesom den er nærmere denne eller den modsatte Halvsfære. Efter denne Nazars Aftagen og Tilvækst og af Solformørkelserne bestemmes de astronomiske Beregninger. Jeg gennembladede en gang ved Lejlighed de tanaqvitiske Almanakker og fandt dem særdeles ordentlige og vel udarbejdede.

Da Hovedstaden havde overgivet sig, fulgte hele det øvrige Rige dens Eksempel. Den Foragt, Qvamiterne hidindtil havde været i, forandredes nu til Anseelse, og Kejserdømmet blev ved dette overvundne Riges Tillæg næsten dobbelt saa betydeligt, som det var før. Eftersom al denne Lykke blev enstemmig tilskreven min Klogskab og Virksomhed, saa gik den Højagtelse, man alt for længe siden havde baaren for mig, nu over til fast guddommelig Dyrkelse. Da jeg havde lagt Besætninger hist og her i det undertvungne Riges Stæder for at holde dette grumme krigerske Folk i Rolighed, tænkte jeg ret for Alvor paa at udføre min begyndte Plan og aldeles at udrydde det Barbari, Qvamiterne hidtil havde døset i. Jeg fandt store Vanskeligheder straks i Begyndelsen med at indføre Videnskaberne; thi det, jeg havde lært i Europa, nemlig Latin og en Smule Græsk, var mig til aldeles ingen Nytte her. Jeg saa mig altsaa nødt til fra det fjendtlige Land at forskrive tolv meget lærde Tigre. Disse gjorde jeg til Professorer og paalagde dem at oprette et Universitet efter Mønster af Akademierne i deres Land og befalede derpaa at forflytte det Kongelige Tanaqvitiske Bibliotek til Qvama. Jeg havde imidlertid foresat mig, saa snart Qva-

miterne vare komne saa vidt i Videnskaberne, at de kunde gaa ene, at sende disse laante Lærere tilbage til deres Hjem.

Min Nysgerrighed efter at lære at kende det tanaqvitiske Bibliotek var især bleven opvakt af den fangne Anfører Tomopoloko, som fortalte mig, at der iblandt dets Manuskripter fandtes en Bog, hvis Forfatter havde været oppe paa vor Klode og beskrevet adskillige af dens Lande, fornemmelig i Europa. Tanaqviterne vare komne over dette Manuskript engang, da de førte Krig i et langt fraliggende Land; men Forfatteren havde skjult sit Navn, og man vidste endnu ikke, hvad Landsmand han var, eller paa hvad Maade han var kommen op over Jorden. Da jeg havde set Bøgerne igennem, fandt jeg, at alt, hvad Tomopoloko havde berettet mig om dette Skrift, var saa i sig selv, og aabenbarede ham derfor i Fortrolighed min sande Herkomst og mit rette Fødeland, forsikrede ham, at jeg ved min Ankomst havde sagt det samme til Qvamiterne; men dette dumme Folk havde ikke villet fæste Tro dertil, men heller indbilde sig, at jeg var en Gesandt fra Solen, og vedblev endnu haardnakket i denne Vildfarelse. Jeg lagde til, at da jeg holdt det for Uret længer at beholde denne saa forfængelige Titel, havde jeg besluttet, omsider rent ud at aabenbare alle min sande Herkomst, ved hvilken oprigtige Bekendelse jeg troede, ikke at kunne tabe det mindste af den Agtelse, jeg stod i, især da jeg haabede, at Læsningen af dette Haandskrift vilde overtyde alle og enhver om, hvor langt Europæerne i Visdom og Dyd overgaa alle andre dødelige. Men denne min Beslutning mishagede aldeles denne kloge og erfarne Mand, og

han gav mig sin Mening derom til Kende i følgende Udtryk: „Du maa nødvendig, oplyste Helt! først læse Bogen; maaske dens Læsning vil bringe dig paa andre Tanker; thi enten lyver Forfatteren, eller og de overjordiske ere Folk af naragtige og slette Sæder, og deres Love og Indretninger værdigere at beles end beundres. Naar du først har læst Bogen, kan du jo siden gøre, hvad dig synes; men det vil jeg alligevel raade dig, ikke saa ganske uden Overvejelse at bortkaste den Titel, som har indgivet Qvamiterne saa stor Ærefrygt for dig. Thi intel i Verden er saa skikket til at holde Almuen i Lydighed som den Fordom, den har om sin Styrers ædlere Natur og glimrende Herkomst.“

Jeg fulgte dette Raad og besluttede at læse Bogen, efter Tomopolokos Oversættelse. Dens gamle Titel var: Tanians (man holder dette Navn for opdigtet) Rejse over Jordan, eller Beskrivelse over Rigerne og Landene der, fornemmelig i Europa. Men da Bogen af Brug og Ælde var bleven smudsig og forreven, fattedes uheldigvis netop det, som jeg var mest nysgerrig efter at se, nemlig: hvorledes Forfatteren var kommen op til os, og paa hvad Maade han var kommen ned igen.

Her er Værkets Indhold, saaledes som jeg fandt det:

Fragment af Tanians Dagbog,
holdt paa en Rejse over Jordan,
oversat af Hs. Excellence Hr. Tomopoloko,
Hærfører i Hans tanaqvitiske Majestæts Tjeneste.

Dette Land (Tyskland) kaldes det Romerske Rige; men det er blot en tom Titel, eftersom det Romerske Monarki for nogle Hundrede Aar siden har aldeles ophørt. Dette

Lands Sprog er ikke let at forstaa, formelst den bagvendte Stil, som hersker deri; thi hvad der i andre Sprog sættes foran, hefte de bagved, saa at man ikke kommer efter Meningen, før man har læst en hel Side igennem. Regeringsformen er meget urimelig. Man tror at have en Regent og har dog ingen. Det skal være et Rige og er dog delt i adskillige særskilte Fyrstendømmer, der alle have deres egen Regering, saa at den ene Nabo ofte paafører den anden en formelig Krig. Det hele Land kaldes „helligt“, endskønt man ikke finder mindste Spor af Helighed deri. Regenten, eller rettere Uregenten, som bærer Navn af Kejser, kaldes altid „Rigets Formerer“, endskønt han ikke sjælden betydelig formindsker det; „uovervindelig“, uagtet han ofte bliver slagen og bragt i Knibe, snart af de Franske og snart af Tyrkerne. Man har ikke mindre Aarsag til at forundre sig over Folkets Rettigheder og Friheder; thi mange have Rettigheder, som de forbydes at bruge. Der er skrevet utallige Kommentarer over den tyske Statsforfatning, men man er desuagtet ikke kommen videre; thi . . .

. . . . Hovedstaden i dette Rige (Frankrig), som er meget stor, hedder Paris, og kan i visse Maader kaldes Hovedstaden i hele Europa; thi den udøver en vis lovgivende Magt over alle andre europæiske Nationer. Den har, for Eksempel, udelukkende Ret til at foreskrive dem, hvordan de skulle leve og klæde sig, saa at ingen Dragt er saa ubekvem og latterlig, at man jo i det øvrige Europa nødes til at bruge samme, hvis Pariserne have fundet for godt at indføre den.

Hvorledes eller naar Pariserne have faaet Hævd paa denne Ret, er mig ubekendt. Jeg mærkede dog, at dette Herredømme ikke strakte sig til andre Ting; thi de andre Nationer i Europa føre ofte Krig med Fransk-mændene og tvinge dem ofte til at indgaa Fred paa temmelig haarde Vilkaar, men Slaveriet i Levemaade og Klædedragt varer ikke desto mindre bestandig ved. I flyvende Fattkraft, Begærlighed efter Nyt og opfindende Frugtbarhed ligne Pariserne meget Martinianerne.

. . . Fra Bologna rejste vi til Rom. Denne Stad staar under en Præst, som holdes for den mægtigste af alle Konger og Fyrster i Europa, uagtet hans Rige kan gennemrejses paa en god Eftermiddag. Thi i Stedet for, at de andre Fyrster kun herske over deres Undersaatters Liv og Gods, kan han tillige fordærve deres Sjæle. Europæerne tro i Almindelighed, at denne Præst har Himmels Nøgler i sin Forvaring. Jeg var meget nysgerrig efter at se disse Nøgler, men al min Umage var spildt, og jeg ved endnu ikke, hverken hvordan de saa ud, eller i hvad Skrin de laa. Den Magt, han har og udøver, ikke alene over sine egne Undersaatter, men over det hele menneskelige Køn, bestaar fornemmelig deri, at han kan frikende dem, som Gud fordømmer, og fordømme dem, som Gud frikender: en sandelig uhyre Myndighed, som vore underjordiske vilde sværge paa ikke kunde tilkomme noget dødeligt Menneske. Men det er en let Sag at binde Europæerne paa Ærmet, hvad det skal være, og faa dem til at tro de allerurimeligste Opdigtelser, endskønt de holde sig selv alene

for kloge og, opblæste af denne Indbildning, se alle andre Folkeslag, hvis Sæder de kalde barbariske, over Skuldrene. Jeg vil slet ikke forsvare vore underjordiskes Sæder, Skikke og Indretninger, men blot anføre nogle af Europæernes, for at lægge for Dagen, hvor liden Ret de have til at opholde sig over andre Nationer.

Det er brugeligt hist og her i Europa at bestrø Haaret og Klæderne med malet og sigtet Korn, som Naturen har frembragt til Menneskenes Føde. Dette Mel kaldes Pudder, som de med megen Omhu kæmme af Haaret om Aftenen, for at drysse noget igen deri om Morgen. En anden Skik, som ikke synes mig mindre latterlig, var denne: De have visse Dækker eller Hatte til Hovederne, for at beskytte dem imod Kulden; men disse bære de i Almindelighed under Armen, endogsaa midt om Vinteren, hvilket forekom mig lige saa naragtigt, som om jeg saa nogen gaa igennem Byen med sin Kappe eller sine Bukser i Haanden og udsætte Legemet, de skulde bedække, for Luftens Umildhed.

Europæernes Religions-Lærdomme ere fortræffelige og overensstemmende med den sunde Fornuft. I de Bøger, som indeholde, hvad de skulle tro og gøre, befales, at man flittig skal læse dem og udgranske deres sande Mening, og raades til Overbærelse med de svage og vildfarende. Ikke desto mindre bliver den, som tager et og andet i samme Bøger i en anden Forstand end den største Hob, straffet med Fængsel, pisket, ja undertiden brændt for sin Mangel paa Dømmekraft. Dette kom mig for, som om man vilde kagstryge en, der havde Fejl paa Synet, fordi

det, som man fandt firkantet, forekom ham rundt. Man fortalte mig, at nogle Tusinde Mennesker af denne Aarsag vare blevne hals-hugne, hængle og brændte.

I de fleste Stæder og Landsbyer finder man visse Personer, som staa paa ophøjede Steder og paa det strengeste gennemhegledde Synder hos andre, som de selv daglig begaa, hvilket syntes mig det samme som at høre en fuld Mand præke imod Druk-kenskab.

Den, som er kommen skæv, pukkelrygget eller halt til Verden, søger om Titel af velbaaren: den, som er født af simple Forældre, vil hedde højædel. Begge Dele er i mine Tanker lige saa urimeligt, som om en Dværg vilde kaldes Kæmpe og en gammel Mand Ungkarl.

I de større Byer er det næsten overalt bleven Mode at indbyde sine Venner straks efter Maaltidet til Gæst paa en sort, af brændte Bønner tillavet Suppe, som man i Almindelighed kalder Kaffe. Til Stederne, hvor de skulle drikke den, trækkes de i en stor Æske paa fire Hjul, af to meget stærke vilde Dyr; thi Europæerne holde det for meget uanstændigt at flytte sig paa Fødderne.

Paa den første Dag i Aaret faa Europæerne en vis Sygdom, som vi underjordiske slet ikke kende. Tilfældene ved denne Sygdom ere besynderlig Uro i Sindet og Fortumling i Hovedet, som gør, at ingen paa samme Dag kan blive fem Minutter paa eet Sted. De løbe ligesom rasende fra et Hus til et andet, uden at vide selv hvorfor. Sygdommen varer hos mange i hele fjorten Da-

ge, indtil de endelig af den evige Omløben blive trætte, komme til sig selv igen og faa deres forrige Helbred.

Da Europæerne plages med en utallig Mængde Sinds-Sygdømme, har man og opfundet en utallig Mængde Lægemedler. Somme angribes af en rasende Lyst til at gaa saaledes paa Gaderne, at deres venstre Side altid vender imod andres højre. Jo længer man kommer imod Norden, des stærkere raser denne Sygdom, hvoraf tydelig ses, at den har sin Grund i Luftens Umildhed. Lægedommen bestaar i visse stemplede Blade med nogle Skriftegn paa. Naar de syge bære disse Talismaner hos sig, blive de efterhaanden bedre. Et andet Raseri fordrives ved Lyden af smaa Klokker eller Bjælder, som sætter Sindet i Rolighed igen; men dette Lægemedel virker ikke længe; thi efter to Timers Forløb kommer Sygdommen igen med dobbelt Heflighed.

I Frankrig, Italien og Spanien gaa Folk paa en Tid af nogle Uger om Vinteren aldeles fra Forstanden. Dette Raseri forjages ved at strø Aske paa de gales Pander. I den nordlige Del af Europa, hvor denne Aske ingen Kraft har, maa Naturen hjælpe sig selv.

De fleste Europæere have den Skik, tre eller fire Gange hvert Aar, i Vidners Overværelse, at indgaa en vis højtidelig Pagt med Gud, som de straks efter bryde. De kalde denne Pagt Kommunion og synes at indgaa den, blot for at vise, at det er Skik hos dem, tre, fire Gange om Aaret at bryde deres Løfter. Naar de bekende deres Synder og anraabe Gud om Naade, sker det gerne efter Takten og paa visse Melodier. Under-

tiden tage de Fløjter, Basuner og Trommer til Hjælp: alt lige som Synden er stor til, hvis Straf de med Musik ville afbede.

Næsten alle Nationer i Europa ere forbundne til at tro og bekende de Lærdomme, som indeholdes i en vis hellig Bog. Men i de sydlige Lande er denne Bogs Læsning aldeles forbudt, saa at Menneskene tvinges til at tro, hvad de uden Straf hverken tør læse eller kigge i. I samme Egne er det ligeledes strengelig forbudt at dyrke og tilbede Gud, undtagen i et Sprog, som man ikke forstaar, saa at kun de Bønner holdes for lovlige og Gud behagelige, der gøres af dem, der ikke vide, hvad de selv sige.

I alle store Byer blive de, som ophøjes til Æresposter og Værdigheder, værkbrudne, saa at de, ligesom syge, bæres igennem Gaderne i tillukkede Æsker.

De fleste Europæere lade deres egne Haar afrage og bedække det skaldede Hoved igen med fremmede.

De lærde Stridigheder, som i Almindelighed beskæftige de europæiske Akademier, bestaa i Undersøgelser om Ting, hvis Opdagelse enten er uden al Nytte, eller hvis Natur den menneskelige Forstand umulig kan begribe.

De lærdeste Materier, Europæerne afhandle, angaa et Par gamle, for længe siden uddøde Folkeslags Støvler, Sko, Tøfler, Hals-smykker og Kapper. I Videnskaberne for Resten, saavel de gejstlige som verdslige, dømmer ingen selv, men underskriver blot andres Domme. Den Mening, de engang strandede paa, blive de hængende ved, som Østers paa en Klippe. De sige, at de tro den, de

kende for den viseste, i alting: og jeg vilde ikke have det mindste at indvende herimod, hvis raa og ukyndige Folk kunde kende i denne Sag. Men til at afgøre, hvo der er vis, udfordres, at man selv er det.

I de sydlige Lande bæres i Købstæder og Landsbyer nogle Kager omkring, som Præsterne give ud for Guder; det underligste er, at Bagerne selv, skønt Dejgen, hvoraf de have bagt dem, klæber dem endnu paa Fingrene, gøre deres Ed paa, at disse Kager have skabt Himmelen og Jorden.

Englænderne foretrække deres Frihed for alt og ere ikke Slaver, uden af deres Koner. De forkaste i Dag den Religion, de bekendte sig til i Gaar. Jeg tilskrev Landets Beliggenhed denne Ustadighed; da de ere Øboere og Søfolk, har rimeligvis deres ustadige Element nogen Virkning paa dem. De spørge meget flittig til hinandens Sundhed og Befindende, saa at man skulde tro, at de alle vare Læger; men det Spørgsmaal: *How do you do?* eller: Hvordan befinder De Dem? er en blot Talemaade, en Lyd uden mindste Betydning. Man filer og tilspidser paa denne Ø sin Forstand og Tænkraft saa meget, at en Del til sidst rent tabe den.

Imod Norden ligger en Republik, som bestaar af syv Provinser. De kaldes Forenede, uagtet man ikke finder Spor i samme til mindste Enighed. Pøbelen praler her af sin Magt og paastaar selv at raade for Statsstyrelsen, uagtet Almuen ingensteds er mere udelukket fra offentlige Forretninger og hele Regeringen er i nogle faa Familiers Hænder. Indbyggerne i denne Stat sammenskrabe med ængstelig og utrættelig Omhyggelighed store

Rigdomme, som de dog ikke nyde, saa at deres Punge altid ere fulde og deres Maver altid tomme. Man skulde næsten tro, at de levede blot af Røg, som de suge til sig igennem visse Rør eller Lerpiber. Man maa imidlertid tilstaa, at dette Folk overgaar alle andre i Renlighed; thi de to alle Ting, undtagen deres Hænder.

I adskillige store og smaa Byer i det nordlige Europa gaa Vægtere omkring paa Garderne om Natten, som, for med deres Syngen eller rettere Skryden at ønske de sovende Ro, vække dem hver Time.

Hvert Land har sine Love og Skikke, som i Regelen ere hinanden ganske modsatte. Saaledes, for Eksempel, er, efter Loven, Konen underkastet sin Mand; men efter Skikken, Manden underkastet sin Kone.

I Europa staa de i størst Anseelse, som leve saa overdaadig, at de ikke blot opæde Landets Frugter, men Landet selv: og ingen Stand foragtes, uden den, som dyrker Jorden og føder disse Ædere.

Hvor vidt Europæerne have bragt det i Laster, kan man slutte af de mange Galger og Rettersteder, man finder overalt. Hver By har sin egen Bøddel. England alene maa jeg undtage, hvor jeg tror der gives slet ingen Bøddler, eftersom Indbyggerne hænge sig selv.

Jeg har en Slags Mistanke om, at Europæerne ere Menneskeædere; thi de indslutte hele Hobe af friske og stærke Mennesker i visse Lukker, som de kalde Klostre, blot til den Ende, at de skulle blive glatte og fede, hvilket sjælden slaar fejl, da de, fritagne for alt Arbejde, have intet andet at

sørge for i disse Lysthaver end at gøre sig til gode.

Europæerne drikke gerne Vand hver Morgen for at afkøle Maven; men neppe have de faaet Heden paa denne Maade dæmpet, før de drikke Brændevin, for at hidse den igen.

Religionen i Europa deles i to Hovedsektorer: den romersk-katolske og den protestantiske. Protestanterne tilbede kun een Gud, Katolikerne flere; thi de have lige saa mange Guder og Gudinder som Stæder og Landsbyer. Alle disse Guder og Gudinder har Paven eller Ypperste-Præsten i Rom skabt, og Paven igen bliver skabt af visse Præster eller de saa kaldte Kardinaler. Man ser heraf, hvilken Magt disse Kardinaler maa have, siden de kunne skabe Guders Skabere.

De gamle Indbyggere i Italien undertvang hele Verden og lystrede deres Koner; de nuværende derimod mishandle deres Koner og lystre hele Verden.

Dyrene i Europa deles i to Klasser: de, som opholde sig paa Landet, og de, som opholde sig i Vandet. Dog gives der og nogle, som man kalder Amfibier, der kunne leve i begge Elementer, for Eksempel: Frøer, Marsvin og Hollændere; thi disse bo i Moradser og

— færdes nok saa godt i Søen som paa Landet.

Europæerne have samme Levnetsmidler som vi. Spanierne alene leve blot af Luften.

Handelen blomstrer hist og her i Europa, og mange Ting ere endog her til fals, som man aldrig driver Handel med hos os. Saaledes sælger man i Rom Himmelen, i Schweiz

sig selv, og i sættes Krone, Scepter og Kongeværdigheden paa offentlig Auktion.

I Spanien er Ladhed det sande Kendetegn paa et velopdraget Menneske, og intet er større Bevis paa ægte Adel end Søvn.

De kaldes overalt rettroende, som ikke vide, hvad de tro, og som ikke gide gjort sig den Umage at undersøge, hvad de høre. Der gives adskillige, som blot paa Grund af denne Skødesløshed og tankeløse Ladhed indføres i de helliges Tal, mens derimod de, som, bekymrede for deres evige Skæbne, nøjere prøve og veje alle Ting, for mindste Afvigelse fra den herskende Mening fordømmes i al Evighed.

I Almindelighed tro Europæerne, at det til evig Salighed eller evig Fordømmelse ikke kommer an paa Menneskenes Handlinger i Livet, Udøvelsen eller Forsømmelsen af deres Pligter, men blot paa Stedet, man er født paa; thi de tilstaa alle, at de, hvis de vare fødte i et andet Land og af andre Forældre, vilde have haft en anden Tro. De synes derfor ikke saa meget at fordømme Folk, fordi de have den eller den Religion, som fordi de ere fødte paa det eller det Sted, hvilket jeg slet ikke kan finde overensstemmende med Guds Retfærdighed og Godhed.

Iblandt deres Skribenter staa de i størst Anseelse, som saaledes forvende og bagvende den naturlige Orden i Stilen, at det, som i sig selv var klart og tydeligt, derved bliver mørkt og uforstaaeligt. Disse kaldes „Poeter“, og deres Ordomblytning „Poesi“. Dog er dette endnu ikke nok til at være en ægte Poet; en saadan maa tillige kunne lyve

forskrækkelig. Man dyrker af denne Aarsag med en Art af guddommelig Tilbedelse en vis gammel Homerus, der skal have været Mester i begge Dele. Mangfoldige efterabe ham i Ordenes Omflyttelse og Sandhedens Forfalskning; men ingen har, som man siger, naaet ham endnu.

Videnskabs-Dyrkerne købe Bøger i stor Mængde, dog ikke saa meget for Indholdets, som for Bindets og Formatets Skyld. Boghandlerne, som snart ere komne under Vejr med denne Bogforfængelighed, bruge derfor det Kneb at lægge de usleste og almindeligste Bøger op paa ny, i et andet Format, med andet Tryk og Kobbere, saa at Prisen for den samme Bog bliver ti Gange dyrere. Man maa mærke, at Videnskaberne udgøre en Gren af Handelen der, og at Filosofer og andre Forfattere regnes blandt de snueste Købmænd. Tosserne skrive gerne helst og de fleste Bøger, som om de frygtede, at Rygtet om deres Dumhed ellers ikke skulde komme til Efterkommerne.

Akademierne i Europa ere lige saa mange Handelsbørse, hvor for maadelig og billig Pris Grader, Promotioner, Værdigheder, alle Slags Lærdomstitler og deslige videnskabelige Varer ere til fals, hvilke man her under Jorden først efter megen Sved og Møje og mange Aars daglige og natlige Studering kan tilvejebringe sig. Doktorer kalder man dem, som have naaet den højeste Spids af al menneskelig Lærdom eller, som Europæerne kalde det, have besteget Toppen af det Bjerg Parnassus, hvor der skal bo ni saakaldte Jomfruer. Næst efter dem komme Magistrene, som for nogen ringere Pris faa deres lær-

de Titler og derfor og holdes for mindre alvidende. Man ser heraf, hvor stor en Velvillighed imod det menneskelige Køn der hersker paa de overjordiske Universiteter, siden de bane Vejen saa let og magelig til Lærdom. De nordiske Akademier ere heri lidt mere vrantne, da de ikke bortgive de højeste Æresposter uden efter foregaaende Eksamen.

De lærde og ulærde skilles fra hinanden ved forskellig Klædedragt og Sæder, men fornemmelig ved forskellig Religion. Disse tro for det meste kun paa een Gud: hine derimod dyrke flere Guder og Gudinder. De lærdes fornemste Guddomme ere Apollo, Minerva, de ni Muser og andre ringere hele eller halve Guder, som Poeterne paakalde, naar de faa i Sinde at rase. De lærde selv inddeles efter deres forskellige Studeringer i forskellige Klasser, saasom Filosofer, Poeter, Grammatikere, Fysikere, Metafysikere og saa videre.

En Filosof er en videnskabelig Kræmmer, som for en vis bestemt Pris sælger Selvfornægtelses-, Maadeligheds- og Fattigdoms-Forskrifter og præker saa længe imod Rigdom, indtil han selv bliver rig. Faderen for Filosoferne er en vis Seneca, der ved at bære sig saaledes ad samlede sig kongelige Rigdomme.

En Poet er et Menneske, som gør Opsigt med trykt Sladder, Løgn og Raseri. Afsindighed er derfor et Særmærke paa de sande høje Digtere. Alle, som udtrykke deres Mening med Tydelighed og Simpelhed, dømmes uværdige til Laurbærkransen.

Grammatikerne udgøre en vis Art af Krigsstand, der forstyrrer den offentlige Ro-

lighed. De kendes fra andre Krigere derpaa, at de i Stedet for affarvede have sorte Munderinger, og Penne i Stedet for Sværd. De fægte med lige saa stor Haardnakkethed for Bogstaver og Ord, som hine for Frihed og Fædreland. Jeg tror, at Regeringen alene til den Ende underholder dem, at det menneskelige Køn ikke i Fredstider skal faa Skørbug af al for megen Rolighed. Undertiden dog, naar disse lærde Krige gaa saa vidt, at de true med Blodsudgydelse, lægger Øvrigheden sig med sin Myndighed derimellem, hvad jeg hørte for nogen Tid siden skal være sket i Paris, hvor det store Raad, da Striden imellem Doktorerne om Q og K blev for alvorlig, omsider gav Tilladelse til at bruge begge disse Bogstaver.

En Fysiker er en, som ransager Jordens Indvolde, de tobenede, firbenede og flerfødde Dyrs, Ormes og Insekters Natur, og som kender, kort sagt, alle Ting, undtagen sig selv.

En Metafysiker ser alene det, som er skjult for alle andre, kender, beskriver og udvikler Aandernes og Sjælenes Væsen, alt det, som er, og alt det, som ikke er; men som, formedelst sit alt for skarpe Syn, ikke skelner, hvad der ligger ham lige for Fødderne.

Saaledes er Tilstanden i den lærde Republik i Europa. Jeg kunde anføre mange flere Ting; men det maa være nok at have givet Læseren en Mundsmag af det fornemste, det vil noksom sætte ham i Stand til at dømme, hvorvidt Europæerne have Ret til at holde sig selv for de eneste kloge. Det maa man imidlertid indrømme de overjordiske Doktorer og Magistre, at de have langt større Fær-

dighed i Opdragelses-Videnskaben end vore underjordiske Lærde; thi der gives Lærere i Sprog og Videnskaber, der ikke alene lære det fra sig, de selv have lært, men endog det, hvoraf de ikke forstaa det allerringeste. Det falder os allerede vanskeligt paa en let Maade at bibringe andre, hvad vi selv vide; men at lære dem, hvad vi ere aldeles ukundige i, derom have vi næsten intet Begreb engang. Der findes adskillige blandt de europæiske lærde, der med lige Iver dyrke baa- de Teologiën og Filosofien. Som Filosofer tvivle de om alle Ting, og som Teologer tro de, hvad det skal være. Europæerne besjæles af samme Lyst til Studeringer som vi underjordiske, men blive i meget kortere Tid lærde. Denne Fordel skyldte de en vis magisk Opfindelse (lærde Journaler, Kataloger, Ordbøger, Encyklopædier o. s. v.), hvorved de sættes i Stand til at læse et halvt hundrede Bøger paa een Eftermiddag.

De overjordiske Folk ere overmaade andægtige og særdeles ivrige i at bede. De rette sig alligevel, i det sidste, ikke efter deres Hjertes Tilskyndelse og Bevægelse, men efter Klokkeringen, Ure og Solskiver, saa at deres Andagt er fuldkommen mekanisk og bestemmes mere af udvortes Tegn, gammel Vane og visse Klokkeslet end af inderlig Følelse. Hvor flittige de ere i Bøn og Paakaldelse, kan man slutte deraf, at de fleste, mens de hugge Brænde, skure Tallerkener og have andet Haandarbejde for, synge aandelige Salmer.

Da jeg kom til Italien, ansaa jeg mig som Herre over hele Landet; thi enhver, som mødte mig, kaldte sig min Slave. Da

jeg fik i Sinde at sætte Prøve paa denne underdanige Lydighed, befalede jeg engang min Vært at laane mig sin Kone en Nats Tid; men han blev ordentlig opbragt herover, befalede mig at pakke ind, og da jeg nølede noget længe, jog han mig paa Døren.

I Norden søge Indbyggerne med yderste Begærlighed Titler af Embeder, som de ikke have; og alle ere saa hidsige efter at gaa paa den højre Side, at de næsten gaa fra Forstanden. Videre . . .“

Længer strakte min Taalmodighed sig ikke. Jeg blev optændt af den yderste Forbitrelse, kastede Bogen bort og forsikrede Tomopoloko, som var hos mig, at det var lutter Opdigtelser af en ubillig og galdefuld Skribent. Men da den første Hede havde sat sig, begyndte jeg at fælde en noget mildere Dom over denne Rejsebeskrivelse, eftersom jeg saa, at Forfatteren, endskønt usand og ubillig i de fleste Stykker, dog ikke altid havde afvejet fra Sandheden, men truffen den endog i mange Ting paa en Prik. For Resten fulgte jeg Tomopolokos Raad, omhyggelig at nære Qvamiternes falske Mening om min Herkomst, da jeg fandt det raadeligere til mine Planers Udførelse at gælde for overordentlig Gesandt fra Solen end for en simpel europæisk Borger.

Efter at alle Naboerne i lang Tid havde holdt sig rolige, og jeg imidlertid havde benyttet mig af den velgørende Fred til at indrette Staten efter mit Ønske, fik vi pludselig Efterretning om, at tre af de mægtigste Nationer havde forenet sig imod Qvamiterne, nemlig Arctonierne, Kispusianerne og Alectorianerne. De første vare med Fornuft og Tale begavede Bjørne, et meget haardt og krigersk Folk. Den kispusianske

Nation bestod af overordentlig store Katte, som for deres Snedighed og Dømmekraft vare almindelig berømte og ikke saa meget ved legemlig Styrke som ved snilde Paafund og Krigspuds bestandig havde holdt de mægtigste Fjender Stangen. Alectorianerne vare, da de lige saa godt strede i Luften som paa Jorden, heller ikke at løbe med. De vare Haner, bevæbnede med Buer og forgiftede Pile, der sjælden fejlede og voldte dødelige Saar, hvor de traf.

Disse tre Folkeslag vare blevne forbitrede over Qvamiternes usædvanlige Fremgang og Tanaqviterens Nederlag. For at standse den qvamitiske Vælde, inden den greb for vidt om sig, indgik de altsaa et fælles Forbund; men førend de lode udgaa nogen Krigserklæring, afsendte de Gesandter til Qvama, som forlangte Tanaqviterens Frihed og forkyndte Kejseren formelig Krig, hvis samme blev nægtet. Paa min Tilraaden bleve de straks affærdigede med følgende Svar: „Da Tanaqviterne, som Forbunds- og Fredsbrydere, have fortjent den Elenighed, de ved deres egen Taabelighed og Stolt-hed selv havde styrtet sig i, havde Hans Majestæt Kejseren i Qvama besluttet, af alle Kræfter at forsvare den Ejendom, han i en lovlig Krig havde erhvervet sig, til det yderste imod enhver Angriber, uden i mindste Maade at frygte enten disse forenede Folkeslags eller nogen anden Magts Trusler.“ Med dette Svar bleve Gesandterne sendte tilbage; og vi gave os straks i Færd med Tilberedelserne til den forestaaende Krig. I kort Tid fik jeg en Krigshær af fyrretyve Tusinde Mand bragt paa Benene, hvoriblandt vare otte Tusinde Ryttere og to Tusinde Flinteskytter. Kejseren, saa affældig han var af Alderdom, besluttede selv at være

med i dette Felttog og var endnu saa opflammet af Begærlighed til Ære, at hverken hans Gemalindes, Børns eller mine Forestillinger formaede ham til at afstaa fra dette Foretagende. Hvad der i denne Tingenes Forfatning gjorde mig mest urolig, var den Tvivl og Mistanke, jeg havde til Tanaqviterne, da jeg frygtede, at de, utaalmodige over deres nye Trældom, vilde gribe den første den bedste Lejlighed til at afkaste Aaget og gaa over til Fjenderne. Jeg bedrog mig ikke; thi straks efter Krigens Forkyndelse fik vi at vide, at tolv Tusinde Tanaqviter i fuld Rustning vare gaaede over til den fjendtlige Lejr; saa jeg mærkede, at vi paa een Gang fik med fire mægtige Fjender at bestille.

I Begyndelsen af Maaneden Kilian lod jeg Krigshæren bryde op, efter at den var forsynet med alle Nødvendigheder. Paa Marchen mødte vore Spejdere os med den Beretning, at de forenede Tropper allerede vare brudte ind i Tanaqvi og belejrede Fæstningen Sibol paa Grænserne af Kispusia med saa megen Heflighed, at Kommandanten allerede tænkte paa Opgivelse. Men saa snart de mærkede vor Ankomst, ophævede de Belejringen og rykkede imod os. Slaget blev holdt i en Dal, ikke langt fra den belejrede Fæstning, hvoraf det endnu den Dag i Dag kaldes det Sibolske Feltslag. Arctonierne, som stode paa den venstre Fløj, anfaldt vore Ryttere og gjorde et stort Nederlag iblandt dem; og da de oprørske Tanaqviter understøttede dette Anfald, syntes det næsten at være ude med os. Men Flinteskytterne kom Rytteriet til Hjælp, og idet disse med to dygtige Salver adsplittede de fjendtlige Geledder, fik Træfningen et ganske andet Udseende, og de

nylig sejrende Fjender saa sig nødte til lidt efter lidt at vige, saa længe til de aldeles gave sig paa Flugten. Mens dette gik for sig, bragte Kispusianerne paa den anden Side vore Fodfolk stærkt i Knibe. De afskøde med saa megen Behændighed og Lykke deres Pile, at seks Hundrede Qvamiter i kort Tid bleve dels dødelig saarede, dels rent ihjelskudte. Men da Rytteriet med Flinteskytterne kom til, nødtes de til at tage Flugten, dog saaledes at de beholdt deres Geledder i Orden og syntes mere at trække sig tilbage end at fly; hvilket de kunde tilskrive deres Anfører Monsonius's Klogskab og Erfarenhed, der paa den Tid i Krigskunsten gjorde alle underjordiske Hærførere Palmen stridig. Endnu vare Alectorianerne tilbage, som det var mest vanskeligt at overvinde; thi saa snart vore Flinteskytter lagde an paa dem, svang de sig op i Luften og skøde derfra deres Pile med saa megen Eftertryk ned paa vore Hoveder, at faa rejste sig igen, som faldt til Jorden derved. De traf bestandig; thi man skyder altid meget lettere og sikrere ovenfra nedad, end nedenfra opad; men vore derimod fejlede som oftest formedelst Fjendernes idelige Flagren og Bevægelse. Midt i Stridens største Hede blev Kejseren, der for omkring, hvor Faren var størst og selv skød paa Fjenderne med al mulig Tapperhed, truffen i Halsen af en forgiftet Pil og faldt ned af Hesten. Man bar ham straks ud af Slaget til sit Telt, hvor han kort efter opgav Aanden. I denne slibrige Forfatning holdt jeg det for raadeligst at paalægge alle dem, som havde været Vidne til dette bedrøvelige Tilfælde, Tavshed, at de stridende ikke skulde tabe Modet ved Tidenden om Kejsereus Død. Jeg bød dem derfor at

være ved godt Mod; Kejseren, sagde jeg, var kun besvimet af det pludselige Skud, og Pilen var ikke gaaet dybt ind i Kødet. Da Blodet var tørret af, havde jeg set Saaret, vedblev jeg, og fundet, at det slet ikke var dødeligt, saa at jeg haabede, de snart skulde faa ham at se igen ganske frisk. Da de fleste saaledes bleve uvidende om, hvad der var hændet Kejseren, varede Slaget til Midnat; men da Alectorianerne, udmattede af Arbejde og Saar, trak sig tilbage til deres Lejr, gjorde jeg Stilstand paa saa mange Dage, som jeg behøvede til at lade de dræbte begrave. Imidlertid, da jeg mærkede, at jeg havde et nyt Kunstgreb nødig, for at betvinge disse vingede Fjender, lod jeg, mens Stilstanden varede, Flintekuglerne støbe om til Hagl. Dette Middel havde saa heldig en Virkning, at Alectorianerne i den følgende Træfning faldt hovedkulds ned af Luften som Fluer, og den halve Del af deres Krigshær omkom ynkelig paa denne Maade. De overblevne strakte derpaa Gevær og bade ydmygt om Fred. Arctonierne og Kispusianerne fulgte deres Eksempel og overgave sig selv med Vaaben og Fæstninger i vore Hænder.

Da alle disse Ting lykkelig vare bragte til Ende,

Se, da kaldte jeg sammen de første af Folket, de ældste, Alle Troppernes Hov'der, til Højraad i fulde Forsamling; Lig det boblende Havs højtbrusende Bølger de strømte Alle til mig i Teltet og tavse hørte min Tale:

„Ædle, tapre, berømte Krigere! Jeg tvivler ikke paa, at det jo er de fleste iblandt eder noksom bekendt, med hvor ængstelig Bekymring og Omhu jeg har raadet Hans Majestæt Kejseren fra at vove sit eget dyrebare Liv i dette Tog. Men hans medfødte Tapperhed og ufor-

skrækkede Heltemod tillod ham ikke i Mæghed at blive hjemme paa en Tid, da vi andre vove Livet imod hans Fjender. Sandelig! det er den eneste Begæring, som Hans kejserlige Majestæt nogen Sinde har afslaaet mig. O! at Allerhøjstsamme havde været vanskeligere i at tilstaa mig alle andre Ting og villigere i denne ene! vi skulde da ikke have befunden os i denne ulykkelige Tilstand, hvori hans uformodentlige Død har styrtet os; men vort Indtog i den kejserlige Hovedstad skulde da have blevet en sand Triumf, og vor Glæde over saa mange herlige Bedrifter skulde da have været fuldkommen, ublandet med nagede Kummer! Jeg kan ikke længer, og bør ikke længer dølge den sørgelige Tildragelse, som har givet enhver af os et større Saar, end alle Fjendernes samtlige Pile havde kunnet forvolde. Vider altsaa, at vor Kejser, midt i Slaget, hvor han stred med den ham egne Tapperhed, blev truffen af en ulyksalig Pil og kort efter opgav sin Aand! Gyselige Tilfælde! hvilken Sorg, hvilken almindelig Kummer vil denne store Fyrstes Tab udbrede over hele Riget! Dog, taber ikke ganske Modet! Den store Helt ophører at dø; men ikke at leve. Eders Kejser er ikke død for eder! Han lever igen i to voksne Prinser, sande Aftryk af den fortræffeligste Fader og ikke mindre Arvinger til hans Dyder end til hans Riger. I have ikke forandret Kejser, men blot Kejserens Navn. Og da Prinsen Timuso, som den førstefødte, modtager sin Faders Krone, er jeg fra nu af under hans Scepter Krigshærens Anfører. Leve Timuso! ham ville vi alle hylde! ham ville vi sværge evig Troskab! ham skulle vi herefter alle lyde!

FJORTENDE KAPITEL.

Forfatteren bliver Monark under Jorden.

Da Talen var til Ende, raabte de alle med høj Røst: „Vi ville have Pikilsu til Kejser.“ Da jeg hørte dette, blev jeg ganske forskrækket og bad dem alle med Taarer i Øjnene ikke at glemme den Troskab, de skyldte den kejserlige Familie, og de Velgerninger, som den afdøde Monark havde bevist enhver især iblandt dem, saa vel som alle i Almindelighed, da de ved en saadan Utaknemmelighed vilde sætte en uudslettelig Skamplet paa Nationens Navn. Jeg lagde til, at jeg ikke desto mindre vilde være dem til Nytte som Privatmand, om de ellers kunde have nogen Nytte af mig. Men mine Ord udrettede ikke det mindste.

Folkets Føreres Sind opflammed end mere min Tale; Og blandt Folkene selv opstod en almindelig Mumlen.

Soldaterne blandede deres Skrig med Anførernes Raab, og den hele Lejr genlød adskillige Gange af de anførte Ord. Jeg bedækkede mit Hoved og forføjede mig derfra ind i mit Telt og forbød Vagten at indlade nogen; thi jeg haabede, at Soldaterne skulde blive anderledes til Sinds, naar den første Hede havde lagt sig. Men Officerer og Soldater trængte med Magt ind i Teltet og satte Kronen paa mit Hoved, hvor meget jeg end satte mig derimod. Derpaa førte de mig ud og udraabte mig under Paukers og Trompeters Lyd til Kejser i Qvama, Konge over Tanaqvi, Arctonien og Alectorien, samt Storhertug i Kispusien. Da jeg saa, at det ikke stod til at forandre, satte jeg mig ikke længer imod min

egen Lykke: og jeg maa tilstaa, at denne høje Værdighed ikke var mig saa ganske imod; thi et Kejserdømme, med tre Kongeriger og et Storhertugdømme, ere Ting, som kunde sætte enhver anden i Fristelse. Jeg skikkede vel straks Gesandter til Prinsen for at berette ham, hvad der var forefaldet, og raade ham, at han tappert skulde haandhæve den Ret, som Fødselen havde forhvervet ham, ved at erklære dette nye lovstridige Valg for dødt og magtesløst; men jeg foresatte mig dog tillige, at jeg ikke saa let vilde lade dette mig frivillig tilbudte Kejserdømme fare. Jeg affærdigede altsaa egentlig dette Gesandtskab for at undersøge Prinsens Tænkemaade. Saasom denne unge Herre var udrustet med ypperlige Naturgaver og især med en skarp Dømmekraft, vidste han vel, hvor mange Smuthuller og listige Udveje Menneskene kunne udfinde, og da han gættede sig til min forstilte Beskedenhed, søgte han med Klogskab at skikke sig i sin Skæbne, fulgte Krigshærens Eksempel og udraabte mig selv til Kejser i Hovedstaden. Derhen blev jeg bragt i Triumf, ledsaget af Generalerne, under det hele Folks Fryderaab, og nogle Dage derefter blev jeg kronet. Saaledes var jeg fra en skibbruden Mand forvandlet til en Monark. Paa det jeg kunde gøre mig Qvamas Indbyggere endnu mere forbundne, og lige saa meget ved private som offentlige Handlinger befæste min Magt, formælede jeg mig med den afdøde Kejsers Datter; thi jeg mærkede, at mine Undersaatter endnu elskede og ærede den gamle Kejser-Familie. Denne Prinsesse hed Ralac, og

Blomstred, lig den nys udsprungne Rose,
I modne Purpurmil —

Da jeg havde bragt saa mange og store Ting i Rigtighed, tænkte jeg paa nye Midler, hvorved jeg kunde udvide mit Rige og gøre det frygteligt for den hele underjordiske Verden. Fornemmelig var jeg betænkt paa at holde de nylig overvundne Folk i Lydighed. I denne Hensigt anlagde jeg hist og her nogle Fæstninger og lagde stærke Besætninger deri: de overvundne behandlede jeg med Mildhed og op-højede endog nogle af dem til anseelige Embeder i Residensstaden. Især beviste jeg de to fangne Anførere, Tomopoloko og Monsonius, saa megen Gunst, at nogle af Qvami-terne bleve misundelige derover, endskønt de endnu ikke lode sig mærke med deres Fortrydelse. Længe laa denne Gnist skjult i Asken, indtil den endelig brød ud til en aabenbar Ildebrand, som jeg siden skal fortælle. Hjemme stræbte jeg at bringe de skønne Videnskaber og Krigskunsten til den højeste Fuldkommenhed: og saasom dette Land havde tykke Skove og Træer nok til Skibsbyggeri, stræbte jeg af al Magt at faa udrustet en Flaade af Krigsskibe, byggede efter Europæernes Maade, og hvor overvældet jeg end var med andre Forretninger, lod jeg dog dette ene være mig saa vigtigt, at jeg syntes ikke at foretage mig andet. I dette Arbejde betjente jeg mig især af Kispusianerne, som vare temmelig erfarne i Søvæsenet, og siden gjorde jeg Monsonius til Admiral over Flaaden.

Jeg lod hugge Tømmer og smede Værktøj og drev saa ivrig paa Arbejdet, at jeg havde en Flaade af tyve Skibe i Søen den tresindstyvende Dag, efter at Træerne vare fældede. Da alt dette var gaaet efter Ønske, betragtede jeg mig selv som en anden Alexander under Jor-

den; thi jeg havde i Sinde at gøre lige saa megen Opsigt her, som han havde gjort paa vor Klode. Den afsindige Herskesyge vokser stedse og kender ingen Grænser. For nogle Aar siden havde et Kapellani, Skriverembede eller et ringe Degnekald været mine Ønskers højeste Maal: jeg vovede dengang ikke at haabe mere, og nu syntes fire eller fem Kongeriger mig for lidet; saa at jeg i Henseende til min Begærlighed, som stedse tiltog med min Magt og Formue, aldrig havde været fattigere og mere trængende end nu.

Jeg var underrettet af de kispusianske Skipper saavel om Havets som de omliggende Landes Beskaffenhed og havde erfaret, at man efter otte Dages lykkelig Sejlads kunde naa Kejserdømmet Mezendores Kyster, og da man derfra let kunde komme over til Martinia, hvilken Vej jeg selv nylig havde sejlet, besluttede jeg at ile med dette Tog. Det var egentlig Martinia, som jeg sigtede til; dels af Lyst til dette Folks Rigdomme, dels fordi Martinianerne fremfor alle andre vare erfarne i Søvidenskaberne og jeg altsaa kunde behøve dem til mit store Forehavende. Desuden var der endnu noget, som bevægede mig til at undertvinge dette Folk: jeg vilde nemlig hævne mig paa dem. Jeg overtalte den ældste af Prinserne til at tage Del med i dette Tog og foregav, at Hans Højhed derved vilde faa ypperlig Lejlighed til at vise sin Tapperhed og Forstand; men min egentlige Hensigt var, at jeg vilde beholde ham til Gidsel og Pant paa Qvamiternes Troskab. Vel blev den yngste Prins tilbage; men Regeringen betroede jeg i min Fraværelse til Kejsrerinden, som alt da var frugtsommelig. Den hele Flaade bestod af tyve store og smaa Skibe, som alle

vare byggede ligesom Skibene i Martinia, og det efter Kispusianeren Monsonius' Raad og Bestyrelse, der med egen Haand havde udkastet Planen dertil. Martinianerne vare iblandt de underjordiske ligesom Tyrkerne og Sidonerne fordum, eller Englænderne og Hollænderne nu om Stunder i vor Verden, der tilegne sig Herredømmet over Havet. Men da jeg kom til Martinia, saa jeg, hvor meget man i disse Skibes Bygning havde forfejlet den martinianiske Model.

Vi gik under Sejl paa den Aarstid, da Planeten Nazar ses i Middelstørrelse. Da vi havde pløjet Havet i tre Dage, saa vi en stor Ø, hvis Indbyggere let kunde undertvinges, formedelst en Uenighed, som paa den Tid delte dem i Partier. Da de ingen Vaaben have og ikke forstaa at bruge dem, stride de blot med Skældsord og Forbandelser. Deri bestaar ogsaa deres Straf og al deres Krig. Hos dem kastes Forbrydere i Fængsel, og efter Forhøret slæbes de hen paa Torvet for offentlig at udskældes og forbandes. Hertil har man visse Betjente, som kaldes Sabuter eller Skændegæster og ere ligesom Skarprettere og Politibetjente hos os. Deres Skabning er alene forskellig fra andre Menneskers deri, at Fruentimmerne hos dem have Skæg og Mændene ikke: desuden vende deres Fødder bagud og ikke, som andre Menneskers, fremad. Da vi havde gjort Landgang her, mødte vi henimod tre Hundrede Kanalisker; thi saaledes kaldes disse Øboere. De angreb os som Fjender og brugte deres sædvanlige Vaaben, Skældsord og Forbandelser. Som vi fik at høre af en Alectorianer, der forstod det kanaliskiske Sprog, vare disse Skældsord saa bidende, at de dermed beviste, hvor store Mestre de vare

i denne Maade at stride paa, og at de deri ikke gave vor Tids Kunstdommere noget efter. Men jeg vidste vel, at

— — Trusler uden Magt
Bør høres og bestrides med Foragt,

og forbød at bruge Vold imod et ubevæbnet Folk. Blot for at gøre dem bange lod jeg skyde med en Pistol iblandt dem, hvilket straks havde den Virkning, at de faldt paa Knæ og bad om Naade. Derpaa kom de fornemste Smaakonger paa denne Ø ydmyge til mig, overgave sig selv tilligemed deres Undersaatter og gjorde hele Øen skatskyldig til mig. Det var ingen Skam for dem, sagde de, at overvindes af den, som var uovervindelig, og de kunde med Ære underkaste sig den, som Lykken havde ophøjet over alle andre. Da altsaa denne Ø var bleven mig skatskyldig, hvorved min Magt vel var noget udvidet, men min Ære for Sejren over saa ustridbart et Folk ikke meget formeret, lettede vi Anker og kom efter nogle Dages lykkelig Sejlads til Mezendores Kyster. Her holdt jeg Krigsraad, om enten det var bedst straks at angribe eller i Forvejen lade spørge Kejseren ved Gesandter, om han vilde overgive sig med det gode eller tvinges dertil. De fleste syntes, at det var sikrere og ædlere at afsende Gesandter. Jeg lod da følgende fem Mænd, en Qvamiter, en Arctonier, en Alectorianer, en Tanaqviter og en Kispusianer, rejse i dette Gesandtskab. Da de kom til den kejserlige Resident, spurgte Kommandanten dem i Kejserens Navn:

Hvad Hensigt dem førte
Did over svælgende Dybs vidtbrusende Bølger — —

Gesandterne svarede:

Ej forvildende Stjerner, ej skuffende Tøning, ej Storm os
Bragte; med frivillig Hu vi styrede hid — —

og derpaa overleverede de Kejseren et Brev
af følgende Indhold:

„Vi Niels Klim, Solens Gesandt, Kejser i Qvama, Konge over Tanaqvi, Arctonien og Alectorien, Storhertug i Kispusien og Hersker over Kanaliska, formelder Kejseren af Mezendore, Miklopolatu, sin Hilsen. Vi gøre hermed vitterligt, at det er besluttet i Himlens uforanderlige Raad, at alle Kejserdømmer og Kongeriger i Verden skulle underkaste sig Qvamas Magt; og da Forsynets Beslutning er uigenkaldelig, maa eders Rige nødvendig prøve samme Skæbne. Vi raade derfor, at I frivillig overgiver eder og ikke lader det komme an paa Krigens Udfald, ved dumdristig at modsætte eder vore sejrrige Vaaben. Ved en frivillig Underkastelse vil det uskyldige Blod spares og eders egen Skæbne formildes. Givet paa vor Flaade den tredie Dag i Maaneden Rimat.“

Efter nogle Dages Forløb kom Gesandterne tilbage med et frækt og stolt Svar. Jeg lod da alle fredelige Tanker fare og gjorde Landgang. Da jeg havde stillet mine Tropper i Slagorden, udsendte jeg Spejdere for at udforske Fjendens Forfatning. Disse kom i en Hast tilbage og berettede, at en fjendtlig Armé, som bestod af tresindstyve Tusinde Løver, Tigre, Elefanter, Bjørne og gyselige Rovfugle, rykkede imod os. Vi satte os fast paa et bekvemt Sted og oppebiede Fjendens Ankomst. Da alting var færdigt og Tegnet givet til Angreb, bleve fire Ræve sendte fra det fjendtlige Parti som Gesandter,

der skulde handle med os om Fred; men da de havde talt nogle Timer med de øverste Anførere, maatte de gaa tilbage med uforrettet Sag. Vi fik straks at vide, at de mere havde været Spejdere end Gesandter, og at de vare sendte for at udforske vor Krigshærs Tilstand. De lode vel, som de snart vilde komme tilbage med anden Fuldmagt, men da vi straks derefter saa, at den fjendtlige Arme rykkede imod vor Lejr, mærkede vi, at der intet Haab var mere til Fred, brød op og gik løs paa Fjenden. Striden var heftig og haardnakket paa begge Sider; thi endskønt vort Artilleri i Begyndelsen anrettede stor Ødelæggelse iblandt Fjenderne, bleve dog Elefanterne i deres Geledder, da deres haarde Hud betryggede dem imod Kuglerne. Men da vi begyndte at tordne med det grove Skyts, og Elefanterne saa dets gyselige Virkning, bleve de forskrækkede og toge Flugten.

I dette Slag faldt tre og tredive Tusinde Mezendorer, og to Tusinde gjorde vi til Fanger. De, som undkom af Slaget, flyede til Hovedstaden, som var en stærk Fæstning, hvor de forkyndte denne skrækkelige Tidende. Vi fortsatte Sejren og kom, efter at have slået Lejr tre Gange, til Residensstaden, som vi belejrede baade til Lands og Vands. Da vi nærmede os Byen, kom et nyt Gesandtskab os i Møde, som begærede Fred paa meget billigere Vilkaar end de forrige. Kejseren tilbød mig sin Datter, den smukkeste af alle Løvinderne, til Ægte og Halvdelen af sit Rige til Medgift. Vilkaarene mishagede mig, især hvad dette Ægteskab angik; thi jeg holdt det baade for usikkert og utilladeligt at forstøde min Gemalinde, som jeg efterlod frugtsommelig, og gifte mig med en

Løvinde. Gesandterne maatte da gaa tilbage uden Svar. Derpaa stillede jeg Kanonerne imod Byens Mure, og skønt de vare af Sten, fik de dog hist og her Huller og bleve nedrevne. Da Staden vrimlede af adskillige Slags Dyr, hørte man blandede Toner af Indbyggerne, som brølede, tudede, bøgede, skrydede, brægede og hvislede imellem hinanden. Slangerne skjulte sig i Jordens Sprækker; Fuglene, som fløj forskrækkede i Luften, forlode den belejrede Stad og toge deres Tilflugt til Klipperne og de høje Bjerge. Træerne skælvede, saa at deres Blade faldt af og skjulte Byens Gader. Tyve Kammerfrøkener, som vare Roser og Liljer, visnede af Forskrækkelse ved det første Kanon-skud. Hele Skarer af alle Slags Dyr løb omkring i Byen og paa Landet og forskrækkede Indbyggerne, som havde sammenpakket sig i deres snævre Huse, hvor Heden og Mængden forarsagede smitsomme Sygdomme. Elefanterne havde vel mere Mod end de andre, men forskrækkede ved Kanonernes gentagne Torden forlode ogsaa de omsider de skælvende Huse.

Nu tabte Kejseren af Mezendore alt Haab, kaldte sit Raad sammen og talte:

Omsoust, o Borgere! vi føre Krig
 Mod Guders ubetvingelige Magt,
 Som ingen Stridens Uheld svækker, som
 Ved ingen Vaaben overvindes! — Højt
 Forkynder eders Raad og bedste Tykke!

Alle svarede paa een Gang med samlede Raab:

O bort med Krig! vi alle signe Fred!

Derpaa overgav han sig, tilligemed alle sine Lande; og jeg fik paa een Dag dette vidtløftige Kejserdømme med ti Kongeriger og lige saa mange Fyrstendømmer i min Magt; thi alle

de smaa Fyrster og Statholdere fulgte Kejsers Eksempel og kappedes om at overgive sig til mig.

Efter saa overordentlig en Fremgang lagde jeg seks Hundrede Mand Soldater til Besætning i Hovedstaden og lod Kejseren bringe som Fange paa vor Flaade. Paa hele Hjemreisen behandlede jeg ham med Artighed, og da vi kom tilbage til Qvama, skænkede jeg ham en hel Provins, der indbragte saa meget, at denne fangne Fyrste kunde leve deraf efter sin Stand. Undervejs fordrede vi Gidsler af de fleste Nationer, som havde staaet under Kejser Miklopolutu, og ved mine Trusler fik jeg paa en kort Tid alt det i min Magt, som hørte til Mezendore. For den største Del var det de samme Folk, som jeg har beskrevet paa min Rejse til Martinia. Endelig forlode vi de mezendoriske Lande og styrede til Martinia, hvis Kyster vi omsider fik i Sigte efter en lang, skønt lykkelig Sejlads. Aldrig har jeg haft noget behageligere Syn; thi naar jeg tænkte paa, at jeg nu, som Kejser og Hersker over saa mange Riger, skulde komme tilbage til det Land, hvor jeg var bleven dømt til Slaveri paa Galejerne, følte jeg en ubeskrivelig Glæde. I Begyndelsen havde jeg besluttet straks at give mig til Kende, for at gøre Martinianerne desto mere forskrækkede; men jeg forandrede siden min Beslutning, da jeg betænkte, at det var raadeligere at vedblive den store Indbildning, de overvundne Folk engang havde om min Herkomst, som Solens Gesandt.

Jeg haabede vel, at jeg i en kort Tid og uden megen Umage skulde undertvinge Martinianerne, hvis Fejghed jeg kendte; thi det var et Folk, som af Naturen var tilbøjeligt til Vellyst,

og som ved dets Rigdom og den Mængde Fornøjelser, Jorden og Havet frembragte, og ved dets bestandige Lykke var blevet mer og mer forkælet. Men Erfarenhed lærte mig, at det var et vanskeligt Foretagende. Ved den vidtløftige Handel, de dreve i den underjordiske Verden, havde de samlet sig umaadelige Skatte, hvormed de straks kunde forskaffe sig Hjælpetropper fra de stridbareste Folk. Desuden havde intet Folk i den underjordiske Verden bragt det videre i Søværnen end Martinianerne, og vore Skibe vare langt fra ikke saa gode Sejlere som deres. Man kan let forestille sig, hvordan de Skibe maatte være, som en Baccalaureus i Filosofien i en Hast havde ladet bygge, og hvad Dom Englænderne, Hollænderne og de Danske vilde have fældet over dem. Men vore Kanoner, hvis Brug Martinianerne ikke endnu kendte, oprettede denne Mangel.

Førend jeg foretog noget fjendtligt, affærdigede jeg Gesandter til Raadet med de samme Fredstilbud, som jeg forhen havde gjort Kejseren i Mezendore. Medens vi ventede paa Svar, saa vi en ypperlig og vel udrustet Flaade komme for fulde Sejl imod os. Vi stillede vore Skibe i Orden, saa godt som det i en Hast lod sig gøre, og gave Tegn til Angreb. Striden var langvarig og hidsig paa begge Sider. I Stedet for Kanoner havde Martinianerne et Slags Maskiner, hvormed de kastede umaadelig store Stene ind paa vore Skibe og gjorde dem ikke liden Skade. De havde desuden Brandere fulde af Beg, Harpiks, Svovl og andre brændbare Materier, hvorved vort største Skib blev stukket i Brand, og ødelagt. Sejren var derfor i Begyndelsen tvivlsom, og vore Folk vare allerede uvisse om, enten de skulde fægte eller fly; da

vore Kanoner med eet betoge Martinianerne Modet, saa at de bleve nødte til at flygte og søge Havn. Dog fik vi intet fjendtligt Skib i vor Magt, da de sejlede meget hurtigere end vores og i en Hast kom os af Sigte. Da dette Slag var til Ende, gjorde vi Landgang og marcherede saa hurtig som muligt for Hovedstaden Martinia. Paa Marchen mødte vi vore Gesandter, som Raadet stolt havde modtaget og affærdiget med disse Ord:

Til Flugt! til Flugt! forkynder eders Konge,
At ikke han, men vi beherske Havet!
Han skjule sig i sine Fjeldes Huler!

Thi da Martinianerne tillagde sig Overherredømmet over Havet, havde de modtaget en Bjergkonges Fordringer med Haanhed. Dog hvervede de Tropper af al Magt, og alle Indbyggerne i Martinia, som kunde bære Vaaben, rustede sig.

Vi havde neppe marcheret nogle Mile, før vi saa en overmaade talrig Arme, som bestod af alle Slags Nationer, at komme imod os. Denne Dristighed, som Fjenderne viste, efter at de havde været saa ulykkelige til Søs, gjorde os noget bange. Men alle disse Tropper vare som Luftsyn, der lade sig se og forsvinde; thi

De skjalv, før Krigstrompeten lød: Til Kamp! —

Og ved den første Salve af vore Kanoner gave de sig alle paa Flugten. Vi forfulgte dem og gjorde et stort Nederlag. Hvor mange der var faldne paa Fjendens Side, kunde vi siden se af Parykkerne, som vi samlede efter Slaget; thi da vi talte dem, kunde vi slutte, at henimod fem Tusinde Martinianere maatte være slagne. Ellers vare disse Parykker dannede anderledes end i min Tid, og jeg talte over tyve for-

skellige Slags, saa sindrigt er dette Folk i sine Opfindelser.

Efter dette Slag, eller rettere Nederlag, indtog vi Hovedstaden uden mindste Hindring. Thi saa snart vi havde gjort os færdige til Belejring og stillet Kanonerne mod Staden, kom Raadsherrerne meget ydmyge til vor Lejr og overgave Byen med hele Riget til os. Der blev da sluttet Fred, og vi holdt et højtideligt Indtog i Staden. Da vi kom ind igennem Portene, mærkede vi ikke nogen Alarm, som Skræk plejer at foraarsage i overvundne Byer; Stillehed og tavs Bedrøvelse herskede overalt. Nogle sad med Øjnene mod Jorden: andre vare raadvilde, hvad de skulde tage med sig, og hvad de skulde lade blive: andre stode forvildede i Dørene og betragtede deres Huse, som om de saa dem sidste Gang. Jeg sparede Byen, og Bedrøvelsen blev derved forvandlet til Glæde. Jeg gik ind i Rigets Skatkammer og forfæredes over at se denne overordentlige Skat. En stor Del deraf lod jeg uddele blandt mine Soldater, det øvrige lod jeg bringe i mit eget Skatkammer. Derpaa lagde jeg Besætning i Martinia og lod adskillige af Raadet som Gidsler føre paa mine Skibe; iblandt disse vare hin Borge-mester og hans Kone, som havde paadigtet mig den Forbrydelse, hvorfor jeg blev dømt til Slaveriet. Dog hævnede jeg mig ikke for denne Forhaanelses Skyld; thi jeg fandt det usømmeligt for saa stor en Monark at straffe de Fornærmelser, han havde lidt som Lastdrager.

Da Martinianerne vare undertvungne, besluttede jeg ogsaa at underkaste mig Nabo-Nationerne; men idet jeg gjorde mig færdig dertil, ankom Gesandter fra fire Kongeriger, som frivillig overgave sig til mig. Jeg regerede nu

over saa mange Lande, at jeg ikke holdt det Umagen værd at spørge om disse overgivne Rigers Navne, og lod mig nøje med at indbefatte dem under Titelen af Det Martinianske Rige.

FEMTENDE KAPITEL.

Lykkens pludselige Forandring.

Efter at jeg havde udført saa mange og saa overordentlige Foretagender, og vor Flaade havde faaet en overordentlig Tilvækst ved de martinianske Skibe, sejlede vi tilbage til vort Fædreland, hvor jeg holdt mit Indtog med en Pragt, som overgik alle romerske Triumfer. Og virkelig fortjente mine Bedrifter al mulig Hæder; thi hvilken Heltegerning kunde kaldes større og herligere end den, i saa kort en Tid at forvandle et foragtet og for alles Fornærmelser udsat Folk til Hersker over den hele underjordiske Verden? Hvad kunde for et Menneske som mig, der levede iblandt saa mange mig ulige Skabninger, være mere ærefuldt end at forskaffe det menneskelige Køn det Herredømme igen, som Naturen har givet det over alle andre Dyr. Pragten i denne Triumf, det Tilløb og Fryderaab, hvormed jeg blev modtagen af alle, baade gamle og unge i alle Stænder, vilde ikke en Gang værdig kunne beskrives i en egen Bog, meget mindre i dette korte Værk. Fra denne Tid kan man regne et nyt Tidspunkt i Historien, og tælle fem Monarkier, nemlig det Assyriske, Persiske, Græske, Romerske og det Underjordi-

ske i Qvama, der upaatvivlelig langt overgaar de første i Storhed og Magt. Jeg kunde derfor ikke undslaa mig for at modtage Titelen Koblu eller den Store, hvilken Qvamiterne og de øvrige overvundne Folk kappevis tilbøde mig. Jeg tilstaar, at det er en høj og stolt Titel, at blive kaldet den Store; men dersom en Cyrus, Alexander, Pompejus eller Cæsar sammenlignes med mig, vil man finde dem alle mindre end mig og snarere anse denne Titel for alt for beskeden. Alexander undertvang vel Orienten, men med hvad for Tropper? med lutter gamle, prøvede og ved idelige Krige hærdede Soldater; thi saadanne vare Macedonerne i hans Faders Philips Tid. Men jeg undertvang langt flere og stridbare Nationer, end Perserne vare, og det i kortere Tid, og med Folk, som nylig vare vilde Barbarer, og som jeg selv havde dannet. Den Titel, jeg siden brugte, var følgende: Niels den Store, Solens Gesandt, Kejser i Qvama og Mezendore, Konge over Tanaqvi, Alectorien, Arctonien, de Mezendoriske og Martinianske Riger, Storhertug i Kispusien, Hersker over Martinia og Kanaliska etc. etc.

— — — Grundfæstet stod
 Nu det uhyre Rige: Lykkens Søn
 Jeg syntes; ak! men før den sidste Dag
 Bør ingen prises lykkelig. — —

Thi efter at jeg havde opnaaet denne Magt og Lyksalighed, der var større end noget Menneske kunde ønske sig, gik det mig, som det plejer at gaa den, der fra en ringe Stand komme til stor Ære i Verden. Jeg forglemte min forrige Tilstand og forfaldt til Hovmod. I Stedet for at gøre mig Umage for Folkets Yndest,

viste jeg mig grum og haard mod alle Stænder. Mine Undersaatter, som jeg hidindtil havde gjort mig hengivne ved en venlig og høflig Opførsel, betragtede jeg som Slaver. Ingen fik Audiens hos mig, uden at de faldt mig til Fode, og naar nogen blev indladt, modtog jeg dem med en stolt Mine. Dette gjorde mig snart forhadet, og mine Undersaatters Kærlighed blev forandret til LigeGYldighed og Frygt. Hvorledes man da var sindet imod mig, erfarede jeg af en Begæring eller rettere Befaling, som jeg bekendtgjorde Qvamiterne i et aabent Brev. Kejserinden, som jeg forlod frugtsommelig, var i min Fraværelse nedkommen med en Prins. Denne Prins ønskede jeg at faa udnævnt til min Efterfølger: jeg paabød derfor en Rigsdag og tilsagde Qvamiterne og alle store blandt de overvundne Folk at møde ved dette Barns Kroning. Vel understod ingen sig at være min Befaling ulydig, og Kroningen blev foretaget med al mulig Pragt; men jeg mærkede snart af mine Undersaatters Miner, at deres Glæde var forstilt. Det bestyrkede mig i min Mistanke, at der paa samme Tid udspreddes adskillige Pasqviller af ubekendte Forfattere, hvori man paa en bidende Maade lastede, at Prins Timuso var fornærmet ved dette Valg. Dette gjorde mig saa urolig og forbitret, at jeg ikke hvilede, før jeg fik ryddet denne ypperlige Prins af Vejen. Dog holdt jeg det ikke for raadeligt, saa aabenlyst at ombringe en Søn af den Fyrste, som jeg skyldte saa meget. Jeg underkøbte derfor nogle, som skulde beskylde ham for Forræderi: og da Fyrster aldrig mangle Hjælpere, naar de ville begaa Laster, fandtes der snart nogle, som gjorde deres Ed paa, at Prinsen havde ondt i Sinde og stræbte mig

efter Livet. Jeg lod ham da kaste i Fængsel og dømme fra Livet af bestukne Dommere: dog skete Henrettelsen hemmelig i Fængslet, at den ikke skulde give Anledning til Oprør.

Den yngre Prins havde jeg ogsaa foresat mig at lade ombringe; men da han endnu var saa ung, opsatte jeg det. Hans Alder tilvebragte ham altsaa for en Tid den Sikkerhed, som min Retfærdighed ikke forskaffede ham. Da jeg havde besmittet mine Hænder med dette uskyldige Blod, begyndte jeg at regere saa strengt og overmodigt og gik saa vidt i min Grumhed, at jeg dømte adskillige Qvamiter og andre fra Livet, hvis Troskab forekom mig tvivlsom. Ingen Dag forløb uden Blodsudgydelse. Dette befordrede det Oprør, hvilket de store allerede længe havde arbejdet paa, som straks skal fortælles.

Jeg bekender i denne Henseende, at jeg fortjente al den Ulykke, som siden mødte mig. Det havde vistnok været rosværdigere og mere passende for en kristelig Fyrste, om jeg havde undervist dette uvidende og afgudiske Folk og lært dem at kende den sande Gud, end jeg besmittede mig med uskyldige Menneskers Blod. Det havde været mig en let Sag at forbedre det hele Folk; thi alt, hvad jeg besluttede, antog man med Begærlighed, og naar jeg sagde noget, var det, som om en Gud havde talt. Men jeg glemte Gud og mig selv og tænkte ikke paa andet end tom og forfængelig Pragt og min Magts Formerelse.

Mord, Blod og Brand og Skrækkens Skrig
Ved dræbtes og forbrændtes Lig
Var al min Vellyst, selv i Drømme —

Desuden faldt jeg altid paa de værste Anslag og forøgede Aarsagerne til Fortrydelse mere,

end jeg formindskede dem, som om det kunde rettes ved Strenghed, hvad der var forset ved Uretfærdighed. Til mine Venners Erindringer plejede jeg at svare:

For alt fra Grunden af at rette,
Jeg nødes til at være haard —

Derfor fulgte en Ulykke oven paa den anden, og mit Fald blev til sidst saa stort, at de dødelige kunne lære af mit Eksempel, hvor foranderlige de menneskelige Ting ere, og hvor liden Varighed en haard og voldsom Regering har.

Mine Undersaatter, saavel i Qvama som i de overvundne Lande, bleve stedse ligegyldigere imod mig, ligesom min Strenghed tiltog. Da de mærkede, at de Laster, hvortil jeg var hængiven, ikke passede sig med en guddommelig Oprindelse, et himmelsk Menneske eller Solens Gesandt, begyndte de nøjere at undersøge alting, især Aarsagen til min Ankomst og den Tilstand, hvori jeg blev funden, da jeg kom til disse Egne. De saa, at de overordentlige Ting, jeg havde gjort, mere maatte tilskrives Qvamiternes Uvidenhed end min Indsigt, især da de, efter at de vare komne til bedre Kundskab, mærkede, at jeg ofte tog fejl. Fornemmelig havde Kispusianerne, dette skarpsindige Folk, nøje givet Agt paa alle mine Handlinger. De havde lagt Mærke til, at der i de Forordninger, som jeg udgav, fandtes nogle Urimeligheder, som røbede min aabenbare Uvidenhed i Statssager. De havde heller ikke Uret; thi da mine Læremestre aldrig havde drømt om Trone og Scepter, havde jeg faaet en Undervisning, som bedre passede sig til en tilkommende Guds Ords Tjener eller Kapellan

end til en Fyrste; og mine Studeringer, som ikke strakte sig videre end til et teologisk System og nogle metafysiske Kunstord, vare lidet skikkede til min nærværende Post, da det kom an paa at styre to Kejserdømmer og henimod tyve Kongeriger. Martinianerne havde ogsaa indset, at de Krigsskibe, jeg havde ladet bygge, vare saa slette, at de ikke kunde bruges i Krigen mod nogen ordentlig Flaade, og at min Sejr alene maatte tilskrives Kanonerens Opfindelse. Disse og andre bitre Domme udsprede de og anmærkede tillige den Maade, hvorpaa jeg var landet ved disse Kyster, at jeg nemlig var kommet paa en Skibsplanke og havde været klædt i Pjalter og halvdød af Sult og Tørst, da jeg blev funden af Indbyggerne, hvilken Tilstand ikke kunde passe sig paa en Solens Gesandt. Desuden havde Martinianerne, som besad megen Kundskab om de himmelske Legemer, udbredt visse astronomiske Grundsætninger iblandt Qvamiterne og bevist for dem, at Solen var et livløst Legeme, der var sat af den Almægtige midt paa Himlen, at det ved sit Lys og Varme skulde tjene Skabningerne, at den bestod af en Ildmaterie og altsaa ikke kunde bebos af jordiske Skabninger.

Med saadanne fornærmelige Anmærkninger gennemheglede man mig daglig; men det var kun tavs Murren, da ingen, af Frygt for min Magt, turde tale offentlig eller aabenlyst sige sin Mening. Jeg vidste derfor i lang Tid ikke, at det var kommet saa vidt med mine Undersaatters Misfornøjelse, at de vilde gøre mig Regeringen stridig, førend en Pasqvil aabnede mine Øjne. Den var skrevet i det kanaliske Sprog og førte Titel af Det lykkelige Skibbrud. Jeg har forhen anmærket, at Ka-

naliskerne vare meget øvede i Skældsord, og at de brugte disse Vaaben i deres Krige. Dette Skrift indeholdt alle de Beskyldninger, som jeg nylig har anført, og var skrevet i en spidsfindig og bidende Stil, efter Kanaliskernes Manner, som ere store Mestre i denne Skrivemaade.

Men mit Overmod var dengang saa stort, og jeg satte saa megen Tillid til min Magt, at jeg ikke lod mig bevæge og forbedre ved Erin dringer. De nyttigste Raad tjente mere til at ophidse min Grumhed end til at hæmme den. Jeg lod nogle gribe, som jeg især havde mistænkt, og søgte ved de grusomste Pinsler at tvinge dem til at bekende Forfatterens Navn. De udholdt Pinslerne med en utrolig Standhaftighed, og jeg udrettede intet videre med denne Grumhed, end at det forrige Had blev forvandlet til rasende Forbitrelse. Saaledes forekom Skæbnen mine Anslag, og jeg løb frivillig i Fordærvelsen.

Da Sagerne stode saaledes, besluttede jeg at lægge Haand paa Prins H i k o b a, som endnu var tilbage. Jeg aabenbarede min Storkansler, K a l a k, dette Anslag; thi ham havde jeg mest Tillid til. Han lovede vel at være mig til Tjeneste i alt og gik straks bort for at fuldføre min Befaling; men i sit Hjerte afskyede han mit Anslag og aabenbarede Prinsen det. Begge forføjede sig til Fæstningen, kaldte Besætningen sammen og forestillede paa en rørende Maade den nærværende Forfatning. Den ulykkelige Prinses Taarer gav Talen Vægt; alle grebe til Vaaben og lovede, at de vilde vove deres Liv for ham. Den listige Kansler benyttede sig af Lejligheden, lod dem sværge Prinsen Troskab og sendte i en Hast Bud til andre, som han vidste vare misfornøjede med

mig, at de maatte gribe til Vaaben imod Tyrannen, som havde i Sinde ganske at ødelægge den gamle Kongestamme.

Allo væbnede sig, hvis Hjerter af Angest og Afsky Brændte mod Rigets Tyran; de stimlede sammen — — og forenede sig med Besætningen. Medens jeg ventede paa, at Kansleren skulde komme tilbage,

Se! da styrter et Bud gennem bævende Vagt, og i
 Hvælvinger genlød hans Skrig: Til Vaaben! til Vaaben!
 Truer Monarkens Liv; man stormer til Slottet! alt
 Vrimer Højen og Marken af fnysende Fjender! Til
 Vaaben!

Tomopoloko raadede mig at forføje mig i Tide til Tanaqvi. Velan, sagde han, lader os samle en Armé i mit Fædreland, saa vil det Raseri lægge sig, som her bringer alting i Oprør. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde foretage mig. Frygt og Haab afvekslede i min Sjæl. Omsider fulgte jeg hans Formaning og kom lykkelig bort fra Qvama, da Aarsagen til Oprøret endnu var de fleste ubekendt. Da jeg var kommen til Tanaqviternes Grænser, lod jeg alle forsamle, som kunde bære Vaaben. Jeg fik en Armé af fyrretyve Tusinde Mand samlet, hvoraf de fleste vare Tanaqviter, og vendte nu tilbage i det Haab, at min Magt anselig skulde blive formeret, naar de af Qvamiterne stødte til mig, som endnu vare mig tro. Men jeg blev bedraget i mit Haab. I Stedet for Hjælpetropper, mødte jeg en Herold med et Brev fra Prinsen. Deri erklærede han mig, som den, der paa en listig Maade havde til-sneget mig hans Rige, en formelig Krig og

lod mig vide, at min Kone og Søn vare satte i Fængsel. Straks efter Heroldens Bortgang fik vi den qvamitiske Hær, tillige med den rebel-lerende Prins, i Sigte. Da de førte en stor Mængde Kanoner med, vovede jeg ikke at ind-lade mig i noget Slag, førend jeg havde for-stærket mig. Jeg holdt derfor stille og for-skansede min Lejr. Men da jeg mærkede, at mine Soldater hemmelig gik over til Fjenden, og at den fjendtlige Armé ventede ny Undsæt-ning, besluttede jeg, efter mine Generalers og Tomopolokos Raad, at begynde Slaget. Det stod i den samme Slette, hvor Tanaqviterne for nogle Aar siden vare drevne paa Flugt i en Hoved-træfning. Fjendernes Kanoner bragte snart vore Geledder i Uorden, og det smertede mig inder-lig, at jeg skulde overvindes ved min egen Opfindelse og med de Vaaben, som jeg selv havde dannet. Nogen Tid udholdt dog mine Soldater Fjendernes Angreb, indtil endelig den tapre Tomopoloko mistede sit Liv ved en Kugle. De vendte derpaa Ryggen og søgte Skjul i Bjergenes Huler og i de tykke Skove. Jeg selv flygtede op paa en Klippe og styrtede mig derfra ned i en hosliggende Dal. Der sad jeg nogen Tid og begræd for sildig min Elendig-hed eller rettere min Taabelighed. Jeg var saa forvirret, at jeg glemte at bortkaste min Krone, der var prydet med Solstraaler og let kunde forraade mig. Da jeg havde siddet omtrent en halv Time, ganske forskrækket, i denne Dal, hørte jeg nogle, som klavrede op paa Klippen og søgte mig med megen Bulder for at drage mig frem til Straf. Jeg saa mig om efter et Smuthul, hvor jeg kunde fly hen —

En tyk, uvejsom Skov, imellem øde Høje,
Med Mørkets trygge Tavshed vinkte mig —

Jeg ilede derhen, gik dybere og dybere ind imellem Buskene og kom endelig til en Hule. Ved den blev jeg nogen Tid staaende for at puste; thi jeg var udmattet af at løbe. Omsider krøb jeg ind deri, som en Slange, paa min Bug; og da jeg mærkede, at Hulen var meget dyb og dog ikke stejl, besluttede jeg at trænge mig ned til Enden derpaa. Men da jeg havde lagt omtrent hundrede Skridt tilbage, faldt jeg pludselig ned fra et stejlt Sted; derfra styrtede jeg med Lynets Fart igennem tykt Mørke og bestandig Nat, indtil jeg endelig blev et svagt Lys var,

Som naar igennem Skyen Maanen skinner
Med matte Smil —

Ligesom dette Lys efterhaanden tiltog, formindskedes ogsaa min Fart, saa at jeg uden megen Besværlighed og ligesom baaren paa Havets Bølger kom til at staa imellem nogle Klipper; og jeg saa, til min største Forundring, at det var de samme, hvorfra jeg for nogle Aar siden var styrtet ned i de underjordiske Egne. Men Aarsagen til den aftagende Fart indsaa jeg, efter nogen Betænkning, maatte være den overjordiske Dunstkreds, som er tungere end den underjordiske; thi dersom ikke vor Dunstkreds var meget tungere, var det gaaet mig ved min Opfart ligesom ved min Nedfart, og jeg var maaske bleven ført igennem Luften hen til Maanen. Dog henstiller jeg denne Hypotese til Astronomernes nøjere Undersøgelse.

SEKSTENDE KAPITEL.

*Forfatterens Tilbagekomst til sit Fædreland, og
Enden paa det femte Monarki.*

Længe laa jeg ganske følesløs og uden Sanser imellem Klipperne; thi dette Fald og den forunderlige Forvandling, hvorved jeg, som nylig var Stifter af det femte Monarki, pludselig saa mig omskabt til en fattig og forhungret Baccalaureus, havde rent fortumlet min Hjerne. Og sandelig, dette Fald var saa gyseligt og saa poetisk, at det kunde have forvirret endog det allerstærkeste Hoved. Jeg begyndte at spørge mig selv, om det var sandt, hvad jeg saa, eller om det kun var en Drøm? Da Heden noget havde sat sig, og jeg begyndte at komme til mig selv igen, forandredes Forskrækkelsen til Bedrøvelse og Fortrydelse.

O almægtige Fader! udbrød jeg og strakte mod Himlen
Bævende Hænder — hvad Synd opirred din Hævn, at
du styrter

Alle Straffens Tordner ned paa min Isse? hvor er jeg?
Hvorfra kom jeg? hvorhen? hvor flyr jeg, o Himmel!
din Vrede? —

Sandelig! gennemblader man alle Tidens Aarbøger, vil man hverken i den gamle eller nye Historie finde Eksempel paa saa stort et Fald, naar jeg undtager Nabucodonosors, som fra den største Konge paa Jorden blev forvandlet til et umælende Dyr. Jeg maatte prøve lige saa haard en Skæbne. I et Øjeblik bleve to store Kongeriger, med næsten tyve Provinser, revne fra mig, og nu havde jeg alene Skyggen deraf og de tomme Billeder tilbage. Nylig havde jeg været Monark: nu kunde jeg neppe nok haabe at blive Skolark eller Skoleme-

ster i mit Fædreland. Jeg var bleven kaldet Solens Gesandt: nu maatte jeg frygte for at blive Famulus hos en Provst eller i det højeste hos en Biskop. Før havde Haab, Ære, Held og Sejr altid fulgt mig, nu saa jeg ikke andet for mig end Sorg, Jammer, Sygdom, Graad og Klage. Jeg lignede Solblomstret, der i en Hast igen forsvinder. Kort sagt: Smerte, Fortrydelse, Skam, Angest og Fortvivlelse oprørte saaledes min Sjæl, at jeg snart tænkte paa,

— — til Ende paa min Plage

Fra Siden, lig Kong Saul, mit Sværd at drage —

snart igen havde i Sinde at styrte mig hovedkulds ned igen i den Hule, hvoraf jeg var opkommet, for at forsøge, om en anden Underjordsrejse vilde faa et lykkeligere Udfald.

Tre Gange prøved jeg mit skarpe Sværd at drage;
Tre Gange stak jeg det i Skeden ind igen —
Tre Gange sprang jeg til — men sprang igen tilbage —

thi jeg erindrede mig, at jeg var en Kristen, og afstod fra dette Forsæt, da den kristelige Religion forbyder at berøve sig selv Livet før Tiden.

Jeg stræbte altsaa at stige ned af Bjerget paa den besværlige og trange Sti, som fører til Sandvig, men snublede adskillige Gange paa Vejen, da mit Sind var adspredt ved Bekymringer og ganske fordybet i Tanker paa det femte Monarki. Disse, skønt tomme, dog endnu nye Billeder svævede endnu saa levende for min Sjæl, at de næsten berøvede mig alle Sanser. Jeg havde ogsaa virkelig lidt saa stort et Tab, at jeg ikke troede, nogen Lykke i mit Fædreland kunde oprette det. Hvad Erstatning vilde det være, tænkte jeg, om man gav mig Stiftamtmandskabet over hele Norge? Hvad

Trøst vilde det være for den, der nylig var Enevoldsherre over saa mange Riger, som han selv havde stiftet? Dog besluttede jeg hos mig selv, at dersom noget Statholderskab i mit Fædreland skulde tilbydes mig, vilde jeg ikke ganske afslaa det. Da jeg var kommet Halvvejen ned, blev jeg nogle Drengene var. Jeg vinkede ad dem, at de skulde komme mig til Hjælp, og sagde: Jeru pikal salim, hvilket i det qvæmitiske Sprog betyder: Viser mig Vejen. De bleve forskrækkede over at se et Menneske i fremmed Klædedragt med en Hat paa Hovedet, der glimrede af gyldne Solstraaler, gave sig til at skriges himmelhøjt og styrtede sig saa hastig ned af Klipperne, at de kom en hel Time tidligere til Sandvig end jeg, som gik saa langsomt, da mine Fødder vare saarede af de afbrudte Klippestykker. Der gjorde de den hele By forskrækket; thi de svore højt og dyrt paa, at de havde set Jerusalems Skomager vandre iblandt Klipperne: at han havde Solstraaler om Hovedet, og at han gik bestandig og sukke, til Tegn paa hans gamle Hjertesorg. Da Bønderne spurgte dem, hvoraf de vidste, at det var Jerusalems Skomager, svarede de, at jeg selv havde sagt dem mit Navn og Fædreland. Jeg sluttede mig siden til, at denne Vildfarelse var kommet af mine Ord: Jeru pikal salim, som de ikke havde forstaaet. Hele Byen kom i Oprør, og ingen tvivlede om denne Fortællings Sandhed, saa meget mere, da Eventyret om den vandrende Skomager nylig var opkøgt, saasom man sagde, at han for kort Tid siden havde ladet sig se i Hamborg.

Da jeg selv henimod Aften kom til Sandvig, saa jeg alle Indbyggerne staa forsamlede i store Hobe; thi den alle dødelige medfødte

Begærlighed til at høre og se noget nyt havde lokket dem sammen fra hele Egnen. De havde længe staaet længselsfulde ved Foden af Bjerget for at modtage den nye Gæst; men saa snart som de hørte mig tale, bleve de forskrækkede og toge alle Flugten, undtagen een gammel Mand, der var dristigere end de andre. Jeg talte til ham og bad ham at give en vildfarende Herberg i sit Hus. Han spurgte mig:

— Hvor er du født? hvor har du hjemme?
Fra hvilken Egn af Verden kommer du? —

Jeg svarede ham

— med Suk og afbrudt Stemme:
Jeg mine Plagers Krønike vil gemme
Til bedre Tid og Sted — ledsag mig nu! —

og naar jeg kommer i dit Hus, skal jeg fortælle dig Tildragelser, som vil forekomme dig utrolige, og hvortil du ikke vil finde Magen i nogen Historie. Den gamle blev nysgerrig, tog mig ved Haanden og førte mig til sit Hus, ærgerlig over sine Landsmænd, der af en utidig Frygt toge Flugten for ethvert ubekendt Ansigt, som om det var en Komet. Saa snart jeg kom ind i hans Hus, forlangte jeg noget at drikke for at slukke min Tørst. Han rakte mig selv et Glas Øl, thi hverken hans Kone eller Pige vovede at komme mig nær. Da jeg havde drukket, begyndte jeg saaledes: „Du ser her et Menneske for dig, som har været en Bold for Lykkens ustadige Vinde og er bleven forfulgt af Skæbnen mere end nogen anden dødelig. Man ved vel, at endog de allervigtigste Ting kunne forandre sig i et Øjeblik; men det, som er hændet mig, overgaar al menneskelig Forventning:

Hvad mig er hændt, er uhørt, uden Mage,
I vore Tider og i gamle Dage.« —

Hertil svarede min Vært: „Dette er de omvandrede Skæbne; thi hvor mange Tilfælde og Forandringer kunne ikke indtræffe paa en Rejse, som varede i seksten Hundrede Aar?“ Jeg fattede slet ikke hans Mening og bad ham derfor sige mig, hvad han forstod ved disse seksten Hundrede Aar. „Dersom man skal tro Historien, svarede han, saa er det nu seksten Hundrede Aar, siden Jerusalem blev ødelagt, og jeg tvivler ikke om, ærværdige Mand, at du jo ved dens Ødelæggelse allerede var til Aars; thi er det sandt, hvad man fortæller om dig, saa maa du være født under Tiber's Regering.“ Jeg kunde ikke svare noget dertil; thi jeg troede, han var bleven afsindig, og lod ham vide, at hans Ord vare mig en mørk Tale. Men han bragte mig et Kobberstykke, hvorpaa Jerusalems Tempel var afbildet, og spurgte, om det virkelig lignede Originalen. Midt i min Sorg kunde jeg ikke bare mig for Latter og spurgte om Aarsagen til saa forvirret en Tale. „Jeg ved ikke,“ svarede han, „om jeg tager fejl eller ikke. Indbyggerne paa dette Sted bevidne, at du er den i Historien berømte Jerusalems Skomager, som siden Kristi Tid har omvandret den hele Verden. Men jo mere jeg ser paa dig, jo mere erindrer jeg mig en gammel Ven, som for tolv Aar siden omkom paa dette Bjergs Top.“ Ved disse Ord forsvandt Taagen for mine Øjne, og jeg kendte min gamle Ven Abelin igen, i hvis Hus i Bergen jeg saa ofte var kommet. Jeg løb ham i Favnen med udstrakte Arme og raabte: „Altsaa er det dig, min kære Abelin! jeg kan neppe tro mine egne Øjne. Her ser du da din Klim igen, som er kommet

tilbage fra den underjordiske Verden. Jeg er den samme, der for tolv Aar siden styrtede ned i Hulen.“ Han blev over dette Særsyn

— Som den, der truffen af et Lyn
Staar henrykt uden Liv, og stirrer uden Syn —

„Jeg ser min Klims Ansigt igen!“ raabte han,
„det er hans bekendte Stemme!

Saa strakte han sin Haand, saaledes saa han ud! —

Men endskønt jeg ikke har set nogen, der mere har lignet Klim, kan og bør jeg dog ikke tro mine Sanser; thi nu om Stunder staa de døde ikke mere op: jeg maa have kraftigere Beviser, om jeg skal tro dine Ord.“

For at betage ham al Tvivl, fortalte jeg ham nøjagtig og stykkevis alt, hvad der for-dum var foregaaet imellem os. Da han hørte dette, bleve hans Øjne ligesom aabnede, han faldt mig om Halsen med Taarer og sagde: „Nu ser jeg, at du er Klim selv og ikke hans Genfærd; men fortæl mig, hvor du i saa lang Tid har ligget skjult, og hvorfra du har faaet denne underlige og ubekendte Dragt.“ Derpaa begyndte jeg ordentlig at fortælle ham alt, hvad der var haendet mig efter min Nedgang i Hulen. Han hørte agtsom derpaa, indtil jeg kom til at fortælle om Planeten Nazar og de fornuf-tigtalende Træer; thi her blev han utaalmodig og sagde: „Ingen Drøm kan være urimeligere, ingen rasende eller drukken Mands Snak mere forvirret end det, du siger. Jeg vilde snarere tro med vor enfoldige Almue, at du var faldet iblandt underjordiske Trolde; thi alt, hvad man fortæller om dem, forekommer mig meget ri-meligere end din underjordiske Rejse.“ Men jeg bad ham indstændig, at han vilde have Taal-modighed og lade mig bringe min Fortælling

til Ende. Endelig tav han, og jeg begyndte at fortælle, hvad der videre var mødt mig hos de underjordiske Indbyggere, og hvorledes jeg havde stiftet det største Monarki, som nogen Sinde har været til i Verden. Alt dette forøgede end mere hans Mistanke om, at jeg havde været iblandt Skovtrolde, som havde forhekset mig ved deres Koglerier, saa at jeg havde grebet Skyggen for Legemet; og for at se, hvor vidt min Afsindighed gik, begyndte han at spørge mig om de saliges og fordømtes Tilstand, de elysæiske Marker, og deslige. Da jeg mærkede, hvad han sigtede til, svarede jeg: „Din Vantro er meget tilgivelig; thi min Fortælling maatte forekomme enhver fabelagtig og opdigtet. Det, som er hændet mig, er saa overordentligt, at det overstiger al menneskelig Troværdighed. Imidlertid sværger jeg ved alt det, som helligt er, at jeg ikke har opdigtet eller tillagt noget, men at jeg har fortalt alting oprigtig og ligefrem, som det er mødt mig.“ Men han blev ved sin Vantro og bad mig, at jeg i nogle Dage vilde udhvile mig, da han haabede, at min forvirrede Hjerne imidlertid skulde komme i Orden.

Efter at jeg havde henbragt otte Dage her i Rolighed, troede min Vært, at jeg havde haft Tid nok til at forvinde min Galskab, og begyndte igen at tale om den underjordiske Rejse; thi i disse otte Dage havde han ikke tilladt mig at tale eet Ord derom. Han haabede nu, at det femte Monarki tilligemed dets tyve Riger og Fyrstendømmer var saa aldeles forsvunden, at der ikke var en eneste By eller Flække tilbage deraf. Men da han hørte, at jeg gentog det samme som før i det hele og stykkevis, at jeg fortalte det i sin Orden fra Begyndelsen

til Enden, og til sidst bebrejdede ham hans Vantro: og da jeg desuden indvendte ham et og andet, som han ikke kunde nægte, for Eksempel, at jeg for tolv Aar siden var styrtet ned i Hulen, og at jeg endelig var kommet tilbage til mit Fædreland i en fremmed og ubekendt Klædedragt, saa begyndte han at blive tvivlraadig og vidste ikke, hvad han skulde svare. Bestyrtet vilde han gaa fra mig, men jeg blev ved at bevise ham, at hans Tro paa Trolde og Bjergfolk var langt urimeligere end min Underjordsrejse; thi disse vare kun Drømmerier og Ammestue-Fabler, mens derimod adskillige store Filosofer havde antaget, at Jorden var hul, og at der var en anden mindre Klode inden i den: og at min Erfaring nu havde stadfæstet denne Mening, saa jeg ikke kunde modsige mine egne Sanser.

Endelig gav han efter for disse Beviser og sagde: „Din Bestandighed i at paastaa dette, som du ikke kunde have nogen Fordel af at digte, vinder Sejr over min Vantro.“ Overbevist om Sandheden, bad han mig at begynde mine Tildragelser forfra og fortælle dem udførlig. Det behagede ham meget, hvad jeg fortalte ham om Planeten Nazar, og især om Fyrstendømmet Potu, hvis Love og Indretninger han sagde burde være Rettesnor for alle Republikker. Han mærkede nu, at Planen til en saa vel indrettet Stat ikke kunde komme af et forvirret Menneskes Hjerne; disse Love syntes ham at være mere guddommelige end menneskelige, og han opskrev alt, hvad jeg sagde, for ikke at glemme noget deraf.

Da jeg mærkede, at han var overbevist, begyndte jeg at tænke paa mig selv og spurgte ham, hvad jeg i disse Omstændigheder skulde

gøre, eller hvad Lykke han mente, jeg nu, efter saa store Bedrifter i den underjordiske Verden, kunde haabe i mit Fædreland. Han svarede: „Jeg raader dig, at du ikke aabenbarer nogen dødelig dine Hændelser. Kender du ikke vore Præsters Forfølgelsesaand? Da de sætte dem i Band, som antage, at Jorden bevæger sig og Solen staar stille, saa ville de ganske vist erklære dig for ugudelig og uværdig til de Kristnes Samfund, naar du taler om en Sol og Planeter under Jorden. Hvor meget vil alene Magister R u p e r t u s forfølge dig og tordne imod dig? han, som i forrige Aar dømte en Mand til at staa offentlig Skrifte, alene fordi han troede paa Antipoder? Ganske vist vil han dømme dig til Baalet for din Lære om den nye Verden. Jeg raader og formaner dig derfor, at du lader dette blive en evig Hemmelighed, og at du i nogen Tid holder dig skjult hos mig.“ Derpaa bad han mig aflægge mine underjordiske Klæder og at ombytte dem med andre; og siden viste han alle dem bort, som kom af Nysgerrighed for at se Jerusalems Skomager, og foregav, at han var igen i en Hast forsvunden; ikke desto mindre udbredte dette Rygte sig i en Hast over det hele Land, og alle Prækestole genløde af Advarsler og Spaadomme om en forestaaende Ulykke, der skulde følge paa denne Aabenbarelse. Jerusalems Skomager, sagde man, var kommet til Sandvig som Guds Vredes Herold for at formane Folket til Omvendelse. Og da et Rygte altid forstørres, jo mere det udbredes, forbedrede man ogsaa denne Fabel med mange Tilsætninger. Saaledes fortalte nogle, at den omtalte Skomager havde forkyndt Verdens Ende og truet, at dersom Menneskene ikke omvendte sig inden St.

Hansdag, skulde alting gaa under ved Ild, og deslige. I et vist Sogn gjorde disse Spaadomme saa stor Opsigt, at Bønderne lode deres Agre ligge udyrkede, da de, formedelst Verdens forestaaende Undergang, ikke ventede nogen Høst; men saasom Præsten i dette Sogn, Magister Niels, frygtede, at han derved skulde miste sin Tiende og andre Indkomster, tillyste han, at den yderste Dag var udsat et Aar, og at de derfor ikke skulde tage i Betænkning at vende tilbage til deres sædvanlige Arbejde. Da ingen, uden min Vært og jeg, vidste den sande Aarsag til disse Fabler, saa gave de os Anledning nok til Latter.

Da jeg endelig ikke kunde være længer skjult i et fremmed Hus, og jeg nødvendig igen maatte lade mig offentlig se, foregav min Vært, at jeg var en Student fra Trondhjem, der var beslægtet med ham og nylig var kommet til denne Egn i et Besøg. Siden anbefalede han mig saa eftertrykkelig, baade mundtlig og skriftlig til Biskoppen i Bergen, at Hans Højærværdighed endelig lovede mig det første Rektorat, som blev ledigt. Dette Embede var mest efter min Smag, da det syntes at have nogen Lighed med min forrige Stand; thi et Skole-Rektorat er et Billede paa den kongelige Regering. Riset i Skolen ligner meget et Scepter, og Katedret kan man gerne kalde en Trone. Men da der længe ingen Plads var ledig, og jeg behøvede hastig Befordring, besluttede jeg, for ikke at dø af Hunger, at tage imod det første Embede, som jeg kunde faa. Kort derefter døde Klokkeren til Korskirken overmaade belejlig, og Biskoppen udnævnte mig til hans Eftermand. En latterlig Befordring for den, der nylig havde hersket over saa mange Riger. Dog, da intet gør

Menneskene latterligere end Fattigdom, og det er taabeligt at kaste det skidne Vand bort, før end man har det rene, saa afslog jeg ikke dette Tilbud: og henlever nu min Tid i dette Embede i en filosofisk Rolighed. Kort efter denne Forvandling blev foreslaaet mig et hæderligt Giftermaal med en Købmandsdatter fra Bergen, ved Navn *Magdalene*. Jeg kunde lide Pigen; men da det var rimeligt, at Kejserinden i *Qvama* endnu levede, frygtede jeg, at jeg skulde gøre mig skyldig i Polygami, om jeg giftede mig med samme *Magdalene*. Men Herr *Abelin*, i hvis Barm jeg plejede at udøse alt, hvad der laa mig paa Hjertet, betog mig denne Tvivl og beviste mig Taabeligheden i min Betænkelighed med saa mange Grunde, at jeg endeligen ægtede hende.

Med denne *Magdalene* levede jeg seks Aar i fredsomt og kærligt Ægteskab. Dog fortalte jeg hende aldrig mine underjordiske Hændelser; men da jeg alligevel ikke ganske kunde faa den Højheds-Glans af Hovedet, som engang omgav mig, ytrede det sig undertiden, og ytrer sig endnu den Dag i Dag i enkelte Tegn og Handlinger, som kun lidet passe sig til min nærværende Tilstand. I dette Ægteskab har jeg avlet tre Sønner, *Christian*, *Jens* og *Kaspar*; jeg har altsaa fire i alt, dersom ellers *Prinsen af Qvama* endnu er i Live.

Ende paa den underjordiske Rejse.

Abelins Tillæg.

Niels Klim levede indtil Aaret 1695. Hans ustraffelige Liv og gode Opførsel gjorde ham elsket af alle. Dog var Præsten ved Korskirken undertiden fortrydelig paa ham, for hans store Alvorligheds Skyld, hvilken han mente kom af Hovmod. Men jeg, som kendte Mandens Tildragelser, undrede mig meget mere over den Beskedenhed, Ydmyghed og Taalmodighed, hvormed han, som havde været Monark over saa mange Riger, forrettede dette ringe Embede. Af andre derimod, som ikke kendte hans forunderlige Forvandling, kunde han ikke undgaa at mistænkes for Stolthed. Saa længe hans Kræfter tillod det, plejede han ved visse Aars-tider at stige op paa Bjerget og se stift ned i den Hule, hvoraf han var opkommet. Hans Venner have bemærket, at han plejede altid at gaa fra den med taarefulde Øjne og derpaa lukke sig inde i sit Studerekammer, for at være ene den hele Dag. Hans Kone har ogsaa bevidnet, at hun ofte har hørt ham snakke i Drømme om Krigshære til Lands og Vands. Engang gik hans Sinds-Adspredthed saa vidt, at han lod Stiftamtmanden af Bergen befale, straks at komme til sig. Hans Kone mente, at denne Fortumling i Hovedet kom af hans alt

for store Lyst til at studere, og var derfor meget bange for hans Sundhed, som hun troede maatte lide derved. Hans Bibliotek bestod mest af politiske Bøger, og da man troede, at disse ikke saa lige passede sig for en Klokker, blev han i denne Henseende lastet af adskillige. Af denne Rejsebeskrivelse er der kun eet eneste Eksempplar, skrevet med Forfatterens egen Haand, og dette er i min Forvaring. Jeg har ofte haft i Sinde at udgive dette Værk i Trykken; men adskillige vigtige Aarsager have hindret mig fra denne Beslutnings Udførelse.

